

Finanțat de
Uniunea Europeană

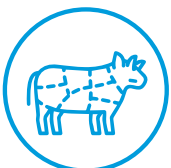
MINISTERUL AGRICULTURII ȘI
INDUSTRIEI ALIMENTARE
AL REPUBLICII MOLDOVA

UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

ANALIZA CAPACITĂȚILOR INSTITUȚIILOR SNIC ȘI A CERERII PENTRU SERVICIILE ACESTORA ÎN LANȚURILE VALORICE ALE CĂRNII, CĂRNII DE PASĂRE ȘI PRODUSELOR LACTATE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Client: Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO)

Titlu misiune: Analiza capacităților instituțiilor SNIC și a cererii pentru serviciile acestora din partea lanțurilor valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate din Republica Moldova

Titlu proiect: Îmbunătățirea respectării standardelor prin consolidarea capacităților naționale de monitorizare a reziduurilor

Proiect nr.: Număr proiect UE: 442-003
Identificator UNIDO SAP: 220009

Contract nr.: 3000116554

Țara: Republica Moldova

Declarație de declinare a responsabilității

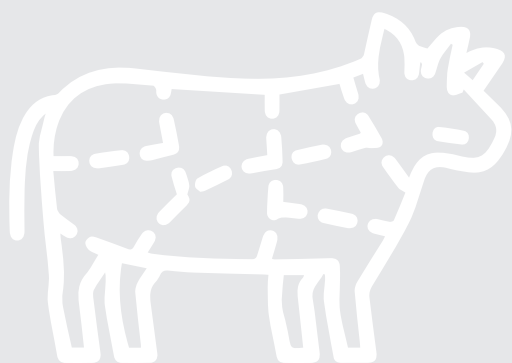
Acest material/publicație/video a fost realizat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul acestuia reprezintă responsabilitatea exclusivă a proiectului implementat de UNIDO, cofinanțat de Uniunea Europeană. Conținutul materialului/publicației/videoului aparține autorilor și nu reflectă în mod necesar viziunea Uniunii Europene.

Acest document a fost elaborat fără a fi editat în mod oficial de Organizația Națiunilor Unite. Denumirile folosite și prezentarea materialului din acest document nu implică exprimarea vreunui punct de vedere din partea Secretariatului Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO) cu privire la statutul juridic al vreunei țări, teritoriu, oraș sau zonă sau al autorităților sale, sau cu privire la delimitarea frontierelor sau a limitelor sale, sau cu privire la sistemul său economic sau gradul de dezvoltare. Denumirile de tipul „dezvoltat”, „industrializat” sau „în curs de dezvoltare” au scopul de a facilita statisticile și nu exprimă în mod necesar o apreciere cu privire la stadiul atins de o anumită țară sau zonă în procesul de dezvoltare. Menționarea numelor de întreprinderi sau a produselor comerciale nu constituie o aprobare din partea UNIDO.

Cuprins

Abrevieri	4
Rezumat executiv	5
Introducere	7
Metodologie	9
1. Analiza tendințelor de pe piața mondială și din UE pentru carne, carne de pasăre și produse lactate	10
1.1 Carne	11
1.1.1 Producție. Tendințe. Țări principale.	11
1.1.2 Consum. Tendințe. Țări principale.	14
1.1.3 Comerț. Tendințe. Țările principale.	16
1.1.4 Prețuri	19
1.2 Produse lactate	20
1.2.1 Producție. Tendințe. Țări principale.	20
1.2.2 Consum. Tendințe. Țări principale.	22
1.2.3 Comerț. Tendințe. Țări principale.	24
1.2.4 Prețuri	27
1.3 Ouă în coajă, conservate sau fierte	27
1.3.1 Tendințe de producție și consum. Țări principale.	27
1.3.2 Comerț. Tendințe. Țări principale.	28
1.4 Poziționarea UE pe piața mondială în 2022	29
2. Standarde și reglementări pe diferite piețe, cu accent pe cerințele pieței UE	30
2.1 Servicii web ale UE privind cerințele de import pentru produsele selectate din lanțul valoric	31
2.1.1 Condiții de import în UE pentru carnea proaspătă și produsele din carne	31
2.1.2 Condițiile de import în UE pentru carne de pasăre și produse din carne de pasăre	32
2.1.3 Condiții de import în UE pentru lapte și produse lactate	33
2.1.4 Condiții de import din UE pentru produsele compuse	33
2.2 Standardele și reglementările UE pentru produsele selectate din lanțul valoric	34
2.2.1 Siguranța alimentelor	34
2.2.2 Standardele de comercializare ale UE	39
2.2.3 Cerințe privind documentația de import în UE	42
3. Evaluarea capacităților naționale de producție a cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate	50
3.1 Evaluarea potențialului Republicii Moldova (efectivul de animale, statistici, tendințe)	51
3.2 Producție	56
3.2.1 Producție agricolă	56
3.2.2 Producția industrială	60

3.3	Activități de import și export	61
3.3.1	Animale vii (SA 01)	61
3.3.2	Carne și organe comestibile din carne (SA 02)	63
3.3.3	Lapte și produse lactate; ouă de păsări; produse comestibile de origine animală, nedenumite și necuprinse în altă parte (SA 04)	68
3.3.4	Preparate din carne (SA 16)	72
3.3.5	Înghețată și alte tipuri de înghețată comestibilă, cu sau fără cacao (SA 2105)	73
3.4	Prezentare generală a sectorului. Evaluarea competitivității	76
3.4.1	Producția animală (ferme zootehnice)	76
3.4.2	Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	78
3.4.3	Fabricarea produselor lactate	81
3.5	Analiza mediului de afaceri (reglementări interne, politici comerciale și de investiții, politici fiscale și vamale etc.)	83
3.6	Analiza SWOT a lanțurilor valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate	87
4.	Cartografierea detaliată și analiza de performanță a instituțiilor SNIC	89
4.1	Cartografierea actorilor existenți în domeniul serviciilor de evaluare a conformității	91
4.2	Structura și descrierea OEC	92
4.3	O descriere detaliată a laboratoarelor de încercări	95
4.4	Analiza SWOT a infrastructurii de laborator din Republica Moldova	98
4.5	Servicii de evaluare a conformității – reprezentare grafică	100
4.6	Instituții de furnizare a capitalului uman	101
4.7	Instituții de sprijinire a afacerilor	101
4.7.1	Programe de stat de sprijinire a întreprinderilor	102
4.7.2	Programe și proiecte ale donatorilor	103
5.	Identificarea și selectarea produselor prioritare pentru export	104
6.	Puncte de influență și recomandări	106
Anexe		114

Abrevieri

AIPA	Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
ANSA	Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor
BIS	Business Intelligent Services SRL
BNS	Biroul Național de Statistică
CE	Comisia Europeană
CRDV	Centrul Republican de Diagnostic Veterinar
cwe	echivalentul în greutate carcasă
DCFTA	Acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător
DG SANTE	Direcția Generală Sănătate și Siguranță Alimentară a Comisiei Europene
DIID	Dezvoltare industrială incluzivă și durabilă
EFSA	Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară
ESB	Encefalopatie spongiformă bovină
ESSPP	Politici și proceduri de salvagardare socială și de mediu
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite
IC	Infrastructura calității
INM	Institutul Național de Metrologie
ÎMM	Întreprinderi mici și mijlocii
LMR	Limite maxime de reziduuri
LIMS	Sistem de gestionare a informațiilor de laborator
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MDED	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
MOLDAC	Centrul Național de Acreditare
MNT	Măsuri netarifare
Mt	Milioane de tone metrice
ODD	Obiective de dezvoltare durabilă
OEC	Organism de evaluare a conformității
OSA	Operatori din sectorul alimentar
PLP	Produse lactate proaspete
PNMR	Planul național de monitorizare a reziduurilor
PPA	Pesta porcină africană
PT	Program de țară
RASFF	Sistemul rapid de alertă pentru alimente și furaje
RICA	Rețeaua de informații contabile agricole
RSA	Registrul de stat al animalelor
rwe	Echivalent în greutate cu amănuntul
SM	Stat membru
SMP	Lapte praf degresat
SNADR	Strategia națională pentru agricultură și dezvoltare rurală
SNIC	Sistemul național de infrastructură a calității
STSA	Subdiviziunea teritorială a Agenției pentru Siguranța Alimentelor (unități regionale ANSA)
TRACES NT	Trade Control Expert System – Tehnologie nouă
UE	Uniunea Europeană
UNIDO	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială
UNSDCF	Cadru de cooperare pentru dezvoltare durabilă al Organizației Națiunilor Unite
WMP	Lapte praf integral

Rezumat executiv

Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO) este agenția specializată a Națiunilor Unite care promovează dezvoltarea industrială incluzivă și durabilă pentru reducerea sărăciei, globalizarea incluzivă și durabilitatea mediului. Mandatul ONUDI este de a promova și accelera dezvoltarea industrială incluzivă și durabilă în țările în curs de dezvoltare și în economiile în tranziție. Viziunea UNIDO este o lume în care dezvoltarea economică este durabilă și progresul economic este echitabil.

„Îmbunătățirea conformității standardelor prin creșterea capacităților naționale de monitorizare a reziduurilor” este unul dintre proiectele implementate de UNIDO. Obiectivul general al acestei acțiuni este de a spori siguranța consumatorilor naționali și accesul la alimente sigure, sănătoase și nutritive, precum și de a îmbunătăți oportunitățile comerciale și de a crea un mediu de afaceri favorabil pentru IMM-uri, contribuind astfel la o dezvoltare economică rezistentă, durabilă și favorabilă incluziunii, precum și de a deschide calea către un Pact verde cu drepturi depline pentru Republica Moldova.

Obiectivul specific al acțiunii este de a spori capacitățile naționale de monitorizare a reziduurilor în furaje și în produsele de origine animală (pesticide, medicamente veterinare, contaminanți și substanțe interzise).

Acțiunea urmărește trei rezultate tehnice, răspunzând astfel capacității limitate de monitorizare a reziduurilor și principalelor provocări în materie de conformitate, identificate în Moldova:

Rezultatul 1: Îmbunătățirea practicilor autorităților competente (ANSA și MAIA) prin buna guvernare și prin revizuirea cadrului juridic și de reglementare.

Rezultatul 2: Îmbunătățirea practicilor laboratoarelor naționale de referință prin extinderea capacităților de testare, demonstrând dovada conformității.

Rezultatul 3: Aplicarea de către IMM-uri și OSA a celor mai bune practici în ceea ce privește respectarea standardelor și a reglementărilor tehnice în lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate este îmbunătățită.

Acțiunea este propusă în concordanță cu Pactul verde european și cu strategia Farm2Fork, și va contribui la realizarea celui de-al doilea obiectiv general al Strategiei naționale pentru agricultură și dezvoltare rurală (SNDAR) 2023-2030 „Dezvoltarea industriei alimentare și diversifi-

carei piețelor”, precum și a Strategiei securității alimentare a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 și va promova ODD 2, ODD 9 și ODD 12.

Acțiunea este executată în comun de ANSA și MAIA, în calitate de beneficiari principali, și UNIDO, în strânsă cooperare cu Delegația UE în Republica Moldova și o serie de alți parteneri din instituțiile publice, sectorul privat și societatea civilă.

Uniunea Europeană (UE) este cel mai mare partener comercial al Republicii Moldova, reprezentând 49,3 % din comerțul total al acesteia în 2022. Aproximativ 59% din exporturile moldovenești sunt destinate pieței UE. Moldova se situează pe locul 65 în topul partenerilor comerciali ai UE, cu o cifră de afaceri totală de aproximativ 7,2 miliarde EUR în 2022, ceea ce reprezintă o creștere de aproximativ 44% față de anul 2021. Prin semnarea Acordului de liber schimb aprofundat și cuprinzător (DCFTA) cu UE în 2014, cu efect deplin din iulie 2016, Republica Moldova a deschis oportunități suplimentare de creștere a exporturilor agroalimentare.

O dată, la 14 decembrie 2023, Consiliul European a decis să deschidă negocierile de aderare cu Republica Moldova: scopul este de a negocia capitolele din diferitele domenii de politică. Scopul este adoptarea completă a acquis-ului comunitar al UE („acquis-ul”), ceea ce înseamnă adoptarea sau integrarea legislației UE în legislația națională. Capitolele 11 (Agricultură și dezvoltare rurală) și 12 (Siguranța alimentară) sunt deosebit de relevante pentru acest proiect de dialog privind politica agricolă. În analiza sa, Comisia Europeană a prezentat în februarie 2023 (CE 2023) un raport privind progresele înregistrate de Republica Moldova în alinierea la UE. În acesta se menționează următoarele cu privire la capitolele 11 și 12:

Comisia Europeană privind Capitolul 11 (Agricultură și dezvoltare rurală):

- Moldova și UE și-au liberalizat deja în mare măsură comerțul reciproc cu produse agricole;
- Moldova a elaborat o strategie națională de dezvoltare agricolă și rurală care vizează alinierea la politica agricolă comună;
- MAIA este autoritatea națională competentă. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) este responsabilă de gestionarea financiară;
- Calitatea datelor trebuie îmbunătățită, iar eficiența proceselor trebuie să crească. Va trebui dezvoltată o rețea de informații contabile agricole (RICA).

Comisia Europeană privind Capitolul 12:

- Politicile privind siguranța alimentară, veterinară și fitosanitară sunt acoperite în Capitolul 4 din DCFTA. În ceea ce privește „măsurile sanitare și fitosanitare” (SPS), DCFTA prevede alinierea Republicii Moldova la 235 de acte ale UE. Dintre acestea, Moldova s-a aliniat integral la 153, parțial la 7, nu s-a aliniat la 68, iar alte 7 nu mai sunt în vigoare;
- Autoritățile responsabile pentru acest domeniu de politică sunt MAIA și Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (ANSA);
- Punerea în aplicare cu succes a măsurilor de reglementare sanitară și fitosanitară a deschis piețele UE pentru mai multe produse moldovenești din domeniul sănătății animalelor și plantelor;
- Este necesară îmbunătățirea monitorizării și a punerii în aplicare în domenii precum sănătatea și bunăstarea animalelor, biosecuritatea, siguranța alimentelor și trasabilitatea produselor;
- Legislația națională și reglementările de punere în aplicare pentru exporturile către UE sunt, în general, în conformitate cu cerințele UE, deși, din lipsă a eficienței sistemului de monitorizare și lipsa instrumentelor de diagnosticare, autoritățile competente s-au dovedit incapabile să ofere nivelul necesar de garanții pentru toate produsele de origine animală;
- În domeniul siguranței generale a alimentelor, al reglementărilor privind siguranța alimentelor și al reglementărilor specifice privind furajele, Moldova a depus eforturi pentru a-și consolida capacitatea administrativă. UE a autorizat Moldova să exporte miere și caviar și, începând cu 2021, produse lactate care au fost supuse unui tratament sanitar, produse din ouă, anumite produse pescărești, melci, gelatină și colagen din carne de pasăre.

Acest raport prezintă rezultatele „Analizei capacităților instituțiilor SNIC și a cererii pentru serviciile acestora din partea lanțurilor valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate din Republica Moldova”. Obiectivul studiului a fost de a efectua o analiză aprofundată a capacităților instituțiilor care fac parte din SNIC în Republica Moldova (studiu pe partea ofertei). În același timp, este vorba și de evaluarea necesității și a cererii pentru aceste servicii din partea lanțurilor valorice din sectorul cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate, cu accent pe cerințele de calitate, siguranță alimentară, de mediu, sociale, durabile și organice și infrastructura de conformitate a acestora. În studiu se analizează, de asemenea, cerințele relevante ale pieței UE pentru lanțurile valorice selectate, acesta concentrându-se pe analiza capacităților laboratoarelor de testare a indicatorilor microbiologici, a contaminanților, a reziduurilor și a implicațiilor în materie de timp și costuri, și se mai analizează mecanismele de autocontrol ale OSA.

Prezentul studiu a avut următoarele sarcini:

- Identificarea cerințelor relevante ale pieței UE și a serviciilor corespunzătoare legate de calitate, orientate către cerere, pentru animalele vii și produsele de origine animală, cu accent pe lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate;
- Identificarea capacităților existente și a nevoilor sistemului național de IC în Republica Moldova de-a lungul întregului lanț valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate;
- Colectarea statisticilor fundamentale privind animalele vii și produsele de origine animală, cu accent pe lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate, inclusiv indicatorii-cheie sectoriali;
- Analiza și cartografierea instituțiilor de sprijinire a afacerilor și a sectorului privat. Descrierea nevoilor și provocărilor de capacitate pentru respectarea cerințelor din partea actorilor din sectorul privat pentru a consolida capacitatea OSA de-a lungul lanțului valoric de a respecta cerințele UE și ale pieței internaționale;
- Identificarea punctelor de influență pentru actorii din lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate, cu un accent deosebit pe OSA și organisme de evaluare a conformității, ANSA, MAIA;
- Scoaterea în evidență a lacunelor din infrastructura națională de conformitate și recomandarea unor acțiuni pentru a elimina aceste lacune.

Studiul este structurat după cum urmează:

1. Analiza tendințelor de pe piața mondială și din UE pentru carne, carne de pasăre și produse lactate;
2. Identificarea standardelor și reglementărilor relevante pe diferite piețe, cu accent pe cerințele pieței UE;
3. Evaluarea capacităților naționale de producție a cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate în Republica Moldova;
4. Cartografierea detaliată și analiza performanțelor instituțiilor SNIC;
5. Identificarea și selectarea produselor prioritare;
6. Puncte de influență și recomandări.

Acest studiu a fost elaborat în conformitate cu diverse instrumente și metodologii pentru efectuarea unei analize aprofundate a infrastructurii calității, elaborate de UNIDO, și de către echipa de cercetători BIS: dl Valeriu Lazăr, director de proiect, dna Aușra Ișarienă, șef de echipă de proiect, dna Tatiana Nistorica, expert-cheie și dl Vlad Furdui, expert-cheie. Studiul a fost elaborat sub directa supraveghere și îndrumare a echipei de proiect UNIDO: dl Giorgi Todua, expert asociat în dezvoltare industrială, dna Lali Madzgarashvili, expert internațional în infrastructura calității și siguranța alimentelor și dna Dona Scola, coordonator național de proiect.

Introducere

The United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) is the specialized agency of the United Nations that promotes Inclusive and Sustainable Industrial Development for poverty reduction, inclusive globalization and environmental sustainability. The mandate of UNIDO is to promote and accelerate inclusive and sustainable industrial development in developing countries and economies in transition. UNIDO's vision is a world where economic development is sustainable and economic progress is equitable.

“Improving the standards compliance through increased national capacities for residue monitoring” is one of the projects implemented by UNIDO. The overall objective of this Action is to enhance national consumer safety and access to safe, healthy and nutritious food and to improve trade opportunities and create a conducive business environment for SMEs, thus contributing to resilient, sustainable, and inclusive economic development as well as paving the way to a fully-fledged Green Deal for the Republic of Moldova.

The specific objective of the Action is to increase national capacities for residue monitoring in animal feed and products of animal origin (pesticides, veterinary medicine, contaminants and prohibited substances).

The Action pursues three technical Outcomes, thus responding to the limited capacity for residue monitoring and the main compliance challenges identified in the Republic of Moldova:

Outcome 1: Improved practices of competent authorities (ANSA and MAFI) through good governance and revamped legal and regulatory framework.

Outcome 2: Improved practices of national reference laboratories through expanded testing capacities, demonstrating proof of compliance.

Outcome 3: SMEs and FBOs application of best practices in compliance with standards and technical regulations in the value chains of meat, poultry and milk products are enhanced.

The Action is proposed in line with the European Green Deal and the Farm2Fork strategy and will contribute to the accomplishment of the 2nd General Objective of the National Agriculture and Rural Development Strategy (SN-DAR) 2023-2030 “Development of the food industry and

diversification of markets”, and the Food Security Strategy of the Republic of Moldova for 2023-2030 and will promote SDG 2, SDG 9, and SDG 12.

The Action is jointly executed by ANSA and MAFI as main beneficiaries, and UNIDO, in close cooperation with the EU Delegation to the Republic of Moldova and a number of other partners from public institutions, private sector and civil society.

The European Union (EU) is Moldova's biggest trade partner, accounting for 49.3% of its total trade in 2022. Around 59% of Moldovan exports are destined for the EU market. Moldova ranks 65th among the EU's trade partners, with a total turnover of around EUR 7.2 billion in 2022, an increase of about 44% from 2021. By signing the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA) with the EU in 2014, with full effect since July 2016, the Republic of Moldova has opened additional opportunities to increase agri-food exports.

Once, on 14 December 2023, the European Council decided to open accession negotiations with Moldova; the aim is to negotiate the chapters of the various policy areas. The aim is the complete adoption of the *acquis Communautaire* of the EU (the “*acquis*”), meaning the adoption or integration of EU legislation into national law. Chapters 11 (agriculture and rural development) and 12 (food safety) are particularly relevant to this agricultural policy dialogue project. In its analysis, the European Commission reported in February 2023 (EC 2023) on the progress of Moldova's alignment with the EU. It mentions the following regarding chapters 11 and 12:

European Commission on Chapter 11 (Agriculture and Rural Development):

- Moldova and the EU have already largely liberalized their mutual trade in agricultural products;
- Moldova has developed a national strategy for agricultural and rural development aimed at alignment with the Common Agricultural Policy;
- MAFI is the competent national authority. The Agency for Intervention and Payments in Agriculture (AIPA) is responsible for financial management;
- Data quality must be improved and process efficiency increased. A Farm Accountancy Data Network (FADN) will need to be developed.

European Commission on Chapter 12:

- Food safety, veterinary and phytosanitary policies are covered in Chapter 4 of the DCFTA. For “Sanitary and Phytosanitary Measures” (SPS), the DCFTA provides for 235 EU acts to be aligned by Moldova. Of these, Moldova has fully aligned 153, partially aligned 7, not aligned 68, and another 7 are no longer in force;
- The authorities responsible for this policy area are MAFI and the National Agency for Food Safety (ANSA);
- The successful implementation of sanitary and phytosanitary regulatory measures has opened EU markets for several Moldovan products in the animal and plant health sectors;
- Monitoring and enforcement in areas such as animal health and welfare, biosecurity, food safety and traceability of products need to be improved;
- National legislation and implementing regulations for exports to the EU are generally in line with EU requirements, although due to the lack of efficiency of the monitoring system, the competent authorities and the lack of diagnostic tools have proven unable to provide the required level of guarantees for all animal products;
- In the area of general food safety, food safety regulations and specific regulations for feed, Moldova has been working on strengthening its administrative capacity. The EU has authorized Moldova to export honey and caviar and, from 2021, dairy products that have undergone health treatment, egg products, certain fishery products, snails, gelatin and collagen from poultry meat.

This report presents the outcomes of the “Analysis of the capacities of NQIS institutions and the demand for their services from the meat, poultry, and dairy value chains in the Republic of Moldova”. The objective of the study was to carry out an in-depth analysis of the capacities of the institutions forming NQIS in the Republic of Moldova (supply side study). At the same time assessing the need and the demand for those services from the meat, poultry and dairy value chains with a focus on quality, food safety, environmental, social, sustainable and organic requirements and its compliance infrastructure. The study also analyses the relevant EU market requirements for the selected value chains, focus on an analysis of laboratories’ capacities to test microbiological indicators, contaminants, residues and time and cost implications and analyses self-control mechanisms by FBOs.

The present study comprised the following tasks:

- Identify the relevant EU market requirements and corresponding demand-driven quality-related services for live animals and products of animal origin with a focus on meat, poultry and dairy products value chains;
- Identify the existing capabilities, and needs of the national QI system in the Republic of Moldova along the entire value chains of meat, poultry and dairy product;
- Collect the fundamental statistics on live animals and products of animal origin with a focus on meat, poultry and dairy product value chains, including key sector indicators;
- Analyse and map business support institutions and the private sector. Outline the compliance capacity needs and challenges stemming from the private sector actors to strengthen the capacity of FBOs along the value chain to comply with EU and international market requirements;
- Identify leverage points for the actors in the value chains of meat, poultry and dairy with a particular focus on FBOs and the conformity assessment bodies, ANSA, MAFI;
- Outline gaps in the national compliance infrastructure and recommend actions to close related gaps.

The study is structured as follows:

1. Analysis of the global and EU market trends for meat, poultry, and dairy products;
2. Identification of relevant standards and regulations in different markets with an emphasis on EU market requirements;
3. Assessment of national capacities of meat, poultry, and dairy production in the Republic of Moldova;
4. Detailed mapping and performance analysis of the NQIS institutions;
5. Identification and selection of priority products;
6. Leverage points and recommendations.

This study has been prepared according to various tools and methodologies for conducting an in-depth analysis of quality infrastructure, developed by UNIDO, and by the team of the researchers from BIS: Mr Valeriu Lazar, Project Director, Ms Aušra Išarienė, Project Team Leader, Ms Tatiana Nistorica, Key Expert, and Mr Vlad Furdui, Key Expert. The study has been prepared under the direct supervision and guidance of the UNIDO Project team: Mr Giorgi Todua, Associate Industrial Development Expert, Ms Lali Madzgarashvili, International Quality Infrastructure and Food Safety Expert, and Ms Dona Scola, National Project Coordinator.

Metodologie

Studiul s-a bazat pe un cadru metodologic solid, care a combinat atât metode cantitative, cât și calitative. Prin combinarea metodelor de cercetare cantitativă și calitativă, studiul oferă o înțelegere solidă a problemelor și oportunităților cu care se confruntă instituțiile SNIC și actorii din lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate din Republica Moldova. Combinarea celor două metode a contribuit, de asemenea, la asigurarea faptului că datele colectate și analizate sunt mai fiabile și sunt valide.

Tabelul 1 oferă o prezentare generală a structurii și metodologiei studiului. În total, au fost abordate șase subiecte, iar principalele surse de informații au fost literatura de specialitate, expertiza și interviurile cu experți.

În total, au fost realizate 47 de interviuri cu reprezentanți ai diferitelor ministere/agenții, laboratoare, asociații și organizații de tip OSA. Lista detaliată a interviurilor poate fi consultată în Anexa 1.

Au fost pregătite chestionare specifice pentru laboratoare, asociații de afaceri și OSA, care au acoperit lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate din Republica Moldova. Astfel, 4 laboratoare, 7 asociații și 39 OSA din 20 de raioane au răspuns la chestionare, împărtășind informații și perspective valoroase.

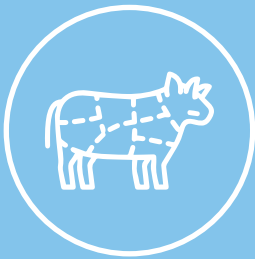
Spre sfârșitul studiului, a fost colectat feedback de la aproximativ 30 de părți interesate în cadrul unui atelier de validare, organizat de UNIDO la 26 octombrie 2023.

Tabelul 1. Prezentare generală a structurii și metodologiei studiului

Subiect	Capitol	Metodologie
Analiza tendințelor de pe piața mondială și UE a cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate	1	Analiza literaturii (principalele surse: FAOSTAT, Eurostat, Rapoartele privind perspectivele agricole ale OCDE-FAO, date și rapoarte ale Comisiei Europene)
Standarde și reglementări pe diferite piețe, cu accent pe cerințele pieței UE	2	Analiza literaturii (surse principale: CE, EUR-Lex, DCFTA Moldova, legis.md)
Evaluarea capacităților naționale de producție a cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate	3	Analiza literaturii (surse principale: UNComtrade, FAOSTAT, BNS, ANSA, AIPA etc.)
Cartografierea detaliată și analiza de performanță a instituțiilor SNIC	4	Analiza literaturii, interviuri cu experți, cunoștințele și experiența membrilor echipei, chestionare dedicate
Identificarea și selectarea produselor prioritare	5	Revizuirea literaturii, interviuri cu experți, cunoștințele și experiența membrilor echipei
Puncte de influență și recomandări	6	Combinarea constatărilor pentru subiectele anterioare (Capitolele 1-5), plus feedbackul obținut în cadrul unor ateliere de lucru cu părțile interesate

1.

Analiza tendințelor de pe piața mondială și din UE pentru carne, carne de pasăre și produse lactate

1.1 Carne

Acest capitol descrie evoluția pieței și proiecțiile pe termen mediu pentru piețele mondiale de carne pentru perioada 2023-2031/2032. Evoluția pieței și proiecțiile acoperă consumul, producția, comerțul și prețurile pentru carnea de vită și mânzat, carnea de porc, carnea de pasăre și carnea de oaie.

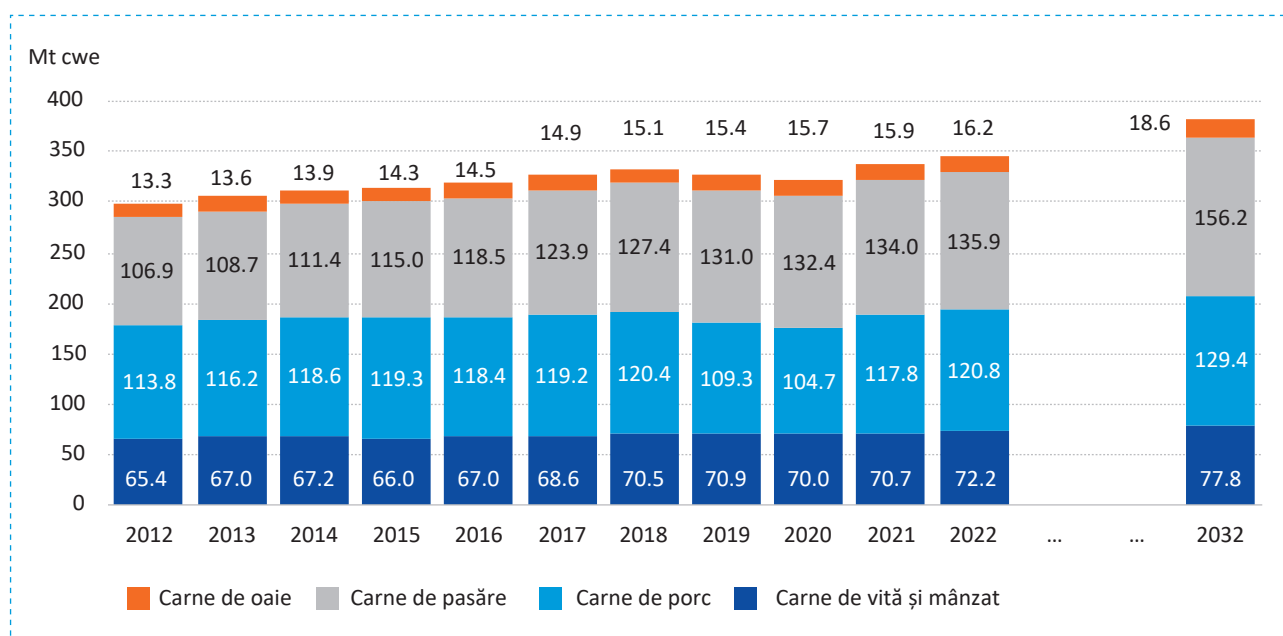
1.1.1 Producție. Tendințe. Țări principale.

Producția mondială totală de carne¹ a atins 345,2 milioane de tone echivalent în greutate carcasă (cwe) în 2022,

în creștere cu 2% față de 2021.

Începând cu 2016, carnea de pasăre a devenit principala categorie de carne produsă la nivel mondial. În 2022, ponderea cărnii de pasăre în producția totală de carne a atins 39%, depășind alte categorii de carne. Carnea de porc a reprezentat 35% din producția globală de carne, carnea de vită și mânzat 21%, iar carnea de oaie a reprezentat o pondere mai mică, de 5%. Această schimbare reflectă modificarea preferințelor consumatorilor, eficiența producției de carne de pasăre și creșterea cererii de carne de pasăre în întreaga lume.

Figura 1. Producția de carne pe tipuri de carne în anii 2012-2022 și proiecții pentru anul 2032

Sursa: OCDE/FAO

Statele Unite, China, Brazilia și Uniunea Europeană sunt actori importanți în producția mondială de carne de pasăre, porc, vită și mânzat. Aceste țări și regiuni au industrie de creștere a animalelor semnificative și sunt contribuitori majori la producția mondială de carne.

În plus, China este cel mai mare producător de carne de oaie, ceea ce scoate în evidență și mai mult rolul său semnificativ în industria globală a cărnii. Aceste țări și regiuni au adesea sectoare agricole bine stabilite, tehnologie avansată și infrastructură pentru a susține producția de carne la scară largă, ceea ce le face să fie actori dominanți pe piața mondială.

Uniunea Europeană (UE) deține, într-adevăr, o poziție semnificativă de lider în industria globală de producție a cărnii. UE este cunoscută pentru practicile sale agricole avansate, pentru standardele de calitate stricte și pentru o gamă variată de producție de animale. Aceasta joacă un rol central în producția de diferite tipuri de carne, inclusiv carne de pasăre, de porc, de vită și de mânzat.

Acest lucru a permis UE nu numai să satisfacă cererea internă de carne, ci și să fie un exportator important de produse din carne pe piețele internaționale. Prezența UE în industria mondială a producției de carne subliniază importanța acesteia în sectorul agricol și alimentar la nivel mondial.

1. Se referă la volumul total de carne provenită de la bovine, porcine, păsări de curte și ovine, în greutate carcasă.

Figura 2. TOP 10 producători de carne, în funcție de tipul de carne, 2022 (Mt cwe)

Loc	Vită și mânzat		Porc		Pasăre		Oaie	
1	US	12,159	CN	52,000	US	22,797	CN	5,083
2	BR	9,126	EU	23,866	CN	21,771	IN	856
3	EU	7,091	US	12,153	BR	14,818	PK	779
4	CN	6,926	BR	4,451	EU	13,621	AU	735
5	AR	3,191	RU	4,434	RU	4,589	EU	638
6	IN	2,601	VN	3,794	IN	4,301	NZ	448
7	PK	2,441	CA	2,203	ID	4,090	NG	423
8	AU	2,265	MX	1,689	MX	3,705	IR	365
9	MX	2,074	KR	1,373	TR	2,347	UK	300
10	RU	1,644	JP	1,300	IR	2,307	ET	290

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

Pondere cantitativă a producției de carne din UE (% , 2021)

În 2021, 23,4 milioane de tone de carne de porc au fost produse în UE, o creștere moderată în 2020 (1,6 %) până la un nou punct maxim. S-a estimat că au fost produse 13,2 milioane de tone de carne de pasăre, aproape dublu față de cantitatea de producție de carne de bovine (6,8 milioane de tone). UE a produs cantități mult mai mici de carne de oaie și de capră.

În 2021, puțin mai mult de o cincime (22,1%, sau 5,2 milioane de tone) din producția de carne de porc a UE provenea din Spania, cu o contribuție similară din partea Germaniei (21,2%); fiecare dintre celelalte state membre ale UE a avut cote de o singură cifră din totalul UE.

Cel mai ridicat nivel al producției de carne de pasăre a fost înregistrat în Polonia (19,2 % din totalul UE sau 2,5 milioane de tone), în timp ce Franța (12,5 %), Spania (12,3 %), Germania (12,0 %) și Italia (10,4 %) au înregistrat fiecare cote de două cifre din producția UE.

Puțin mai mult de o cincime din producția totală de carne de vită din UE a provenit din Franța (20,9%, sau 1,4 milioane de tone), cu cote relativ mari pentru Germania

(15,8%), Italia (11,0%), Spania (10,6%) și Irlanda (8,7%).

Spania a avut cea mai mare pondere în producția de carne de oaie din UE (28,0%, sau 120 de mii de tone), în timp ce cea mai mare parte a producției rămase în UE a provenit din Franța (19,0%), Irlanda (14,8%) și Grecia (12,0%).

Proiecții de piață

Conform proiecțiilor OCDE-FAO², se așteaptă ca producția mondială de carne să crească cu 41 Mt cwe până la o valoare estimată de 382 Mt cwe până în 2032, cea mai mare parte a creșterii urmând să aibă loc în Asia, în urma unei creșteri de 20 Mt a producției de carne de pasăre. În China, creșterea producției de carne de porc va compensa declinul preconizat al producției europene, influențat de factori precum epidemiile de PPA, legile de mediu mai stricte și reglementările privind bunăstarea animalelor din unele țări UE. Focarul de PPA continuă să aibă un impact important asupra Asiei, în principal în Filipine și Thailanda, și va continua să o facă în primii ani ai perioadei alocate perspectivei financiare (2023-2032).

În ultimii ani, costurile ridicate ale furajelor și ale forței de muncă au reprezentat provocări semnificative pentru producătorii de carne din întreaga lume. Costurile

2. Perspective agricole OCDE-FAO 2023-2032 (<https://www.oecd.org/publications/oecd-fao-agricultural-outlook-19991142.htm>).

3. Proporția costurilor furajelor în costul de producție a cărnii poate varia în funcție de tipul de carne și de sistemul de producție specific. În principalele țări producătoare de carne, cu sisteme de creștere intensivă, costurile hranei pentru pui pot reprezenta 60-70% din costul total de producție, în timp ce în producția de porci, acestea pot reprezenta 50-70% din costul total. În cazul rumegătoarelor, cum ar fi bovinele și ovinele, costurile furajelor reprezintă, în general, o proporție mai mică, deoarece aceste animale pot pășuna pe pășuni și pot consuma o gamă mai largă de surse de hrană. În cazul exploatărilor cu pășuni, poate reprezenta aproximativ 25% din costul total. Cu toate acestea, costul total al producției de bovine este mult mai mare, la fel ca și consumul total de furaje pe kg de carne produsă.

furajelor reprezintă o parte semnificativă din costul total al producției de carne, în special pentru animalele monogastrice, cum ar fi păsările de curte și porcii³. Aceasta înseamnă că fluctuațiile prețurilor furajelor pot avea un impact semnificativ asupra marjelor de profit ale producătorilor de carne. În mod similar, creșterea costurilor forței de muncă⁴ îngreunează extinderea activității producătorilor de carne, ceea ce sporește riscul financiar al acestora, în special la începutul perioadei alocate perspectivelor financiare, când se presupune că inflația și ratele dobânzilor vor rămâne ridicate.

Carnea de pasăre va predomina în cadrul complexului de carne, reprezentând jumătate din totalul cărnii suplimentare produse în următorul deceniu. Producția de carne de pasăre se va extinde rapid în țările cu un surplus de cereale furajere, cum ar fi Brazilia și Statele Unite. De asemenea, se preconizează o expansiune în Asia, care renunță la carnea de porc, ca urmare a declanșării focarelor de PPA, în beneficiul cărnii de pasăre, în special în China, în ultimii ani. În India, Turcia și Indonezia, industria avicolă rămâne unul dintre segmentele cu cea mai rapidă creștere din sectorul agricol, în primul rând datorită cererii tot mai mari de proteine animale și a utilizării tot mai mari a ouălor pentru sectoarele de panificație și cofetărie. Carnea de pasăre prezintă avantaje față de alte tipuri de carne în ceea ce privește durata de producție, costurile, rata de conversie a furajelor și proximitatea față de piețele urbane în creștere.

În timp ce o serie de factori au determinat orientarea către carnea de pasăre, producția acesteia se confruntă, de asemenea, cu provocări de mediu și de sănătate, în special în ceea ce privește utilizarea antibioticelor și bunăstarea animalelor. Prin urmare, promovarea unor practici de producție durabile și responsabile va fi esențială pentru creșterea pe termen lung a sectorului.

În mai multe țări europene, producția de carne de porc va scădea pe toată perioada de prognoză. Acest lucru este cauzat de faptul că presiunile continue asupra costurilor în ceea ce privește furajele, energia, focarele de boli și reglementările actuale și viitoare în materie de mediu și standardele de bunăstare fac parte din Strategia „De la fermă la consumator” a Comisiei Europene (cum ar fi inițiativa „End the Cage Age” [„Să punem capăt erei cuștii”]).

Se presupune că producția de carne de porc din China își va reveni, iar ponderea sa în producția mondială

va reveni la nivelul ultimului deceniu (45%) după ce va atinge nivelul de dinainte de PPA în 2023. Vietnamul, care a suferit ca urmare a reducerii producției din cauza PPA începând cu 2019, și-a revenit mai repede, deoarece producția nu a fost atât de afectată, și și-a reluat traiectoria de dinaintea PPA până în 2022. Deoarece se presupune că cea mai mare parte a redresării după PPA în țările asiatice, afectate de boală, va avea loc în prima jumătate a perioadei de prognoză, **se estimează că producția mondială va crește cu 0,6% pe an în următorul deceniu.** Cea mai mare parte a creșterii producției de carne de porc va avea loc în regiunile asiatice afectate de PPA, unde are loc conversia de la exploatarea de curte, în mare parte de mici dimensiuni, la întreprinderi comerciale la scară largă, cu standarde de biosecuritate mai ridicate.

Producția de carne de vită va ajunge la 78 Mt cwe până la sfârșitul perioadei alocate perspectivelor financiare. Principalii factori care contribuie la această expansiune sunt creșterea Chinei ca urmare a îmbunătățirilor tehnologice, a unui management mai bun al domeniului bovinelor și a geneticii, precum și creșterea producției de lapte în Pakistan, unde animalele sunt folosite pentru lapte și pentru tracțiune. Și Turcia va fi unul dintre principalii contribuitori la extinderea producției, așa cum se așteaptă de la intervenția guvernului sub forma importurilor de materiale genetice de origine animală, a unui sprijin mai mare pentru producători și a intervențiilor pentru a compensa prețurile ridicate ale furajelor. În Australia, creșterea capacității de sacrificare și a rentabilității va determina o producție mai mare de carne de vită în perioada de prognoză.

Producția de carne de vită va crește odată cu creșterea greutateii carcaselor, pe măsură ce costurile furajelor vor scădea și genetica animalelor va fi îmbunătățită. Creșterea numărului de animale sacrificate contribuie, de asemenea, după mai mulți ani de creștere a efectivelor de animale în mai multe regiuni producătoare din Africa (în special în Africa Subsahariană) și Asia.

Se anticipează că producția de carne de oaie va ajunge la 19 Mt cwe până în 2032. Se preconizează că producția chineză va crește ca răspuns la prețurile ridicate și va contribui cu 17% din producția suplimentară. Creșterea disponibilității pe piața mondială a cărnii de oaie se va datora refacerii efectivelor și creșterii ratei de fătare a mieilor în Asia și în Africa Subsahariană. Se preconizează că producția din Uniunea Europeană va crește ușor față de nive-

4. De exemplu, în producția de pui de carne, costurile forței de muncă pot reprezenta aproximativ 5-10% din costul total de producție, în timp ce în producția de porci, acestea pot fi de aproximativ 10-20%. În cazul rumegătoarelor, costurile forței de muncă sunt în general mai mici, deoarece acestea necesită o gestionare mai puțin intensivă.

lul actual, datorită sprijinului pentru venit sub formă de plăți directe cuplate cu producția și prețurilor favorabile la producător în principalele state membre producătoare de ovine. Ponderea Africii în producția mondială de carne de oaie va crește lent, în ciuda limitărilor legate de urbanizare, deșertificare și disponibilitatea furajelor în unele țări. Se așteaptă ca angajamentul Noii Zeelande de a reduce emisiile de GES să limiteze dimensiunea efectivelor, deoarece terenurile productive pentru ovine sunt transformate în plantații pentru obținerea de credite de carbon.

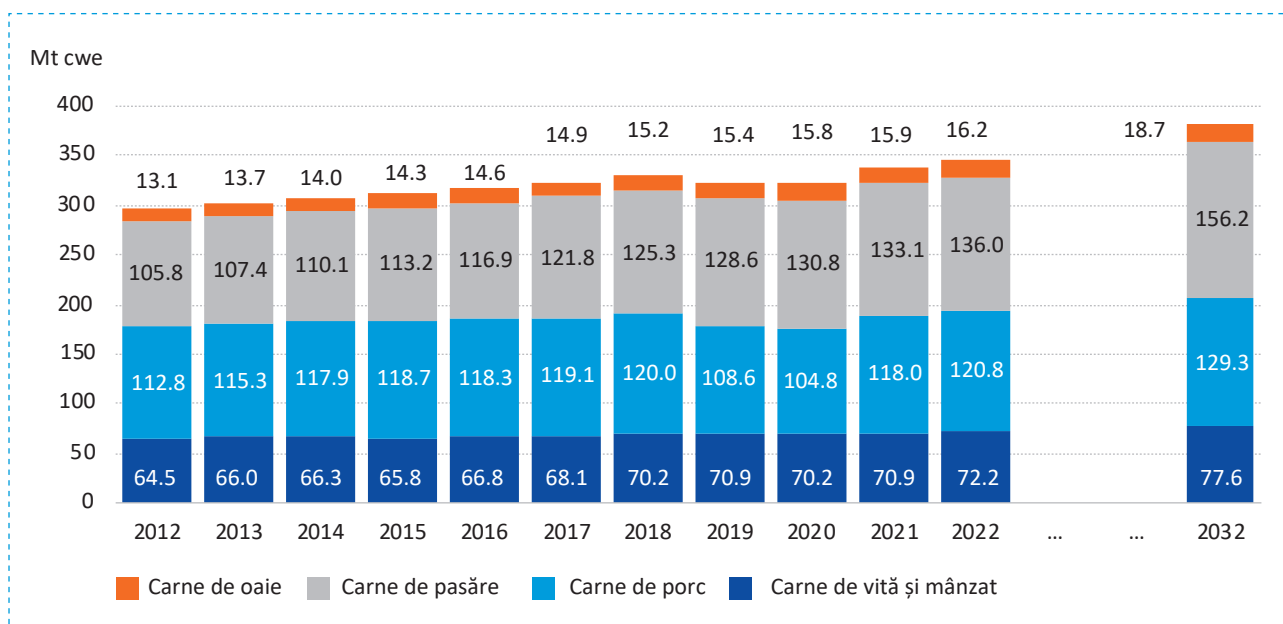
1.1.2 Consum. Tendințe. Țări principale.

Consumul de carne de pasăre și de oaie a înregistrat o creștere semnificativă la nivel mondial în ultimul deceniu. Consumul de carne de pasăre a crescut cu 28%, în timp ce consumul de carne de oaie a crescut cu 24% (pornind de la o bază de consum relativ mai mică în comparație cu alte categorii de carne).

Creșterea consumului de carne de pasăre poate fi atribuită unor factori precum accesibilitatea, versatilitatea și imaginea relativ slabă și sănătoasă a acesteia în comparație cu alte tipuri de carne. Carne de oaie, pe de altă parte, ar putea să fi înregistrat o creștere datorită schimbării preferințelor consumatorilor, unei mai mari conștientizări a calităților acesteia și dezvoltării unor noi tendințe culinare.

Consumul de carne de vită și mânzat a înregistrat o creștere moderată de 12% în ultimul deceniu. Consumul de carne de porc a avut cea mai mică creștere, de aproximativ 7% în aceeași perioadă. Modelele de consum de carne de porc pot varia foarte mult de la o regiune la alta și de la o cultură la alta, iar creșterea relativ mai mică a consumului se poate datora unor factori precum preferințele alimentare și considerațiile culturale.

Figura 3. Consumul de carne pe tipuri de carne în 2012-2022 și proiecții pentru 2032

Sursa: OCDE/FAO

Uniunea Europeană (UE) menține un profil de consum de carne bine echilibrat, fiind un consumator semnificativ de diferite categorii de carne. Modelele de consum ale UE reflectă o dietă diversă și echilibrată, UE situându-se în mod constant printre primii patru consumatori în fiecare cate-

gorie majoră de carne, inclusiv carne de pasăre, de porc, de vită, de vițel și de oaie. Această abordare echilibrată a consumului de carne este un indiciu al diverselor tradiții culinare din regiune, al preferințelor alimentare și al disponibilității diferitelor tipuri de carne.

Figura 4. TOP 10 consumatori de carne, în funcție de tipul de carne, 2022 (Mt cwe)

Loc	Vită și mânzat		Porc		Pasăre		Oaie	
	Țară	Consum (Mt cwe)	Țară	Consum (Mt cwe)	Țară	Consum (Mt cwe)	Țară	Consum (Mt cwe)
1	US	12,649	CN	55,376	CN	22,578	CN	5,466
2	CN	9,972	EU	19,004	US	19,487	IN	837
3	BR	6,932	US	9,916	EU	12,275	PK	774
4	EU	6,581	RU	4,416	BR	10,789	EU	659
5	AR	2,401	VN	4,020	MX	4,804	NG	426
6	PK	2,371	BR	3,535	RU	4,525	IR	349
7	RU	1,883	JP	2,630	IN	4,298	UK	307
8	MX	1,678	MX	2,531	ID	4,088	ET	282
9	JP	1,311	KR	2,043	JP	2,541	AU	236
10	IN	1,185	PH	1,541	ZA	2,344	RU	215

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

Proiecții de piață

Modelele de consum de carne ale consumatorilor din majoritatea țărilor cu venituri ridicate (care reprezintă 33% din consumul total de carne pentru 16% din populație în 2022) **au început să stagneze**, cu schimbări bazate în principal pe tipul și calitatea cărnii consumate. Cu toate acestea, din cauza consumului de bază mai mic și a creșterii mai rapide a populației și a veniturilor, **creșterea va fi generată în principal de țările cu venituri mici și medii.**

La nivel mondial, consumul de carne de pasăre, de porc, de vită și de oaie ar trebui să crească cu 15%, 11%, 10% și, respectiv, 15% până în 2032. Se preconizează că, în 2032, carnea de pasăre va reprezenta 41% din proteinele consumate din toate sursele de carne, urmată de carnea de porc, de bovine și de ovine. Creșterea globală a volumului de consum de carne, în afară de Statele Unite, Brazilia și China, se așteaptă să fie mai mare în țările cu venituri mici, în special în India, Pakistan, Filipine, Vietnam și în regiunea subsahariană a Africii.

Pe cap de locuitor, consumul global de carne va crește cu 2%. Această creștere de 0,7 kg/an/persoană pe bază de echivalent în greutate cu amănuntul comestibilă (în continuare „rwe”) până în 2032 este similară celei din deceniul precedent și, din nou, se datorează în principal creșterii consumului de carne de pasăre. La nivel mondial, există o tendință tot mai accentuată în rândul consumatorilor de a deveni din ce în ce mai sensibili la bunăstarea animalelor, la problemele de mediu și de sănătate, iar carnea de pasăre are cea mai mică amprentă de carbon. În unele cazuri, aceste schimbări de preferințe

pot duce la o scădere a consumului de carne pe cap de locuitor, ca în cazul Uniunii Europene, pentru care Raportul prevede o înlocuire continuă a cărnii de vită și de porc cu cea de pasăre.

Se preconizează o creștere a consumului mondial de carne de pasăre la 91 Mt rwe, reprezentând aproape jumătate din consumul suplimentar de carne. Creșterea globală a proteinelor provenite din consumul de carne de pasăre ca pondere din totalul proteinelor provenite din carne a fost principala caracteristică a creșterii consumului de carne timp de decenii, tendință care se așteaptă să se mențină. Acest lucru se datorează mai multor factori, în special prețului mai mic al cărnii de pasăre în comparație cu alte tipuri de carne și faptului că aceasta conține o combinație sănătoasă de proteine și un conținut scăzut de grăsimi.

Considerentele de mediu au contribuit, de asemenea, la orientarea către carnea de pasăre, deoarece producția de carne roșie este deseori intensivă din punctul de vedere al resurselor și poate duce la emisii ridicate de gaze cu efect de seră. Pe de altă parte, producția de carne de pasăre este în general considerată mai eficientă și mai puțin consumatoare de resurse, ceea ce o face să fie o alegere mai sustenabilă pentru carne.

Creșterea consumului de carne de pasăre în ultimul deceniu a fost determinată de creșterea consumului în Asia, în special în China, India și Indonezia, Pakistan și Filipine. Aceste tendințe vor continua, dar se preconizează o creștere rapidă a consumului și în alte regiuni, inclusiv în Brazilia, Africa Subsahariană și Statele Unite, ceea ce

reflectă rolul semnificativ și în creșterea al cărnii de pasăre în regimul alimentar din întreaga lume.

În următorul deceniu, se preconizează, de asemenea, o creștere a consumului global de carne de porc la nivel mondial, cu excepția Europei, unde consumul este deja ridicat, iar preocupările legate de sănătate, mediu și societate au un impact semnificativ asupra alegerii consumatorilor. **Cu toate acestea, carnea de porc va rămâne cea mai consumată carne în regiunea europeană.** Carnea de porc va fi al doilea cel mai mare contribuitor la creșterea totală a consumului de carne și se preconizează că va ajunge la 93 Mt rwe până în 2032. Cu toate acestea, în termeni per capita, această creștere va stagna în perioada alocată perspectivelor financiare. În țările din America Latină se preconizează că va crește consumul pe cap de locuitor, datorită prețurilor relative favorabile la carnea de porc/de vită. **În alte părți, se anticipează o stagnare sau chiar o scădere a cererii pe cap de locuitor.**

Se preconizează că, în următorul deceniu, consumul mondial de carne de vită și mânzat va ajunge la 51 Mt rwe. Consumul global pe cap de locuitor a fluctuat în jurul a 6 kg rwe pe cap de locuitor în ultimul deceniu și **se preconizează că va rămâne stabil în perioada de prognoză.** Se preconizează că majoritatea regiunilor își vor reduce consumul de carne de vită, cu excepția regiunii Asia-Pacific, unde consumul de carne de vită pe cap de locuitor va crește cu 0,4 kg/an rwe.

Există preocupări din ce în ce mai mari cu privire la impactul asupra mediului al producției de carne de vită, care este percepută ca fiind un factor semnificativ de contribuție la emisiile de gaze cu efect de seră. În plus, despădurirea cauzată de schimbările de utilizare a terenurilor pentru pășunat și producția de furaje este, de asemenea, îngrijorătoare. Ca urmare, mulți consumatori au ales să reducă consumul de carne de vită în favoarea cărnii de pasăre, care are o amprentă ecologică mai mică.

Se așteaptă ca America de Nord și Oceania, care, din punctul de vedere istoric, au preferat cu precădere carnea de vită, să înregistreze cea mai semnificativă scădere a consumului pe cap de locuitor. În schimb, China, al doilea mare consumator de carne de vită din lume, deși relativ scăzută în termeni de consum pe cap de locuitor, se preconizează că va înregistra o creștere suplimentară de 0,8 kg/an rwe a consumului pe cap de locuitor până în 2032. Acest lucru se datorează parțial clasei de mijloc în creștere din China, care a crescut cererea față de carne, inclusiv carne de vită.

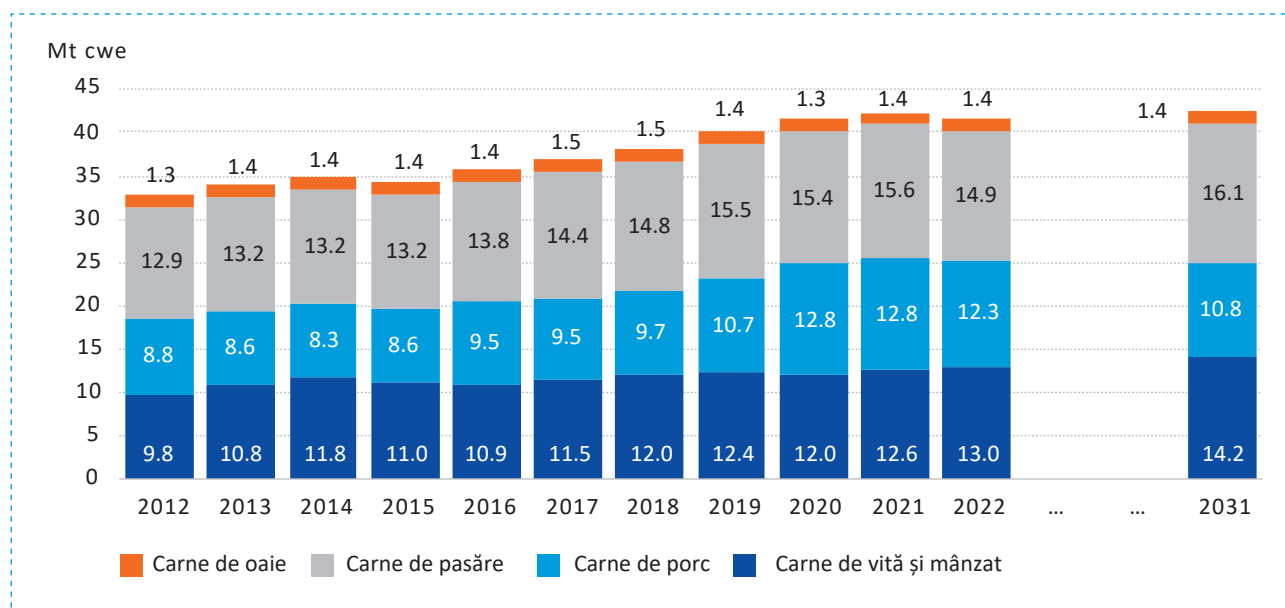
Deși **consumul de carne de oaie** reprezintă o parte relativ mică din piața mondială a cărnii, aceasta **rămâne o sursă esențială de proteine pentru mulți consumatori, în special în Orientul Mijlociu și Africa de Nord.** Deși au loc unele schimbări în modelele alimentare la nivel mondial, se preconizează că aportul cărnii de oaie la totalul proteinelor din carne va rămâne stabil. Este, în principal, o alegere alimentară tradițională (culturală), deși concurența cu carnea de vită și de pasăre face ca acestea din urmă să fie adesea mai disponibile și mai ieftine decât carnea de oaie.

1.1.3 Comerț. Tendințe. Țările principale.

În 2022, exporturile totale de carne la nivel mondial s-au ridicat la 41,5 milioane de tone, ceea ce a reprezentat o scădere de 1,9 % față de anul precedent, 2021. În special, atât exporturile de carne de pasăre, cât și cele de carne de porc au înregistrat o scădere de 4% în 2022.

În ultimul deceniu, carnea de porc și carnea de vită și mânzat au înregistrat cele mai semnificative creșteri ale exporturilor. Exporturile de carne de porc au crescut cu 39%, în timp ce exporturile de carne de vită și mânzat au crescut cu 33%. Aceste creșteri substanțiale indică faptul că a existat o cerere internațională în creștere atât pentru produsele din carne de porc, cât și pentru cele din carne de vită și mânzat.

Figura 5. Exporturile de carne pe tipuri de carne în 2012-2022 și proiecții pentru 2031

Sursa: OCDE/FAO

Uniunea Europeană (UE) își menține într-adevăr o poziție proeminentă și de lider pe piața mondială a exporturilor de carne. În 2022, UE a fost cel mai mare exportator de carne de porc, cu un volum de export substanțial de 5 042

de tone metrice (cwe). Acest lucru subliniază prezența puternică a UE în comerțul internațional cu carne de porc și capacitatea UE de a satisface cererea globală pentru această categorie de carne.

Figura 6. TOP 10 exportatori de carne, în funcție de tipul de carne, 2022 (Mt cwe)

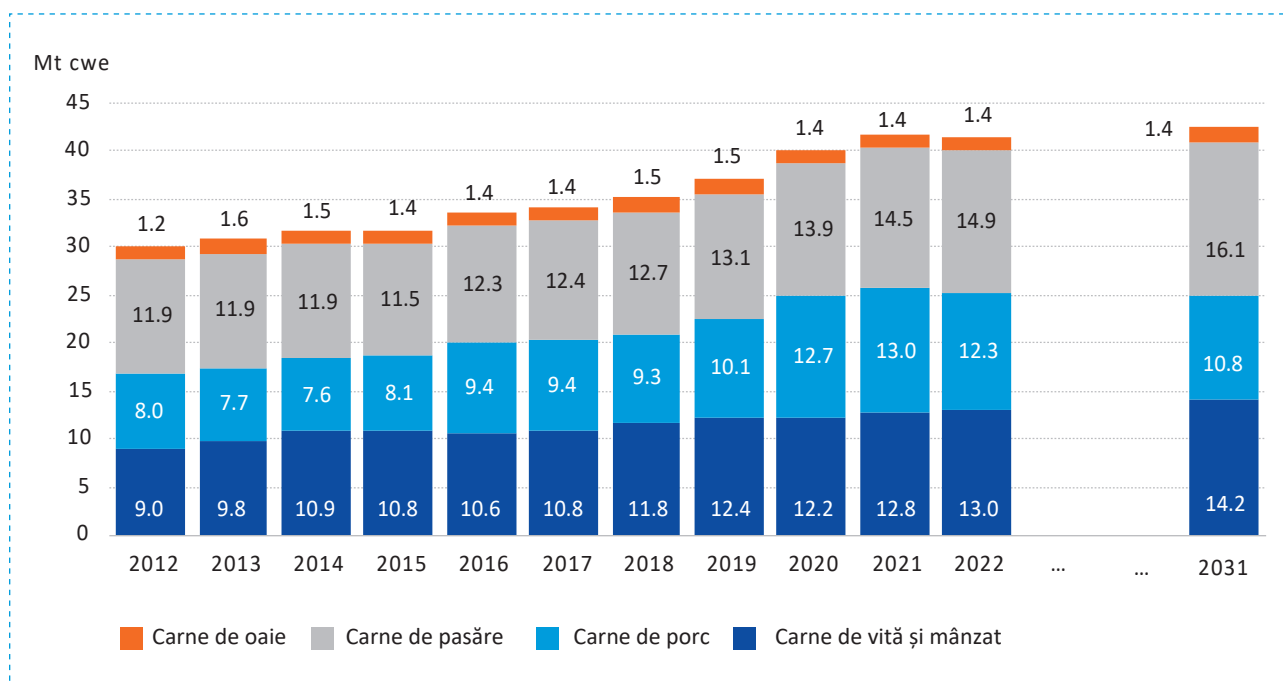
Loc	Vită și mânzat		Porc		Pasăre		Oaie	
1	BR	2,236	EU	5,042	BR	4,029	AU	500
2	US	1,535	US	3,011	US	3,361	NZ	442
3	IN	1,417	CA	1,667	EU	2,143	EU	115
4	AU	1,298	BR	918	TH	1,298	UK	83
5	EU	856	MX	317	TR	575	IR	20
6	CA	802	CL	277	CN	537	IN	19
7	AR	797	UK	265	UA	464	US	8
8	NZ	663	TH	261	UK	364	ET	8
9	MX	533	CN	126	RU	340	CL	6
10	PY	482	RU	56	MY	234	PK	5

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

În plus, UE s-a clasat pe locul al treilea în topul celor mai mari exportatori de carne de pasăre și de oaie, ceea ce demonstrează și mai mult rolul semnificativ al UE în aceste categorii. De asemenea, a fost al cincilea cel mai mare exportator de carne de vită și mânzat. Standardele înalte ale UE în materie de siguranță alimentară, calitate și producție contribuie la succesul UE ca exportator important în mai multe categorii de carne. Aceste clasamente ale exporturilor evidențiază importanța continuă a UE în comerțul mondial cu carne în diverse categorii.

În 2022, carnea de pasăre a reprezentat aproximativ 36% din totalul importurilor de carne la nivel mondial, ceea ce indică rolul său semnificativ în comerțul mondial cu carne. Atât carnea de vită și mânzat, cât și carnea de porc au avut o pondere similară de aproximativ 30% fiecare în totalul importurilor de carne. Aceste cifre evidențiază cererea globală substanțială de produse din carne de pasăre, de vită și de porc la nivel mondial.

Figura 7. Importurile de carne pe tipuri de carne în 2012-2022 și proiecții pentru 2031

Sursa: OCDE/FAO

Proeminența Chinei ca importator de carne este determinată de mai mulți factori, inclusiv de populația mare, de creșterea bunăstării consumatorilor, de schimbarea preferințelor alimentare și de necesitatea de a satisface cerințele pieței interne. Prin urmare, China servește drept destinație majoră pentru exportatorii de carne din întreaga lume, ceea ce o face să fie cel mai mare importator de carne din lume în mai multe categorii.

Uniunea Europeană (UE) importă în principal carne de pasăre, carne de vită și mânzat și carne de oaie, ceea ce prezintă oportunități potențiale pentru țări precum Moldova de a explora piața UE pentru producția lor de carne.

Producătorii de carne din Moldova ar putea găsi potențial de export în aceste categorii către UE, deoarece există cerere pentru aceste tipuri de produse din carne în regiune. Intrarea pe piața UE poate fi o mișcare strategică pentru Moldova pentru a-și extinde exporturile de carne și pentru a ajunge la o bază mai largă de consumatori.

Pentru a profita de aceste oportunități, este esențial ca Moldova să respecte standardele stricte de siguranță alimentară și de calitate ale UE, și să adere la reglementările și cerințele comerciale. Dezvoltarea unor relații comerciale și a unor rețele de distribuție puternice în UE poate fi, de asemenea, esențială pentru stabilirea unei prezențe de succes pe această piață.

Figura 8. TOP 10 importatori de carne, în funcție de tipul de carne, 2022 (Mt cwe)

Loc	Vită și mânzat		Porc		Pasăre		Oaie	
1	CN	3,067	CN	3,501	CN	1,344	CN	383
2	US	2,016	JP	1,336	MX	1,103	SA	189
3	JP	845	MX	1,158	JP	907	US	142
4	KR	585	US	773	EU	743	EU	136
5	ID	449	UK	742	SA	677	UK	90
6	CL	395	KR	677	UK	666	MY	34
7	EG	371	PH	441	PH	481	JP	23
8	UK	355	AU	383	ZA	436	CA	23
9	EU	342	CA	278	UA	356	KR	19
10	RU	342	VN	238	RU	277	CH	7

Sursa: FAO și calculele autorilor

Proiecții de piață

Se estimează că exporturile mondiale de carne vor crește cu 3% până în 2032 față de perioada de bază, ajungând la 42 Mt cwe, cu aproape 11% din producția de carne comercializată. Cu toate acestea, se preconizează o încetinire a creșterii comerțului cu carne în comparație cu ultimul deceniu. Se preconizează că țările dezvoltate vor reprezenta în continuare mai mult de jumătate (55%) din exporturile mondiale de carne până în 2032, o cotă care este cu 3% mai mică decât în perioada de bază. Cu toate acestea, ponderea Braziliei și a Statelor Unite, fiecare reprezentând 20%, va rămâne stabilă pe parcursul perioadei de prognoză.

Se preconizează că Australia și Turcia vor înregistra cea mai semnificativă creștere a exporturilor mondiale de carne la nivel global, beneficiind de un curs de schimb favorabil și de o disponibilitate amplă de cereale furajere. Alte țări exportatoare tradiționale, cum ar fi Argentina, Paraguay și Thailanda, ar putea, de asemenea, să contribuie la creșterea comerțului mondial cu carne. Pe de altă parte, **cota de export a Uniunii Europene va scădea de la 18% în anul de bază la 15% în 2032.**

Cea mai semnificativă creștere a cererii de importuri provine din Africa, care va reprezenta 78% din importurile suplimentare de toate tipurile de carne. Asia, cu excepția Chinei, este o altă regiune importatoare de carne cu o creștere rapidă. În timp ce importurile de carne din China rămân ridicate în prima parte a perioadei de prognoză, se preconizează o scădere treptată pe măsură ce producția de carne de porc se va redresa în urma epidemiei de PPA. În ceea ce privește compoziția, **carnea de pasăre**

va reprezenta două treimi din importurile suplimentare de carne, ceea ce va duce ponderea acesteia în totalul importurilor de carne la 40% până în 2032.

Australia și Noua Zeelandă vor continua să conducă piețele mondiale de carne de oaie. Se preconizează că Australia va crește exporturile de carne de miel (de o valoare mai mare) către restaurantele de lux în detrimentul cărnii de oaie, în timp ce în Noua Zeelandă, exporturile vor scădea încet, pe măsură ce utilizarea terenurilor se va schimba de la creșterea ovinelor. Sursa unei cereri mai mari de importuri este consumatorul din clasa de mijloc în creștere din Orientul Mijlociu.

1.1.4 Prețuri

Proiecții de piață

În Raport se estimează că, **deși prețurile la carne sunt în prezent ridicate, se așteaptă ca acestea să scadă atât în termeni nominali, cât și reali** la începutul perioadei de prognoză, în condițiile unei cereri mai slabe și a unei oferte mai mari, pe măsură ce impactul epidemiilor de boli diminuează, în special în China. **Evoluția situației din China are un impact asupra prețului de referință mondial al cărnii de porc și, într-o măsură mai mică, asupra prețului altor tipuri de carne.** De fapt, la începutul perioadei de prognoză, cu cât China se redresează mai repede după PPA și își reduce importurile de carne, cu atât prețurile vor fi mai mici în anii următori.

Pe măsură ce piețele își revin după aceste perturbări și se reiau cheltuielile de consum pentru carne în țările cu venituri medii, în special pentru carnea de pasăre și de

porc, se așteaptă ca prețurile să revină la tendința de scădere pe termen lung în termeni reali. Prin urmare, se preconizează că, **până în 2032, prețurile la carne în termeni reali vor fi cu 10% - 15% mai mici decât mediile lor în perioada anilor 2020-2022. În plus, prețurile la carnea roșie vor fi din ce în ce mai mari decât cele la carnea de porc și de pasăre, din cauza câștigurilor de productivitate mai limitate.**

1.2 Produse lactate

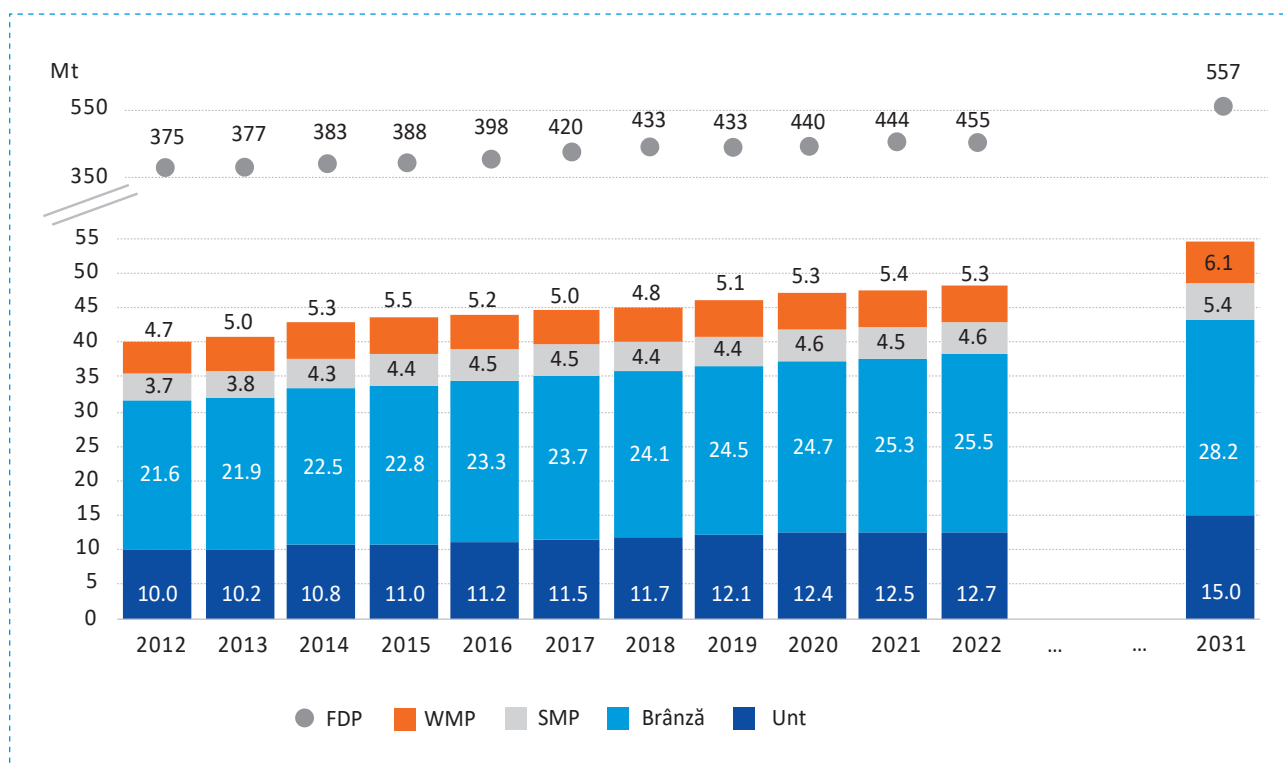
Acest capitol descrie evoluția pieței și proiecțiile pe termen mediu pentru piețele mondiale de produse lactate pentru perioada 2023-2031/2032. Evoluțiile pieței și proiecțiile pe termen mediu acoperă consumul, producția, comerțul și prețurile pentru lapte, produse lactate proaspete, unt, brânză, lapte praf degresat și lapte praf integral.

1.2.1 Producție. Tendințe. Țări principale.

Industria produselor lactate a cunoscut o creștere substanțială în ultimul deceniu, atât produsele lactate proaspete (FDP), cât și produsele lactate prelucrate, cum ar fi untul, brânza, laptele praf degresat (SMP) și laptele praf integral (WMP), înregistrând o creștere a producției de aproximativ 20%. Aceste evoluții subliniază evoluția preferințelor consumatorilor și cererea tot mai mare de produse lactate.

Creșterea producției de produse lactate proaspete sugerează o cerere continuă pentru articole precum laptele, iaurtul și alte produse lactate neprocesate. În același timp, creșterea producției de produse lactate procesate reflectă o cerere tot mai mare față de produse lactate cu valoare adăugată și conservate.

Figura 9. Producția de produse lactate în 2012-2022 și proiecții pentru 2032

Sursa: OCDE/FAO

Uniunea Europeană (UE) își menține o poziție solidă în fiecare categorie de produse lactate, demonstrând potențialul său substanțial de producție în industria produselor lactate.

Acest lucru reflectă capacitatea UE de a produce o gamă largă de produse lactate și evidențiază rolul său de lider pe piața mondială a produselor lactate. Capacitatea UE de a-și menține competitivitatea și de a satisface cererea internațională în diverse categorii de produse lactate subliniază rolul său semnificativ ca producător și exportator de produse lactate.

India și Pakistanul sunt lideri importanți în producția de produse lactate proaspete (FDP), o parte substanțială din producția lor de lactate fiind consumată sub formă de produse lactate proaspete. Aceste țări au o populație numeroasă și în creștere, cu o cerere considerabilă de produse lactate proaspete, ceea ce face ca acestea să fie o parte centrală a dietei zilnice. Prin urmare, India și Pakistan au devenit producători importanți de produse lactate proaspete pentru a satisface nevoile de consum intern.

Figura 10. TOP 10 producători de produse lactate, 2022 (Mt)

Loc	FDP		WMP		SMP		Brânză		Unt	
1	IN	135.08	NZ	1.62	EU	1.44	EU	10.91	IN	5.16
2	PK	47.93	CN	1.15	US	1.29	US	6.24	EU	2.35
3	EU	37.61	EU	0.66	NZ	0.38	BR	0.82	PK	1.15
4	CN	28.51	BR	0.65	IN	0.32	EG	0.61	US	0.95
5	US	22.13	MX	0.23	BR	0.17	RU	0.59	NZ	0.44
6	TR	18.02	AR	0.19	AU	0.14	CA	0.50	RU	0.31
7	BR	17.08	CL	0.10	JP	0.12	UK	0.50	TR	0.29
8	RU	16.85	ID	0.09	CA	0.10	AR	0.46	MX	0.21
9	UK	7.36	US	0.06	RU	0.09	AU	0.40	IR	0.20
10	UA	6.27	RU	0.06	UK	0.08	NZ	0.40	UK	0.15

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

Ponderea produselor lactate din UE (% , 2021)

Unele dintre principalele produse lactate care sunt produse în UE includ laptele de consum, zerul (un produs secundar în fabricarea brânzeturilor), untul și brânza. Germania a avut cel mai ridicat nivel de producție pentru toate aceste patru produse lactate în 2021: 16,5 milioane de tone de zer, 4,4 milioane de tone de lapte de consum, 2,4 milioane de tone de brânză și 391 de mii de tone de unt.

Celelalte state membre principale producătoare de brânzeturi au fost Franța (1,9 milioane de tone, adică aproximativ 18 % din totalul UE), Italia (1,4 milioane de tone; 13 %) și Țările de Jos (954 mii de tone; 9 %). Țările de Jos au avut, de asemenea, al doilea cel mai mare nivel de producție de zer (8,7 milioane de tone), în timp ce în Irlanda s-au produs 276 de mii de tone de unt (a treia cea mai mare valoare dintre statele membre ale UE).

Proiecții de piață

La nivel mondial, în următorul deceniu, aproximativ 30% din lapte va fi transformat în produse precum unt, brânză, SMP, WMP sau praf zer. Cu toate acestea, există o dispersie regională notabilă. În țările cu venituri ridicate, cea mai mare parte a producției de lapte este transformată în produse lactate. Având în vedere cererea directă considerabilă de alimente pentru unt și brânză, acestea reprezintă în prezent o mare parte din consumul de solide din lapte în Europa și America de Nord. SMP și WMP sunt produse în mare parte pentru comerț, pentru a fi utilizate în sectorul de prelucrare a alimentelor, în special în produse de cofetărie, formule pentru sugari și produse de panificație. În țările cu venituri mici și medii inferioare, cea mai mare parte a producției de lapte este destinată produselor lactate proaspete.

Se preconizează că, în următorul deceniu, producția

mondială de lapte va crește cu 1,5% pe an (până la 1 039 Mt până în 2032), mai rapid decât majoritatea celorlalte produse agricole principale. Se preconizează o creștere puternică a numărului de animale producătoare de lapte (1,3% pe an), în special în Africa Subsahariană și în principalele țări producătoare de lapte, cum ar fi India și Pakistan, unde randamentele sunt scăzute. Se preconizează că randamentele în întreaga lume vor crește constant în următorul deceniu.

India este cel mai mare producător de lapte și se preconizează că va înregistra în continuare o creștere puternică a producției. Se așteaptă ca această creștere să provină din creșterea numărului de bivolițe și de vaci de lapte, precum și din creșterea randamentului.

Se preconizează că producția din Uniunea Europeană va scădea, din cauza numărului mai mic de turme de vaci de lapte și a creșterii mai lente a randamentului. Se preconizează o producție tot mai mare de lapte organic sau din alte sisteme de producție neconvenționale. În prezent, mai mult de 10% din vacile de lapte se află în cadrul sistemelor organice din Austria, Danemarca, Grecia, Letonia și Suedia, dar nu numai. Germania și Franța au înregistrat, de asemenea, o creștere a producției de lactate organice. Cu toate acestea, având în vedere că randamentul din sistemele organice este cu aproximativ un sfert mai mic decât cel din sistemele convenționale și costurile de producție sunt mai mari, acestea trebuie să aibă și prețuri semnificativ mai mari.

America de Nord are unele dintre cele mai mari producții medii pe vacă, deoarece ponderea producției pe bază de iarbă este redusă, iar alimentația se concentrează pe producții ridicate din efectivele specializate de vaci de lapte. **Se preconizează că efectivele de vaci de lapte din Statele Unite și Canada vor rămâne în mare parte neschimbate, iar creșterea producției va proveni din**

creșteri suplimentare ale randamentului. Întrucât se preconizează că cererea internă să rămână mai puternică pentru grăsimile din lapte, Statele Unite vor continua să extindă exporturile de SMP.

Deși ponderea Noii Zeelande în producția mondială de lapte este de numai 2,5%, aceasta este țara cea mai orientată spre export. După ce și-a extins puternic producția de lapte în ultimii douăzeci de ani, **creșterea producției de lapte a stagnat în ultimii ani și se preconizează că va crește cu 0,4% pe an în următorul deceniu.** Producția de lapte se bazează în principal pe pășunat, iar randamentele sunt considerabil mai mici decât în America de Nord și Europa. Cu toate acestea, eficiența costurilor de gestionare a pășunilor permite Noii Zeelande să fie competitivă.

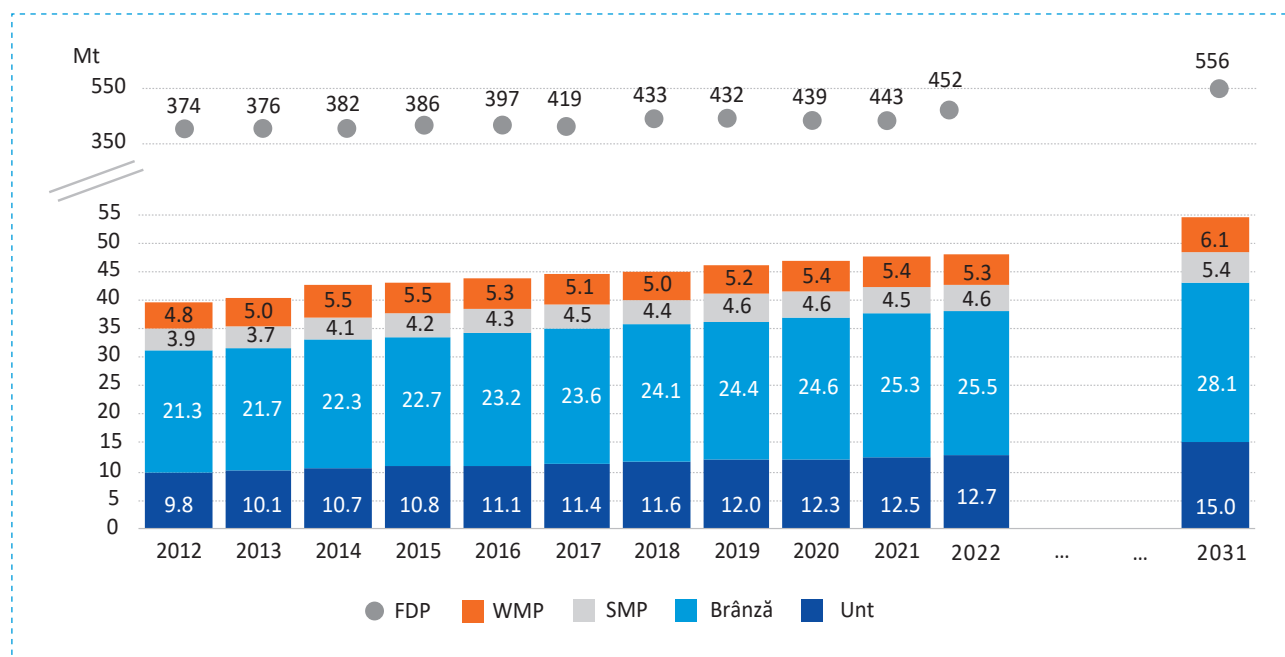
Se așteaptă o creștere puternică a producției în Africa, în principal datorită efectivelor mai mari de animale. Acestea vor avea, de obicei, randamente scăzute, iar o parte considerabilă din producția de lapte va proveni de la caprine și ovine. Pe parcursul perioadei alocate perspectivelor financiare, se preconizează că aproximativ o treime din efectivele de animale din întreaga lume se vor afla în Africa și vor reprezenta aproximativ 6% din producția mondială de lapte.

1.2.2 Consum. Tendințe. Țări principale.

Produsul lactat procesat dominant în consumul global este brânza, reprezentând o cotă semnificativă de 53% în 2022. După brânză, untul este al doilea cel mai consumat produs lactat procesat, reprezentând 26% din piață.

Laptele praf degresat (SMP) și laptele praf integral (WMP) dețin fiecare o cotă de aproximativ 10-11% în ceea ce privește consumul mondial, jucând un rol notabil în diverse aplicații și produse alimentare procesate.

Figura 11. Consumul de produse lactate în 2012-2022 și proiecții pentru 2032

Sursa: OCDE/FAO

Uniunea Europeană (UE) este cel mai mare consumator mondial de brânzeturi și lapte praf degresat (SMP). De asemenea, este al doilea mare consumator de unt.

Acest lucru reflectă poziția UE ca actor major în sectorul produselor lactate și evidențiază importanța produselor lactate în preferințele și cultura alimentară europeană.

Figura 12. TOP 10 consumatori de produse lactate, 2022 (Mt)

Loc	FDP		WMP		SMP		Brânză		Unt	
1	IN	135.1	CN	1.87	EU	0.66	EU	9.64	IN	5.14
2	PK	47.9	BR	0.69	CN	0.44	US	5.98	EU	2.13
3	EU	36.2	EU	0.39	US	0.38	RU	0.88	PK	1.15
4	CN	29.5	MX	0.25	MX	0.38	BR	0.84	US	0.97
5	US	22.0	ID	0.16	IN	0.29	UK	0.83	RU	0.43
6	TR	18.0	SA	0.12	ID	0.20	EG	0.59	TR	0.28
7	BR	17.2	CL	0.10	BR	0.19	CA	0.54	CN	0.23
8	RU	17.1	RU	0.07	PH	0.17	JP	0.46	MX	0.23
9	UK	7.5	NG	0.07	JP	0.16	MX	0.46	IR	0.21
10	UA	6.3	AR	0.07	RU	0.15	AR	0.40	UK	0.20

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

Proiecții de piață

Deși laptele este un produs foarte perisabil, care trebuie prelucrat la scurt timp după colectare, cea mai mare parte a laptelui este consumată sub formă de produse lactate

proaspete⁵, inclusiv cele fermentate și pasteurizate. Se preconizează că ponderea produselor lactate proaspete în consumul global va crește în următorul deceniu datorită creșterii mai puternice a cererii în India și Pakistan, care,

5. Produsele lactate proaspete conțin toate produsele lactate și laptele care nu sunt incluse în produsele procesate (unt, brânză, lapte praf degresat, lapte praf integral, zer praf și, în câteva cazuri, cazeină). Cantitățile sunt exprimate în echivalent lapte de vacă.

la rândul ei, este determinată de creșterea veniturilor și a numărului populației. **Se preconizează că consumul mondial de produse lactate proaspete pe cap de locuitor va crește cu 1,0% pe an în următorul deceniu**, ușor mai rapid decât în ultimii zece ani, în principal datorită creșterii mai mari a venitului pe cap de locuitor.

Consumul de lapte pe cap de locuitor (în termeni de substanță uscată lactică) va varia în mare măsură la nivel mondial, în funcție de creșterea variabilă a veniturilor și de preferințele regionale. **În țările cu venituri mici și medii inferioare, cea mai mare parte a producției este consumată sub formă de produse lactate proaspete.** Consumul de produse lactate proaspete pe cap de locuitor se așteaptă să fie ridicat în India și Pakistan, dar mai scăzut în China.

În Europa și în America de Nord, cererea globală de produse lactate proaspete pe cap de locuitor este stabilă sau în scădere, dar compoziția cererii s-a schimbat în ultimii ani în favoarea grăsimilor lactate, cum ar fi laptele de consum integral și smântâna. Înlocuitorii produselor lactate pe bază de plante sunt din ce în ce mai răspândiți și concurează mai mult cu produsele lactate proaspete decât cu produsele lactate procesate.

Se preconizează că ponderea produselor lactate prelucrate, în special a brânzeturilor, în consumul total de solide din lapte va fi strâns legată de venituri, cu variații datorate preferințelor locale, constrângerilor alimentare și urbanizării. **Cea mai mare pondere a consumului total de brânzeturi, al doilea cel mai consumat produs lactat, se înregistrează în Europa și America de Nord, unde se preconizează că consumul pe cap de locuitor va continua să crească pe parcursul perioadei de referință.** Consumul de brânzeturi va crește și în regiunile în care aceasta nu

a făcut parte în mod tradițional din regimul alimentar național. În țările din Asia de Sud-Est, urbanizarea și creșterea veniturilor au dus la creșterea consumului în afara casei, inclusiv a mâncării de tip fast-food, cum ar fi hamburgerii și pizza.

Consumul de unt a înregistrat o revenire în Europa și America de Nord datorită schimbării preferințelor. Consumatorii pot fi influențați de studii recente care au aruncat o lumină mai pozitivă asupra impactului consumului de unt asupra sănătății, contrar mesajelor care circulau anterior.

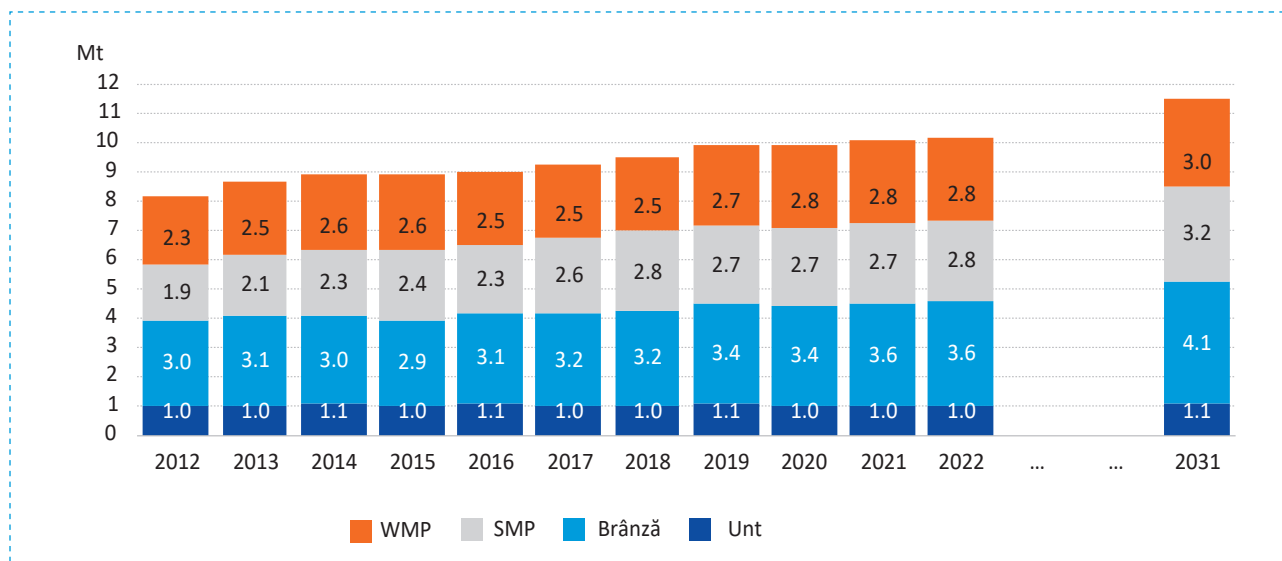
SMP și WMP vor continua să fie utilizate predominant în sectorul de producție, în special în produsele de cofetărie, formulele pentru copii și produsele de panificație. O mică parte din produsele lactate, în special SMP și zerul praf, sunt utilizate în hrana animalelor. **Zerul praf câștigă teren la nivel mondial datorită utilizării în procesarea produselor nutriționale, în special a preparatelor clinice, pentru sugari și vârstnici.**

1.2.3 Comerț. Tendințe. Țări principale.

În 2022, au fost exportate aproximativ 10,1 milioane de tone metrice de produse lactate procesate, ceea ce este în concordanță cu volumul exporturilor din anul precedent, 2021. Dintre aceste exporturi, brânza a fost produsul lactat procesat predominant, cu 3,6 milioane de tone metrice (Mt).

Peste 50% din producția mondială de WMP și SMP este comercializată, deoarece acestea sunt adesea produse doar pentru a stoca și comercializa laptele pe o perioadă mai lungă de timp sau la distanță. Produsele lactate proaspete sunt comercializate foarte puțin, sub forma unor cantități mici de produse lactate fermentate între țări vecine.

Figura 13. Exporturi (importuri) de produse lactate în 2012-2022 și proiecții pentru 2031

Sursa: OCDE/FAO

Uniunea Europeană (UE) își menține poziția de exportator mondial principal de brânză, cu un volum impresionant de 1,46 milioane de tone metrice (Mt) în 2022. În plus, UE deține al doilea cel mai mare statut de exportator

pentru alte produse lactate procesate. Industria lactatelor bine stabilită a UE și ofertele diverse de produse lactate contribuie la poziția sa de lider în comerțul internațional.

Figura 14. TOP 10 exportatori de produse lactate, 2022 (Mt)

Loc	WMP		SMP		Brânză		Unt	
1	NZ	0.61	US	0.92	EU	1.46	NZ	0.41
2	EU	0.29	EU	0.81	US	0.40	EU	0.26
3	AR	0.12	NZ	0.38	NZ	0.36	UK	0.04
4	UK	0.05	AU	0.11	UK	0.18	US	0.04
5	US	0.05	UK	0.10	AU	0.16	IN	0.02
6	AU	0.03	TR	0.06	IR	0.09	AU	0.02
7	MY	0.03	IR	0.05	SA	0.08	UA	0.01
8	RU	0.02	IN	0.03	CH	0.07	SA	0.01
9	VN	0.01	AR	0.02	AR	0.07	TR	0.01
10	SA	0.01	CA	0.02	TR	0.06	MX	0.01

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

Importurile sunt repartizate mai mult între țări, destinațiile dominante pentru toate produsele lactate fiind NENA (țările din Orientul Apropiat și Africa de Nord), țările cu venituri ridicate, Asia de Sud-Est și China.

Uniunea Europeană (UE) se implică, de asemenea, în importurile de brânză, cu un volum de 188 000 de tone în 2022. Această activitate de import indică faptul că producătorii de brânzeturi din Moldova ar putea descoperi

potențial oportunități de export către UE în viitorul apropiat.

Producătorii de brânzeturi din Moldova ar putea profita de această piață prin alinierea produselor lor la preferințele și reglementările UE. Asigurarea unor standarde de înaltă calitate și respectarea reglementărilor UE privind calitatea și siguranța alimentelor va fi vitală pentru producătorii de brânză din Moldova care doresc să exporte în UE.

Figura 15. TOP 10 importatori de produse lactate, 2022 (Mt)

Loc	WMP		SMP		Brânză		Unt	
1	CN	0.72	CN	0.42	UK	0.51	CN	0.14
2	SA	0.13	MX	0.34	RU	0.32	RU	0.12
3	NG	0.07	ID	0.20	JP	0.30	UK	0.09
4	ID	0.07	PH	0.17	SA	0.20	SA	0.05
5	TH	0.06	NG	0.12	EU	0.19	US	0.04
6	BR	0.05	VN	0.12	CN	0.16	AU	0.04
7	MY	0.04	MY	0.12	KR	0.16	EU	0.03
8	VN	0.04	EG	0.07	US	0.15	PH	0.03
9	PE	0.03	TH	0.06	MX	0.12	EG	0.03
10	RU	0.03	RU	0.06	AU	0.10	MX	0.03

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

Proiecții de piață

Doar aproximativ 7% din producția mondială de lapte este comercializată la nivel internațional, în primul rând datorită caracterului perisabil al acestuia și conținutul ridicat de apă (peste 85%). Peste 50% din producția mondială de WMP și SMP este comercializată, deoarece aceste produse sunt adesea fabricate doar pentru a stoca și comercializa laptele pe o perioadă mai lungă de timp sau la o distanță mai mare. Produsele lactate proaspete sunt comercializate foarte puțin sub formă de cantități mici de produse lactate fermentate între țări vecine (Canada și Statele Unite, Uniunea Europeană și Elveția). O excepție o constituie importurile de lapte lichid de către China din Uniunea Europeană și Noua Zeelandă, datorită produselor din lapte și smântână „la temperaturi ultra înalte” (UHT), care pot fi transportate pe distanțe lungi, dar și datorită tarifelor de transport favorabile practicate de China în unele cazuri. Importurile nete de produse lactate proaspete ale Chinei în perioada de referință au atins 1,2 Mt.. Nu se preconizează ca această cifră să crească prea mult în următorul deceniu.

Se preconizează că comerțul mondial cu produse lactate se va extinde în următorul deceniu pentru a atinge 14,2 Mt în 2032, cu 11% mai mult decât în perioada de referință. Cea mai mare parte a acestei creșteri va fi acoperită de creșterea exporturilor din Statele Unite, Uniunea Europeană și Noua Zeelandă. Se preconizează că aceste trei țări vor reprezenta împreună aproximativ 65% din exporturile de brânză, 70% din WMP, 70% din unt și 80% din SMP în 2032. Australia, un alt exportator, a pierdut cote de piață, deși rămâne un exportator notabil de brânză și SMP. În cazul WMP, Argentina este, de

asemenea, un exportator important și se preconizează că va reprezenta 5% din exporturile mondiale până în 2032. În ultimii ani, Belarus a devenit un exportator important, orientându-și exporturile în principal către piața rusă, din cauza embargoului impus de Rusia începând cu 2015 asupra mai multor țări mari exportatoare de produse lactate.

Uniunea Europeană va continua să fie principalul exportator mondial de brânzeturi, urmată de Statele Unite și Noua Zeelandă. Se preconizează că Regatul Unit, Japonia, Rusia, Uniunea Europeană și Arabia Saudită vor fi primii cinci importatori de brânză în 2032. Aceste țări sunt deseori și exportatoare de brânză, iar comerțul internațional este de așteptat să sporească oferta de brânzeturi pentru consumatori.

Noua Zeelandă rămâne principala sursă de unt și WMP pe piața internațională, iar cotele de piață ale acesteia ar urma să atingă aproximativ 40% și, respectiv, 60% până în 2032. China este principalul importator de WMP din Noua Zeelandă, dar se preconizează că schimburile comerciale dintre cele două țări vor fi mai puțin dinamice pe parcursul perioadei alocate perspectivelor financiare. Creșterea preconizată a producției interne de lapte în China va limita creșterea importurilor de WMP. Se preconizează că Noua Zeelandă își va diversifica și va crește ușor producția de brânză în perioada de prognoză.

Se preconizează că Statele Unite vor fi cel mai dinamic mare exportator în următorul deceniu și că își vor extinde în special exporturile de SMP. Acest lucru ar necesita o creștere a capacității de uscare care depășește investițiile actuale. Importurile de SMP sunt dispersate

la nivel mondial, deoarece este adesea cel mai ușor de comercializat produs lactat pentru a fi utilizat în prelucrarea alimentelor.

Importurile sunt repartizate mai mult între țări, destinațiile dominante pentru toate produsele lactate fiind țările NENA, țările cu venituri ridicate, Asia de Sud-Est și China. Se preconizează că China va continua să fie principalul importator mondial de produse lactate, în special pentru WMP, importurile din China urmând să reprezinte 21% din importurile mondiale în 2032. Consumul de produse lactate pe cap de locuitor în China este relativ scăzut în comparație cu piețele tradiționale, dar au fost înregistrate creșteri semnificative ale cererii în ultimul deceniu și se preconizează că creșterea va continua. Majoritatea importurilor de produse lactate provin din Oceania, deși, în ultimii ani, Uniunea Europeană și-a crescut exporturile de unt și SMP către China.

În timp ce unele regiuni sunt autosuficiente, cum ar fi India și Pakistan, se preconizează că consumul total de produse lactate în Africa, în țările din Asia de Sud-Est și NENA va crește mai rapid decât producția, ceea ce va duce la o creștere a importurilor de produse lactate. Deoarece laptele lichid este scump la comercializare (raport volum/valoare ridicat), se preconizează că această creștere suplimentară a cererii va fi satisfăcută cu lapte praf, în care se adaugă apă pentru consumul final sau pentru prelucrarea ulterioară. Se preconizează că importurile din țările NENA vor proveni în principal din Uniunea Europeană, în timp ce Statele Unite și Oceania vor fi principalii furnizori de lapte praf pentru Asia de Sud-Est.

1.2.4 Prețuri

Proiecții de piață

Prețurile internaționale ale produselor lactate sunt cele ale produselor prelucrate ale principalilor exportatori din Oceania și Europa. Cele două prețuri de referință principale sunt untul și SMP, unde untul este referința pentru grăsimi din lapte, iar SMP pentru alte substanțe solide din lapte. Grăsimea din lapte și alte substanțe solide din lapte reprezintă împreună aproximativ 13% din greutatea totală a laptelui, restul fiind apă.

Din 2015, prețul untului a crescut considerabil mai mult decât cel al SMP. Cererea crescută de grăsime din lapte a dus la apariția unui decalaj de preț între cele două produse, iar prețul untului va continua să fie susținut de cererea mai puternică de grăsime din lapte în comparație cu alte solide din lapte pe piața internațională. Prin urmare, se presupune că diferența dintre prețul untului și cel al SMP va rămâne o caracteristică definitorie în următorul deceniu. Se preconizează că prețurile untului și ale SMP vor scădea ușor pe parcursul perioadei de prognoză, pe măsură ce ofertele vor reacționa la stimulentele actuale de preț. Se preconizează că prețurile mondiale ale WMP și ale brânzei vor fi influențate de tendințele prețurilor untului și ale SMP, în funcție de conținutul respectiv de grăsimi și de substanțe uscate fără grăsimi.

Volatilitatea puternică a prețurilor internaționale ale produselor lactate se datorează cotei comerciale reduse a acestora, dominației câtorva exportatori și unui mediu de politică comercială foarte restrictiv. Cele mai multe piețe interne nu au decât o legătură vagă cu aceste prețuri, deoarece consumul de produse lactate proaspete este predominant și doar o mică parte a laptelui este prelucrată, în comparație cu cea care este fermentată sau pasteurizată.

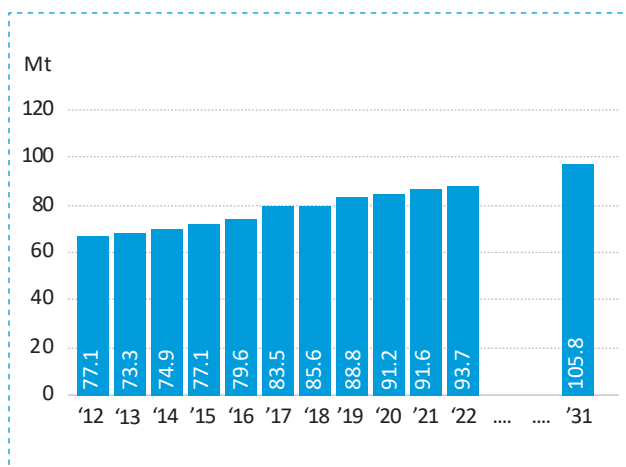
1.3 Ouă în coajă, conservate sau fierte

1.3.1 Tendințe de producție și consum. Țări principale.

Producția de ouă a înregistrat o creștere de 2% în 2022, ajungând la un total de 93,7 milioane de tone metrice (Mt). În ultimul deceniu, producția de ouă a înregistrat o creștere substanțială de 31%.

Principalii producători și consumatori de ouă la nivel global includ China, India, Uniunea Europeană (UE), Statele Unite și Indonezia. Este demn de remarcat faptul că o parte semnificativă a producției de ouă este destinată autoconsumului, doar un volum relativ mic fiind destinat exportului.

Figura 16. Producția și consumul de ouă în coajă, conservate sau fierte, 2012-2022 și proiecții pentru 2031

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

1.3.2 Comerț. Tendințe. Țări principale.

Uniunea Europeană (UE) deține o poziție proeminentă atât în ceea ce privește exportul, cât și importul de ouă în coajă, conservate sau fierte.

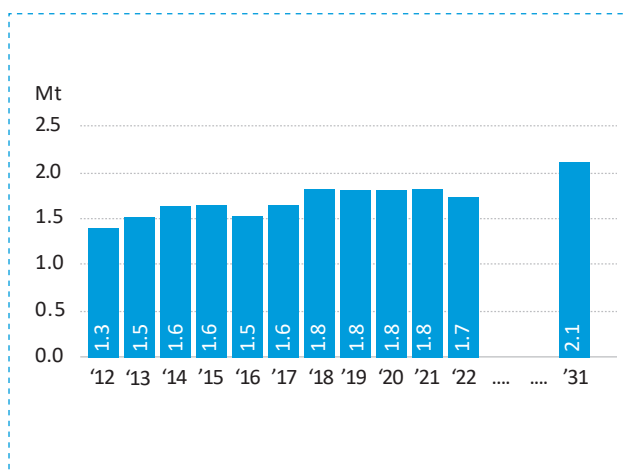
Angajamentul UE în ceea ce privește importurile de ouă sugerează că producătorii de ouă din Moldova ar putea avea potențialul să exploreze oportunitățile de export

Figura 17. TOP 10 producători și consumatori de ouă în coajă, conservate sau fierte, 2022 (Mt)

Loc		Producție		Consum
1	CN	34.3	CN	34.1
2	IN	6.9	IN	6.9
3	EU	6.6	EU	6.2
4	US	5.6	ID	5.6
5	ID	5.6	US	5.6
6	MX	3.1	MX	3.2
7	BR	3.0	BR	2.9
8	JP	2.7	JP	2.7
9	RU	2.7	RU	2.7
10	TR	1.3	UK	1.1

către UE în viitorul apropiat. Pentru a valorifica acest potențial, producătorii de ouă din Moldova ar trebui să se concentreze pe respectarea standardelor de calitate și siguranță ale UE, aliniind în același timp produsele lor la preferințele și reglementările consumatorilor din UE. Aceasta prezintă o cale valoroasă pentru producătorii de ouă din Moldova de a intra pe piața europeană a ouălor.

Figura 18. Exporturi de ouă în coajă, conservate sau fierte, 2012-2022 și proiecții pentru 2031

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

Figura 19. TOP 10 exportatori și importatori de ouă în coajă, conservate sau fierte, 2022 (Mt)

Loc		Exportatori		Importatori
1	TR	0.39	UK	0.14
2	EU	0.39	JP	0.06
3	UA	0.15	EU	0.05
4	MY	0.12	RU	0.05
5	CN	0.11	CH	0.04
6	IN	0.07	CA	0.04
7	UK	0.05	SA	0.04
8	RU	0.03	MX	0.03
9	CA	0.03	IR	0.02
10	KZ	0.03	TH	0.01

1.4 Poziționarea UE pe piața mondială în 2022

În concluzie, UE este lider mondial în ceea ce privește producția, consumul, exportul și importul de carne și produse lactate. Prin urmare, aderarea la standarde de înaltă calitate și respectarea reglementărilor UE în

materie de calitate și siguranță a alimentelor constituie un imperativ pentru producătorii din Moldova care aspiră să exporte în UE.

Tabela 2. Poziția UE în clasamentul mondial în funcție de producția, consumul, exportul și importul de carne și produse lactate

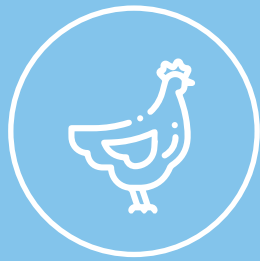
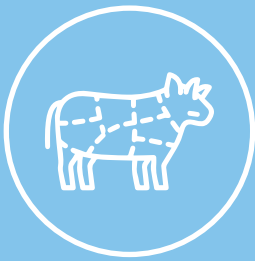
Piața cărnii	Producție	Consum	Export	Import	Piața lactatelor	Producție	Consum	Export	Import
Carne de vită și mânzat	3	4	5	9	FDP	3	3	-	-
Carne de porc	2	2	1	-	WMP	3	3	2	-
Carne de pasăre	4	3	3	4	SMP	1	1	2	-
Ovine	5	4	3	4	Brânză	1	1	1	5
					Unt	2	2	2	7

Sursa: OCDE/FAO și calculele autorilor

2.

Standarde și reglementări pe diferite piețe, cu accent pe cerințele pieței UE

Obiectivele politicii europene în domeniul siguranței alimentare sunt duble: protejarea sănătății umane și a intereselor consumatorilor, și promovarea bunei funcționări a pieței unice europene. Astfel, UE se asigură că sunt stabilite și respectate standardele de control în domeniul igienei furajelor și a produselor alimentare, al sănătății animalelor, al sănătății plantelor și al prevenirii contaminării alimentelor cu substanțe externe.

Ca urmare a unei serii de crize în domeniul alimentației umane și al furajelor (de ex., epidemia de encefalopatie spongiformă bovină (ESB) și amenințarea cu dioxina), politica UE în materie de siguranță alimentară se concentrează pe dezvoltarea **abordării „de la fermă la consumator”**, care urmărește să asigure un nivel ridicat de siguranță în toate etapele procesului de producție și de distribuție pentru toate produsele alimentare comercializate în UE, fie că sunt produse în UE, fie că sunt importate din țări terțe. Este vorba de un sistem complex și integrat de norme care acoperă întregul lanț alimentar, de la hrana și sănătatea animalelor, prin protecția plantelor și producția de alimente, până la procesare, depozitare, transport, import și export și vânzări cu amănuntul. Aceste norme vor fi descrise în continuare în contextul sarcinilor de analiză a studiului legate de lanțul valoric al cărnii, cărnii de pasăre (inclusiv ouăle) și produselor lactate.

2.1 Servicii web ale UE privind cerințele de import pentru produsele selectate din lanțul valoric

Produsele importate de origine animală și animalele vii prezintă un nivel ridicat de risc, deoarece pot transmite boli grave pentru oameni și animale. Controalele veterinare la frontieră garantează că loturile de animale vii sau de produse de origine animală pot intra în UE numai dacă au fost supuse unor controale specifice satisfăcătoare.

CE furnizează toate informațiile necesare, esențiale pentru țara și produsele destinate importului în UE. Referințele de mai jos reprezintă paginile web oficiale ale CE și se referă la lanțul valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate, după cum urmează:

- Standardele și reglementările UE⁶;
- Condițiile UE privind importul de carne⁷;
- Condițiile UE privind importul cărnii de pasăre⁸;
- Importul de lapte și produse lactate în UE⁹;
- Importul UE de produse compuse¹⁰.

O prezentare detaliată a situației actuale a actelor juridice, a noilor dispoziții privind procedurile de import sau vamale, a normelor generale și specifice pentru produsele de origine animală, inclusiv carnea, carnea de pasăre și produsele lactate, este disponibilă pe paginile oficiale de internet ale CE.

Principalele proceduri de import în UE din țări terțe, în funcție de produsele din lanțul valoric, sunt descrise în subcapitolele 2.1.1-2.1.4.

2.1.1 Condiții de import în UE pentru carnea proaspătă și produsele din carne

Direcția Generală Sănătate și Siguranță Alimentară a Comisiei Europene stabilește normele de import pentru carne și produse din carne. Prin respectarea acestor norme, țările din afara UE pot garanta că exporturile lor de carne și produse din carne către UE îndeplinesc aceleași standarde ridicate ca și produsele din statele membre ale UE, nu numai în ceea ce privește igiena și toate aspectele legate de siguranța consumatorilor, ci și în ceea ce privește statutul sanitar veterinar.

Reguli generale pentru carne și produse din carne

Importurile de carne proaspătă și de produse din carne în UE sunt supuse certificării veterinare, care se bazează pe recunoașterea autorității competente a țării din afara UE de către Direcția Generală Sănătate și Siguranță Alimentară. Această recunoaștere oficială a fiabilității autorității competente este o condiție prealabilă pentru ca țara respectivă să fie eligibilă și să obțină autorizația să exporte astfel de produse în UE. Autoritățile legitime din punctul de vedere legal și cu competențele corespunzătoare din țara exportatoare trebuie să asigure o inspecție și controale credibile de-a lungul întregului lanț de producție, care să acopere toate aspectele relevante privind igiena, sănătatea animală și sănătatea publică.

6. www.eur-lex.europa.eu, <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/welcome-access2markets-trade-helpdesk-users>

7. https://food.ec.europa.eu/system/files/2018-06/ia_trade_import-cond-meat_en.pdf

8. https://food.ec.europa.eu/system/files/2018-04/ia_trade_import-cond-poultry_en.pdf

9. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/safe-imports-of-milk-and-dairy-products.html>

10. https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/international-affairs/eu-entry-conditions/composite-products_en

Elemente-cheie specifice

Pentru carnea și produsele din carne din toate speciile, țările de origine trebuie să fie incluse pe o listă pozitivă a țărilor eligibile pentru produsul respectiv. Principalele criterii pentru ca o țară din afara UE să fie inclusă pe listă și, prin urmare, să fie eligibilă pentru a exporta în UE sunt următoarele:

- Țările exportatoare trebuie să dispună de o **autoritate competentă** care să fie responsabilă pe tot parcursul lanțului alimentar. Aceasta trebuie să fie abilitată, structurată și dotată cu resurse pentru a pune în aplicare o inspecție eficientă și pentru a garanta atestări credibile de sănătate publică și de sănătate animală în certificatul de sănătate care însoțește carnea și produsele din carne destinate UE.
- Țara sau regiunea de origine trebuie să îndeplinească **standardele de sănătate animală** relevante. Acest lucru presupune că țara trebuie să fie membră a Organizației mondiale pentru sănătatea animală (OIE) și trebuie să îndeplinească standardele și obligațiile de raportare ale acestei organizații. Autoritatea competentă (serviciul veterinar) din țară trebuie să asigure aplicarea efectivă a tuturor controalelor de sănătate animală necesare.
- De asemenea, autoritatea competentă trebuie să garanteze că sunt îndeplinite **cerințele relevante în materie de igienă și sănătate publică**. Legislația în materie de igienă conține cerințe specifice privind structura unităților, echipamentele și procesele operaționale pentru sacrificarea, tranșarea, depozitarea și manipularea cărnii. Aceste dispoziții au ca scop să garanteze că alimentele sunt produse în condiții de siguranță și că este prevenită contaminarea produsului în timpul prelucrării.
- Pentru a verifica conformitatea cu cerințele UE, **trebuie să existe un plan de monitorizare** a reziduurilor pentru animalele vii și produsele de origine animală, care să includă teste pentru **depistarea reziduurilor de medicamente de uz veterinar, a pesticidelor, metalelor grele și a contaminanților**. Planul (și rezultatele monitorizării din anul precedent) trebuie să fie prezentate anual spre aprobare Comisiei Europene. Țările cu planurile aprobate sunt incluse în listă.
- Importurile sunt autorizate numai din **unități autorizate** (de ex., abatoare, unități de tranșare, unități de manipulare a vânatului, depozite frigorifice, unități de prelucrare a cărnii), care au fost inspectate de către autoritatea competentă din țara exportatoare și care au fost considerate conforme cu cerințele UE. Atunci când semnează certificatul sanitar de export, autoritatea certifică faptul că oferă garanțiile necesare, efectuează inspecții periodice ale unităților și ia

măsurile corective, dacă este cazul. Comisia Europeană păstrează o listă a unităților aprobate.

- Pentru exportul de carne de bovine, ovine sau caprine în UE, țările exportatoare trebuie să solicite o determinare a **statutului lor privind encefalopatia spongiformă bovină (ESB)**. Acest statut se bazează pe o evaluare a riscurilor și este legat de condiții de import specifice legate de ESB.
- **DG SANTE** efectuează audituri pentru a verifica conformitatea cu cerințele de mai sus. Auditurile stabilesc un climat de încredere între Comisie și autoritatea competentă din țara exportatoare.
- **TRACES NT** (Trade Control Expert System - New Technology) este sistemul online al CE pentru certificarea sanitară și fitosanitară necesară pentru importul de animale și produse de origine animală în UE și pentru comerțul intracomunitar. **Exportatorii din țările terțe care intenționează să exporte produse de origine animală în UE trebuie să se înregistreze în acest sistem prin intermediul CE**, care trebuie contactată în acest scop de către autoritatea competentă din țara terță. Normele detaliate privind operațiunile care trebuie efectuate în timpul controalelor documentare, de identificare și fizice ale animalelor și mărfurilor supuse controalelor oficiale la punctele de inspecție la frontieră și în urma acestor controale sunt definite în Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2019/2130 al Comisiei. Începând cu 14 decembrie 2019 (data de aplicare a Regulamentului privind controalele oficiale – Regulamentul (UE) 2017/625, utilizarea documentelor sanitare-veterinare comune de intrare (CHED) a devenit obligatorie pentru intrarea animalelor și a mărfurilor în UE în temeiul Articolului 47 din prezentul regulament. CHED-P este un document medical comun de intrare pentru loturile de produse de origine animală, produse germinale și subproduse de origine animală (CE, 2022).

2.1.2 Condițiile de import în UE pentru carne de pasăre și produse din carne de pasăre

Normele de import ale UE urmăresc să garanteze că toate importurile îndeplinesc aceleași standarde ridicate ca și produsele provenite din statele membre ale UE, nu numai în ceea ce privește igiena și toate aspectele legate de siguranța consumatorilor, ci și în ceea ce privește statutul lor sanitar-veterinar. Importul de carne de pasăre și de produse din carne de pasăre în UE este supus certificării veterinare, care se bazează pe recunoașterea autorității veterinare competente din țara terță, în conformitate cu legislația UE.

Pentru carnea de pasăre și produsele din carne de pasăre de toate speciile, țările de origine trebuie să se afle pe o

listă pozitivă de țări eligibile pentru produsul în cauză. Principalele criterii pentru ca o țară din afara UE să fie inclusă pe listă și, prin urmare, să fie eligibilă pentru a exporta în UE sunt aceleași ca și în cazul cărnii proaspete și al produselor din carne descrise în capitolul 2.1.1, cum ar fi **autoritatea competentă**, îndeplinește **standardele relevante de sănătate animală**, sunt îndeplinite **cerințele relevante de igienă și de sănătate publică**, trebuie să existe un **plan de monitorizare** a reziduurilor pentru păsările vii, carnea de pasăre proaspătă și produsele care include teste pentru **detectarea reziduurilor de medicamente de uz veterinar, a pesticidelor, metalelor grele și contaminanților, și care trebuie să fie coordonat cu DG SANTE**. În plus, țările autorizate trebuie să notifice DG SANTE în termen de 24 de ore despre apariția focarelor de gripă aviară și de boală de Newcastle, inclusiv despre schimbările importante în situația lor sanitară, și trebuie să trimită izolate de virus la laboratorul de referință al UE. De asemenea, trebuie să existe un program de control al Salmonella pentru a respecta cerințele UE și pentru a oferi garanții echivalente pentru importurile de anumite produse din carne de pasăre.

Țările care doresc să exporte păsări de curte vii în UE trebuie să dispună de programe corespunzătoare de supraveghere a gripei aviare. În cazul în care o țară aplică o politică de vaccinare împotriva gripei aviare, în anumite condiții specifice pot fi permise anumite importuri. Serviciile veterinare corespunzătoare trebuie să asigure aplicarea efectivă a tuturor controalelor sanitare necesare.

Importurile sunt autorizate numai din unități autorizate (de ex., unități de creștere, alte exploatații, incubatoare), care au fost inspectate de autoritatea competentă din țara exportatoare și care sunt considerate conforme cu cerințele UE. Autoritatea oferă garanțiile necesare și este obligată să efectueze inspecții periodice. Autoritățile veterinare trebuie să aibă la dispoziție unul sau mai multe laboratoare care să respecte anumite cerințe minime, asigurând o capacitate suficientă pentru diagnosticarea bolilor.

2.1.3 Condiții de import în UE pentru lapte și produse lactate

Importul de produse lactate din lapte crud din țări din afara UE este permis din țările autorizate, dar se aplică diferite tipuri de tratament termic în funcție de situația sanitar-veterinară a animalelor din țara de origine.

Legislația armonizată a UE face posibilă aplicarea aceluiași cerințe pentru comercializarea laptelui și a produselor lactate în toate statele membre și împiedică intrarea în UE a laptelui și a produselor lactate care pot transmite boli infecțioase periculoase pentru animale sau oameni.

Aceste principii se aplică, de asemenea, loturilor care se află sub procedurile de tranzit și/sau de depozitare temporară ale UE. În funcție de riscul pe care îl pot prezenta, aceste loturi sunt scutite de cerințele de sănătate publică, dar trebuie să respecte cerințele sanitar-veterinare.

În general, produsele trebuie să provină din țări cărora le este permis să aducă lapte și produse lactate în UE.

Pentru laptele și produsele lactate de la toate speciile, țările de origine trebuie să se afle pe o listă pozitivă de țări eligibile pentru produsul respectiv. Principalele criterii pentru ca țara din afara UE să fie inclusă pe listă și, prin urmare, să fie eligibilă pentru a exporta în UE sunt aceleași ca și pentru carnea proaspătă și produsele din carne descrise la capitolul 2.1.1, cum ar fi **autoritatea competentă**, îndeplinește **standardele relevante de sănătate animală**, sunt îndeplinite **cerințele relevante de igienă și sănătate publică**, trebuie să existe un **plan de monitorizare** a reziduurilor pentru animalele vii și produsele lactate, care include testarea pentru **detectarea reziduurilor de medicamente de uz veterinar, a pesticidelor, metalelor grele și contaminanților, și care trebuie să fie coordonat cu DG SANTE**.

Pentru a exporta lapte și produse lactate în Uniunea Europeană, țările terțe trebuie să respecte cerințele UE în materie de sănătate animală și siguranță alimentară, precum și normele privind prevenirea și controlul bolilor animalelor. Ar trebui puse în aplicare aspectele esențiale privind starea de sănătate a animalelor, a altor animale domestice și a animalelor sălbatice, precum și regularitatea și rapiditatea informațiilor privind bolile infecțioase ale animalelor furnizate de țara terță Comisiei Europene și Organizației mondiale pentru sănătate animală (OIE), dar și cerințele de igienă pentru producția, manipularea, depozitarea și expedierea produselor de origine animală.

În ceea ce privește **TRACE NT**, documentul CHED are mai multe variante (A, P, PP, D), în timp ce documentul CHED-P este necesar pentru importul de produse lactate.

2.1.4 Condiții de import din UE pentru produsele compuse

Produsele compuse sunt produse alimentare care conțin atât produse de origine vegetală, cât și produse prelucrate de origine animală. Produsele compuse trebuie să fie fabricate cu produse prelucrate de origine animală, produse în unități aprobate de UE, situate fie în statele membre ale UE, fie în țări terțe autorizate pentru a introduce în Uniunea Europeană aceste produse prelucrate de origine animală.

Legislația-cadru privind controalele oficiale care se aplică de la 14 decembrie 2019, normele privind intrarea în UE a produselor compuse au fost stabilite la Articolele 20-22 din Regulamentul delegat (UE) nr. 2022/2292¹¹ al Comisiei, iar acestea urmează să se aplice de la 21 aprilie 2021. Aceste norme sunt proporționale cu riscul prezentat de produsele compuse.

Un rezumat al cerințelor aplicabile produselor compuse destinate importului în UE poate fi găsit pe pagina web a CE¹².

2.2 Standardele și reglementările UE pentru produsele selectate din lanțul valoric

Reglementările și standardele UE stabilesc că numai produsele alimentare și furajele sigure pot fi introduse pe piața UE sau pot fi folosite ca hrană pentru animalele destinate producției de alimente. De asemenea, acestea prevăd criteriile de bază pentru a stabili dacă un produs alimentar sau un furaj este sigur.

Siguranța și calitatea alimentelor sunt aspecte cruciale pentru introducerea pe piață a produselor alimentare în fiecare țară. Consumatorii trebuie să aibă încredere și să fie asigurați că alimentele pe care le cumpără nu le vor face rău și nu vor avea efecte adverse.

Regulamentele și directivele UE stabilesc cerințele privind siguranța alimentară, iar calitatea produselor, materiile prime și indicatorii de calitate ai produselor sunt descriși în standardele de comercializare ale UE.

2.2.1 Siguranța alimentelor

Politica UE privind siguranța alimentară a condus la dezvoltarea abordării „de la fermă la consumator”, care urmărește să asigure un nivel ridicat de siguranță în toate etapele procesului de producție și de distribuție pentru toate produsele alimentare comercializate în UE, indiferent dacă sunt produse în UE sau importate din țări terțe. Acest corp legislativ formează un sistem complex și integrat de norme care acoperă întregul lanț alimentar, de la hrana și sănătatea animalelor, prin protecția plantelor și producția de alimente, până la procesare, depozitare,

transport, import și export și vânzări cu amănuntul. Aceste norme vor fi dezvoltate în continuare în contextul strategiei Comisiei „De la fermă la consumator”, care a fost prezentată în 2020 în cadrul Pactului verde european.

[Regulamentul \(CE\) nr. 178/2002](#)¹³ de stabilire a principiilor și cerințelor generale ale legislației alimentare (**Regulamentul general privind legislația alimentară**). Regulamentul general privind legislația alimentară reprezintă fundamentul legislației privind produsele alimentare și furajele. Acesta stabilește un cadru general și coerent pentru dezvoltarea legislației privind produsele alimentare și furajele atât la nivelul UE, cât și la nivel național. În acest scop, Regulamentul stabilește principiile, cerințele și proceduri generale care stau la baza procesului decizional în materie de siguranță a alimentelor și a furajelor, acoperind toate etapele de producție și distribuție a alimentelor și a furajelor. Regulamentul a stabilit o abordare bazată pe evaluarea riscurilor și a stabilit dispoziții generale privind trasabilitatea produselor alimentare și a furajelor. Acesta a introdus sistemul de alertă rapidă pentru alimente și furaje¹⁴, permițând statelor membre și Comisiei să facă schimb rapid de informații și să-și coordoneze răspunsurile la amenințările la adresa sănătății cauzate de alimente sau furaje.

Operatorul din sectorul alimentar este primul responsabil pentru siguranța alimentară. Rolul autorității competente este de a supraveghea și controla întreprinderile din sectorul alimentar pentru a se asigura că consumatorii au încredere că alimentele de pe piață sunt sigure. Supraveghearea și inspecțiile ar trebui să se bazeze pe riscuri, ceea ce înseamnă că nivelul și frecvența controalelor oficiale iau în considerare activitatea operatorului din sectorul alimentar.

În Republica Moldova, Regulamentul general privind legislația alimentară este transpus integral în legislația națională (a se vedea Anexa 2 „Armonizarea legislației UE”).

2.2.1.1 Igiena alimentelor

Ca parte a abordării „de la fermă la consumator”, a fost adoptat un cadru legislativ, cunoscut sub numele de „Pachetul de măsuri privind igiena”¹⁵, care abordează **Regulamentul (CE) nr. 852/2004** privind igiena produselor alimentare, **Regulamentul (CE) nr. 853/2004** de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală și de instituire a unui cadru comuni-

11. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2022/2292/oj#d1e2084-1-1

12. https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-06/ia_ic_composite-prods_table-cp.pdf

13. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32002R0178>

14. https://food.ec.europa.eu/safety/rasff_en

15. Controlul oficial - Regulamentul (UE) 2017/625; Igiena produselor alimentare - Regulamentul 852/2004; Manipularea produselor de origine animală - Regulamentul 853/2004; Indicatori microbiologici - Regulamentul 2073/2005

tar, **Regulamentul (UE) nr. 2017/625** privind controalele oficiale. Cadru comunitar stabilește, de asemenea, **Regulamentul (CE) nr. 2073/2005** privind indicatorii microbiologici pentru carnea proaspătă, carnea de pasăre, produsele din ouă, lapte și produse lactate. Pachetul atribuie responsabilitatea pentru igiena produselor alimentare direct diferiților actori din lanțul alimentar printr-un sistem de autoreglementare care utilizează metoda de analiză a riscurilor și a punctelor critice de control (HACCP), care este monitorizat prin intermediul controalelor oficiale ce trebuie efectuate de către autoritățile competente.

În Republica Moldova, Legea nr. 296/2017 privind cerințele generale de igienă a produselor alimentare stabilește cerințele generale de igienă pentru operatorii din sectorul alimentar, având în vedere următoarele aspecte de reglementare: asigurarea siguranței alimentelor pe tot parcursul lanțului alimentar; implementarea generală a procedurilor bazate pe principiile analizei riscurilor și punctelor critice de control (HACCP), aplicând în același timp bunele practici de igienă; elaborarea și respectarea ghidurilor naționale și internaționale de bune practici la toate etapele lanțului alimentar, în conformitate cu cerințele de igienă alimentară și cu aplicarea principiilor HACCP. Această lege transpune Regulamentul (CE) nr. 852/2004, Regulamentul (CE) nr. 853/2004; Regulamentul (CE) nr. 2074/2005 al Comisiei; Regulamentul 854/2004.

2.2.1.2 Etichetarea alimentelor

Cadru juridic privind etichetarea produselor alimentare (Regulamentul (UE) nr. 1169/2011) este conceput pentru a garanta consumatorilor accesul la informații clare, inteligibile și fiabile privind conținutul și compoziția produselor, în vederea protejării sănătății și a intereselor lor. De asemenea, producătorii trebuie să indice originea cărnii neprelucrate (pentru anumite tipuri de carne, altele decât carnea de vită, care trebuie deja să fie etichetată cu privire la origine) și prezența imitațiilor alimentare, cum ar fi produsele vegetale care înlocuiesc brânza sau carnea. Dispozițiile specifice privind eticheta privind originea stabilesc detaliile, impunând (cu unele excepții) indicarea locului de creștere și a locului de sacrificare a cărnii proaspete, refrigerate și congelate preambalate de porc, de oaie, de capră și de pasăre.

Etichetarea, prezentarea sau publicitatea alimentelor nu trebuie să inducă în eroare consumatorii. Regulamentul (CE) nr. 1924/2006 conține norme clare cu privire la mențiunile nutriționale și de sănătate autorizate (cum ar fi „conținut scăzut de grăsimi” sau „conținut ridicat de fibre”

sau declarații privind relația dintre alimente și sănătate). Aceste mențiuni trebuie să se bazeze pe dovezi științifice și pot fi găsite într-un registru public al UE.

În Republica Moldova, Legea nr. 279/2017 privind informarea consumatorului cu privire la produsele alimentare stabilește informațiile alimentare obligatorii pentru a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, ținând cont de diferențele de percepție și de nevoia de informare a acestora, inclusiv obiectivele generale și categoriile de informații alimentare, cerințele generale privind informațiile alimentare și responsabilitățile operatorilor din sectorul alimentar, precum și conținutul declarației nutriționale. Prezenta lege transpune parțial următoarele acte juridice ale UE: Regulamentul (UE) nr. 1169/2011 și Directiva 2011/91/UE.

2.2.1.3 Contaminanți

Contaminarea alimentelor se poate produce în mod natural sau poate rezulta din practicile de cultivare sau din procesele de producție. Pentru a proteja sănătatea publică, se stabilesc și se revizuiesc periodic nivelurile maxime pentru contaminanții din alimente, cum ar fi metalele grele și dioxinele. Reziduurile din produse alimentare ar putea proveni, de asemenea, de la animalele producătoare de alimente care au fost tratate cu medicamente veterinare sau expuse la pesticide sau produse biocide. Limitele maxime de reziduuri sunt stabilite și periodic actualizate. Niciun produs alimentar care conține cantități inacceptabile de substanțe contaminante nu poate fi comercializat în UE.

2.2.1.4 Contaminanți microbiologici

În UE, criteriile microbiologice pentru produsele alimentare, inclusiv carnea, carnea de pasăre și produsele lactate, sunt stabilite în legislație. Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei¹⁶ privind criteriile microbiologice pentru produsele alimentare enumeră limitele legale pentru contaminanții bacterieni.

Respectarea criteriilor microbiologice ale produselor din lanțul valoric, precum și controlul oficial al acestora și autocontrolul OSA reprezintă una dintre principalele cerințe la furnizarea de produse pe piețele naționale și ale UE. Anexa 3 „Criterii microbiologice pentru produsele din lanțul valoric” oferă criterii detaliate pentru carne, carne de pasăre și produse lactate.

În UE, un cadru legislativ privind Salmonella a vizat o reducere a incidenței *Salmonella Enteritidis* și *Salmonella Ty-*

16. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32005R2073>

phimurium la puii de carne, la puii de reproducție și la curcani. Legislația (inclusiv Regulamentul 2160/2003) a fost pusă în aplicare în toate statele membre prin intermediul planurilor naționale de control și al legislației naționale suplimentare. Printre principalele cerințe se numără înregistrarea spațiilor, cerințe minime de prelevare de probe pentru pui de reproducție, pui de carne și curcani, și sacrificarea obligatorie a efectivelor de pui de reproducție care se dovedesc a fi pozitive la *Salmonella*.

Legislația impune absența *Salmonella* în probele de gât de la pui și curcani după refrigerare. În cazul unor rezultate nesatisfăcătoare, poate fi necesară îmbunătățirea igienei la sacrificare, a controalelor de prelucrare și/sau a practicilor agricole. Această legislație stabilește criteriile de igienă și pentru *Campylobacter*.

În Moldova, se aplică HG nr. 221/2009 cu privire la aprobarea Regulilor privind criteriile microbiologice pentru produsele alimentare. Acestea stabilesc criteriile microbiologice pentru anumite microorganisme și mecanismele de aplicare pe care operatorii din sectorul alimentar trebuie să le respecte atunci când implementează măsuri generale și speciale de igienă.

2.2.1.5 Reziduuri

Țările UE trebuie să pună în aplicare planuri de control al reziduurilor de substanțe farmacologic active pentru a detecta utilizarea ilegală sau abuzivă a medicamentelor veterinare autorizate la animalele de la care se obțin alimente și pentru a investiga motivele încălcării regimului reziduurilor. De asemenea, acestea controlează prezența reziduurilor de pesticide și a contaminanților în alimente. Țările din afara UE care exportă alimente de origine animală în UE trebuie, de asemenea, să pună în aplicare planuri de control pentru reziduurile de substanțe farmacologic active, pesticide și contaminanți, care să garanteze un nivel echivalent de siguranță alimentară.

Țările UE trebuie să verifice animalele de la care se obțin produse alimentare și alimentele de origine animală pentru a detecta prezența reziduurilor de substanțe farmacologic active. Legislația care reglementează elaborarea și punerea în aplicare a planurilor de control este următoarea:

- Regulamentul delegat (UE) 2022/1644 al Comisiei¹⁷;
- Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2022/1646 al Comisiei¹⁸;

- Regulamentul (UE) 2021/808¹⁹ – Reguli pentru validarea metodelor analitice utilizate în planul de control al reziduurilor și de tratare a probelor oficiale.

Regulamentul specific al UE (UE) 2021/808²⁰ descrie analiza de laborator și interpretarea corectă a rezultatelor. Acest regulament stabilește criteriile și procedurile de validare a metodelor analitice, asigurând calitatea și comparabilitatea rezultatelor laboratoarelor oficiale, criteriile comune pentru interpretarea rezultatelor testelor, procedurile de prelevare a probelor și tratarea oficială a probelor. Există o serie de orientări LRUE privind punerea în aplicare a Regulamentului (UE) 2021/808.

Țările din afara UE care doresc să exporte în UE trebuie să asigure același nivel de siguranță a produselor alimentare/furajelor ca și în UE. Pentru informații mai detaliate, consultați Manualul privind cerințele în materie de reziduuri pentru țările din afara UE care exportă în UE.

În Moldova, PNMR este elaborat în baza Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2022/1646 al Comisiei și a Regulamentului delegat (UE) 2022/1644 în conformitate cu Art. 6 alin. (1) din Regulamentul (UE) 2022 /2292. Aceste regulamente nu sunt armonizate în legislația națională, ANSA le-a aplicat direct la PNMR. Procedura standard de operare pentru implementarea și monitorizarea PNMR pentru animale vii și produse de origine animală este elaborată de ANSA. Criteriile de risc aplicate la elaborarea PNMR. Prelevarea de probe este efectuată de către medicii veterinari oficiali instruiți ai subdiviziunilor teritoriale pentru siguranța alimentelor. Probele sunt prelevate din ferme, instalații de prelucrare și de producție. ANSA planifică bugetul corespunzător pentru a acoperi costurile asociate cu punerea în aplicare a PNMR, cum ar fi costurile de prelevare a probelor, analizele de laborator, personalul necesar, echipamentele și alte resurse. Moldova a inițiat exportul anumitor produse de origine animală în UE. Operatorii din sectorul alimentar (OSA) își exprimă dorința puternică de a-și spori exporturile de produse de origine animală. În conformitate cu cerințele de import ale UE, ANSA este obligată să elaboreze anual Planul național de monitorizare a reziduurilor (PNMR) și să îl prezinte DG SANTE. Prin urmare, nivelul central al ANSA are nevoie de experiența țărilor UE în elaborarea PNMR. Țările UE au o experiență îndelungată în ceea ce privește controlul reziduurilor bazat pe riscuri în produsele de origine animală, ceea ce are un impact semnificativ asupra protecției sănătății consuma-

17. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2022/1644/oj

18. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/1646/oj

19. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/808/oj

20. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/808/oj

torilor. ANSA ar trebui să ia în considerare cele mai bune practici ale UE pentru elaborarea unui PNMR bazat pe riscuri, inclusiv evaluarea pericolelor, calcularea numărului de probe și decizia privind substanțele care urmează să fie investigate, precum și tehnicile de eșantionare și evaluarea rezultatelor de laborator.

Există o procedură aprobată pentru prelevarea de probe și transportul probelor la laborator, inclusiv ambalarea corespunzătoare imediat după prelevare, sigilarea, depozitarea și condițiile de transport. ANSA a informat, că ultimul curs de instruire legat de procedurile de prelevare a probelor de reziduuri în ferme și abatoare a fost organizat în cadrul proiectului Twinning în 2021 - 2022. Personalul ANSA, inclusiv al subdiviziunilor teritoriale, a fost instruit la distanță cu privire la procedurile de prelevare a probelor în ferme și abatoare. Există o mare nevoie de a continua cursurile de instruire pentru personalul subdiviziunilor teritoriale, inclusiv de exerciții practice, privind prelevarea probelor de sânge și urină la animalele vii. Distribuirea probelor la nivelul subdiviziunilor teritoriale ar trebui să se facă prin aplicarea criteriilor de risc pentru ferme și abatoare.

2.2.1.6 Pesticide

Regulamentul (CE) nr. 396/2005²¹ stabilește normele ce reglementează stabilirea și revizuirea limitelor maxime de reziduuri (LMR) de pesticide la nivel european. Toate produsele alimentare destinate consumului uman sau animal în UE fac obiectul unor LMR de pesticide pentru a proteja sănătatea animală și umană. Legislația UE reglementează ce LMR se aplică produselor de origine animală destinate consumului uman sau animal și stabilește LMR implicite în cazul în care nu au fost stabilite LMR specifice.

LMR, stabilite de Comisia Europeană, includ:

- LMR specifice anumitor produse destinate consumului uman sau animal;
- LMR generale care se aplică în cazul în care nu au fost stabilite LMR specifice (un „nivel implicit” de 0,01 mg/kg).

Pesticidele indicate în Regulamentul (CE) nr. 396/2005 pentru păsări de curte, bovine, ovine și caprine sunt analizate în mușchii, țesutul adipos, rinichii și organele comestibile ale acestora. Păsările de curte cuprind puii, găștele, rațele, curcanii, bibilicii, struții și porumbeii.

În conformitate cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2022/741²² și cu Regulamentul (UE) 2022/740²³ ale Comisiei, statele membre elaborează un program de control multianual coordonat pentru anii 2023, 2024 și 2025 pentru a asigura respectarea limitelor maxime de reziduuri de pesticide și pentru a evalua expunerea consumatorilor la reziduurile de pesticide din și de pe alimentele de origine vegetală și animală și abrogă Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2021/601.

Procedura de eșantionare, inclusiv numărul de unități, este conformă cu Directiva 2002/63/CE²⁴.

În Moldova, Regulamentul (CE) nr. 396/2005 este armonizat în legislația națională, a se vedea Anexa 2. Ultima versiune a acestui Regulament nu a fost actualizată. Analiza pesticidelor din produsele de origine animală este inclusă în PNMR.

2.2.1.7 Metale grele și micotoxine

Regulamentul (UE) 2023/915 al Comisiei privind nivelurile maxime pentru anumiți contaminanți din produsele alimentare și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1881/2006. Acest nou regulament a fost planificat de mult timp și prezintă conținutul mai clar printr-o nouă structură și prin integrarea numeroaselor note de subsol. Produsele alimentare enumerate în Regulamentul (UE) 2023/915 nu se introduc pe piață și nu se utilizează ca materie primă în alimente sau ca ingredient în alimente în cazul în care conțin un contaminant la un nivel care depășește nivelul maxim. În Tabelul 3 de mai jos sunt prezentați principalii contaminanți legați de produsele din lanțul valoric.

21. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32005R0396>

22. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/741

23. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0740>

24. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ%3AL%3A2002%3A187%3A0030%3A0043%3AEN%3APDF>

Tabelul 3. Monitorizarea contaminanților în conformitate cu Regulamentul (UE) 2023/915 pentru carne, carne de pasăre și produse lactate

Contaminanți	Materiile prime și alimentele sunt reglementate în funcție de contaminanți
Aflatoxine	Lapte crud, lapte tratat termic și lapte destinat fabricării produselor pe bază de lapte
Plumb	Carne de bovine, ovine, porcine și păsări de curte și organele lor comestibile Lapte crud, lapte tratat termic și lapte destinat fabricării de produse pe bază de lapte
Cadmium	Carne de bovine, ovine, porcine și păsări de curte Ficat de bovine, ovine, porcine și păsări de curte Rinichi de bovine, ovine, porcine, păsări de curte
Staniu (anorganic)	Conserve alimentare
Poluanți organici persistenti halogenați Dioxine și PCB-uri	Carne și produse din carne de bovine, ovine și caprine, porci, păsări de curte, iepuri Ficat și produse derivate de la bovine și caprine, porcine, păsări de curte sau ovine Lapte crud și produse lactate, inclusiv grăsime de unt Ouă și produse din ouă, cu excepția ouălor de găscă
Substanțe perfluoroalchilate	Carne și organe comestibile, carne de bovine, porcine, carne de pasăre, ovine Organe comestibile de bovine, ovine, porcine și păsări de curte Ouă
Contaminanți de prelucrare Hidrocarburi aromatice policiclice (HAP-uri) [Benzo(a) piren Suma de HAP-uri: benzo(a) piren, benz(a) antracenă, benzo(b) fluorantenă și crizen].	Carne afumată și produse din carne afumată

Sursa: Elaborat de autori pe baza Regulamentului UE (UE) 2023/915

Eșantionarea și analiza în UE – cerințe legale

Controalele oficiale ca parte a Planului național multianual de control pentru contaminanții din produse alimentare ar trebui să respecte cerințele aplicabile în ceea ce privește prelevarea de probe și analiza, inclusiv următoarele dispoziții:

- Directiva 2002/63/CE a Comisiei de stabilire a metodelor comunitare de prelevare de probe pentru controlul oficial al reziduurilor de pesticide de pe și din produsele de origine vegetală și animală și de abrogare a Directivei 79/700/CEE;
- Regulamentul (CE) nr. 401/2006 al Comisiei de stabilire a modalităților de prelevare de probe și a metodelor de analiză pentru controlul oficial al nivelului de micotoxine din produsele alimentare;
- Regulamentul (CE) nr. 333/2007 al Comisiei de stabilire a metodelor de prelevare a probelor și de analiză pentru controlul nivelurilor de oligoelemente și de contaminanți rezultați în urma prelucrării

din produsele alimentare (ar putea fi utilizat, de asemenea, pentru analiza mercurului din produsele alimentare în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 396/2005, a se vedea punctul 4);

- Regulamentul (UE) 2017/644 al Comisiei de stabilire a metodelor de prelevare de probe și a metodelor de analiză pentru controlul nivelurilor de dioxine, de PCB-uri de tipul dioxinelor și de PCB-uri care nu sunt de tipul dioxinelor în anumite produse alimentare 4;
- Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2022/1428 al Comisiei de stabilire a metodelor de prelevare de probe și de analiză pentru controlul substanțelor perfluoroalchilate din anumite produse alimentare.

2.2.1.8 Materiale care vin în contact cu alimentele

Constituenții materialelor care vin în contact cu alimentele și care se transferă din aceste materiale în alimente pot afecta siguranța chimică a alimentelor și pot afecta sănătatea umană, precum și calitatea alimentelor, gustul și mirosul acestora și aspectul lor.

Pentru a asigura un nivel ridicat de siguranță alimentară, toate materialele care vin în contact cu alimentele trebuie să fie conforme cu Regulamentul (CE) nr. 1935/2004²⁵ privind materialele și obiectele destinate să vină în contact cu produsele alimentare atunci când sunt introduse pe piața europeană.

În plus față de acest Regulament, toate materialele care vin în contact cu alimentele trebuie să fie fabricate în conformitate cu bunele practici de fabricație (GMP, Regulamentul (CE) nr. 2023/2006²⁶) și cu legislația specifică a Uniunii privind anumite materiale, inclusiv plasticul și ceramica, precum și cu legislația națională privind alte materiale.

În Moldova, principalele Regulamente (CE) nr. 1935/2004 și Regulamentul (CE) nr. 2023/2006 sunt transpuse în legislația națională, prin urmare, OSA ar trebui să pună în aplicare normele, materialele și articolele destinate să vină în contact cu produsele alimentare să fie utilizate conform destinației.

2.2.2 Standardele de comercializare ale UE

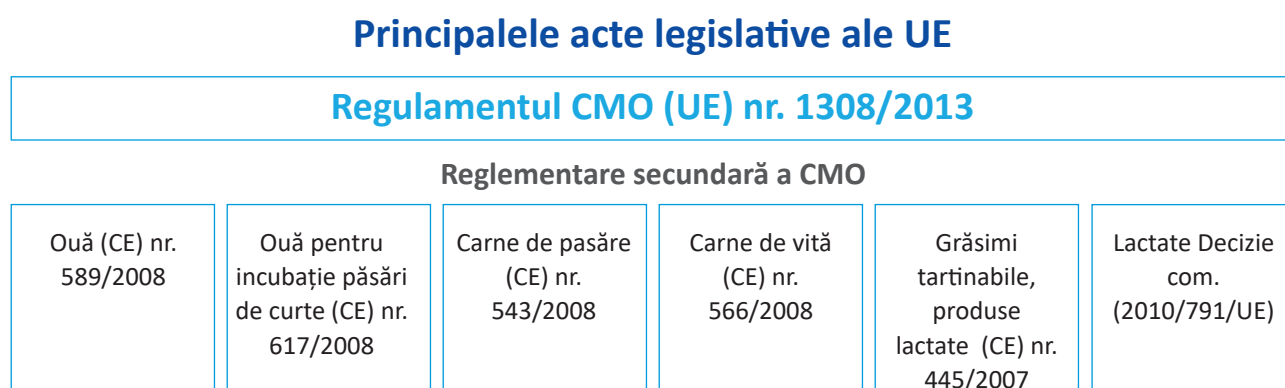
Standardele de comercializare ale UE²⁷ contribuie la standarde de înaltă calitate pentru produsele agroalimentare din UE. Standardele de comercializare ale UE pentru produsele agroalimentare au fost eficiente în

stabilirea unei calități standardizate și satisfăcătoare, fiind în același timp utile pentru părțile interesate. Standardele de comercializare ale UE au ca scop stabilirea unei calități standardizate și satisfăcătoare pentru produsele agroalimentare disponibile pe piața UE. În acest scop, acestea stabilesc definiții tehnice, clasificarea, prezentarea, marcarea și etichetarea, ambalarea, metoda de producție, conservarea, depozitarea, transportul, documentele administrative aferente, certificarea și termenele limită, restricțiile de utilizare și eliminarea. Acestea se aplică la toate etapele lanțului de comercializare și sunt menite să protejeze consumatorii și să faciliteze comerțul cu bunuri aplicabile pe piața unică. Aceste standarde sunt, de obicei, specifice unui sector pentru o gamă largă de sectoare, inclusiv pentru carne de pasăre, ouă, produse lactate și carne.

Standardele de comercializare ale UE sunt coerente cu celelalte aspecte ale politicii agricole comune, precum și cu alte norme relevante pentru UE. De asemenea, acestea oferă o valoare adăugată semnificativă în plus față de standardele internaționale și private, datorită caracterului lor obligatoriu și faptului că sunt adaptate la contextul UE.

Printre produsele care fac obiectul reglementărilor privind standardele de comercializare se numără **carnea de vită, ouăle în coajă, ouăle pentru incubație și puii, carnea de pasăre și laptele și grăsimile tartinabile.**

Figura 20. Regulamente de organizare comună a piețelor (CMO)

Sursa: Elaborat de autori

25. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32004R1935>

26. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:384:0075:0078:EN:PDF>

27. https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu-marketing-standards-contribute-high-quality-standards-eu-agri-food-products-2020-10-27_en

În cazul în care nu există indicatori de calitate pentru produsele de origine animală reglementați de standardele de comercializare ale UE, statul membru poate adopta cerințe naționale, iar această legislație națională trebuie notificată CE și aprobată de statele membre (SM). Prin urmare, există abordări diferite în ceea ce privește indicatorii de calitate detaliați pentru unele produse de origine animală în statele membre, creând astfel bariere comerciale pentru OSA. Unele state membre dispun de legislație națională referitoare la cerințele de calitate specifice pentru produsele de origine animală.

Pentru a evita barierele tehnice în calea comerțului, CE a implementat **sistemul TRIS²⁸ care se ghidează de afirmația „Nu lăsați barierele să vă împiedice succesul”**. SM notifică Comisiei Europene proiectele lor de legislație referitoare la produsele alimentare. Comisia le analizează având în vedere legislația UE. SM participă la această procedură pe picior de egalitate cu Comisia și își pot exprima, de

asemenea, opiniile cu privire la proiectele notificate.

2.2.2.1 Standarde de comercializare a cărnii de bovine

Există două regulamente principale ale UE privind comercializarea cărnii de bovine:

- Regulamentul (UE) nr. 1308/2013²⁹ de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole;
- Regulamentul (CE) nr. 566/2008³⁰ al Comisiei de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în ceea ce privește comercializarea cărnii provenind de la bovine în vârstă de 12 luni sau mai tinere.

Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 este un regulament general în care sunt prevăzute categorii pentru carnea de bovine, ovine cu vârsta cuprinsă între 8 luni și mai mult de 8 luni.

Tabelul 4. Grilă unională de clasificare a carcaselor de bovine în vârstă de opt luni sau mai mult

Categorie	Descriere
Z („Bovine tinere”)	Carcase de animale cu vârsta cuprinsă între 8 luni și mai puțin de 12 luni
A („Taurine tinere”)	Carcase de masculi necastrați cu vârsta cuprinsă între 12 luni și mai puțin de 24 de luni
B („Tauri”)	Carcase de masculi necastrați cu vârsta de minimum 24 de luni
C („Boi”)	Carcase de masculi castrați cu vârsta de minimum 12 luni
D („Vaci”)	Carcase de femele care au făt
E („Juninci”)	Carcase ale altor femele cu vârsta de minimum 12 luni

Sursa: Elaborat de autori pe baza Regulamentului (UE) 1308/2013 al UE

Există, de asemenea, clase de conformație a bovinelor: S – superioară, E – excelentă, U – foarte bună, R – bună, O – satisfăcătoare, P – proastă.

Regulamentul (CE) nr. 566/2008 al Comisiei descrie cerințele privind comercializarea cărnii de bovine. Vârsta animalului la sacrificare și denumirea de vânzare ar trebui să fie indicate pe etichetă, la fiecare etapă de producție și comercializare. În plus, pentru a asigura transparența față de consumatorul final, indicarea vârstei animalului la sacrificare și denumirea comercială ar trebui să fie prezentate în același câmp vizual și pe aceeași etichetă în momentul eliberării cărnii către consumatorul final. La fiecare etapă a producției și a comercializării, operatorii ar trebui să înregistreze indicațiile oricărei persoane care

le-a furnizat carne de bovine în vârstă de minimum 12 luni. În vederea verificării, ar trebui să se efectueze controale oficiale, care ar trebui să includă, de asemenea, supravegherea clasificării bovinelor în abatoare.

Carnea de bovine în vârstă de minimum 12 luni și importată din țări terțe este comercializată numai în conformitate cu Regulamentul respectiv.

Acest lucru presupune ca autoritatea competentă desemnată de țara terță respectivă sau, în lipsa acesteia, un organism terț independent, ar trebui să aprobe și să controleze un sistem de identificare și de înregistrare a bovinelor, care să garanteze respectarea dispozițiilor Regulamentului în cauză.

28. <https://technical-regulation-information-system.ec.europa.eu/en/home>

29. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1308>

30. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02008R0566-20130701>

Numai organismele terțe independente, acreditate în conformitate cu anumite standarde, ar trebui să fie autorizate să verifice activitățile operatorilor din țările terțe care doresc să introducă pe piața comunitară carne de bovine în vârstă de minimum 12 luni.

2.2.2.2 Standarde de comercializare a cărnii de pasăre

UE importă produse din carne de pasăre cu valoare ridicată, inclusiv piept de pui și preparate din carne de pasăre, în principal din Brazilia, Thailanda și Ucraina, în timp ce UE exportă produse din carne de pasăre de valoare mai mică. După cum s-a menționat în analiza acestui studiu, se așteaptă ca Moldova să fie aprobată de CE pentru carnea proaspătă de pasăre. Prin urmare, OSA din sectorul cărnii de pasăre ar trebui să implementeze cerințele de calitate în abator și în unitățile de procesare.

Există două regulamente principale ale UE privind comercializarea cărnii de pasăre:

- Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole;
- Regulamentul (CE) nr. 543/2008 al Comisiei în ceea ce privește standardele de comercializare a cărnii de pasăre.

Carnea de pasăre importată trebuie să corespundă standardelor de comercializare ale UE³¹, astfel cum sunt stabilite în Regulamentul (CE) nr. 543/2008. Regulamentul prevede că carnea de pasăre importată care poartă indicații opționale specifice trebuie să fie însoțită de un certificat eliberat de autoritatea competentă din țara de origine care să indice conformitatea cu standardele de comercializare ale UE.

Standardele de comercializare pentru carnea de pasăre sunt concepute pentru a îmbunătăți calitatea produsului, pentru a proteja consumatorul și pentru a se asigura că standardele sunt coerente pe întreaga piață din UE. Aceste standarde stabilesc reguli detaliate cărora trebuie să corespundă produsele din carne de pasăre pentru a fi comercializate în UE. În general, acestea se referă la denumirile comerciale, clasificarea calității, limitele conținutului de apă tehnic inevitabil în carnea de pasăre absorbită în timpul prelucrării, definițiile și etichetarea diferitelor metode alternative de producție a cărnii de pasăre.

Pentru a exporta carne de pasăre în UE, abatoarele și unitățile de tranșare ar trebui să aplice clasificarea carcaselor și a bucăților de pasăre în categoria A și B. Între categorii există diferențe: A – conformație bună, pieptul este bine dezvoltat, sunt permise leziuni minore, contuzii și decolorări; B – numărul tolerabil de unități defecte este dublu. Controlul oficial ar trebui efectuat pe baza categoriei și a apei suplimentare din carcase. Având în vedere că conținutul de apă prezintă un interes deosebit în comercializarea cărnii de pasăre congelate sau congelate rapid, se stabilește conținutul maxim de apă și ar trebui să se instituie un sistem de monitorizare în acest sens.

În Moldova, cel mai recent training privind standardele de calitate pentru **comercializarea cărnii de pasăre și a ouălor** a fost organizat online pentru personalul ANSA și OSA de către Proiectul Twinning în 2021 - 2022. Experții din SM au prezentat clasificarea carcaselor și bucăților de pasăre în categoria A și B, sistemul oficial de control, testul de laborator pentru controlul suplimentar al apei. Reprezentanții OSA au informat că vor avea nevoie de o perioadă de tranziție pentru punerea în aplicare a clasificării cărnii de pasăre în categorii.

2.2.2.3 Standarde de comercializare pentru ouă

Există două reglementări principale ale UE privind comercializarea ouălor:

- Regulamentul (CE) nr. 589/2008³² al Comisiei din 23 iunie 2008 privind standardele de comercializare aplicabile ouălor;
- Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole.

Normele privind standardele de comercializare a ouălor³³ sunt explicate în mod clar pe site-ul CE. Ouăle pot fi clasificate fie în categoria A, fie în categoria B. Ouăle din categoria A trebuie să aibă următoarele caracteristici: o coajă de formă normală, curată și nedeteriorată; un spațiu de aer în interiorul oului nu mai mare de 6 mm; un gălbenuș care nu are un contur clar vizibil și care este ușor mobil atunci când se întoarce oul; albușul trebuie să fie clar și translucid; oul nu trebuie să conțină materii străine sau mirosuri; oul nu trebuie să prezinte dezvoltare de germeni.

Ouăle din categoria A nu trebuie să fie spălate sau curățate înainte sau după clasificare, nu trebuie să fie tratate în

31. https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/poultry_en

32. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008R0589>

33. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/rules-on-marketing-standards-for-eggs.html>

vederea conservării și nu trebuie să fie refrigerate sub 5°C. Ouăle din categoria A se clasifică în funcție de greutate: XL - mai mult de 72 g, L - 63-72 g, M - 53-62 g, S - mai puțin de 53 g.

Ouăle din categoria B sunt cele care nu îndeplinesc pragurile de calitate ale ouălor din categoria A sau sunt ouă din categoria A care au fost declassate.

Numai centrele de ambalare pot clasifica și ambala ouăle, precum și să eticheteze ambalajele acestora. Centrele de ambalare trebuie să dispună de echipamentul corespunzător pentru a clasifica și marca ouăle. Ouăle trebuie să fie clasificate, marcate și ambalate în termen de 10 zile de la data ouatului.

Ambalajele pentru transportul ouălor trebuie să fie marcate cu numele și adresa producătorului, codul producătorului, numărul de ouă și/sau greutatea acestora, data sau perioada de ouat, data expedierii.

Ambalajele care conțin ouă din categoria A trebuie să comporte marcaje privind metoda de creștere utilizată și data durabilității minime – cel mult 28 de zile de la ouat. Ouăle pot fi etichetate ca „ouă de găini crescute în aer liber”, „ouă de găini crescute în hale la sol” sau „ouă de găini crescute în baterii”. Găinile crescute în aer liber trebuie să aibă acces continuu în timpul zilei la spații în aer liber. Cu toate acestea, fermierii pot restricționa uneori accesul dimineața, în conformitate cu bunele practici de creștere a animalelor. „Ouăle de la găini crescute în baterii” înseamnă că găinile au fost ținute în cuști îmbogățite, deoarece cuștile în baterii (cunoscute sub denumirea de cuști „neîmbogățite”) au fost interzise în UE din 2012 (Directiva 1999/74/CE a Consiliului).

Cuvintele „extra” sau „extra proaspăt” pot fi utilizate pentru a indica o calitate superioară pe ouăle din categoria A până la 9 zile de la ouat.

Producătorii de ouă trebuie să țină o evidență a metodei de creștere utilizate, a numărului și vârstei găinilor, a datei sacrificării și a numărului de găini sacrificate, a numărului sau greutății ouălor vândute pe zi, precum și a numelor și adreselor cumpărătorilor.

2.2.2.4 Standardele UE de comercializare a produselor lactate

Regulamentul de comercializare

Există un singur regulament principal al UE privind comercializarea produselor lactate – Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului

din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole.

Uniunea Europeană (UE) a stabilit standarde de comercializare pentru produsele lactate pentru a asigura calitatea și siguranța acestor produse pe piața europeană. Aceste standarde sunt menite să protejeze consumatorii. Iată câteva puncte-cheie privind standardele de comercializare ale UE pentru produsele lactate:

Lapte: UE stabilește standarde de calitate pentru laptele crud, inclusiv cerințe privind temperatura, conținutul de grăsime, numărul de celule somatice și numărul de bacterii. Diferitele tipuri de lapte, cum ar fi laptele de vacă, laptele de oaie și laptele de capră, au propriile standarde de calitate specifice.

Produse lactate grase: Untul: Standardele UE specifică conținutul minim de grăsime din lapte pentru unt, care este de obicei de 80%. **Smântână:** Produsele de smântână trebuie să îndeplinească cerințele specificate privind conținutul de grăsime. **Ghee:** Aceste produse sunt supuse unor cerințe specifice, inclusiv un conținut minim de grăsime din lapte.

Brânză: Diferitele tipuri de brânză au reglementări specifice ce reglementează producția, ingredientele și caracteristicile acestora. De exemplu, standardele pentru producerea brânzei „Parmigiano-Reggiano” și a brânzei „Roquefort” sunt bine definite. Standardele de calitate ale brânzei pot include parametri precum conținutul de umiditate, conținutul de grăsime și cerințele de maturare.

Iaurt și produse lactate fermentate: Iaurtul și produsele similare sunt supuse unor standarde privind ingredientele, conținutul de bacterii lactice vii și altele.

Etichetare și ambalare

Etichetele produselor lactate trebuie să prezinte cu exactitate conținutul și caracteristicile produsului. Se pot aplica, de asemenea, cerințe privind ambalarea, inclusiv etichetarea în mai multe limbi și furnizarea de informații nutriționale.

2.2.3 Cerințe privind documentația de import în UE

2.2.3.1 Cerințe legale generale pentru țările din afara UE pentru importul în UE de animale vii și produse de origine animală destinate consumului uman

Alimentele importate în UE pentru a fi introduse pe piața comunitară trebuie să respecte cerințele relevante ale

legislației alimentare³⁴ sau condițiile recunoscute de UE ca fiind cel puțin echivalente cu acestea sau, în cazul în care există un acord specific între UE și țara exportatoare, cerințele conținute în acesta.

Sistemul de sănătate animală și de certificare a alimentelor din UE este acoperit de un sistem mai amplu de autorizare, monitorizare, certificare și trasabilitate. Fiecare element al acestui sistem garantează că numai animalele sănătoase pot fi transportate și că pe piață trebuie introduse alimentele produse de animale sănătoase și sigure. OSA și fermele trebuie să pună în aplicare la fața locului normele UE privind sănătatea animală, siguranța alimentară (HACCP) și trasabilitatea. Un sistem de trasabilitate și de informații privind lanțul alimentar asigură faptul că diferite informații pot fi împărtășite cu toți actorii de-a lungul lanțului valoric alimentar, dacă este necesar.

Pentru a asigura trasabilitatea, produsele de origine animală trebuie să fie produse într-o unitate înregistrată sau aprobată. Verificările produselor pot fi efectuate, de asemenea, la destinație.

Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2020/2235 al Comisiei³⁵ stabilește norme în ceea ce privește modelele de certificate de sănătate animală, modelele de certificate oficiale și modelele de certificate de sănătate animală/oficiale pentru intrarea în Uniune și circulația în Uniune a loturilor de anumite categorii de animale și de mărfuri, precum și certificarea oficială privind aceste certificate. Prin urmare, atunci când OSA din Moldova vor fi pregătiți să exporte produse de origine animală, inclusiv produse compuse sau animale vii, modelele de certificate oficiale ar trebui revizuite în conformitate cu normele CE.

În plus față de cerințele generale privind sănătatea animală, pot fi necesare cerințe specifice pentru produsele de origine animală în timpul situațiilor de evoluție a bolilor în statele membre ale UE. În aceste cazuri, sunt necesare certificatele specifice de sănătate animală.

Lista țărilor (MOLDOVA) – procesul de import în UE

OSA din sectorul avicol din Moldova așteaptă cu nerăbdare aprobarea CE pentru a exporta carne de pasăre proaspătă/congelată în UE. Mediul de afaceri nu dispune de informații cu privire la motivul pentru care procesul de import în UE este atât de lung; acesta durează aproximativ

10 ani. Pentru a clarifica pentru companii, mai jos sunt prezentate principalele etape ale procesului CE pentru importul de carne de pasăre proaspătă în UE.

Etapele pentru importul de carne de pasăre proaspătă/ congelată în UE:

1. Autoritatea competentă (AC) a unei țări din afara UE trebuie să depună o cerere scrisă la Direcția Generală Sănătate și Siguranță Alimentară a Comisiei Europene (DG SANTE) pentru a exporta produse de origine animală în UE. Cererea trebuie să conțină confirmarea faptului că autoritatea poate îndeplini toate dispozițiile legale relevante pentru a satisface cerințele UE.

ANSA a prezentat oficial cererea de export de carne proaspătă de pasăre și ouă de categoria A către DG SANTE.

2. DG SANTE trimite autorității competente un chestionar general și/sau un chestionar specific pentru fiecare produs în parte, care trebuie completat și returnat. Chestionarul (chestionarele) completat(e) va (vor) furniza informații privind legislația națională relevantă în materie de sănătate animală și igienă alimentară, structura autorităților competente etc.

ANSA a furnizat în mod oficial chestionarele completate privind subiectele solicitate (sănătatea animală, siguranța alimentară, reziduurile și programul național de control al Salmonella).

3. De asemenea, Comisiei trebuie prezentat un plan de monitorizare a reziduurilor din țara exportatoare. CE ar trebui să aprobe planul. În cazul în care CE nu aprobă planul, produsele de origine animală nu pot fi importate în UE, indiferent dacă țara terță se conformează altor cerințe de sănătate publică sau de sănătate animală.

ANSA pune la dispoziția CE, în fiecare an, PNMR, care cuprinde produsele de origine animală (carne de pasăre, ouă) destinate exportului în UE.

4. După evaluarea informațiilor furnizate, poate fi efectuat un audit de către Direcția Audituri și Analize Sanitare și Alimentare a Comisiei pentru a evalua situația la fața locului.

34. https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/general-food-law_en

35. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2020/2235/oj

Toate rapoartele de audit ale DG SANTE sunt publicate pe site-ul web al CE³⁶. De asemenea, este publicat și stadiul de implementare a recomandărilor.

5. În cazul în care rezultatele evaluării/auditului și garanțiile oferite de țara exportatoare sunt considerate suficiente, DG SANTE propune includerea pe listă a țării din afara UE și orice condiții specifice în care vor fi autorizate importurile din țara respectivă. În paralel, aceasta va întocmi o listă a unităților autorizate din țara respectivă. Acestea sunt apoi discutate cu reprezentanți ai tuturor statelor membre ale UE.

UE a autorizat Republica Moldova să exporte miere și caviar, iar din 2021, produse lactate care au fost supuse unui tratament termic, produse din ouă, anumite produse pescărești, melci, gelatină și colagen din carne de pasăre și carne de pasăre care a fost supusă unui tratament termic.

6. În cazul în care statele membre au un aviz favorabil cu privire la propunere, Comisia Europeană va enumera atât țara din afara UE, cât și orice condiții specifice de import care se aplică. Listele cu unitățile eligibile poate fi modificată la cererea țării exportatoare și este pusă la dispoziția publicului pe internet³⁷.

De îndată ce aprobă țara pentru permisul de import de carne de pasăre proaspătă/congelată în UE, permisul este în vigoare. După evaluarea conformității companiei cu cerințele UE, ANSA va putea aproba compania și o va înainta către CE pentru a fi inclusă în listele de companii aprobate.

2.2.3.2 Cerințele UE privind certificatele de import

În Uniunea Europeană, certificatele de import și cerințele față de acestea sunt descrise în detaliu. Regulamentele UE care se referă la intrarea în Uniune, la circulația și manipularea după intrare a transporturilor de anumite animale, produse de origine animală, modele de certificate de sănătate animală, modele de certificate oficiale și modele de certificate de sănătate animală/oficiale, sunt după cum urmează:

Regulamentul delegat (UE) 2020/692 al Comisiei în ceea ce privește normele privind intrarea în Uniune, precum și circulația și manipularea după intrare, a transporturilor de anumite animale, produse germinative și produse de origine animală³⁸.

Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2020/2235 al Comisiei în ceea ce privește modelele de certificate de sănătate animală, modelele de certificate oficiale și modelele de certificate de sănătate animală/oficiale pentru introducerea în Uniune și circulația în Uniune a transporturilor de anumite categorii de animale și mărfuri, certificarea oficială privind astfel de certificate³⁹.

Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 2022/2293 al Comisiei în ceea ce privește lista țărilor terțe cu un plan de control aprobat privind utilizarea substanțelor farmacologic active, limitele maxime ale reziduurilor substanțelor farmacologic active și pesticide și nivelurile maxime de contaminanți⁴⁰.

Toate certificatele sunt întotdeauna construite în același mod și necesită informații, așa cum sunt documentate în Tabelul 5.

Tabelul 5. Informații necesare pentru certificatul UE

Informații necesare pentru certificarea europeană	
identificarea medicului veterinar responsabil	locul de expediere și destinația
autoritatea centrală/locală competentă din țara de origine	informații privind originea și destinația (țară, regiune)
identificarea exportatorului/expeditorului	condițiile de transport (temperatură, mijloace și identificare)
identificarea importatorului/receptorului	scopul importului sau al transportului
identificarea operatorului (transportatorului)	descrierea lotului
locul de încărcare	locul de expediere și de destinație

Sursa: Elaborat de autori pe baza regulamentelor UE

36. <https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit-report/details/4533>

37. https://webgate.ec.europa.eu/sanco/traces/output/non_eu_listsPerActivity_en.htm

38. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2020/692/oj

39. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2020/2235/oj

40. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/2293

Document sanitar-veterinar comun de intrare

Pentru a permite trasabilitatea transfrontalieră a animalelor, UE a dezvoltat Sistemul de control al comerțului și de expertiză (TRACES NT). Acesta oferă o bază de date centrală pentru urmărirea circulației animalelor și a alimentelor de origine animală atât în interiorul UE, cât și a celor importate din țări terțe. În cazul apariției unui focar de boală, TRACES garantează că toate animalele potențial afectate pot fi identificate rapid și că autoritățile pot lua măsurile corespunzătoare. Pentru fiecare transport de animale și mărfuri care intră în UE, operatorul responsabil de lot trebuie să notifice în prealabil sosirea unui transport cu un așa-numit document sanitar-veterinar comun de intrare (CHED) disponibil pe platforma TRACES, care este echivalent cu certificatele de sănătate animală. Acest document CHED trebuie să fie prezentat la postul de control la frontieră pentru a intra în UE. În etapa următoare, postul de control la frontieră de intrare în UE procesează documentul sanitar-veterinar comun de intrare.

Moldova este un participant activ în cadrul TRACES (NT) al UE. De asemenea, UE și Moldova au convenit asupra unei serii de certificate armonizate care pot fi folosite de către statele membre ale UE la exportul de produse de origine animală în Moldova.

Certificate veterinare și alte documente

Pentru comerțul și certificarea animalelor și a produselor de origine animală cu UE sau între statele membre ale UE, un certificat sanitar-veterinar trebuie să însoțească toate transporturile de animale sau produse de origine animală. Aceste documente trebuie să fie semnate de un medic veterinar oficial al autorității competente, garantând că au fost îndeplinite condițiile pentru comerțul intern și importul în UE. Cerințele suplimentare ar putea fi stabilite prin etichete specifice (de ex., participarea la etichete de calitate, originea geografică a produselor și specificarea fermelor din care a fost utilizată materia primă). Cu toate acestea, procesul de certificare și de documentare acoperă întregul lanț de producție și este valabil pentru livrare, indiferent de domeniul de aplicare.

În conformitate cu Regulamentul (UE) 2017/625, certificatele veterinare trebuie să fie semnate de un medic veterinar oficial al autorității competente. Conform definiției, un medic veterinar oficial este un medic veterinar autorizat de autoritatea veterinară a țării să îndeplinească anumite sarcini oficiale desemnate, asociate cu sănătatea animală sau sănătatea publică și cu inspecțiile produselor. Responsabilitățile și sarcinile unui medic veterinar oficial sunt descrise în detaliu în actul juridic.

Sănătatea animalelor

Legea privind sănătatea animală (LSA) a fost pusă în aplicare prin Regulamentul (UE) 2016/429. Legislația are o structură orizontală, orientată tematic. Aceasta include regulamente delegate privind, de exemplu, înregistrarea fermelor și identificarea animalelor, supravegherea, programele de eradicare și statutul de „indemn de boală”, prevenirea și controlul, circulația animalelor terestre și importurile din țări terțe. Normele se referă la bolile animalelor la toate animalele deținute și produsele de origine animală. Acestea nu acoperă în mod direct bunăstarea animalelor, deși legătura dintre sănătatea animalelor și bunăstarea acestora este recunoscută și luată în considerare atunci când se analizează impactul bolii.

În Moldova, Legea Sănătății Animalelor, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2016/429, este în proces de armonizare cu legislația națională.

Regulamentul delegat (UE) 2020/692 al Comisiei stabilește cerințe specifice de sănătate animală pentru țările din afara UE, care completează măsurile din LSA. Printre acestea se numără cerințele privind absența unor boli specifice (de ex., febra aftoasă și febra porcină clasică sau africană), perioadele de ședere în țara de origine, cerințele privind unitățile de origine sau cerințele de sănătate pentru animale).

Trasabilitatea și identificarea animalelor

Trasabilitatea OSA este un instrument de gestionare a riscurilor care permite operatorilor sau autorităților să retragă sau să recheme produsele identificate ca fiind nesigure. Este cel mai important aspect al politicii UE în materie de siguranță alimentară. În conformitate cu Regulamentul (UE) 178/2002, „trasabilitatea” înseamnă capacitatea de a urmări orice produs alimentar, furaj, animal producător de alimente sau substanță care va fi utilizată pentru consum, prin toate etapele de producție, prelucrare și distribuție. Trasabilitatea este obligatorie pentru toate întreprinderile din sectorul alimentar și al furajelor. Aceasta presupune ca toți operatorii din sectorul alimentar și al furajelor trebuie să implementeze sisteme speciale de trasabilitate. Aceștia trebuie să fie capabili să identifice de unde provin și încotro se îndreaptă produsele lor (principiul „un pas înainte și un pas înapoi”) și să furnizeze rapid aceste informații autorităților competente atunci când acestea le solicită.

Animalele vii nu trebuie doar să fie trasabile, ci și identificate în cadrul sistemului de trasabilitate. Aceasta înseamnă că producătorii trebuie să „marcheze” animalele și să înregistreze locația acestora. Atunci când animalele

sunt mutate într-o locație nouă, inclusiv într-un abator, se înregistrează, de asemenea, mișcarea și noua locație, permițând astfel urmărirea tuturor locațiilor în care a fost un animal pe parcursul vieții sale. Instrumentele utilizate (crotalii, pașapoarte, coduri de bare) pot varia de la o țară la alta și de la o specie de animale la alta, dar trebuie să conțină aceleași informații.

În Moldova, dispozițiile legale privind trasabilitatea sunt transpuse în actele juridice naționale. Identificarea, înregistrarea și trasabilitatea animalelor sunt reglementate de Legea nr. 231/2006 privind identificarea și înregistrarea animalelor și de HG nr. 1093/2007 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile și documentele aferente Sistemului de Identificare și Trasabilitate a Animalelor. Transpune parțial dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 1082/2003 al Comisiei din 23 iunie 2003 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1760/2000 în ceea ce privește nivelul minim al controalelor care trebuie efectuate în cadrul sistemului de identificare și înregistrare a bovinelor și ale Regulamentului (CE) nr. 1505/2006 al Comisiei din 11 octombrie 2006 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 21/2004 al Consiliului în ceea ce privește nivelul minim al controalelor care trebuie efectuate în legătură cu identificarea și înregistrarea animalelor din speciile ovină și caprină.

În Moldova, OSA și fermele sunt aprobate în conformitate cu legislația națională, care este armonizată cu regulamentele UE (Regulamentul 882/2006; Regulamentul 853/2006; Regulamentul 852/2006). Există o listă a OSA și a fermelor care au fost aprobate. Pentru a proteja drepturile consumatorilor, există un sistem de retragere de pe piață a produselor nesigure. Republica Moldova are un punct de contact național pentru comunicarea cu echipa RASFF (Sistemul rapid de alertă pentru alimente și furaje) al UE, precum și o procedură de urmărire a notificărilor transmise prin intermediul sistemului RASFF.

ANSA este responsabilă pentru identificarea animalelor și înregistrarea animalelor vii.

Sănătate publică

Comisia Europeană a stabilit un cadru juridic cuprinzător pentru a crește nivelul de siguranță alimentară în Europa, care se bazează pe consultanța științifică oferită de Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară. Alimentele importate trebuie să respecte aceleași standarde.

Pentru certificarea veterinară, atestarea sănătății publice este legată de informații privind EST, reziduuri, substanțe tireostatice, substanțe estrogenice, androgenice,

gestagene sau beta-agoniste, programul de control al Salmonella, principii de igienă de bază, HACCP, inspecția cârnii, proceduri de manipulare (de ex., depozitare, răcire, tratament termic).

Cerințele specifice diferă în funcție de speciile de animale și de tipurile de produse de origine animală.

Bunăstarea animalelor

CertIFICATELE UE necesită atestări privind bunăstarea animalelor pentru 2 categorii. Prima atestare se aplică animalelor vii și necesită confirmarea aptitudinii animalelor pentru transport în momentul încărcării. A doua categorie se aplică cârnii, pentru care trebuie să se ateste că animalele au fost manipulate în abator înainte și în timpul sacrificării sau omorării în conformitate cu dispozițiile relevante ale legislației Uniunii sau cu cerințe echivalente.

În Moldova, HG nr. 677/2008 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind protecția găinilor ouătoare transpune Directiva 1999/74/CE a Consiliului din 19 iulie 1999 de stabilire a standardelor minime pentru protecția găinilor ouătoare și stabilește cerințe minime pentru sistemele de creștere a găinilor ouătoare, sisteme de creștere în cuști îmbunătățite și neîmbunătățite, alternative de acces liber între niveluri sau cu acces la spații exterioare. Creșterea în cuști neîmbunătățite a fost permisă doar până la 1 ianuarie 2012, dar din cauza resurselor financiare insuficiente pentru o subvenție corespunzătoare pentru fermieri, această metodă de creștere mai este încă permisă.

Păsările de curte

În UE: În cazul păsărilor de curte, se utilizează diferite categorii de certificare.

Agenții patogeni care reprezintă un motiv de îngrijorare în cadrul atestatului de sănătate animală pentru păsările de curte sunt virusul gripei aviare foarte patogen, boala Newcastle, Salmonella spp.

Atestarea de sănătate publică este necesară pentru toate certificatele pentru păsări de curte și specifică programele de supraveghere a Salmonellei și planurile de reziduuri.

Ouă de incubație

În UE, certificatul se aplică la importul de ouă pentru incubație (alte specii decât ratitele). Este necesar un certificat de sănătate publică pentru un program de supraveghere a salmonellei. Bolile cărora li se atrage atenție maximă sunt gripa aviară înalt patogenă, boala

Newcastle și Salmonella Enteritidis/Typhimurium. Nu trebuie să fie prezente microorganisme patogene.

Produse de origine animală destinate consumului uman: Import de produse lactate

În UE, legislația europeană clasifică certificatele pentru produsele lactate după cum urmează: produse lactate cu tratament de pasteurizare și tratament specific de atenuare a riscurilor, altul decât pasteurizarea.

Principalele măsuri de sănătate publică solicitate în certificate sunt măsurile aplicabile pentru produsele lactate pasteurizate/încălzite: numărul de celule somatice, criteriile microbiologice, HACCP, tratament termic, condiții de depozitare, condiții de răcire și monitorizarea reziduurilor.

Bolile cărora li se acordă o atenție sporită sunt pentru toate produsele lactate: tuberculoza, bruceleza, febra aftoasă și pesta bovină.

Carne

În UE, în cazul cărnii de pasăre, legislația europeană face distincție între speciile de animale și între carnea separată mecanic și carnea separată nemecanic. Pentru carnea de pasăre, există un singur certificat, însă este în pregătire un certificat dedicat pentru carnea de pasăre separată.

În toate certificatele pentru carne, sunt solicitate procese specifice de sacrificare, răcire și manipulare.

Principalele măsuri de sănătate publică prevăzute în certificatele pentru carnea de pasăre sunt inspecția cărnii, HACCP, planurile privind reziduurile, condițiile de răcire și marca de identificare.

Ouă

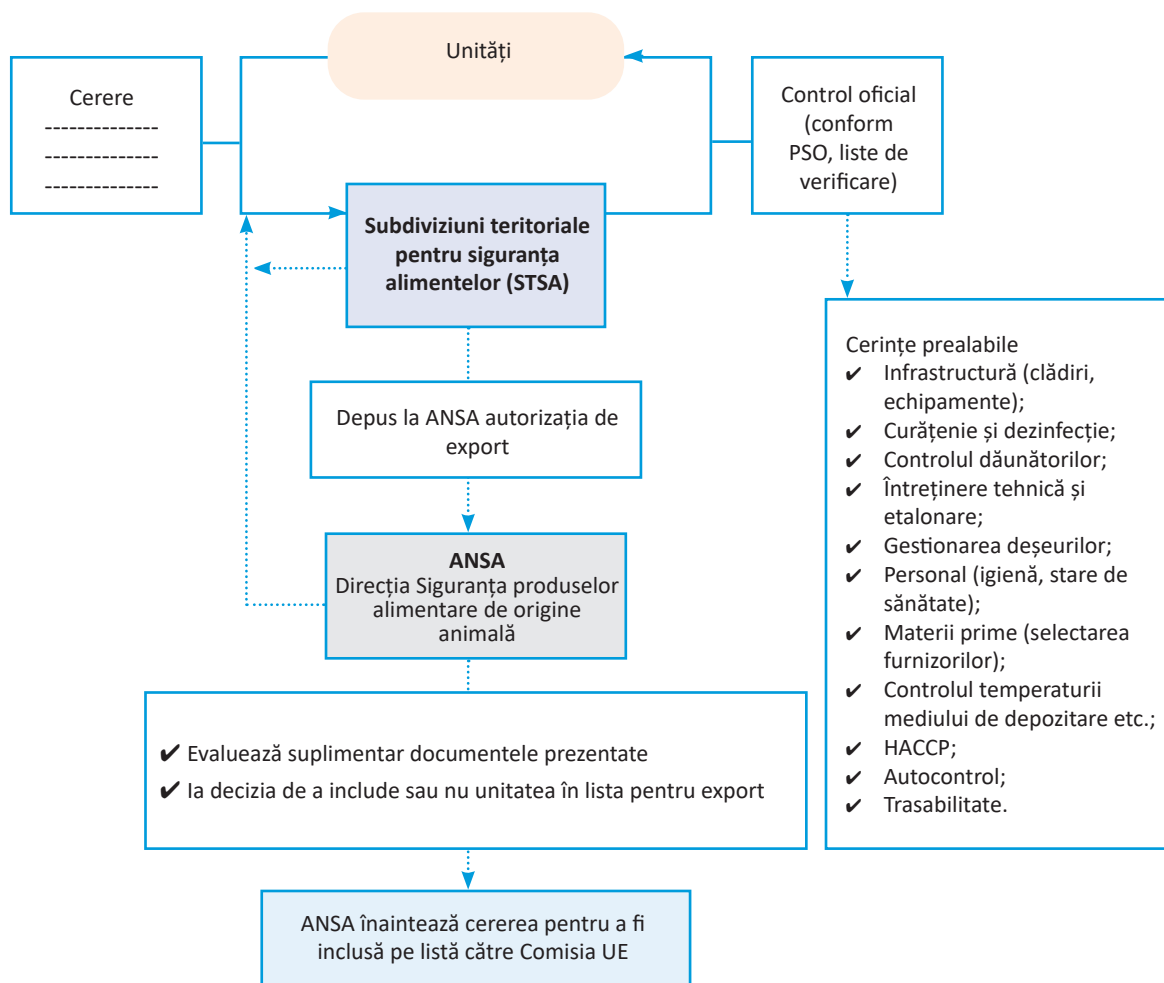
În UE, pentru importul de ouă destinate consumului uman, se aplică un certificat. În atestarea de sănătate publică pentru certificatul de ouă, este necesară o confirmare pentru planurile de supraveghere a Salmonellei și a reziduurilor. Bolile de sănătate animală de interes sunt gripa aviară înalt patogenă și boala Newcastle.

Certificatele sanitar-veterinare din Moldova pentru produsele de origine animală destinate consumului uman care se află în sistemul TRACE sunt aliniate la certificatele sanitar-veterinare din UE.

2.2.3.3 Procesul de certificare a produselor de origine animală în Republica Moldova pentru exportul în UE

ANSA și STSA sunt implicate în procesul de certificare a produselor de origine animală pentru exportul în UE. Sistemul de certificare și de aprobare a OSA sunt organizate prin proceduri standard de operare aprobate de directorul general al ANSA. Aceasta înseamnă că toate procesele sunt descrise în detaliu, iar medicii veterinari oficiali le urmează în toate regiunile. Se aplică abordarea unică. Mai jos este furnizată o reprezentare grafică a procesului de certificare pentru aprobarea OSA în vederea exportului către UE.

Figura 21. Procedura de aprobare a OSA pentru exportul către UE

Sursa: Elaborat de autori și ANSA

Procedurile de certificare la export necesită certificate sanitar-veterinare în funcție de zona de destinație. Pentru exportul de produse de origine animală destinate consumului uman, un medic veterinar oficial de circumscripție eliberează un certificat sanitar-veterinar pentru exportul în țările CSI sau pentru exportul în alte țări decât cele din CSI. Pentru exportul în UE, certificatele sunt primite prin sistemul TRACES. În urma unei inspecții la frontieră de către un inspector veterinar de frontieră, inspectorul de frontieră va inspecta certificatul sanitar-veterinar pentru exportul de produse de origine animală.

Fiecare transport de produse de origine animală destinat exportului este supus certificării și este însoțit de un certificat sanitar-veterinar original eliberat de inspectorul

STSA, astfel încât certificatul transportului de produse ar trebui să-l însoțească până la destinație.

Anual, printr-un ordin al directorului general al ANSA este elaborată și aprobată lista medicilor veterinari oficiali, autorizați să elibereze și să semneze certificatele sanitar-veterinare în sistemul TRACES. Cursurile de formare pentru medicii veterinari oficiali sunt organizate de către donatori. Consolidarea capacităților pentru procesul de certificare pentru exportul către UE, inclusiv prelevarea de probe pentru produse de origine animală, ar fi utilă pentru unitățile regionale.

Conform datelor ANSA, în perioada anilor 2020-2023 au fost exportate produse de origine animală cu certificate veterinare în țările incluse în Tabelul 6 de mai jos.

Tabelul 6. Informații privind exportul de produse de origine animală în perioada 2020-2023

No.	Denumirea produsului exportat	Țara de destinație
1	Înghețată	Arabia Saudită, Irak, Emiratele Arabe Unite, Mali, Togo, Kosovo, Ghana, Senegal, România, Germania, Turcia
2	Brânză și brânză de vaci	Kazahstan, Federația Rusă
3	Ouă	Liberia, Gambia
4	Carne de vită	Kazahstan, Uzbekistan, Federația Rusă
5	Carne de oaie	Liberia, Irak, Iordania
6	Carne de pasăre	Azerbaidjan, Irak
7	Miere	Franța, Italia, Republica Cehă, Polonia, Spania, România, Austria, Serbia, Germania, Norvegia, Regatul Unit, Macedonia, Slovacia, SUA
8	Caviar	Germania, Spania, Elveția
9	Melci	Italia, România

Sursa: Elaborat de autori conform datelor ANSA

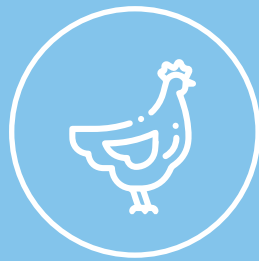
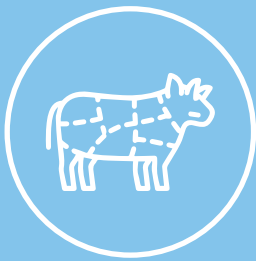
Informații mai detaliate despre certificatele coordonate pe țară sunt disponibile pe site-ul ANSA⁴¹.

41. <https://www.ansa.gov.md/ro/content/import-export#tab-0-2>

3.

Evaluarea capacităților naționale de producție a cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate

3.1 Evaluarea potențialului Republicii Moldova (efectivul de animale, statistici, tendințe)

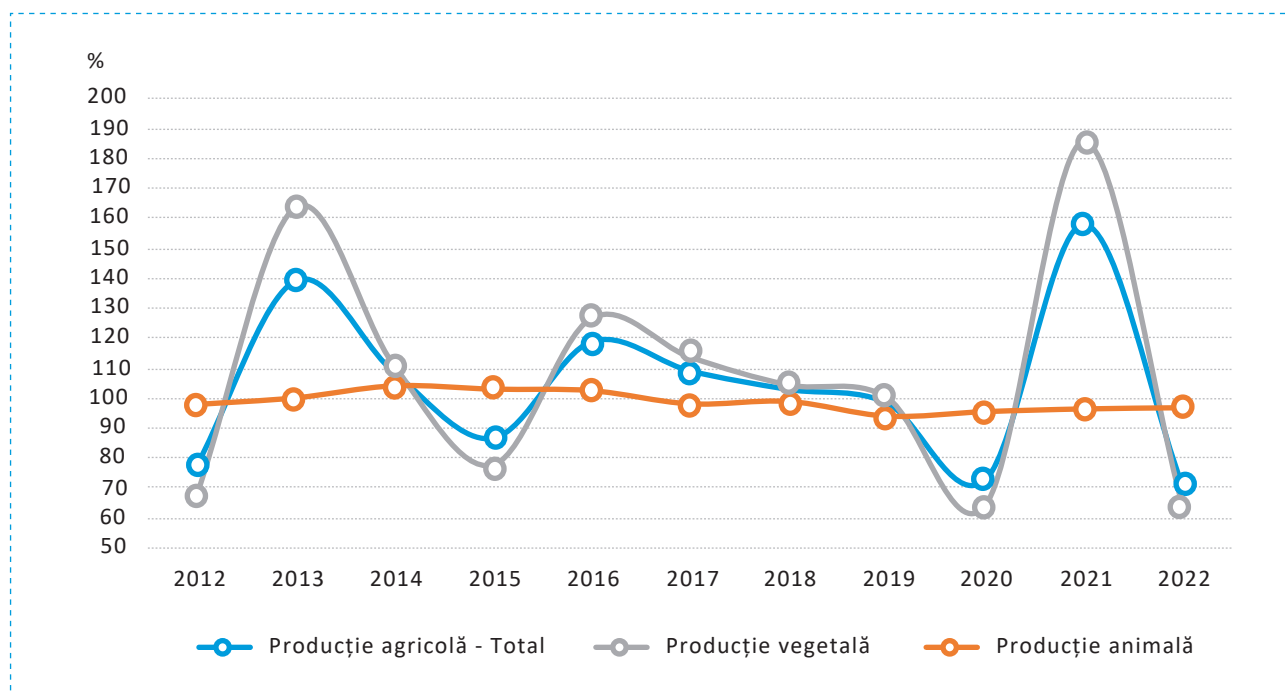
Producția agricolă globală

Producția globală agricolă, la toate categoriile de producători (întreprinderi agricole, gospodării agricole (ferme) și gospodării casnice), în 2022, potrivit Biroului Național de Statistică, a marcat 70,8% (în prețuri comparabile) față de 2021. Scăderea producției agricole globale a fost determinată de diminuarea producției vegetale cu 35,9% și a producției animale - cu 3,2%.

În Republica Moldova, evoluția producției agricole globale este influențată, în mare parte, de evoluția producției vegetale și, într-o măsură mai mică, de cea animală. În anul 2022, ponderea producției vegetale în totalul producției agricole a constituit 72% (în 2021 - 80%), iar cea a producției animale - 28% (în 2021 - 19%).

În general, ponderea producției animale variază între 20-35%, iar aceste abateri sunt determinate în mare măsură de fluctuațiile semnificative ale producției vegetale. În ultimul deceniu, producția animală a rămas practic neschimbată, cu o ușoară tendință de scădere începând cu 2017.

Figura 22. Indicii de volum ai producției agricole la toate categoriile de producători⁴² (anul precedent = 100)

Sursa: BNS

42. Datele sunt prezentate pentru toate întreprinderile producătoare de producție agricolă, inclusiv cele care au agricultura ca activitate secundară.

Caseta de text 1 Categoriile de exploatații agricole în Moldova

În sectorul agricol există trei mari categorii de exploatații (entități sau gospodării) din punctul de vedere organizatoric, clasificate de BNS, și anume: (i) Întreprinderile agricole, care sunt întreprinderi care produc produse agricole; (ii) Gospodăriile țărănești și (iii) Gospodăriile casnice.

(i) Întreprinderile

Întreprinderile agricole includ toate întreprinderile și organizațiile care au statutul de persoană juridică producătoare de produse agricole, care dețin sau utilizează terenuri agricole și desfășoară activități agricole, indiferent de forma juridică sau de tipul de proprietate. Această categorie include atât întreprinderile care practică agricultura ca activitate principală, cât și cele care practică agricultura ca activitate secundară (în cadrul subdiviziunilor lor structurale). În funcție de forma lor juridică, întreprinderile agricole includ cooperativele agricole de producție (CAP), societățile pe acțiuni (SA), societățile cu răspundere limitată (SRL), întreprinderile de stat (IS) etc.

(ii) Gospodăriile țărănești (fermierii)

O gospodărie țărănească este o formă juridică de activitate agricolă desfășurată de persoane fizice care utilizează în mod predominant terenurile și patrimoniul propriu pentru a produce, prelucra și vinde produse agricole.

Activitatea gospodăriilor țărănești este reglementată de Legea nr. 1353-XIV din 3 noiembrie 2000 privind gospodăriile țărănești (de fermier), care definește statutul unei ferme țărănești ca întreprindere individuală (înregistrată legal, dar cu statut de persoană fizică) și reglementează diverse aspecte ale activității acesteia. În special, legea stipulează că o gospodărie țărănească utilizează munca personală a membrilor familiei, care sunt membri ai unei ferme țărănești. De asemenea, gospodăriile țărănești pot angaja lucrători care nu fac parte din familie pe baza unor contracte individuale de muncă. Gospodăriile țărănești au dreptul la o ștampilă și la un cont bancar și sunt obligate să țină o evidență contabilă simplificată și să prezinte periodic rapoarte fiscale simplificate.

Gospodăriile țărănești pot fi considerate ca fiind o activitate de semi-subsistență, iar un număr semnificativ dintre acestea au o orientare clar comercială, în timp ce gospodăriile individuale produc în principal pentru autosuficiență. De asemenea, gospodăriile țărănești pot fi numite ferme familiale private cu orientare comercială, deoarece se bazează în mare măsură pe forța de muncă familială.

(iii) Gospodării (gospodării rurale)

Gospodăriile (gospodăriile rurale) și membrii familiilor acestora desfășoară operațiuni agricole la scară mică, în primul rând pentru subvenționarea nevoilor proprii de hrană, pe parcelele gospodărești și în așa-numitele „sote” (mici parcele de teren adiacente satului și primite în timpul reformei agrare de către unele categorii ale populației). Majoritatea gospodăriilor desfășoară activitate de subsistență și semisubsistență, cu o orientare necomercială. Gospodăriile moldovenești (gospodăriile rurale) pot fi considerate ca fiind echivalente cu termenul internațional „ferme de curte”.

Creșterea animalelor: tendințe și potențial

Republica Moldova a cunoscut cel mai înalt nivel de dezvoltare a sectorului zootehnic la sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990. În această perioadă, s-au înregistrat creșteri notabile ale efectivelor de taurine, porcine, ovine și păsări de curte, precum și ale productivității acestora. Acest lucru a dus la o producție globală mai mare de lapte, carne și alte produse animaliere.

Cu toate acestea, în anii următori, sectorul zootehnic, ca și alte ramuri ale agriculturii, s-a confruntat cu provocări

legate de gestionarea ineficientă și de reformele agrare nereușite. Aceste probleme au dus la un declin al performanței sectorului zootehnic. Abordarea acestor provocări și punerea în aplicare a unor politici agricole eficiente ar fi cruciale pentru revitalizarea și modernizarea sectorului zootehnic din Moldova.

Populația bovină (inclusiv vacile de lapte)

În 1990, efectivul de bovine din Moldova era de 1 112 mii de capete, dintre care 402 mii de vaci. La acel moment, întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (fermierii) dețineau în mod colectiv 84% din efectivul de bovine și 77% din vaci.

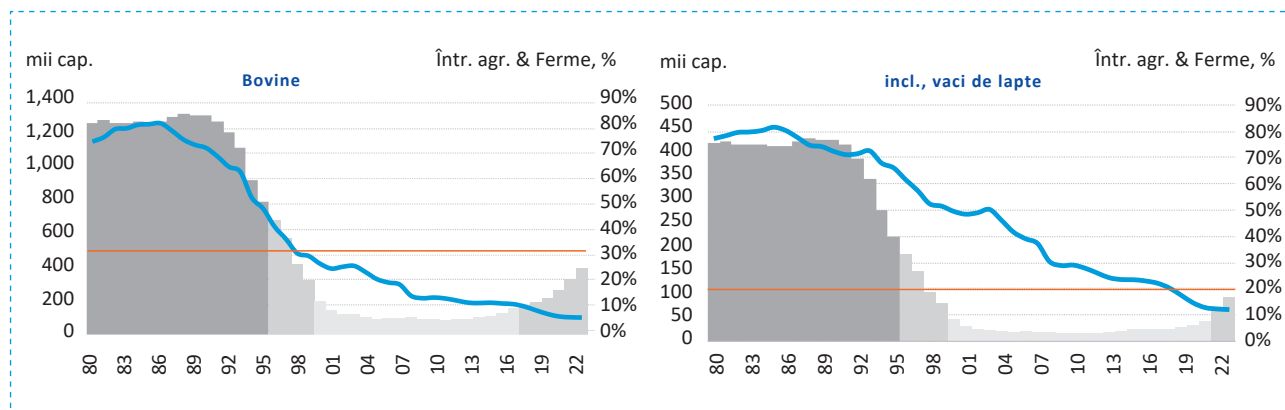
După 1990, sectorul de creștere a bovinelor (taurine) s-a confruntat cu provocări semnificative, ceea ce a dus la o scădere a efectivelor de taurine și a producției de lapte și de carne de vită. **Între 1990 și 2000, efectivul de bovine deținut de întreprinderile agricole și de gospodăriile țărănești a înregistrat o scădere alarmantă de 24,6% pe an în medie.**

În timpul acestei perioade dificile, multe gospodării s-au orientat către creșterea vitelor și a vacilor pentru consumul propriu și pentru a vinde orice surplus. În consecință, numărul de bovine din gospodăriile private

a crescut cu o rată medie anuală de 7,4%, cu o creștere și mai semnificativă de 10,5% în cazul vacilor, în perioada 1990-2000.

În doar un deceniu, din 1990 până în 2000, efectivul total de bovine s-a redus cu 62%, iar întreprinderile agricole și fermierii au înregistrat o scădere și mai substanțială, de 94%. Din populația totală de bovine de aproximativ 423 de mii de capete, întreprinderile agricole și fermierii dețineau doar aproximativ 13%, ceea ce reprezintă o scădere substanțială în comparație cu cota de proprietate de 84% pe care o dețineau la începutul anilor 1990.

Figura 23. Evoluția efectivelor de bovine (inclusiv vaci de lapte), 1980-2023

Sursa: BNS

Scăderea populației de bovine a persistat în anii 2000, cu rate medii anuale de scădere de 6,3% în perioada 2000-2010. Acest declin a fost observat atât în întreprinderile agricole și în gospodăriile țărănești, cu o scădere de 13,3%, cât și în gospodării, unde declinul a fost de 5,5%. Din 2010, efectivul total de animale a continuat să scadă, cu o rată medie anuală de scădere de 5,8%. Acest lucru a fost cauzat, în principal, de reducerea numărului de animale deținute de gospodării, care au înregistrat o rată medie anuală de scădere de 7,4%. La 1 ianuarie 2023, efectivul total de bovine a scăzut la 102,4 mii de capete, dintre care 67,1 mii de vaci. Aceasta a fost o scădere semnificativă față de 1 ianuarie 2010, când efectivul de bovine era de 221,6 mii de capete, inclusiv 161,2 mii de vaci.

Într-adevăr, în ultimii 13 ani, s-a înregistrat o creștere a numărului de bovine deținute de întreprinderile agricole și de gospodăriile țărănești. Efectivul de bovine a crescut de la 13,2 mii de capete la începutul anului 2010 la 26,1 mii de capete la 1 ianuarie 2023, iar în prezent reprezintă aproximativ 25% din efectivul total de bovine. Această evoluție marchează o schimbare pozitivă a tendinței în comparație cu deceniile anterioare.

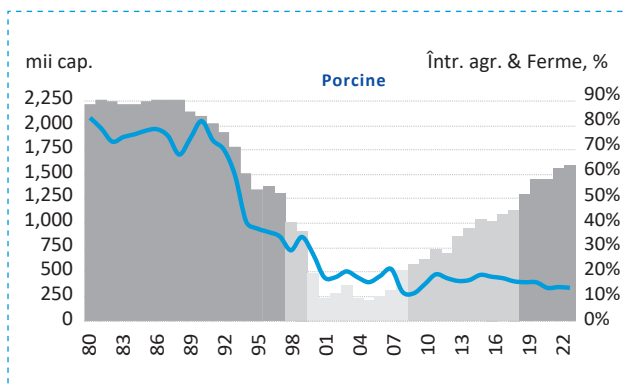
La 1 ianuarie 2023, numărul total de vaci se ridică la aproximativ 67,1 mii de capete. Acest număr reprezintă o reducere de 83% față de 1990 și o reducere de 76% față de 2000. Doar aproximativ 17% din aceste vaci sunt deținute (așa cum este indicat în bilanț) de întreprinderi agricole și fermieri.

Populația de porcine

Populația de porci din exploatațiile agricole și din gospodăriile agricole a înregistrat un declin semnificativ, cu o scădere medie anuală de aproximativ 22,5% în perioada 1990-2000. În acest deceniu, numărul total de porci a scăzut cu aproximativ 62%, iar ponderea întreprinderilor și fermelor agricole a scăzut de la aproximativ 84% la 20%.

Începând cu anul 2000, rata de scădere a populației de porcine a încetinit, ajungând la o medie anuală de aproximativ 3%. Această încetinire s-a datorat în principal unei reduceri substanțiale a numărului de porci deținuți de gospodării (aproximativ 6,3% scădere anuală). În aceeași perioadă, populația de porci din întreprinderile și fermele agricole a crescut în medie cu 2,1% anual. Ca urmare, ponderea acestora în populația totală de porci a crescut, de asemenea, la aproximativ 64%.

Figura 24. Evoluția efectivelor de porcine, 1980-2023

Sursa: BNS

La 1 ianuarie 2023, numărul total de porci înregistrați era de aproximativ 340 de mii de capete, reprezentând o scădere semnificativă de 83% față de 1990 și 50% față de 2000.

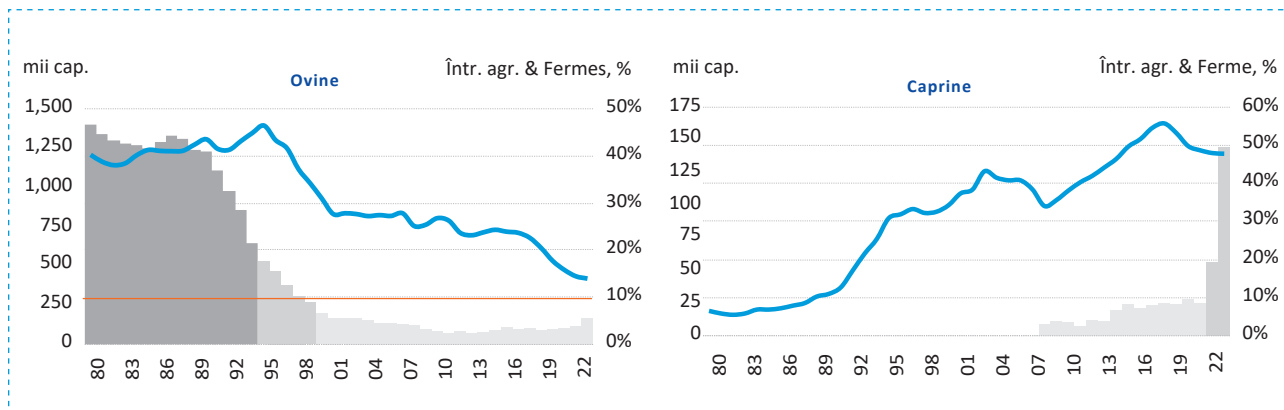
Populația de ovine și caprine

Creșterea ovinelor este în mod tradițional dominată de segmentul reprezentat de gospodăria. Chiar și în perioada 1980-1990, întreprinderile agricole au concentrat doar aproximativ 40-45% din totalul populației.

În aceste condiții, scăderea agresivă a numărului de ovine din întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești din perioada 1990-2000 (în medie de aproximativ 19,5% anual), în timp ce numărul de ovine din gospodăria a rămas aproximativ același, a afectat mai puțin populația totală.

Între 2000 și 2023, numărul de ovine a scăzut la ambele categorii de producători. La 1 ianuarie 2023, existau în total aproximativ 419 000 de ovine, din care aproximativ 94% erau deținute de gospodăria.

Figura 25. Evoluția efectivelor de ovine și caprine, 1980-2023

Sursa: BNS

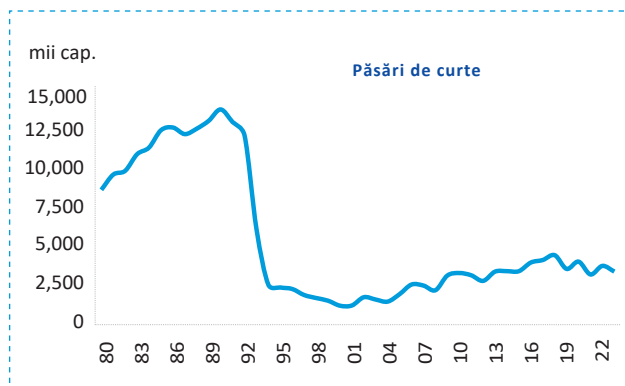
Caprinele sunt singura categorie de animale cu o populație în creștere constantă în Moldova pe întreaga perioadă, pornind de la o bază inițială scăzută. Această creștere a efectivelor de caprine poate fi atribuită gospodăriilor care cresc capre pentru a-și asigura consumul intern de produse lactate și carne, generând în același timp produse excedentare pentru vânzare.

La 1 ianuarie 2023, Biroul Național de Statistică (BNS) a raportat că în Moldova existau aproximativ 139,4 mii de capre. Marea majoritate, aproximativ 95%, erau deținute de gospodăria.

Carne de pasăre

În perioada 1990-2000 s-a înregistrat o reducere semnificativă a numărului de păsări de curte în cadrul întreprinderilor agricole, caracterizată printr-o scădere medie anuală de aproximativ 21,6%.

Figure 26. Developments of number of poultry birds within the agricultural enterprises, 1980-2023

Sursa: BNS

Perioada 2000-2010 a fost o fază de zece ani de redresare limitată, marcată de o creștere relativ modestă, cu o creștere medie anuală de aproximativ 10,5% a efectivelor de păsări de curte.

Începând cu 1 ianuarie 2010 și până la 1 ianuarie 2023, s-a înregistrat doar o creștere marginală a numărului de păsări, cu o rată medie anuală de creștere de doar 0,2%. Prin urmare, populația de păsări de curte a fost menținută în intervalul 3,4-4,0 milioane de păsări.

În concluzie, reformele agricole care au avut loc în Republica Moldova după 1990 au dus la dizolvarea fermelor și complexelor zootehnice care implementau practici științifice și tehnologice avansate în creșterea bovinelor și porcinelor. Aceste complexe erau implicate în producția de lapte și carne, în creșterea juncilor pentru reproducere și în modernizarea efectivelor cu animale mai productive.

Ca urmare a acestor schimbări, majoritatea animalelor, inclusiv 75% din efectivul total de bovine, 83% din vaci și aproximativ 95% din ovine și caprine, sunt în prezent deținute de gospodării. Aceste gospodării folosesc adesea metode învechite de creștere și înmulțire a animalelor, și au un acces limitat la tehnologiile moderne și la progresele științifice și tehnologice.

Cu toate acestea, în cazul porcilor, întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (fermierii) dețin o pondere majoritară, reprezentând aproximativ 64% din populația de porcine. Această schimbare a avut loc în 2019 ca răspuns la reducerea semnificativă a numărului de porci din gospodării. Aceste evoluții evidențiază provocările și schimbările în ceea ce privește proprietatea și gestionarea animalelor în Republica Moldova în urma reformelor agricole.

Prelucrarea și analiza datelor obținute din Registrul de stat al animalelor (RSA), deținut de ANSA prin intermediul

instituției publice CRDV, cu privire la efectivul de animale, au evidențiat unele discrepanțe între cifrele furnizate de ANSA și cele prezentate de Biroul Național de Statistică (BNS). Potrivit ANSA, diferențele sunt rezultatul următoarelor aspecte:

- În martie 2023, ANSA a trecut la un nou sistem RSA, iar migrarea datelor este încă în curs de desfășurare;
- Decalajul de timp dintre apariția unui eveniment și înregistrarea acestuia în sistem, așa cum s-a observat în cazul sacrificării animalelor;
- Înregistrările incorecte în sistem, legate în unele cazuri de competența limitată a medicilor veterinari în utilizarea sistemului;
- Includerea în sistem a animalelor de vârstă înaintată (de ex., de peste zece ani), care ar trebui să fie excluse din calcule sau înregistrări.

ANSA este pe deplin conștientă de problemele existente și ia măsuri active pentru a le rezolva. **La 22 noiembrie 2023, Guvernul a aprobat măsuri care vizează îmbunătățirea procedurilor de identificare și înregistrare a animalelor. Proiectul de decizie, elaborat de Agenția Națională pentru Siguranța Alimentară (ANSA), a fost aprobat oficial.** Noile prevederi cuprind reglementări care acordă acces direct administratorilor fermelor de animale sau altor persoane desemnate pentru înregistrarea datelor privind animalele sau evenimentele legate de acestea în Sistemul Informațional Integrat pentru Siguranța Alimentelor (SIISA). Aceste ajustări se aliniază la condițiile și nevoile societății contemporane.

Se anticipează că aceste modificări nominalizate vor contribui în mod semnificativ la evaluarea exactă a animalelor, cuprinzând evenimente actualizate, un factor crucial în formularea politicilor în domeniu. În plus, ele vor sprijini punerea în aplicare a Programului de acțiuni strategice pentru supravegherea, profilaxia și combaterea bolilor animalelor.

3.2 Producție

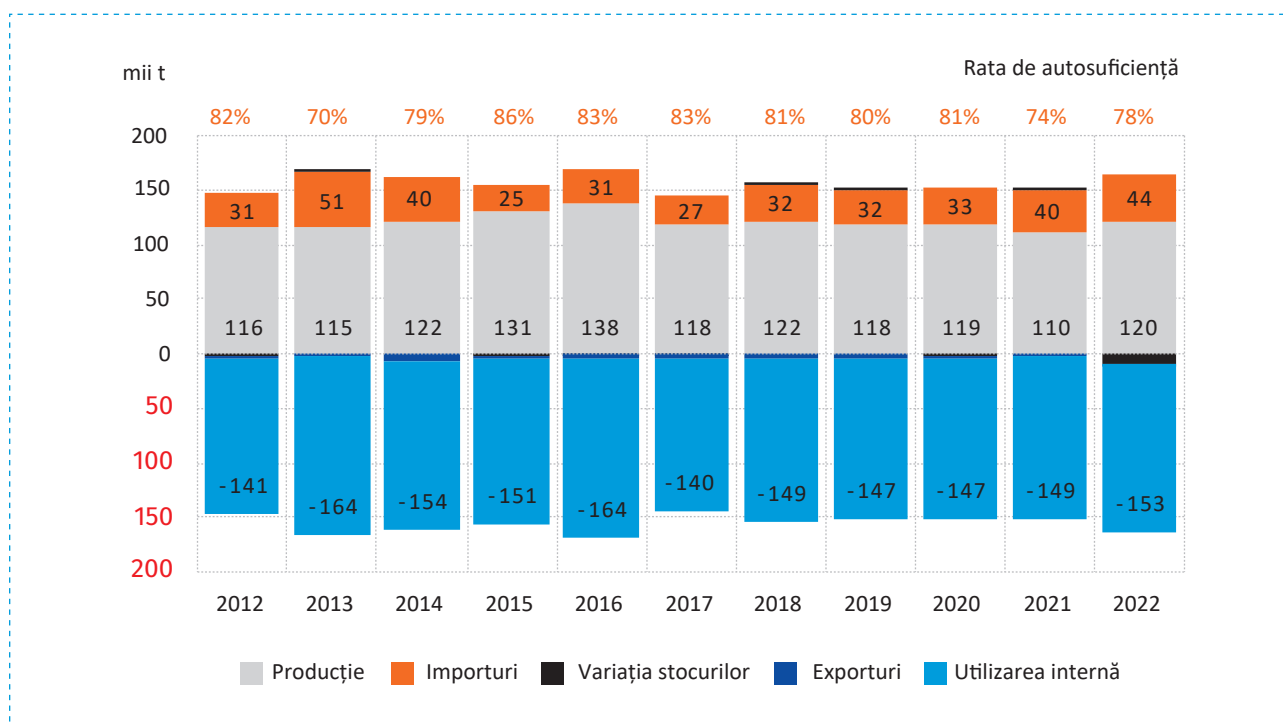
3.2.1 Producție agricolă

Carne

Producția de carne⁴³ de la toate categoriile de producători (inclusiv întreprinderile agricole, fermele și gospodăriile populației) s-a ridicat la 120 mii de tone în 2022.

Carnea de porc a fost cea mai semnificativă categorie de carne: 55% din producția anuală a tuturor cărnurilor, urmată de carnea de pasăre cu 38%. Producția de carne de vită și mânzat a reprezentat doar aproximativ 8% în 2022.

Figura 27. Bilanțul pentru carne, Republica Moldova⁴⁴

Sursa: BNS (Bilanțurile resurselor alimentare și utilizarea lor)

Statisticile privind efectivele de animale destinate sacrificării (în greutate vie) arată că aproximativ 62% din producția totală de carne, indiferent de categorie, provine de la întreprinderi agricole și ferme, în timp ce aproximativ 38% provine de la gospodăriile individuale din cadrul populației. Acest lucru reprezintă o schimbare semnificativă față de situația din 2012.

În 2012, doar 28% din producția de carne provenea de la întreprinderi agricole și ferme, majoritatea fiind produsă

de gospodăriile individuale (72%).

Consumul mediu anual de carne pe cap de locuitor în 2022 a fost de 60,8 kg, cel mai mare din 2016. În general, există o tendință de creștere a consumului de carne în toate categoriile de carne. Nivelul de autoaprovizionare pentru carne este de aproximativ 80%, ceea ce indică faptul că producția internă nu poate satisface în întregime consumul intern de carne al țării, ceea ce determină Moldova să importe o parte din carne.

43. Datele privind producția de carne includ informații privind greutatea reală a cărnii, precum și grăsimea brută și subprodusele din categoriile I și II.

44. Aceste date conțin atât produsele primare în stare proaspătă, cât și produsele derivate, care sunt recalulate în produsul primar cu ajutorul coeficienților de transformare.

Carne de vită și mânzat

În ultimii ani, a existat o ușoară creștere a producției de carne de vită, cu aproximativ 10 000 de tone produse în 2022, ceea ce a dus la o rată de autosuficiență de 113%.

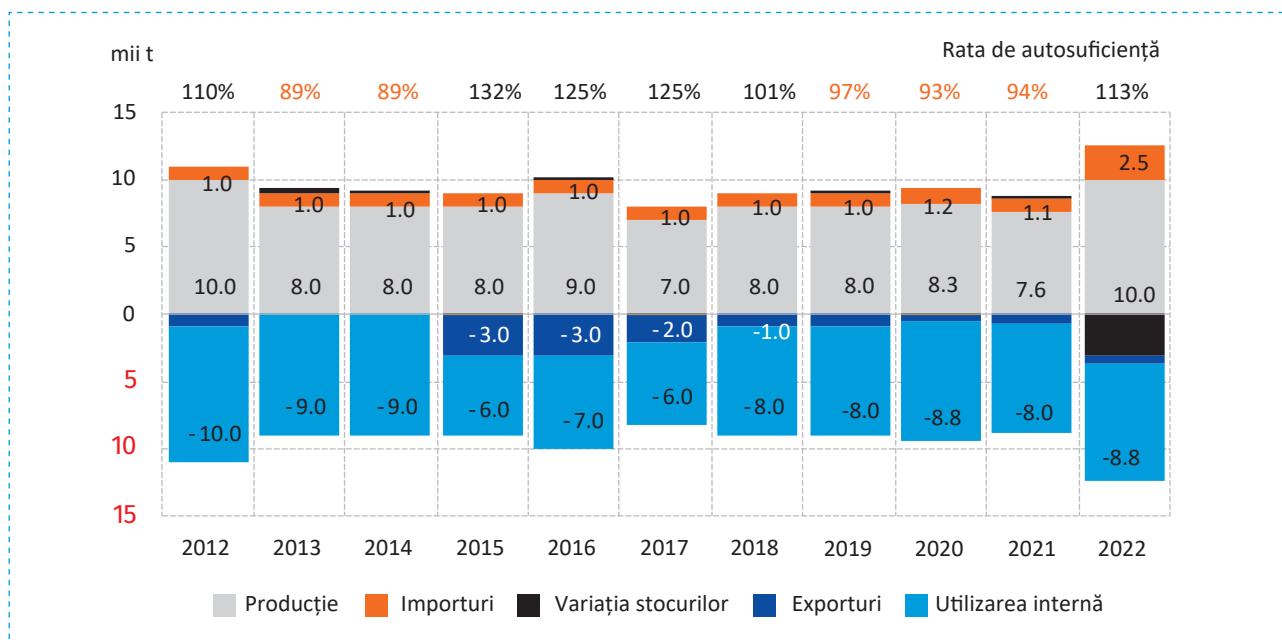
Statisticile privind efectivele de animale destinate sacrificării (în greutate vie) indică faptul că aproximativ 69% din producția de carne de vită este atribuită întreprinderilor agricole și fermelor, în timp ce aproximativ 31% provine

de la gospodăriile individuale din cadrul populației. Acest lucru reprezintă o schimbare semnificativă față de situația din 2012.

În 2012, doar 14 % din producția de carne de vită provenea de la întreprinderi agricole și ferme, majoritatea producției provenind din gospodării individuale (86 %).

Consumul mediu anual pe cap de locuitor a fost de 3,5 kg în 2022, ceea ce arată o creștere în comparație cu ultimii ani.

Figura 28. Bilanțul pentru carnea de vită și mânzat

Sursa: BNS (Bilanțurile resurselor alimentare și utilizarea lor)

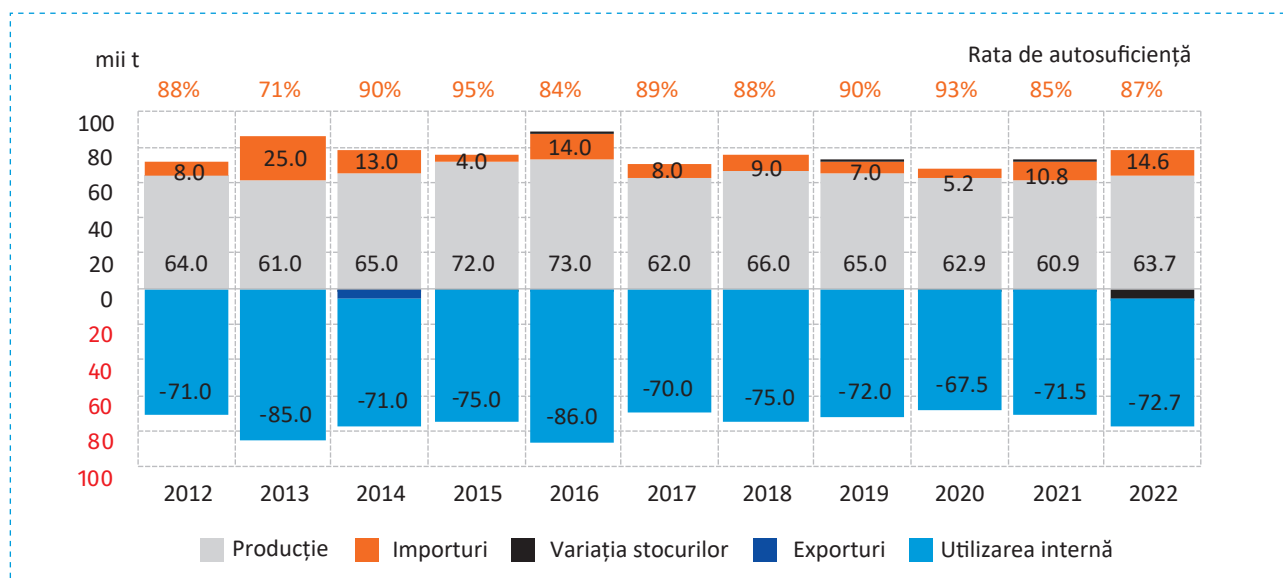
Carne de porc

În 2022, producția de carne de porc a ajuns la 63,7 mii de tone, cu un grad de autosuficiență de 87% și importuri de 14,6 mii de tone.

Aproximativ 57% din producția de carne de porc este atribuită întreprinderilor și fermelor agricole, iar aproximativ 47% provine de la gospodăriile individuale

din cadrul populației. Aceasta reprezintă o tranziție semnificativă față de situația din 2012, când raportul era de 22% față de 78%, ceea ce indică o trecere de la producția gospodăriilor individuale la întreprinderi agricole specializate cu tehnologii și metode mai avansate. Consumul mediu anual pe cap de locuitor a fost de 29 kg în 2022, ceea ce arată o ușoară creștere în comparație cu cifrele din ultimii ani.

Figura 29. Bilanțul pentru carnea de porc

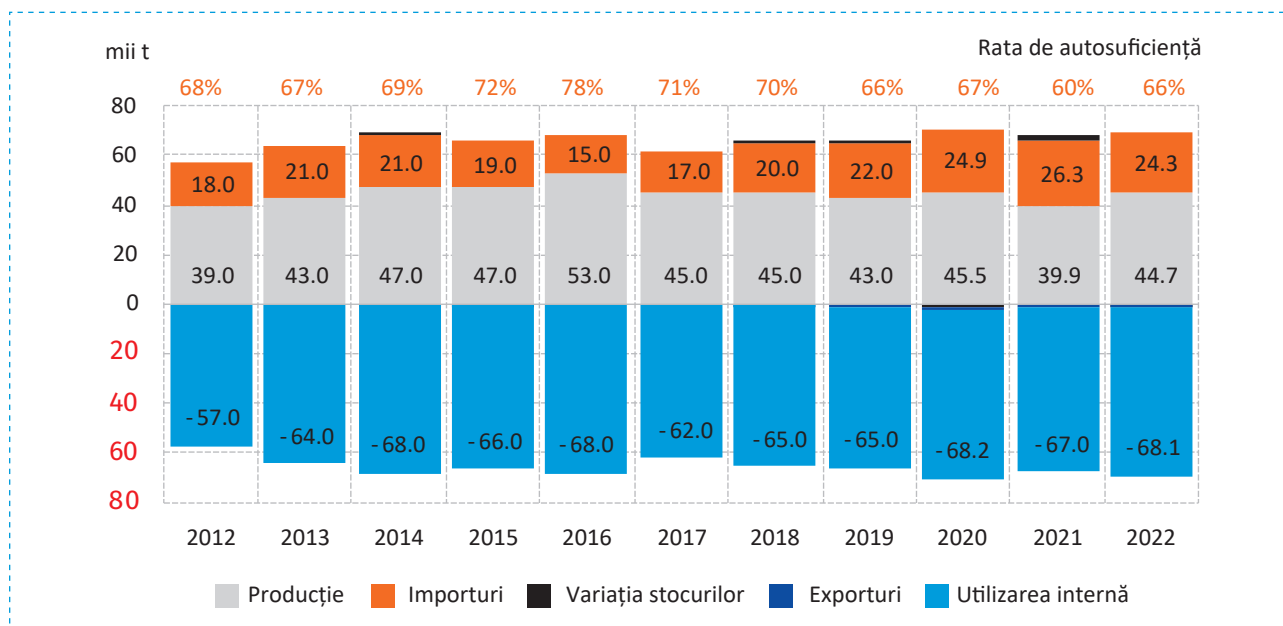
Sursa: BNS (Bilanțurile resurselor alimentare și utilizarea lor)

Carne de pasăre

În 2022, producția de carne de pasăre a ajuns la 44,7 mii de tone, cu o rată de autosuficiență de doar 66%. Importul

de carne de pasăre a fost cel mai mare dintre toate categoriile de carne, însumând 24,3 mii tone în 2022.

Figura 30. Bilanțul pentru carnea de pasăre

Sursa: BNS (Bilanțul resurselor alimentare și utilizarea lor)

Întreprinderile și fermele agricole au reprezentat aproximativ 75% din volumul total de carne de pasăre în 2022, o creștere semnificativă în comparație cu aproximativ 44% în 2012.

Consumul mediu anual pe cap de locuitor a fost de 27,1 kg în 2022, marcând cel mai mare consum din ultimii ani.

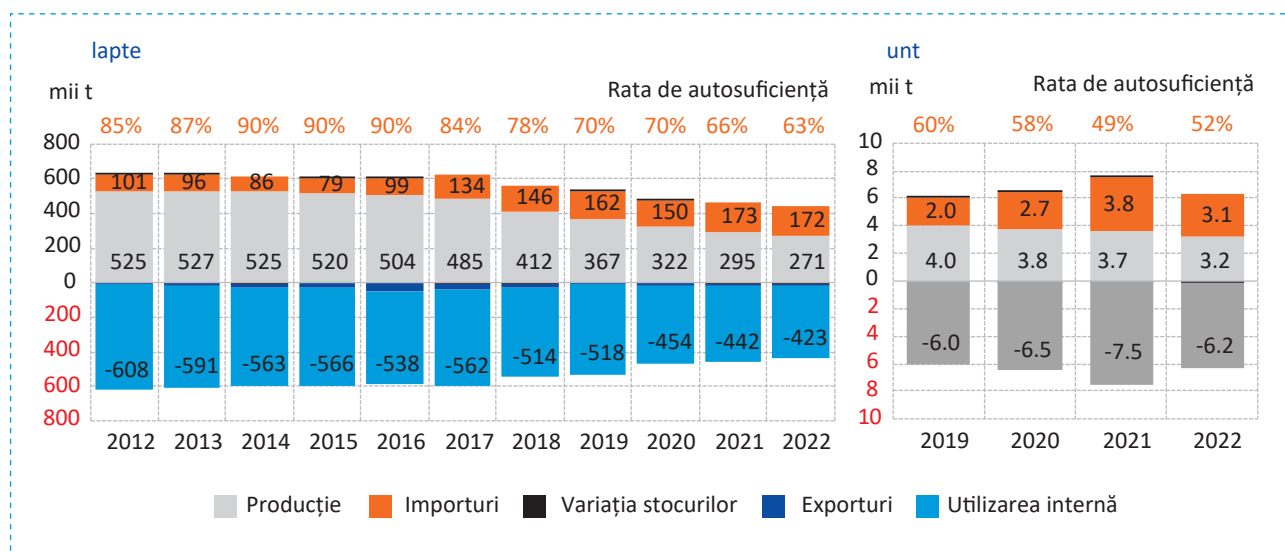
Lapte și unt

În anul 2022, Moldova a înregistrat un record negativ, cu cea mai mică producție de lapte, de circa 271 de mii de tone. În ultimii 10 ani, producția de lapte s-a redus aproape la jumătate (-48% față de 2012), în timp ce importurile au crescut cu 70%. În aceste condiții, nivelul de autosuficiență a atins un minim istoric de doar 63%.

Cea mai mare parte a producției de lapte, aproximativ 85% în 2022 (97% în 2012), provine din gospodăriile individuale din cadrul populației.

Consumul mediu anual pe cap de locuitor a fost de 168,4 kg în 2022, reprezentând cel mai scăzut nivel înregistrat vreodată.

Figura 31. Bilanțul pentru lapte și unt

Sursa: BNS (Bilanțul resurselor alimentare și utilizarea lor)

În 2022, consumul local de unt a fost acoperit în mod egal de producția internă și de importuri, cu puțin peste 3 mii de tone fiecare. Ultimii ani indică în mod clar o reducere a producției locale de unt și o creștere inevitabilă a importurilor de unt.

Ouă

În 2022, producția de ouă s-a ridicat la aproximativ 613 mii de bucăți. În ultimul deceniu, a apărut o tendință de scădere a producției de ouă și de creștere a importurilor.

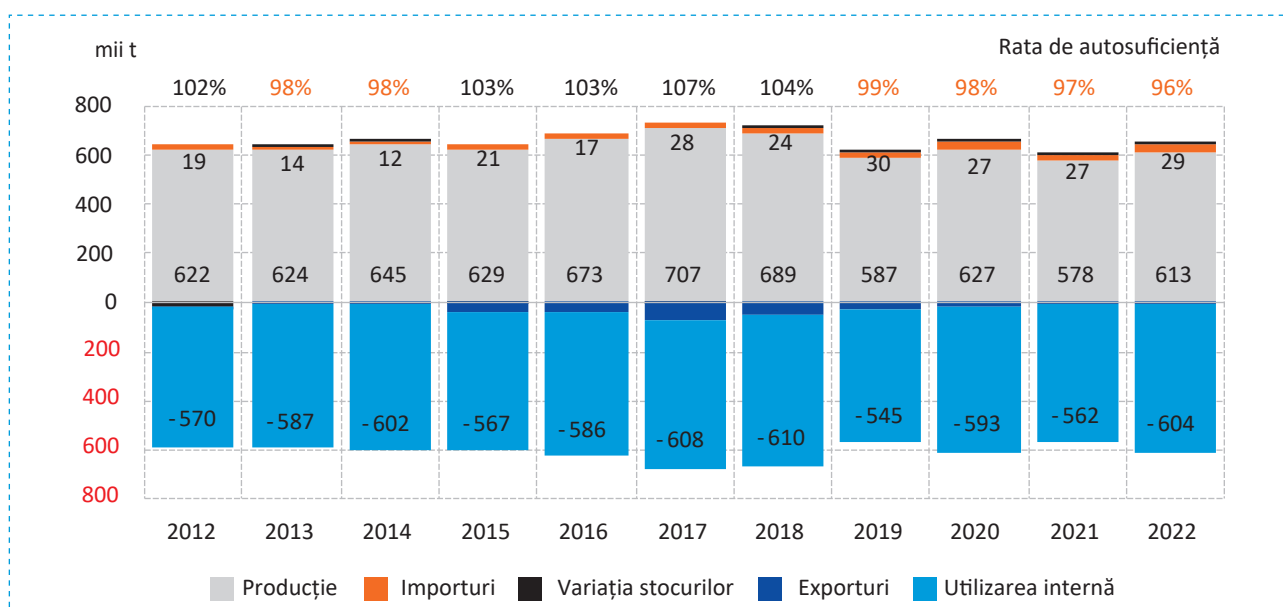
Nivelul de autosuficiență a fost de 96% în 2022, iar în

ultimii 4 ani, producția locală nu a reușit să satisfacă pe deplin consumul intern al țării.

Aproximativ 57% din producția totală de ouă a provenit de la gospodăriile individuale din cadrul populației, iar întreprinderile și fermele agricole au contribuit cu aproximativ 43%. Această structură a cunoscut schimbări minore în comparație cu 2012, când raportul a fost de 61% față de 39%.

În 2022, consumul mediu anual pe cap de locuitor a fost de 241 de ouă, marcând cea mai mare cifră din 2016 încoace.

Figura 32. Bilanțul pentru ouă (de pasăre)

Sursa: BNS (Bilanțul resurselor alimentare și utilizarea lor)

3.2.2 Producția industrială

Conform metadatelor BNS referitoare la statisticile privind produsele industriale, producția industrială este definită după cum urmează:

- Rezultatul direct și valoros al extragerii de materii prime și materiale din natură;
- Rezultatul prelucrării primare a produselor agricole și forestiere;
- Rezultatul prelucrării ulterioare a produselor industriale.

Producția industrială include produse finite, produse semifinite și lucrări industriale (servicii). Aceste elemente servesc în diverse scopuri, cum ar fi consumul populației, export, consum intern și alte nevoi ale economiei naționale. Ele sunt identificate prin coduri în nomenclatorul PRODMOLD-2013.

Producția principalelor produse de origine animală pe categorii de producători, pentru perioada 2012-2022, este prezentată în Tabelul de mai jos.

Tabelul 7. Producția principalelor produse de origine animală pe categorii de producători, 2012-2022

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Carne, mii t	31.0	34.5	43.1	44.6	44.2	54.3	60.1	60.5	67.6	63.2	70.7
Carne de pasăre, mii t	16.7	21.3	26.6	28.5	29.6	36.2	40.5	40.8	40.6	37.6	45.8
Carne de porc, mii t								13.5	21.3	20.1	21.0
Carne de vită, mii t								4.4	3.3	3.2	2.3
Carne de oaie și capră, mii t								0.9	0.8	0.8	0.4
Cârnați, mii t	15.9	17.2	16.3	17.2	16.4	18.4	19.7	21.2	22.3	25.5	29.5
Conserve de carne, mii t	1.5	0.9	0.7	0.5	0.5	0.5	0.6	0.5	0.6	0.5	0.7
Lapte și smântână cu un conținut de grăsime < 6%, mii t	62.4	65.3	78.7	80.0	86.0	80.0	69.1	61.3	56.5	55.4	48.0
Smântână și lapte solide, mii t	0.5	0.4	1.0	1.4	1.7	2.5	2.3	0.9	1.0	0.6	0.6
Unt, mii t	3.8	4.2	4.7	4.8	5.9	4.8	3.9	3.9	3.8	3.7	3.2
Brânză grasă și brânză, mii t	2.1	2.4	2.4	2.5	2.4	2.9	2.8	2.6	2.9	3.0	2.7
Lapte covăsit, smântână, iaurt și alte produse fermentate, mii t	27.3	30.2	31.5	32.7	32.7	31.1	29.5	29.5	27.8	28.0	27.0
Înghețată și alte tipuri de gheață comestibilă, cu sau fără cacao, mil. l	14.1	15.2	15.6	16.0	16.5	17.0	17.6	16.9	13.2	13.2	15.7

Sursa: BNS

3.3 Activități de import și export

3.3.1 Animale vii (SA 01)

Exporturi

Moldova exportă în principal două produse din categoria animalelor vii: bovine vii și ovine și caprine vii.

Tabelul 8. Exporturile Moldovei de animale vii, 2013-2022

Cod Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valoare exportată, mii de dolari SUA										
'0102 Bovine vii	6,293	4,721	9,599	9,528	6,774	11,262	9,382	9,602	6,926	6,081
'0104 Ovine și caprine vii	882	1,692	532	552	1,022	392	625	345	256	40
Cantitate exportată, tone										
'0102 Bovine vii	3,124	2,236	6,289	6,135	4,114	6,299	5,617	5,780	3,702	3,048
'0104 Ovine și caprine vii	380	731	402	419	895	326	396	209	135	14

Sursa: ITC Trade Map

În anul 2022, Moldova a exportat 3 048 tone de bovine vii, în valoare totală de 6 081 mii USD. Acest volum reprezintă cea mai mică cantitate de bovine vii exportate din 2015 încoace.

Lumea arabă se situează ca piață principală, Libanul apărând ca lider dominant, contribuind la aproximativ 72% din exporturi atât în valoare, cât și în volum.

În afară de Liban, Moldova a mai găsit oportunități de export pe alte două piețe în 2022: Egipt și Irak. Aceste țări au reprezentat 20% și, respectiv, 9% din volumul total al exporturilor.

În ultimul deceniu, Moldova s-a angajat și pe alte piețe semnificative, inclusiv Azerbaidjan, Iordania, Libia, Statul Libia, Republica Arabă Siriană și Turcia. Este demn de remarcat faptul că piața arabă, cu excepția Libanului, prezintă o volatilitate considerabilă. Există anumiți ani, sau chiar mai mulți ani, în care exporturile Moldovei către anumite țări din regiune sunt substanțiale, în contrast cu alți ani în care exporturile devin ne semnificative sau chiar inexistente.

În ultimii cinci ani, exportul de ovine și caprine vii din

Moldova a scăzut constant, atingând un minim istoric în 2022, cu doar 14 tone în valoare totală de 40 de mii de dolari SUA. În 2022, singura piață pentru aceste exporturi a fost Libanul.

În ultimii trei ani, Moldova a înregistrat consecutiv minime istorice la exportul de ovine și caprine vii. Cel mai mare volum de export înregistrat în ultimul deceniu a avut loc în 2017, când au fost exportate aproximativ 900 de tone de ovine și caprine vii, cu o valoare totală de aproximativ 1 022 mii USD. Aceste exporturi au fost destinate în principal unor țări precum Liban, Iordania, Libia, Statul Palestina și Republica Arabă Siriană.

Dispariția unor piețe importante din ultimul deceniu, precum Iordania, Libia și Republica Arabă Siriană, în ultimii ani, subliniază natura volatilă a acestor piețe și provocarea cu care se confruntă producătorii locali în menținerea și consolidarea pozițiilor pe piețele externe.

Importuri

Republica Moldova importă în principal trei produse din categoria animalelor vii: porcine vii, bovine vii și păsări vii („găini din specia Gallus domesticus, rațe, găște, curcani și bibilici), precum și ovine și caprine vii.

Tabelul 9. Importurile Moldovei de animale vii, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valoare importată, mii de dolari SUA											
'0103	Porcine vii	3,702	6,639	4,897	3,003	3,678	2,022	1,517	1,006	1,257	3,840
'0102	Bovine vii	2,091	2,781	1,067	1,560	202	584	1,937	3,318	1,649	2,673
'0105	Păsări de curte vii, „păsări de curte din specia Gallus domesticus, rațe, găște, curcani și bibilici”	2,357	5,928	2,015	1,835	2,160	1,913	1,774	1,611	2,264	1,853
'0104	Ovine și caprine vii	386	1,574	72	11	0	60	97	32	160	27
Cantitate importată, tone											
'0103	Porcine vii	1,146	1,889	1,658	1,017	1,142	600	435	167	196	1,391
'0102	Bovine vii	421	618	301	413	52	129	482	1,484	586	817
'0105	Păsări de curte vii, „păsări de curte din specia Gallus domesticus, rațe, găște, curcani și bibilici”	167	468	208	144	157	121	103	108	138	93
'0104	Ovine și caprine vii	45	195	7	1		9	12	4	21	2

Sursa: ITC Trade Map

În 2022, Moldova a importat 1 391 tone de porcine vii, în valoare totală de 3 840 mii USD. Principalele piețe de import în ultimii ani au fost Ungaria, Germania și Danemarca.

În ciuda unei scăderi semnificative a importurilor în ultimii doi ani, Ucraina rămâne principala piață de import pentru bovine vii, reprezentând 375 de tone în 2022 (46% din volumul total). Alte piețe de import notabile includ România, Danemarca și Germania, cu cantități de import cuprinse între 90 și 115 tone și valori corespunzătoare cuprinse între 400 și 600 mii USD.

Ungaria se evidențiază ca principală piață de import pentru păsări de curte vii, mai exact găini vii din specia Gallus domesticus cu greutatea ≤ 185 g, cu excepția curcanilor și

bibilicilor. În 2022, Ungaria a reprezentat 63% din volumul total importat și 68% din valoarea totală a acestora.

Alte piețe de import semnificative includ Slovacia și România, reprezentând împreună aproximativ 28% din volumul importurilor și aproximativ 23% din valoarea importurilor.

În plus, în 2022, Moldova s-a angajat în importuri la scară mai mică din Polonia, Țările de Jos și Republica Cehă.

Balanța comercială

Bovinele vii și ovinele și caprinele vii sunt singurele produse din categoria animalelor vii cu o balanță comercială pozitivă.

Tabelul 10. Balanța comercială a Republicii Moldova pentru comerțul cu animale vii, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Balanța valoare, mii de dolari SUA											
'0102	Bovine vii	4,202	1,940	8,532	7,968	6,572	10,678	7,445	6,284	5,277	3,408
'0104	Ovine și caprine vii	496	118	460	541	1,022	332	528	313	96	13
'0106	Animale vii (cu excepția cailor, măgarilor, catârilor, bovinelor, porcinelor, ovinelor, caprinelor, păsărilor de curte, ...)	-141	-244	-156	-210	-278	-253	-217	-279	-287	-166
'0105	Păsări de curte vii, „păsări de curte din specia Gallus domesticus, rațe, găște, curcani și bibilici”	-2,357	-5,928	-2,015	-1,835	-2,160	-1,913	-1,774	-1,611	-2,264	-1,853
'0103	Porcine vii	-3,702	-6,639	-4,897	-3,003	-3,678	-2,022	-1,517	-1,006	-1,257	-3,840

Sursa: ITC Trade Map

3.3.2 Carne și organe comestibile din carne (SA 02)

Exporturi

Primele două produse din categoria carne și organe comestibile pe care Moldova le-a exportat în mod constant în ultimul deceniu sunt: carne de bovine, congelată și carne de oaie sau de capră, proaspătă, refrigerată sau congelată. Datele privind exporturile din ultimii 10 ani arată că exporturile de carne de bovine, congelată au fost influențate în mod considerabil de situația de pe piața rusă, marea majoritate fiind exportate în mod specific în Rusia.

Rusia rămâne principala piață de export și în 2022, cu 264 tone de carne de bovine exportate, totalizând o valoare de 1 432 mii USD. Cu toate acestea, aceste exporturi au scăzut semnificativ în comparație cu perioada 2015-2017,

volumele scăzând de 6-8 ori, iar valorile scăzând de 3-4 ori. Până în 2019, pe piața rusă au fost exportate doar carcace și semicarcace de bovine congelate. În schimb, în ultimii 3 ani, Rusia importă exclusiv carne de bovine congelată și dezosată.

Începând cu anul 2019, Republica Moldova a început să exporte carne de bovine și în Uzbekistan. În 2022, volumul exporturilor a ajuns la 141 de tone, în valoare de 513 mii USD (comparativ cu 301 tone în 2020 și 697 tone în 2021). Principalele exporturi către această piață includ carcace și semicarcace de bovine congelate, precum și cantități mai mici de bucăți de bovine congelate cu os, cu excepția carcacelor și semicarcacelor.

Azerbaidjanul și, în special, Irakul sunt două piețe pe care Moldova a exportat anterior volume semnificative de carne de bovine congelată, dezosată. Moldova a pierdut accesul la aceste piețe în ultimii 2-4 ani.

Tabelul 11. Exporturile Moldovei de carne și organe comestibile, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valoare exportată, în mii de dolari SUA											
'0202	Carne de bovine, congelată.	2,438	2,335	6,536	6,567	5,591	3,898	2,054	1,099	2,660	1,948
'0204	Carne de oaie sau de capră, proaspătă, refrigerată sau congelată.	3,008	3,298	1,304	1,509	4,717	5,330	5,123	3,916	4,093	1,683
'0207	Carne și organe comestibile de păsări de curte de la poziția 01.05, proaspete, refrigerate sau congelate.	43	1				8	154	337	701	155
'0206	Organe comestibile de bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, măgari, catâri, proaspete, refrigerate sau congelate.		104		46	56	20	1	33	129	20
'0203	Carne de porc, proaspătă, refrigerată sau congelată.	1	22,267	837	29	38	1			2	4
'0201	Carne de animale din specia bovine, proaspătă sau refrigerată.	11,875	5,176	14		1		637	104		1
'0209	Grăsime de porc, fără carne macră, și grăsime de pasăre, netopită și nici altfel extrasă, proaspătă, refrigerată, congelată, sărată, în saramură, uscată sau afumată.		1,803		26						
Cantitate exportată, tone											
'0202	Carne de bovine, congelată.	636	649	2,344	2,615	1,918	1,342	724	380	832	419
'0204	Carne de oaie sau de capră, proaspătă, refrigerată sau congelată.	754	876	458	576	1,655	1,716	1,567	1,200	1,043	378
'0207	Carne și organe comestibile de păsări de curte de la poziția 01.05, proaspete, refrigerate sau congelate.	20					20	260	364	549	95
'0206	Organe comestibile de bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, măgari, catâri, proaspete, refrigerate sau congelate.		59		94	38	12	2	59	128	35

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
'0201	Carne de animale din specia bovine, proaspătă sau refrigerată.	3,057	1,321	6				268	42		
'0203	Carne de porc, proaspătă, refrigerată sau congelată.		5,123	389	25	18					
'0209	Grăsime de porc, fără carne macră, și grăsime de pasăre, netopită sau extrasă în alt mod, proaspătă, refrigerată, congelată, sărată, în saramură, uscată sau afumată.	806			42						

Sursa: ITC Trade Map

Situația exportului de „Carne de oaie sau de capră, proaspătă, refrigerată sau congelată” urmează un model similar de dependență crescută de piața rusă.

În perioada 2020-2021, declinul semnificativ al exporturilor către Rusia, scăzând de la aproximativ 1 000 de tone în 2017-2019 la 497 de tone în 2020 și în continuare la 152 de tone în 2021, a fost parțial compensat de identificarea unor noi piețe, cum ar fi Bahrain, Iordania, Oman, Egipt, Irak, Qatar și Emiratele Arabe Unite.

În 2021, pentru prima dată în ultimii 10 ani, Rusia a fost depășită de trei țări în ceea ce privește exporturile. Ca urmare, primele trei piețe de export au devenit Bahrain, Iordania și Omanul. Aproximativ 200 de tone de carne au fost livrate pe fiecare dintre aceste piețe. Din păcate, în 2022, Moldova nu a reușit să-și mențină pozițiile pe piețele lumii arabe, ceea ce a dus la o scădere dramatică a exporturilor la 378 de tone, cu o valoare totală de 1 683 mii USD.

În aceste condiții, Rusia și-a recâștigat poziția de principală piață de desfacere în 2022, reprezentând aproximativ 60% din exporturi, atât în termeni de valoare, cât și de volum. În ultimii 10 ani, carcasele și semicarcasele de ovine congelate (cu excepția mieilor) au fost în mod constant principalul produs exportat în cadrul categoriei carne de

ovine sau caprine, reprezentând o cotă cuprinsă între 75% și 90% din volumul total exportat.

În ultimii cinci ani, Moldova a exportat, de asemenea, păsări congelate (în principal) și bucăți și organe comestibile congelate de păsări din specia Gallus domesticus. Azerbaidjanul servește drept piață principală pentru această categorie de produse. Cu toate acestea, piața a demonstrat o volatilitate semnificativă. În 2022, exporturile către Azerbaidjan au înregistrat un declin puternic, scăzând de la 505 tone la 60 de tone.

Importuri

Din categoria carne și organe comestibile, Moldova importă cea mai mare cantitate de carne și organe comestibile de păsări de curte de la poziția 01.05, proaspete, refrigerate sau congelate. În ultimii 10 ani, volumul și valoarea importurilor au crescut cu 22% și, respectiv, 31%.

Ucraina este de departe principalul furnizor, cu 60% din volumul total importat în 2022 și 66% din valoarea importurilor.

Alte piețe importante de import sunt Polonia și Ungaria, cu aproximativ 18% și, respectiv, 10% din volumul importat în 2022. De asemenea, Republica Moldova importă în cantități mai mici din Belgia, România, Brazilia și Franța.

Tabelul 12. Importurile Moldovei de carne și organe comestibile din carne, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valoare importată, mii de dolari SUA											
'0207	Carne și organe comestibile de păsări de curte de la poziția 01.05, proaspete, refrigerate sau congelate.	24,127	23,590	14,898	13,136	15,586	16,852	23,260	22,425	30,317	31,614
'0203	Carne de porc, proaspătă, refrigerată sau congelată.	15,191	24,482	8,670	7,512	15,280	15,482	14,462	9,959	21,022	28,740
'0202	Carne de bovine, congelată.	1,687	1,563	864	402	358	564	503	1,008	2,585	4,253
'0209	Grăsime de porc, fără carne macră, și grăsime de pasăre, netopită și nici altfel extrasă, proaspătă, refrigerată, congelată, sărată, în saramură, uscată sau afumată.	1,902	2,287	816	974	1,371	1,507	1,777	1,721	2,154	2,683
'0210	Carne și organe comestibile, sărate, în saramură, uscate sau afumate; făină și pudră comestibilă din carne sau din organe comestibile.	244	279	286	440	528	730	840	614	1,038	1,447
'0206	Organe comestibile de bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, măgari, catâri, proaspete, refrigerate sau congelate.	2,117	1,439	503	469	547	725	639	578	1,168	1,401
'0201	Carne de bovine, proaspătă sau refrigerată.	201	522	49	221	102	74	89	261	456	1,154
Cantitate importată, tone											
'0207	Carne și organe comestibile de păsări de curte de la poziția 01.05, proaspete, refrigerate sau congelate.	18,448	18,769	17,165	16,719	15,853	17,947	22,482	23,142	24,880	22,537
'0203	Carne de porc, proaspătă, refrigerată sau congelată	5,803	9,377	4,177	3,113	5,829	6,274	4,916	3,448	8,374	11,681
'0209	Grăsime de porc, fără carne macră, și grăsime de pasăre, netopită și nici altfel extrasă, proaspătă, refrigerată, congelată, sărată, în saramură, uscată sau afumată.	1,554	2,337	1,028	1,068	1,305	1,517	1,237	1,084	1,509	1,594
'0206	Organe comestibile de bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, măgari, catâri, proaspete, refrigerate sau congelate.	1,835	1,493	754	557	492	577	415	358	746	969
'0202	Carne de animale din specia bovine, congelată.	425	448	250	177	139	195	168	286	601	877
'0201	Carne de animale din specia bovine, proaspătă sau refrigerată.	58	153	2	97	30	8	19	16	24	170
'0210	Carne și organe comestibile, sărate, în saramură, uscate sau afumate; făină și pudră comestibilă din carne sau din organe comestibile.	24	20	32	42	49	68	75	47	80	132

Sursa: ITC Trade Map

Carnea de porc, proaspătă, refrigerată sau congelată, reprezintă o categorie importantă de importuri pentru Moldova. În anul 2022, țara a importat o cantitate substanțială de 11 681 tone de carne de porc, în valoare totală de 28 740 mii USD.

Principalii furnizori de carne de porc pentru Moldova în 2022 au fost Polonia (26% din volum), Spania (22%), Germania (21%) și Ungaria (11%).

În plus, Moldova s-a aprovizionat cu carne de porc din alte câteva țări, inclusiv Belgia, Țările de Jos, Slovacia, Franța, Danemarca și Austria.

Importul de carne de porc este dominat de carnea de porc congelată (cu excepția carcaselor și semicarcaselor, precum și a jamboanelor, spetelor și a bucăților din acestea) cu 70% din volumul total.

În anul 2022, Moldova a importat în total 877 tone de carne congelată de bovine, cu o valoare totală de 4 253 mii USD. Cea mai mare parte a acestor importuri, aproximativ 89%, a constat din carne dezosată de la bovine.

Ucraina a apărut ca principala piață de import, reprezentând 72% din volumul total importat și 74% din valoarea totală a importurilor. Lituania a fost al doilea mare furnizor, contribuind cu aproximativ 18% atât din volumul cât și din valoarea importurilor.

În 2022, Moldova a importat mai multe alte categorii de produse legate de carne:

- Grăsime de porc, fără carne macră, și grăsime de pasăre, netopită și nici altfel extrasă, proaspătă, refrigerată, congelată, sărată, în saramură, uscată sau afumată. Aceste produse au fost importate cu o

valoare totală de 2 683 mii USD și o greutate de 1 594 tone. Principalii furnizori pentru aceste produse au fost Germania, Polonia și Spania.

- Carne și organe comestibile, sărate, în saramură, uscate sau afumate, făină și pudră comestibilă din carne sau carne. Această categorie a avut o valoare totală de import de 1 447 mii USD, cu o greutate de 132 tone. Principalii furnizori pentru aceste produse au fost Italia și Spania.
- Organe comestibile de bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, măgari, catări, proaspete, refrigerate sau congelate. Valoarea totală a importurilor pentru această categorie a fost de 1 401 mii USD, cu o greutate de 969 tone. Germania și Polonia au fost principalii furnizori ai acestor produse.
- Carne de bovine, proaspătă sau refrigerată: Această categorie a avut o valoare totală de import de 1 154 mii USD, cu o greutate de 170 de tone. România a fost principalul furnizor de această carne.

Balanța comercială

Balanța comercială pentru carnea de oaie sau de capră, proaspătă, refrigerată sau congelată, a fost în mod constant pozitivă în Moldova în ultimii 10 ani. Acest lucru indică faptul că Moldova exportă mai mult din aceste produse decât importă, ceea ce poate fi un semn pozitiv pentru industria cărnii din țară.

Pe de altă parte, pentru produsul „Carne de bovine congelată”, Moldova a avut o balanță comercială pozitivă solidă în perioada 2013 - 2019. Totuși, această balanță comercială a scăzut semnificativ în 2020 și 2021, devenind în cele din urmă negativă în 2022. Trecerea la o balanță comercială negativă a fost cauzată, în principal, de creșterea importurilor din Ucraina, volumul importurilor crescând de peste cinci ori în 2022 față de 2019.

Tabelul 13. Balanța comercială a Moldovei pentru carne și subproduse comestibile de carne, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Balanța în valoare, mii de dolari SUA											
'0204	Carne de oaie sau de capră, proaspătă, refrigerată sau congelată.	2,977	3,218	1,256	1,499	4,700	5,302	5,037	3,883	4,051	1,548
'0201	Carne de bovine, proaspătă sau refrigerată.	11,674	4,654	-35	-221	-101	-74	548	-157	-456	-1,153
'0206	Organe comestibile de bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, măgari sau câțari, proaspete, refrigerate sau congelate.	-2,117	-1,335	-503	-423	-491	-705	-638	-545	-1,039	-1,381
'0210	Carne și organe comestibile, sărate, în saramură, uscate sau afumate; făină și pudră comestibilă din carne sau din organe comestibile.	-244	-279	-286	-440	-528	-730	-840	-614	-1,038	-1,447
'0202	Carne de bovine, congelată	751	772	5,672	6,165	5,233	3,334	1,551	91	75	-2,305
'0209	Grăsime de porc, fără carne macră, și grăsime de pasăre, netopită și nici altfel extrasă, proaspătă, refrigerată, congelată, sărată, în saramură, uscată sau afumată.	-1,902	-484	-816	-948	-1,371	-1,507	-1,777	-1,721	-2,154	-2,683
'0203	Carne de porc, proaspătă, refrigerată sau congelată.	-15,190	-2,215	-7,833	-7,483	-15,242	-15,481	-14,462	-9,959	-21,020	-28,736
'0207	Carne și organe comestibile de păsări de curte de la poziția 01.05, proaspete, refrigerate sau congelate.	-24,084	-23,589	-14,898	-13,136	-15,586	-16,844	-23,106	-22,088	-29,616	-31,459

Sursa: ITC Trade Map

3.3.3 Lapte și produse lactate; ouă de păsări; produse comestibile de origine animală, nedenumite și necuprinse în altă parte (SA 04)

Exporturi

Brânza și cașul este principala poziție exportată de Moldova din această categorie de produse. În anul 2022, valoarea exporturilor Moldovei a fost de 5 429 mii USD, iar volumul a fost de 1191 tone.

Principalele destinații de export pentru brânza și cașul moldovenesc sunt Rusia (56%) și Kazahstanul (43%), împreună reprezentând aproximativ 99% din volumul exporturilor.

Tabelul 14. Exporturile Moldovei de produse lactate; ouă de păsări; produse comestibile de origine animală, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valoare exportată, mii de dolari SUA											
'0406	Brânză și caș	4,897	5,367	4,029	3,424	4,642	5,381	5,447	7,243	7,048	5,429
'0407	Ouă de pasăre, în coajă, proaspete, conservate sau fierte	375	299	2,071	1,993	3,706	2,933	1,569	930	557	582
'0402	Lapte și smântână, concentrate sau cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori	126	824	621	2,571	3,638	3,337	387	393	148	494
'0405	Unt, inclusiv unt deshidratat și ghee, și alte grăsimi și uleiuri derivate din lapte; produse lactate ...	2,292	1,641	1,868	4,690	2,245	221	0	48	1	26
Cantitate exportată, tone											
'0406	Brânză și caș	773	877	1,050	999	1,246	1,426	1,349	1,565	1,597	1,191
'0407	Ouă de pasăre, în coajă, proaspete, conservate sau fierte	323	252	2,405	2,422	4,442	3,306	1,615	945	482	420
'0402	Lapte și smântână, concentrate sau cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori	40	243	291	1,185	1,362	1,123	209	120	60	147
'0405	Unt, inclusiv unt deshidratat și ghee, și alte grăsimi și uleiuri derivate din lapte; produse lactate ...	475	401	747	1,597	542	50		14	0	4

Sursa: ITC Trade Map

Exportul de brânză și caș include 2 produse, și anume:

- **Brânză** (cu excepția brânzei proaspete, inclusiv brânza din zer, cașcavalul, brânza topită, brânza cu mușcăi și alte brânzeturile care conțin mușcăi produs de „Penicillium roqueforti”, precum și brânza rasă sau sub formă de pudră).

Până în 2021, această categorie de produse a constituit aproximativ 96-98% din volumul total de brânză și caș exportat, majoritatea fiind direcționată către piața rusă. Cu toate acestea, în 2022, volumul exporturilor a cunoscut un declin semnificativ, scăzând de 2,4 ori (de la 1 510 tone la 631 tone).

- **Brânză topită, nu rasă sau pudră.**

În 2022, s-a înregistrat o creștere remarcabilă a exportului acestui produs, de la 87 de tone în 2021 la

560 de tone în 2022. Această categorie a reprezentat aproximativ 37% din volumul total de brânză și caș exportat. Principala piață de desfacere pentru brânza procesată a fost Kazahstanul, reprezentând 75% din volumul exportat.

În 2022, exportul de brânză procesată din Moldova a înregistrat o creștere semnificativă, crescând de la 87 de tone în 2021 la 560 de tone în 2022. Această categorie de produse a constituit aproximativ 37% din volumul total de brânză și caș exportat de Moldova. Kazahstanul a apărut ca piață principală pentru brânza procesată, absorbind 75% din volumul total exportat.

Odată cu accesul Republicii Moldova pe piața irakiană în 2015, exporturile de produse din categoria „Ouă de

pasăre, în coajă, proaspete, conservate sau fierte” au cunoscut o creștere rapidă, atingând un vârf în 2017 de 3 706 mii USD, cu un volum de 4 442 tone. În anul 2017, exporturile Republicii Moldova în Irak au constat în principal din:

- Ouă de pasăre, în coajă, conservate sau fierte (2 915 tone) și
- Ouă proaspete de pasăre, în coajă (cu excepția păsărilor domestice și a ouălor fertilizate pentru incubație) (1 526 tone).

În 2020, Moldova și-a pierdut piața de vânzări din Irak și, din păcate, această pierdere nu a putut fi compensată prin stabilirea și menținerea unei prezențe puternice pe alte piețe noi.

În 2022, Moldova a exportat 420 de tone de ouă, în valoare de 582 mii USD. Liberia a fost principalul partener de export, reprezentând 81% din valoarea totală a exportului. Liberia a fost singura piață pe care Moldova a exportat ouă în mod constant în ultimii cinci ani. În plus, au existat exporturi mici către piețele din Gambia și Djibouti.

Ouăle proaspete de găină domestică, în coajă (cu excepția ouălor fertilizate pentru incubație), constituie cea mai mare parte a exporturilor Moldovei în această categorie de produse, reprezentând aproximativ 90% din totalul exporturilor.

În perioada 2016-2018, Republica Moldova a exportat peste 1 000 de tone de **Lapte și smântână, concentrate sau cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori** (în special **Lapte și smântână sub formă solidă, cu un conținut de grăsime în greutate de $\leq 1,5\%$**), în principal pe piețele din Kazahstan și Rusia.

Cu siguranță, pierderea piețelor din Kazahstan și Rusia a avut un impact substanțial asupra exporturilor globale ale Moldovei, deoarece cererea pe piețele nou identificate a fost limitată și oarecum volatilă. În 2022, Moldova a exportat 147 de tone de acest produs în Georgia, în valoare de 493 mii USD.

Importuri

Este evidentă dependența puternică a Moldovei de importurile de produse lactate, ouă de pasăre și produse comestibile de origine animală.

În 2022, țara a importat Brânză și caș cu o valoare totală de 38 042 mii USD, reprezentând 7322 tone. Cea mai mare parte a acestor importuri, aproximativ două treimi, provin din Polonia, Ucraina și Germania. Piața de import a Moldovei pentru Brânză și caș este diversă, cu țări precum Italia, Letonia, Belarus, România, Țările de Jos, Franța, Danemarca și Bulgaria printre furnizorii.

Importurile Moldovei de lapte și smântână, neconcentrate și fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori, provin în principal din patru țări: Ucraina, Polonia, România și Belarus. În 2021, aproximativ 80% din volumul importat a provenit din Ucraina și România. Cu toate acestea, în 2022, volumul importurilor din Ucraina a crescut de aproximativ 3,5 ori, de la 7 577 de tone la 26 139 de tone. Această creștere semnificativă ar putea fi probabil atribuită războiului din țara vecină (Ucraina) și provocărilor rezultate în ceea ce privește prelucrarea locală.

În ultimii cinci ani, aproximativ 80-85% din volumul de unt importat de Moldova, inclusiv unt deshidratat și ghee, precum și alte grăsimi și uleiuri derivate din lapte, provin din Ucraina. De asemenea, Moldova importă volume mai mici din aceste produse din alte țări, inclusiv România, Belarus, Franța, Polonia, Țările de Jos și Danemarca.

Importurile de lapte bătut, lapte și smântână covășite, iaurt, chefir și alte tipuri de lapte și smântână fermentate sau acidulate, concentrate sau nu, cu adaos de zahăr sau de alți îndulcitori sau aromatizate sau cu adaos de fructe, nuci sau cacao s-au dublat în ultimii 10 ani, ajungând la un volum de 9 079 de tone în 2022. România a fost principalul furnizor, reprezentând 44% din volumul total importat, urmată de Ucraina, cu 23%. Moldova a importat aceste produse și din alte țări, inclusiv Germania, Federația Rusă, Polonia, Belgia și Belarus.

În 2022, Moldova a importat 3 139 tone de lapte și smântână, concentrate sau cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori, cu o valoare totală de 10 106 mii USD. Aproximativ 40% din volumul total a provenit din Ucraina. Alți furnizori importanți pentru Moldova în această categorie au fost Franța, Belarus, Belgia și Polonia.

Tabelul 15. Importurile Moldovei de produse lactate; ouă de păsări; produse comestibile de origine animală, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valoare importată, mii de dolari SUA											
'0406	Brânză și caș	15,715	13,866	10,455	11,919	14,813	18,487	21,927	25,236	32,933	38,042
'0401	Lapte și smântână, neconcentrate și fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori	5,041	5,748	3,830	8,090	8,953	8,763	8,510	11,424	12,745	21,482
'0405	Unt, inclusiv unt deshidratat și ghee, și alte grăsimi și uleiuri derivate din lapte; produse lactate ...	3,187	1,816	1,334	2,274	6,737	8,811	10,881	11,623	18,337	17,195
'0403	Lapte bătut, lapte și smântână covășite, iaurt, chefir și alte tipuri de lapte fermentat sau acidificat și ...	8,183	7,439	6,223	6,508	7,662	9,302	11,309	12,830	15,090	16,506
'0402	Lapte și smântână, concentrate sau cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori	9,015	8,498	4,563	4,519	4,709	3,790	5,150	8,552	6,135	10,106
'0407	Ouă de pasăre, în coajă, proaspete, conservate sau fierte	4,144	3,461	5,271	4,023	5,019	5,121	6,053	5,335	5,649	6,295
'0404	Zer, concentrat sau nu, cu sau fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori; produse ...	893	708	489	353	547	609	508	581	754	847
'0408	Ouă de pasăre, fără coajă și gălbenușuri de ou, proaspete, uscate, fierte în aburi sau prin fierbere în ...	102	139	100	107	88	137	89	126	180	204
Cantitate importată, tone											
'0401	Lapte și smântână, neconcentrate și fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori	5,398	9,005	6,182	14,170	23,397	22,087	15,138	20,206	22,657	33,910
'0403	Lapte bătut, lapte și smântână covășite, iaurt, chefir și alte tipuri de lapte fermentat sau acidificat și ...	4,379	3,988	4,348	4,675	5,218	6,048	7,255	8,330	9,399	9,079
'0406	Brânză și caș	3,795	3,343	3,167	3,693	3,900	4,621	5,374	6,046	7,527	7,322
'0402	Lapte și smântână, concentrate sau cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori	2,947	2,861	2,598	2,879	2,250	2,036	2,296	3,634	2,372	3,139
'0405	Unt, inclusiv unt deshidratat și ghee, precum și alte grăsimi și uleiuri derivate din lapte; produse lactate ...	709	418	420	661	1,626	2,091	2,449	2,737	3,804	3,095
'0407	Ouă de pasăre, în coajă, proaspete, conservate sau fierte	880	720	1,351	1,064	1,833	1,557	1,927	1,713	1,666	1,848
'0404	Zer, concentrat sau nu sau cu adaos de zahăr sau de alți îndulcitori; produse ...	434	514	530	406	784	1,430	684	668	560	667
'0408	Ouă de pasăre, fără coajă, și gălbenușuri de ou, proaspete, uscate, fierte în aburi sau în apă clocotită în ...	21	29	23	25	23	32	27	36	40	42

Sursa: ITC Trade Map

Balanța comercială

Moldova înregistrează o balanță comercială negativă pentru toate produsele din categoria produselor lactate, ouă de păsări și produse comestibile de origine animală. Acest lucru indică faptul că Moldova importă mai mult din aceste produse decât exportă, ceea ce duce la un deficit comercial în această categorie.

Tabelul 16. Balanța comercială a Moldovei pentru produse lactate; ouă de păsări; produse comestibile de origine animală, 2013-2022

Code	Product label	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Balanța în valoare, mii de dolari SUA											
'0406	Brânză și caș	-10,818	-8,499	-6,426	-8,495	-10,171	-13,106	-16,480	-17,993	-25,885	-32,613
'0401	Lapte și smântână, neconcentrate și fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori	-5,041	-5,716	-3,830	-8,090	-8,953	-8,763	-8,510	-11,418	-12,745	-21,480
'0405	Unt, inclusiv unt deshidratat și ghee, precum și alte grăsimi și uleiuri derivate din lapte; produse lactate ...	-895	-175	534	2,416	-4,492	-8,590	-10,881	-11,575	-18,336	-17,169
'0403	Lapte bătut, lapte și smântână covăsite, iaurt, chefir și alte tipuri de lapte fermentat sau acidificat și ...	-8,183	-7,407	-6,223	-6,508	-7,662	-9,301	-11,308	-12,830	-15,085	-16,506
'0402	Lapte și smântână, concentrate sau cu adaos de zahăr sau alți îndulcitori	-8,889	-7,674	-3,942	-1,948	-1,071	-453	-4,763	-8,159	-5,987	-9,612
'0407	Ouă de pasăre, în coajă, proaspete, conservate sau fierte	-3,769	-3,162	-3,200	-2,030	-1,313	-2,188	-4,484	-4,405	-5,092	-5,713
'0404	Zer, concentrat sau nu, sau cu adaos de zahăr sau de alți îndulcitori; produse ...	-893	-708	-489	-353	-547	-609	-508	-581	-754	-847
'0408	Ouă de pasăre, fără coajă, și gălbenușuri de ou, proaspete, uscate, fierte în aburi sau în apă clocotită în ...	-102	-139	-100	-107	-88	-137	-89	-126	-167	-204

Sursa: ITC Trade Map

3.3.4 Preparate din carne (SA 16)

Exporturi

Este neobișnuit pentru Moldova ca exportul de carne preparată sau conservată să ajungă la 250 de tone cu o valoare totală de 906 mii USD. Exporturile au fost direcționate în primul rând către țara vecină, Ucraina, și este foarte probabil că această schimbare în comerț să fi fost puternic influențată de războiul curent la frontieră.

Tabelul 17. Exporturile Moldovei de preparate din carne, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valoare exportată, în mii de dolari SUA											
'1602	Preparate sau conserve din carne, organe comestibile, sânge sau insecte (cu excepția cârnaților și a produselor similare, ...	5	194				1				906
'1601	Cârnați și produse similare, din carne, organe sau sânge; preparate alimentare pe bază de aceste produse	1	1			1	1			1	4
Cantitate exportată, tone											
'1602	Preparate sau conserve din carne, organe comestibile, sânge sau insecte (cu excepția cârnaților și a produselor similare, ...	2	23				0				250
'1601	Cârnați și produse similare, din carne, organe sau sânge; preparate alimentare pe bază de aceste produse	0	0			0	0			0	0

Sursa: ITC Trade Map

Importuri

În anul 2022, Moldova a înregistrat un maxim istoric la importul de carne preparată sau conservată, însumând aproximativ 3 180 tone, cu o valoare totală de 7 803 mii USD.

Cele mai mari piețe de import pentru Republica Moldova în această categorie sunt România și Polonia, reprezentând împreună 75% din volumul importurilor și 60% din valoarea totală a acestora. În plus, alte piețe de import semnificative includ Ungaria, Belarus, Ucraina, Italia, Germania, Spania și Letonia.

Piața de import pentru cârnați și produse similare este condusă în principal de Italia și Spania, care reprezintă împreună 56% din volumul importurilor și un procent substanțial de 74% din valoarea totală a acestora.

România, Ungaria și Ucraina reprezintă împreună aproximativ 37% din livrări și aproximativ 20% din volumul importurilor în 2022.

Tabelul 18. Importurile Moldovei de preparate din carne, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valoare importată, mii de dolari SUA											
'1602	Preparate sau conserve din carne, organe, sânge sau insecte (cu excepția cârnaților și a produselor similare, ...	3,873	3,521	2,752	2,807	4,020	5,046	5,198	5,533	6,015	7,803
'1601	Cârnați și produse similare, din carne, organe sau sânge; preparate alimentare pe bază de aceste produse	834	773	542	459	638	561	889	1,113	1,979	2,419

Cantitate importată, tone											
'1602	Preparate sau conserve din carne, organe comestibile, sânge sau insecte (cu excepția cârnaților și a produselor similare, ...	2,095	2,173	2,036	2,155	3,016	3,005	2,919	2,959	2,771	3,180
'1601	Cârnați și produse similare, din carne, organe sau sânge; preparate alimentare pe bază de aceste produse	443	304	165	69	85	64	99	118	263	336

Sursa: ITC Trade Map

Balanța comercială

Moldova este un importator net de preparate din carne, ceea ce indică faptul că importă mai multe produse din această categorie decât exportă.

Tabelul 19. Balanța comercială a Moldovei pentru preparatele din carne, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Balanța în valoare, mii de dolari SUA											
'1602	Preparate sau conserve din carne, organe, sânge sau insecte (cu excepția cârnaților și a produselor similare, ...	-3,868	-3,327	-2,752	-2,807	-4,020	-5,045	-5,198	-5,533	-6,015	-6,897
'1601	Cârnați și produse similare, din carne, organe sau sânge; preparate alimentare pe bază de aceste produse	-833	-772	-542	-459	-637	-560	-889	-1,113	-1,978	-2,415
'1603	Extracte și sucuri din carne, pește sau crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice	0	0	-1	-4	-1	-3	-6	-9	-3	-6

Sursa: ITC Trade Map

3.3.5 Înghețată și alte tipuri de înghețată comestibilă, cu sau fără cacao (SA 2105)

Exporturi

Valoarea exporturilor de înghețată din Moldova a atins un nivel istoric în ultimul deceniu, ridicându-se la aproximativ 9 949 mii USD și totalizând 3 640 de tone.

În doar doi ani, Arabia Saudită a devenit cel mai mare importator de înghețată moldovenească, cu o cantitate de 1 433 tone și o valoare totală de 4 318 mii USD, ceea ce reprezintă 43% din totalul exporturilor.

Irakul, care a deținut poziția de piață de export numărul unu în perioada 2013-2019, a devenit a doua piață de export în 2022. În ultimii ani, exporturile Republicii Moldova în

Irak au scăzut în mod considerabil de aproximativ 3,5 ori. În 2022, volumul exporturilor în Irak a ajuns la aproximativ 665 de tone, cu o valoare totală de 1 570 mii USD.

Într-adevăr, Moldova are alte câteva piețe principale de export de înghețată, inclusiv diverse țări africane, cum ar fi Mali, Ghana, Burkina Faso, Côte d'Ivoire, Togo și Senegal. În plus, Emiratele Arabe Unite și Turcia sunt destinații importante pentru înghețata moldovenească.

Este demn de remarcat faptul că, în 2022, compania moldovenească Sandrilionă a atins o etapă importantă prin exportul de înghețată în România, o țară membră a UE. În timp ce exporturile inițiale ar fi putut fi de o amploare relativ mică, acest prim export marchează un indicator clar că, cu eforturi continue, accesul la piața UE poate fi obținut și extins.

Tabelul 20. Exporturile moldovenești de înghețată și altă înghețată comestibilă, cu sau fără conținut de cacao, 2013-2022

Importatori, Mii de dolari SUA	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mondial	7,319	6,159	5,763	5,897	6,145	8,084	6,985	3,325	4,542	9,949
Arabia Saudită	0	0	0	0	0	0	1	0	1,357	4,318
Irak	5,782	4,915	4,577	4,748	4,629	5,335	4,944	1,507		1,570
Mali	0	0	0	0	23	371	428	553	721	782
Ghana	916	600	334	418	531	821	888	415	936	745
Ucraina	0	0	0	0	37	94	0	32	349	642
Emiratele Arabe Unite	0	0	0	0	116	85	106	168	203	520
Turcia	0	0	0	0	0	0	0	0	46	456
Burkina Faso	0	0	0	0	0	0	64	306	440	438
Côte d'Ivoire	272	360	492	455	512	682	0	0		178
Togo	0	0	0	0	0	0	0	0	95	145
Senegal	269	234	300	268	236	498	442	319	363	142
Zona Nes	15	11	8	7	8	17	20	2	6	9
Romania	0	6	0	0	0	0	0	0		3
Importatori, cantitate, Tone	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mondial	3,772	2,817	2,850	3,022	2,945	3,576	3,250	1,490	1,908	3,640
Arabia Saudită							0		577	1,433
Irak	3,014	2,189	2,247	2,427	2,240	2,343	2,355	711		665
Mali					11	155	200	247	311	356
Ghana	434	283	151	194	244	342	373	179	380	266
Ucraina					22	75		15	167	243
Burkina Faso							30	129	199	202
Emiratele Arabe Unite					29	24	33	50	58	155
Turcia									16	105
Côte d'Ivoire	139	186	259	237	245	326				79
Togo									40	69
Senegal	159	140	181	161	127	233	211	147	146	62
Zona Nes	5	4	4	4	4	3	4	1	2	3
România		4								1

Sursa: ITC Trade Map

Importuri

În 2022, Moldova a importat aproximativ 1 555 tone de înghețată, cu o valoare totală de 5 050 mii USD. Ucraina se evidențiază ca fiind cea mai mare piață de import pentru înghețată, reprezentând o cotă semnificativă de 67% în volum și 58% în valoare. România și Germania contribuie

împreună cu aproximativ 18% din import (volum și valoare). Piețele de import ale Moldovei pentru înghețată sunt diversificate, incluzând țări precum Ungaria, Franța, Polonia, Italia, Belgia, Belarus, Bulgaria, Lituania, Republica Cehă și Țările de Jos.

Tabelul 21. Importurile Moldovei de înghețată și alte tipuri de înghețată comestibilă, cu sau fără cacao, 2013-2022

Exportatori, Mii de dolari SUA	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mondial	2,097	1,802	2,089	1,610	2,167	2,858	3,168	3,487	3,823	5,050
Ucraina	1,258	1,220	1,474	1,057	1,427	1,933	2,041	2,058	2,178	2,952
România	134	170	246	309	521	415	428	517	467	607
Germania	1	13	16	15	13	63	152	201	245	331
Ungaria	0	18	0	38	16	175	201	175	259	275
Franța	0	5	3	10	5	36	164	223	187	216
Polonia	0	8	1	141	139	116	19	41	65	113
Italia	0	4	0	17	5	30	55	83	113	109
Belgia	0	0	0	0	0	0	10	91	111	99
Belarus	282	183	188	0	0	0	0	16	79	99
Bulgaria	0	0	0	0	7	17	8	4	1	89
Lituania	0	0	0	0	0	3	24	24	36	45
Republica Cehă	0	0	0	0	0	22	22	23	31	42
Țările de Jos	0	0	0	0	0	0	26	14	37	41
Exportatori, cantitate, Tone	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mondial	780	639	1,013	710	903	1,112	1,097	1,140	1,185	1,555
Ucraina	569	498	809	554	718	910	883	818	829	1,045
România	37	43	72	84	127	94	95	141	122	169
Germania	0	2	3	10	2	11	33	66	77	111
Ungaria		3		7	3	35	37	29	42	49
Franța		1	0	2	1	7	18	25	22	33
Belgia							3	25	29	29
Belarus	96	52	65					5	24	27
Bulgaria					1	6	2	1	0	20
Polonia		2	0	45	38	31	5	9	11	20
Țările de Jos							3	1	4	14
Italia		1		2	1	4	7	10	12	12

Sursa: ITC Trade Map

Balanța comercială

Înghețata este, într-adevăr, unul dintre puținele produse de origine animală cu o balanță comercială pozitivă. În 9 din ultimii 10 ani, aceasta s-a ridicat la aproximativ 4-5 milioane USD.

Tabelul 22. Balanța comercială a Moldovei pentru înghețată și alte tipuri de înghețată comestibilă, cu sau fără conținut de cacao, 2013-2022

Cod	Etichetă produs	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Balanță în valoare, mii de dolari SUA											
'210500	Înghețată și alte tipuri de înghețată comestibilă, cu sau fără cacao	5,222	4,357	3,674	4,287	3,978	5,226	3,817	-162	719	4,899

Sursa: ITC Trade Map

3.4 Prezentare generală a sectorului. Evaluarea competitivității

3.4.1 Producția animală (ferme zootehnice)

Numărul de întreprinderi

Potrivit datelor BNS, **346 de întreprinderi erau angajate în creșterea animalelor ca principal tip de activitate la sfârșitul anului 2022**, față de 255 la sfârșitul anului 2014. Ponderea întreprinderilor active constituia 73% (cele cu o cifră de afaceri mai mare de zero).

Cele mai multe întreprinderi erau implicate în creșterea

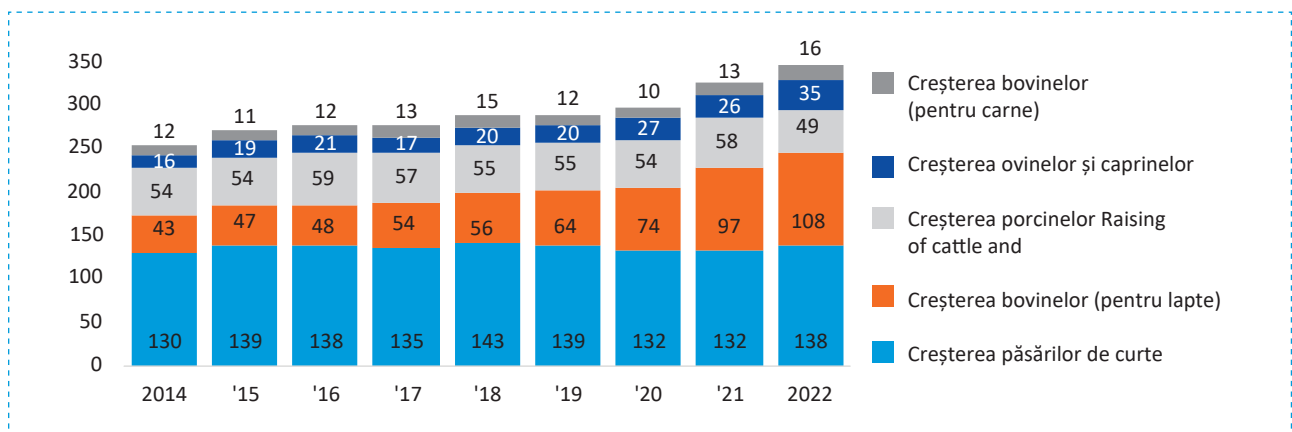
păsărilor de curte, cu 138 de întreprinderi, înregistrând o creștere marginală față de 2014, când existau 130 de întreprinderi.

Numărul de exploatații care cresc bovine de lapte a înregistrat cea mai rapidă creștere, de la 43 în 2014 la 108 în 2022.

Creșterea porcinelor este singura activitate care a înregistrat o scădere a numărului de întreprinderi, scăzând de la 54 în 2014 la 49 în 2022.

În 2022, doar 16 întreprinderi se ocupau de creșterea bovinelor de carne, față de 12 în 2014, în timp ce 35 de întreprinderi erau active în domeniul creșterii ovinelor și caprinelor, în creștere de la 16 în 2014.

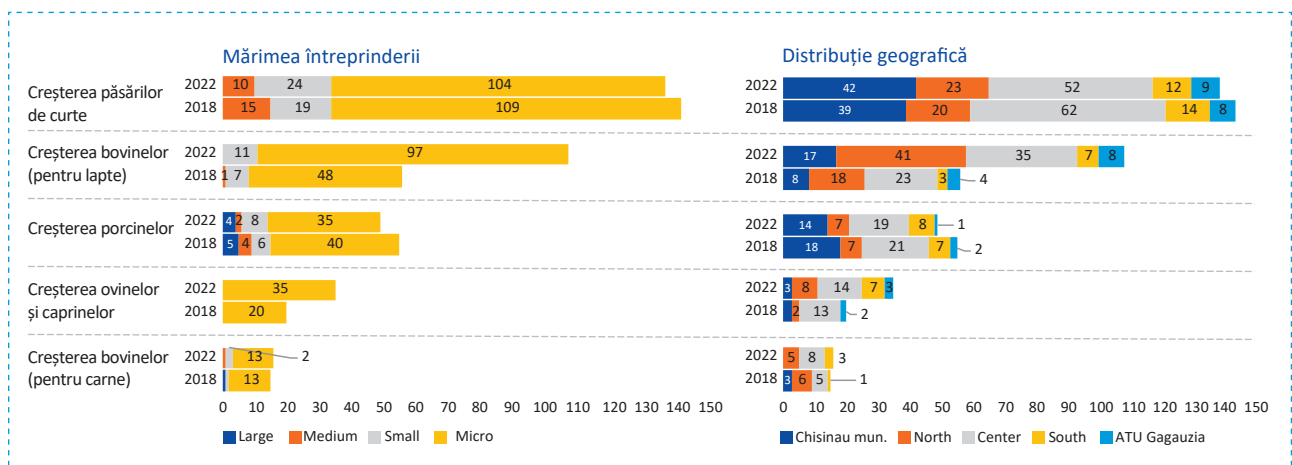
Figura 33. Numărul de întreprinderi (producție animală)

Sursa: BNS

Sectorul este dominat de microîntreprinderi. Există doar patru întreprinderi mari, toate fiind ferme de porci.

Figura 34. Numărul de întreprinderi în funcție de mărimea întreprinderii și de distribuția geografică (producție animală)

Sursa: BNS

La sfârșitul anului 2022, activau doar 13 ferme de dimensiuni medii. Dintre acestea, 10 erau ferme de păsări de curte, 2 erau axate pe creșterea porcilor, iar 1 era specializată în creșterea bovinelor de carne.

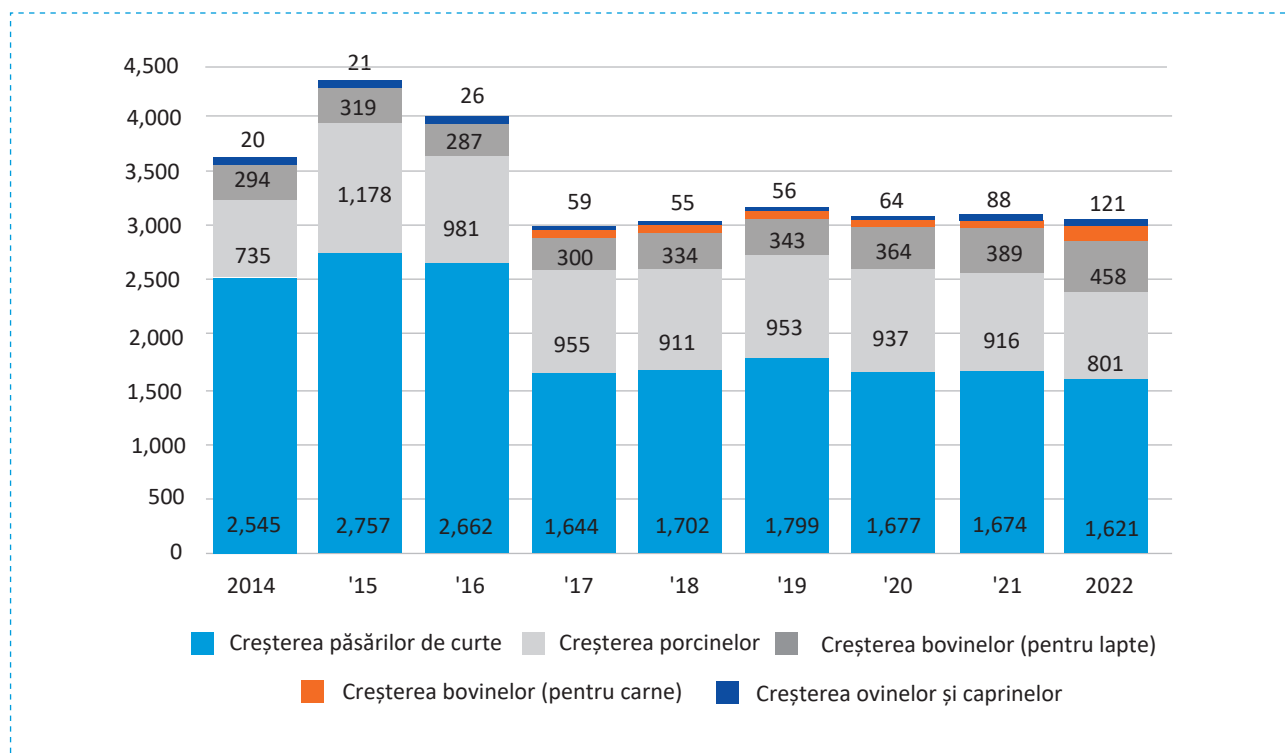
Majoritatea fermelor de creștere a animalelor sunt situate în regiunea centrală a Moldovei. Singura excepție este sectorul bovinelor de lapte, unde majoritatea fermelor se află în partea de nord a Moldovei.

Numărul de angajați

Numărul angajaților care lucrau în sectorul creșterii animalelor era de 3 067 la sfârșitul anului 2022, cu 15,4% mai puțin față de 2014.

Cei mai mulți angajați lucrau în ferme specializate în creșterea păsărilor (1 621 de angajați), creșterea porcilor (801) și creșterea bovinelor de lapte (458). În schimb, creșterea bovinelor de carne (121) și creșterea ovinelor și caprinelor (66) aveau cei mai puțini angajați.

Figura 35. Numărul de angajați (producție animală)

Sursa: BNS

În anul 2022, numărul mediu de angajați pe categorii de exploatații agricole a fost după cum urmează:

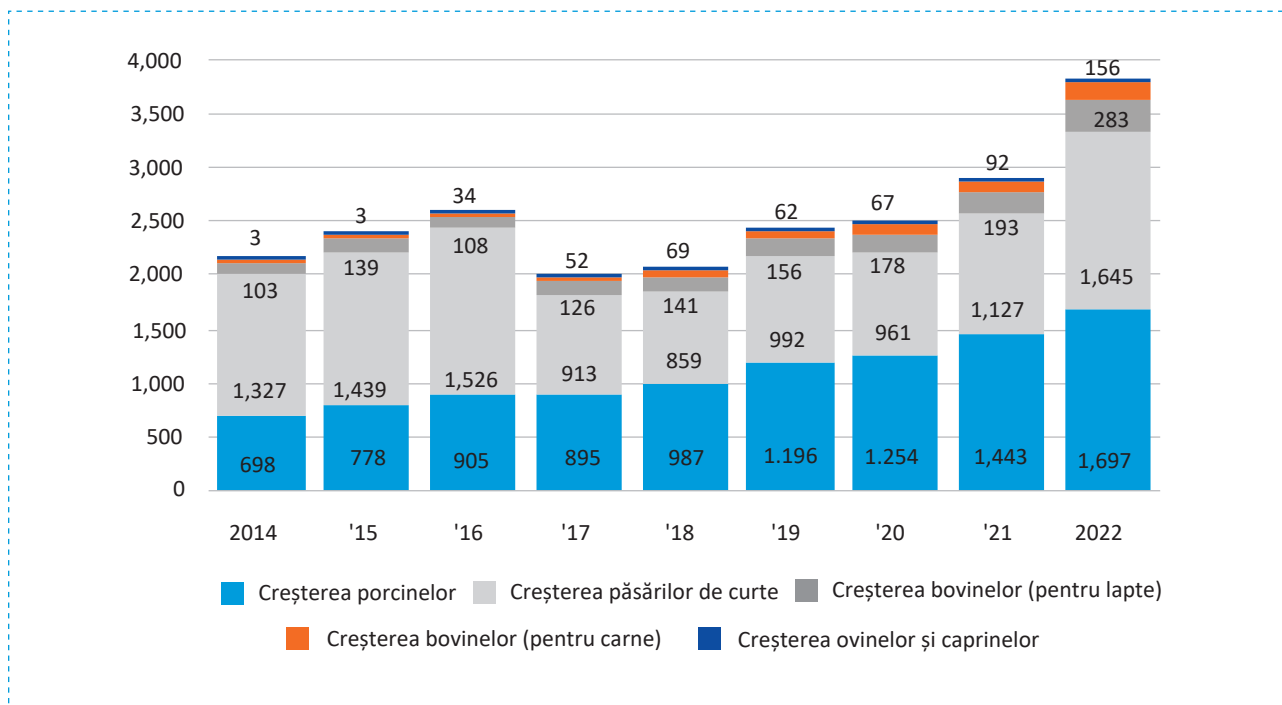
- Creșterea porcilor: 16,3 angajați (13,6 în 2014).
- Creșterea păsărilor de curte: 11,7 angajați (19,6 în 2014).
- Creșterea bovinelor pentru carne: 7,6 angajați (1,7 în 2014).
- Creșterea bovinelor pentru lapte: 4,2 angajați (6,8 în 2014).
- Creșterea ovinelor și caprinelor: 1,9 angajați (1,9 în 2014.).

Cifra de afaceri

În 2022, cifra de afaceri cumulată a fermelor de creștere a animalelor și păsărilor de curte a fost de aproximativ **3 801 mii lei**, ceea ce reprezintă o creștere de 78% față de cifra raportată în 2014 (2 135 mii lei în 2014). Este important de remarcat caracterul inflaționist al acestor cifre.

Activitățile de creștere a porcilor și de creștere a păsărilor de curte au fost principalii contributivi la cifra de afaceri, reprezentând 45% și, respectiv, 43% în 2022.

Figura 36. Cifra de afaceri totală (producție animală)

Sursa: BNS

În anul 2022, cifra medie de afaceri per salariat pe categorii de exploatații de creștere a animalelor, în ordine descrescătoare, a fost următoarea:

- Creșterea porcilor: 2 119 mii lei (950 mii lei în 2014).
- Creșterea bovinelor pentru carne: 1 292 mii lei (139 mii lei în 2014).
- Creșterea păsărilor de curte: 1 015 mii lei (521 mii lei în 2014).
- Creșterea bovinelor pentru lapte: 617 mii lei (351 mii lei în 2014).
- Creșterea ovinelor și caprinelor: 298 mii lei (132 mii lei în 2014).

3.4.2 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne

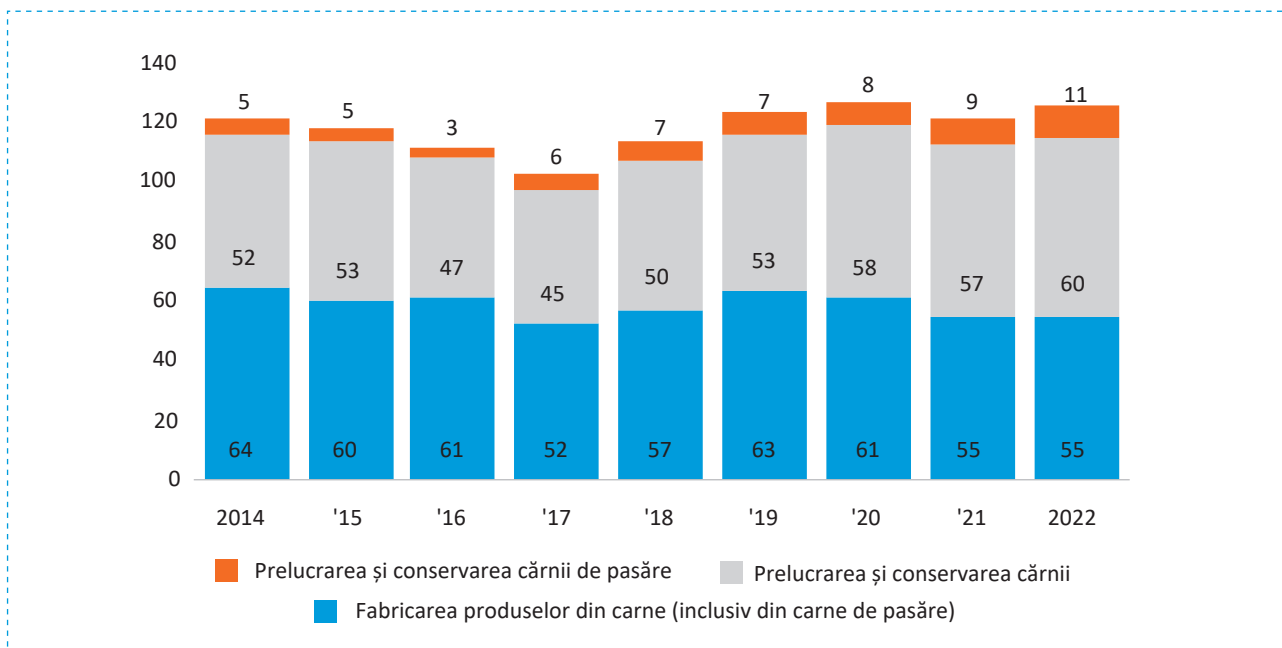
Numărul de întreprinderi

Potrivit datelor BNS, în 2022, în domeniul producției, prelucrării și conservării cărnii funcționau 126 de companii, față de 121 în 2014.

Majoritatea companiilor erau implicate în producția, prelucrarea și conservarea cărnii (60), urmate de fabricarea produselor din carne (inclusiv a cărnii de pasăre) (55). În plus, 11 întreprinderi s-au specializat în prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre.

Aproximativ 71% dintre aceste întreprinderi au fost active în 2022, ceea ce înseamnă că au avut o cifră de afaceri mai mare de zero.

Figura 37. Numărul de întreprinderi (Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne)

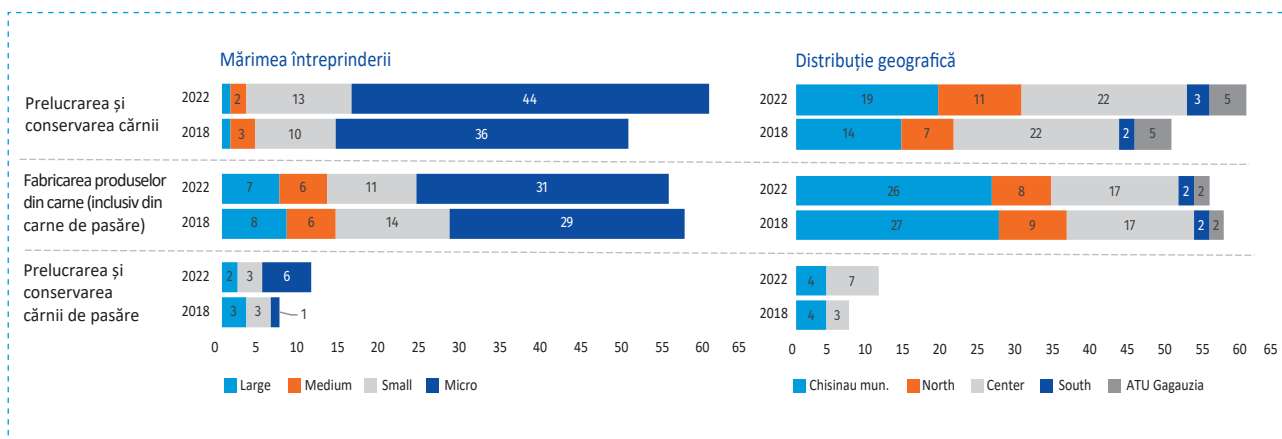

Sursa: BNS

Șapte întreprinderi mari își desfășoară activitatea în principal în domeniul producției de produse din carne, inclusiv carne de pasăre. Regiunea centrală și municipiul

Chișinău găzduiesc cele mai multe întreprinderi din acest sector.

Figura 38. Numărul de întreprinderi în funcție de mărimea întreprinderii și distribuția geografică (Prelucrarea și conservarea producției din carne)

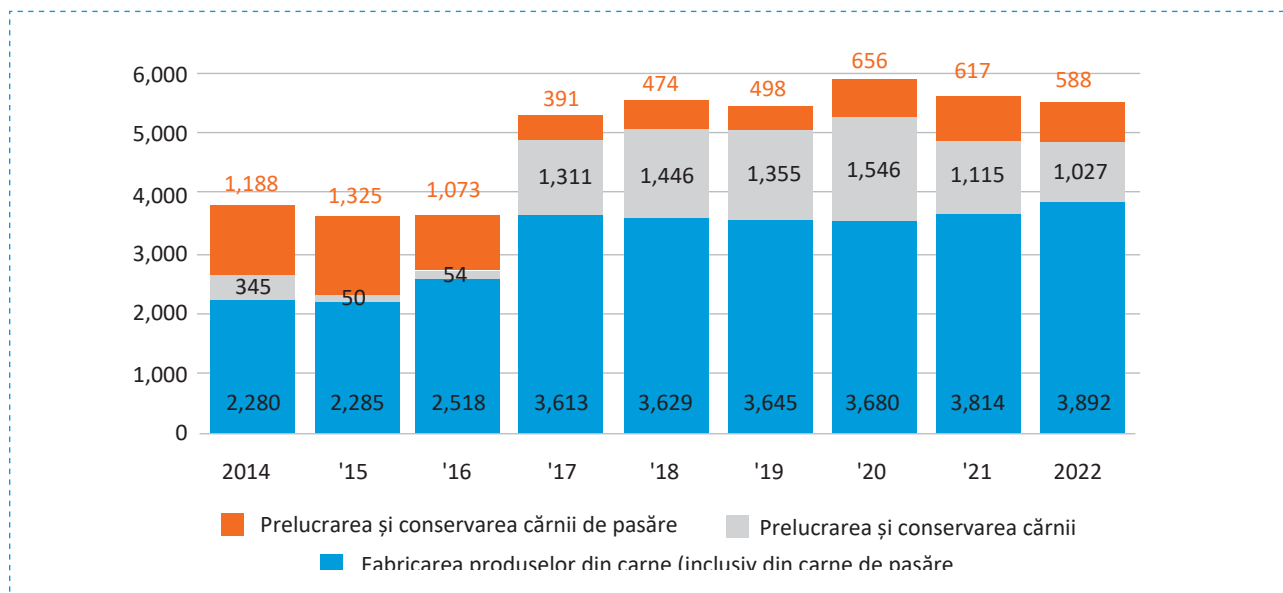
Sursa: BNS

Numărul de angajați

La sfârșitul anului 2022, numărul angajaților care lucau în producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne era de 5 507, ceea ce reprezintă o creștere de 44,2% față de 2014.

Majoritatea angajaților, aproximativ 3 892, erau angajați în fabricarea produselor din carne, inclusiv a cărnii de pasăre. Aproximativ 1 000 de angajați erau implicați în prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre, iar 600 în producția, prelucrarea și conservarea cărnii (față de 1200 în 2014).

Figura 39. Numărul de salariați (Prelucrarea și conservarea producției din carne)

Sursa: BNS

Numărul mediu de salariați pe categorii de întreprinderi în 2022 a fost după cum urmează:

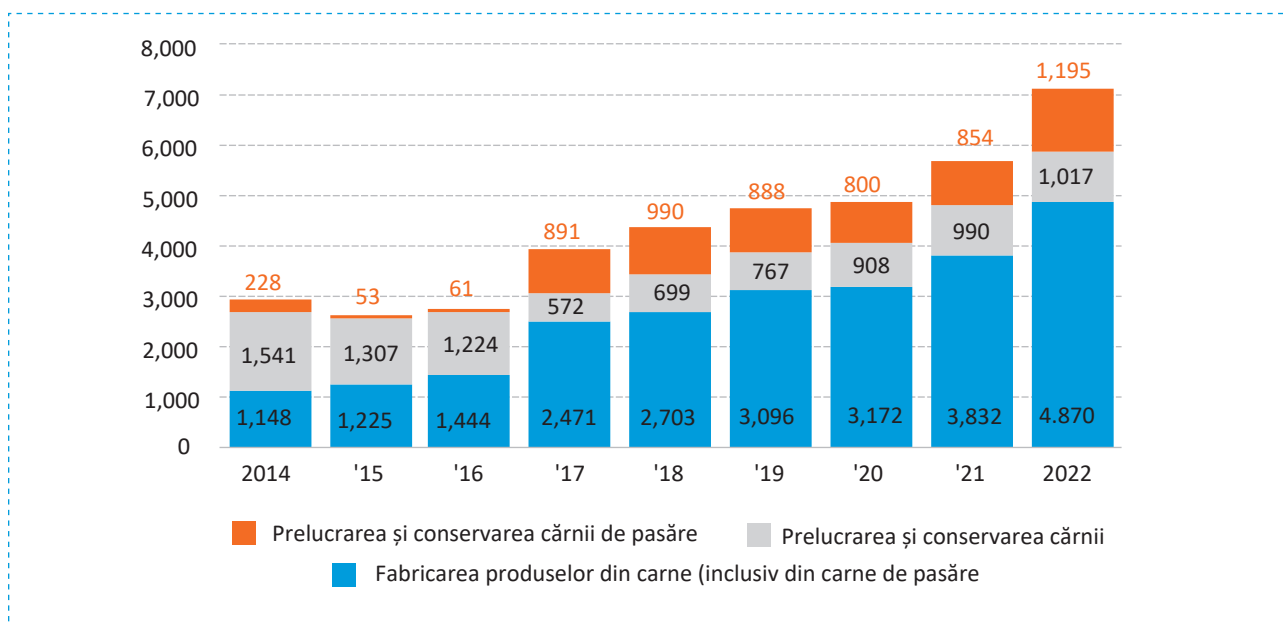
- Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre: 93,4 angajați (69,0 în 2014).
- Fabricarea produselor din carne (inclusiv a cărnii de pasăre): 70,8 angajați (35,6 în 2014).
- Producția, prelucrarea și conservarea cărnii: 9,8 angajați (22,8 în 2014).

Cifra de afaceri

În anul 2022, cifra de afaceri cumulată a întreprinderilor implicate în producerea, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne a fost de 7 082 mii lei, cu aproape 1,5 ori mai mare comparativ cu anul 2014 (2 916 mii lei).

Cifra de afaceri în acest sector a înregistrat o creștere constantă în ultimul deceniu, crescând de aproximativ 4,2 ori față de 2014.

Figura 40. Cifra de afaceri totală (Prelucrarea și conservarea producției de animale din carne)

Sursa: BNS

În anul 2022, cifra medie de afaceri per salariat în acest sector, în ordine descrescătoare, a fost următoarea:

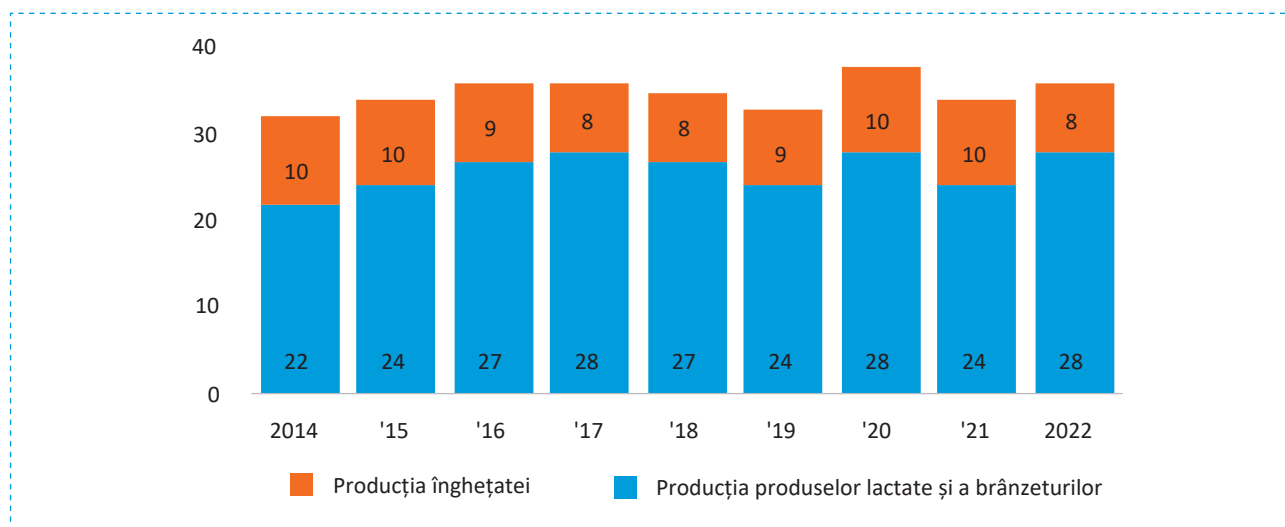
- Producerea, prelucrarea și conservarea cărnii: 1 730 mii lei (1 297 mii lei în 2014).
- Fabricarea produselor din carne (inclusiv carne de pasăre): 1 251 mii lei (504 mii lei în 2014).
- Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre: 1 164 mii lei (660 mii lei în 2014).

3.4.3 Fabricarea produselor lactate

Numărul de întreprinderi

Potrivit datelor BNS, în 2022, în domeniul fabricării produselor lactate funcționau 36 de companii, față de 32 în 2014. Dintre acestea, 28 erau angajate în fabricarea de produse lactate și brânzeturi, în timp ce 8 se concentrau pe fabricarea de înghețată. Cu toate acestea, doar 24 dintre companii (sau 67%) erau active în 2022, raportând venituri din vânzări mai mari de zero.

Figura 41. Numărul de întreprinderi (Fabricarea produselor lactate)

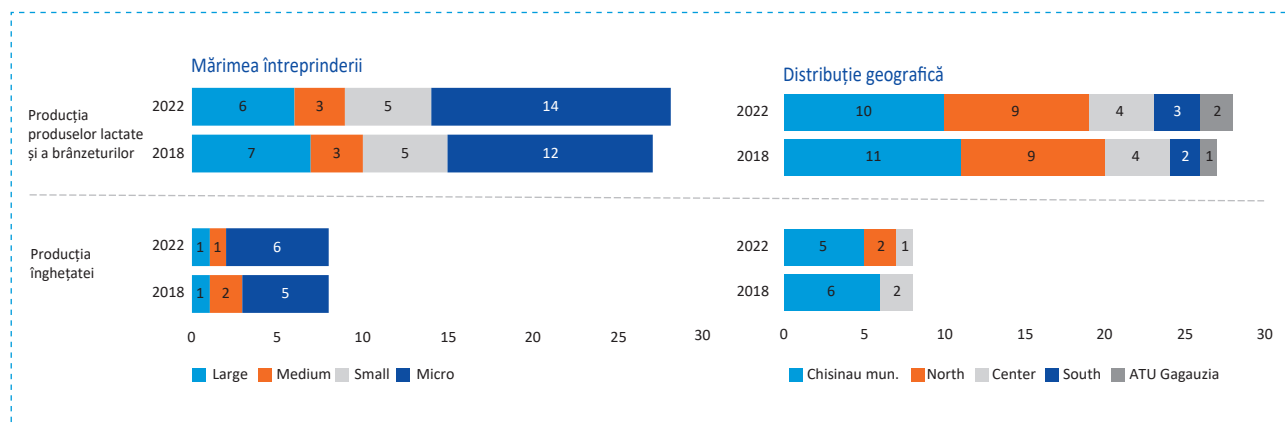

Sursa: BNS

În sectorul de fabricare a produselor lactate activau 7 întreprinderi mari, dintre care 6 aparțineau industriei produselor lactate și a brânzeturilor și 1 sectorului de fabricare a înghețatei.

În municipiul Chișinău și în partea de nord a țării se concentrează cel mai mare număr de întreprinderi din acest sector.

Figura 42. Numărul de întreprinderi în funcție de mărimea întreprinderii și distribuția geografică (Producția de lactate)

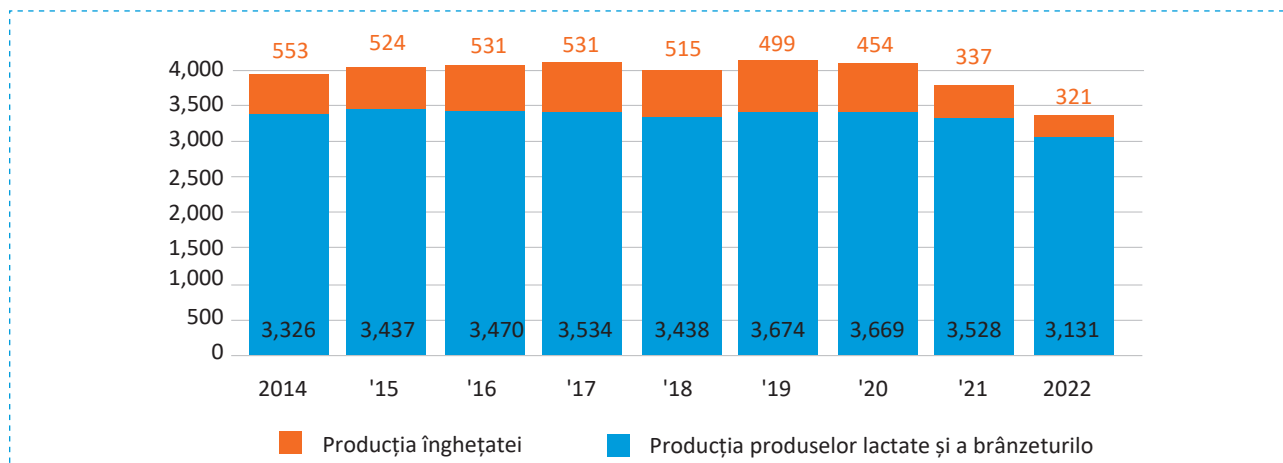

Sursa: BNS

Numărul de angajați

La sfârșitul anului 2022, aproximativ 3 500 de angajați erau implicați în producția de lactate, cu 11% mai puțini față de 2014.

Figura 43. Număr de salariați (Producția de lactate)

Sursa: BNS

Majoritatea angajaților, aproximativ 3 100, lucrau la producția de lactate și brânzeturi, în timp ce aproximativ 320 de angajați erau implicați în producția înghețatei.

Numărul mediu de angajați pe categorii de întreprinderi în 2022 a fost următorul:

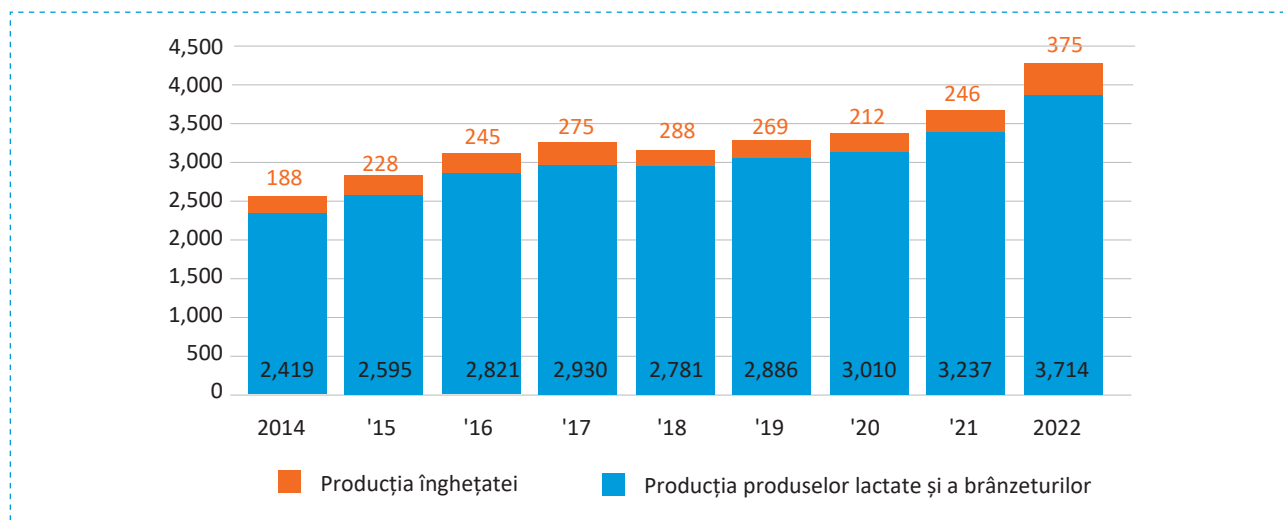
- Producția de lactate și brânzeturi: 111,8 angajați (151,2 în 2014).
- Producția înghețatei: 40,1 angajați (55,3 în 2014).

Cifra de afaceri

În anul 2022, întreprinderile din industria de fabricare a produselor lactate au raportat o cifră de afaceri cumulată de 4 089 mii lei.

Companiile din industria produselor lactate și a brânzeturilor au generat o cifră de afaceri de 3714 mii lei, în timp ce cifra de afaceri din industria înghețatei s-a dublat față de 2014, ajungând la 375 milioane lei în 2022.

Figura 44. Cifra de afaceri totală (Fabricarea produselor lactate)

Sursa: BNS

În 2022, cifra medie de afaceri per angajat în acest sector a fost următoarea:

- Producția de lactate și brânzeturi: 1 186 mii lei (727 mii lei în 2014).
- Producția înghețatei: 1 169 mii lei (339 mii lei în 2014, sau de 3,4 ori mai mult).

3.5 Analiza mediului de afaceri (reglementări interne, politici comerciale și de investiții, politici fiscale și vamale etc.)

Acorduri de liber schimb

Republica Moldova este o economie de piață emergentă în inima Europei, mărginită de România la vest și de Ucraina la nord, est și sud. Republica Moldova este membră a Organizației Mondiale a Comerțului din 2001 și beneficiază de comerț liber sau preferențial cu 47 de țări. Dintre asociațiile și parteneriatele comerciale la care Republica Moldova a aderat, amintim pe cele mai importante:

- DCFTA (Zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător cu Uniunea Europeană);
- ALS cu țările CSI (Armenia, Azerbaidjan, Tadjikistan, Uzbekistan);
- ALS cu Turcia;
- CEFTA;
- UNMIK (Kosovo);
- AELS (Islanda, Liechtenstein, Norvegia, Elveția);
- Organizația GUAM pentru Democrație și Dezvoltare Economică (Georgia, Ucraina, Azerbaidjan și Moldova);
- SPTC - Acordul de parteneriat strategic, comerț și cooperare între Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Republica Moldova.

Aceste acorduri comercial-economice permit companiilor rezidente din Moldova să acceseze piețe care reunesc peste 1 miliard de potențiali clienți.

Politici și reglementări

Dezvoltarea sectorului zootehnic, consolidarea securității și siguranței alimentare reprezintă unul dintre obiectivele principale ale **Strategiei Naționale de Agricultură și Dezvoltare Rurală (SNARD) pentru perioada 2023-2030**, aprobată de Guvern în februarie 2023, la propunerea MAIA.

Documentul cuprinde obiective care vizează consolidarea sectorului agricol, dezvoltarea industriei alimentare și diversificarea piețelor, asigurând transpunerea acquis-

ului comunitar și implementarea progresivă a acestuia. În contextul aspirațiilor Republicii Moldova de a adera la Uniunea Europeană, SNARD se aliniază la Politica Agricolă Comună - model european bazat pe principiile suveranității alimentare, sustenabilității, capacității de îmbunătățire a productivității și sporirea competitivității sectorului agricol, inclusiv a sectorului zootehnic și a produselor de origine animală.

Scopul aplicării Strategiei este ca investițiile publice în sectorul agricol să înregistreze creșteri constante până la peste 3 milioane de lei până în 2030. Strategia urmează a fi implementată cu implicarea autorităților naționale, a partenerilor internaționali și a mediului de afaceri.

Cadrul legislativ în domeniul zootehnic include următoarele legi importante:

- Legea zootehniei nr. 213/2022⁴⁵, care transpune în legislația națională Regulamentul (UE) nr. 2016/1012;
- Legea nr. 231/2006⁴⁶ privind identificarea și înregistrarea animalelor. În prezent, aceasta se află în curs de modificare și va transpune Regulamentul (UE) nr. 429/2016.

Cadrul normativ pentru sectoarele cărnii și cărnii de pasăre este următorul:

- Hotărârea de Guvern nr. 624/2020⁴⁷ cu privire la aprobarea Cerințelor de calitate pentru preparate și produse din carne;
- Hotărârea de Guvern nr. 696/2010⁴⁸ cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Carne – materie primă. Producerea, importul și comercializarea”;
- Hotărârea de Guvern nr. 1406/2008⁴⁹ pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind clasificarea și sistemul de etichetare a cărnii de bovine, precum și a produselor din carne de bovine;
- Hotărârea Guvernului nr. 48/2009⁵⁰ cu privire la aprobarea Normei sanitar-veterinare privind condițiile de sănătate animală și publică și de certificare sanitar-veterinară pentru importul în Republica Moldova al anumitor animale vii și al cărnii proaspete provenite de la acestea;
- Hotărârea Guvernului nr. 773/2013⁵¹ cu privire la aprobarea Normei sanitar-veterinare de stabilire a cerințelor de comercializare a cărnii de pasăre;

45. <https://lege.md/act/zootehniei>

46. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133184&lang=ro#

47. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123163&lang=ro

48. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103341&lang=ro#

49. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124081&lang=ro#

50. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=48390&lang=ro

51. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130549&lang=ro#

- Hotărârea Guvernului nr. 560/2015⁵² cu privire la aprobarea Normei de sănătate animală și publică, precum și a modelelor de certificate pentru importul anumitor produse din carne tratată, stomacuri, vezici și intestine destinate consumului uman.

Cadrul normativ pentru sectorul ouălor:

- Hotărârea Guvernului nr. 1208/2008⁵³ cu privire la aprobarea Normei sanitar-veterinare privind comercializarea ouălor pentru consum uman;
- Hotărârea Guvernului nr. 357/2012⁵⁴ pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind comercializarea și importul păsărilor domestice și ouălor pentru incubație.

Cadrul normativ pentru sectorul laptei și produselor lactate:

- Hotărârea Guvernului nr. 158/2019⁵⁵ cu privire la aprobarea Cerințelor de calitate pentru lapte și produsele lactate;
- Hotărârea Guvernului nr. 711/2014⁵⁶ pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind stabilirea condițiilor de sănătate animală și sănătate publică și de certificare sanitar-veterinară a importurilor de lapte crud, a produselor lactate, a colostrului și a produselor pe bază de colostru destinate consumului uman;
- Hotărârea Guvernului nr. 1324/2008⁵⁷ pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind cerințele de sănătate animală și sănătate publică veterinară și de certificare sanitar-veterinară a importurilor de lapte tratat termic, de produse lactate și de lapte crud destinate consumului uman.

Politica de investiții

În conformitate cu legislația moldovenească, societățile străine se bucură de tratament național în majoritatea aspectelor. Legea cu privire la investițiile în antreprenariat⁵⁸ interzice discriminarea investițiilor pe baza cetățeniei,

domiciliului, reședinței, locului de înregistrare, locului de activitate, statului de origine sau a oricărui alt motiv.

Guvernul se angajează să consolideze climatul investițional și de afaceri din Moldova pentru a atrage investiții străine, ceea ce va contribui la atenuarea impactului economic negativ al pandemiei COVID-19, al crizei energetice și al perturbărilor din economia moldovenească.

Moldova dispune de o agenție de promovare a investițiilor⁵⁹ care oferă asistență potențialilor investitori cu informații despre înregistrarea afacerilor sau despre sectoarele industriale, facilitează contactele cu autoritățile relevante și organizează vizite de studiu.

Moldova a semnat acorduri bilaterale de protecție și promovare a investițiilor cu 44 de țări și tratate de evitare a dublei impozitări cu 50 de țări.

Sprrijinul de stat din partea Guvernului este alocat prin intermediul fondului de subvenționare, iar politica de subvenționare este elaborată de MAIA și este implementată de AIPA, prevăzută în Legea nr. 71/2023⁶⁰ cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural.

Reglementările privind distribuirea subvențiilor, Fondul național pentru dezvoltarea agriculturii și a mediului rural, pot fi accesate pe site-ul AIPA⁶¹.

Politica fiscală și vamală

Relațiile vamale și cooperarea dintre UE și Republica Moldova fac parte din ansamblul relațiilor politice și economice ale UE. Moldova este o țară parteneră a Parteneriatului estic și a politicii europene de vecinătate. UE și Moldova au convenit asupra unei noi agende de asociere în 2022.

Acordul de asociere dintre UE și Republica Moldova, semnat la 27 iunie 2014 și intrat în vigoare la 1 iulie 2016, cuprinde mai multe norme de cooperare economică și comercială, inclusiv dispoziții generale privind:

52. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125626&lang=ro#

53. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130496&lang=ro#

54. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=48276&lang=ro

55. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113282&lang=ro

56. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125623&lang=ro#

57. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=67622&lang=ro

58. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138560&lang=ro#

59. <https://invest.gov.md>

60. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136602&lang=ro

61. <https://aipa.gov.md/ro/content/regulamentele-de-subventionare>

- Vamă și facilitarea comerțului (Capitolul 5, Art. 192-201);
- Fiscalitate (Capitolul 8, Art. 52-57).

Acordul de asociere UE-Moldova introduce un regim comercial preferențial, DCFTA. Acest sistem comercial preferențial a permis Moldovei să beneficieze de tarife reduse sau eliminate pentru mărfurile sale, de o piață a serviciilor mai mare și de condiții mai bune de investiții. O parte importantă a DCFTA constă în alinierea legislației moldovenești în materie de comerț la anumite acte legislative ale UE.

Rata standard a **taxei pe valoarea adăugată (TVA)** în Moldova este în prezent de 20%. Aceasta se aplică la livrările locale de bunuri și servicii, precum și la importul de bunuri și servicii printr-un mecanism de schimb invers. În afară de cele de mai sus, de exemplu, livrările locale de lapte și produse lactate și de produse zootehnice fac obiectul unor cote reduse de TVA – cota de TVA de 8%.

În calitate de membru al Organizației Mondiale a Vănilor, Moldova aplică tarife de import pentru mărfurile clasificate în conformitate cu Sistemul armonizat internațional de denumire și codificare a mărfurilor (SA). Taxele vamale sunt calculate în funcție de valoarea mărfurilor (*taxă ad valorem*), de cantitatea în natură sau de o combinație a celor două. Taxa vamală *ad valorem* are cea mai largă aplicare, variind de la zero la 25 % din valoarea articolelor importate. O combinație a celor două se aplică unei serii de produse din carne importate. Rata medie ponderată în funcție de schimburile comerciale a taxelor vamale⁶² este de 4,2% pentru toate mărfurile și de 11,2 % pentru produsele agricole.

Asociații de afaceri

Asociațiile de afaceri din lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate din Republica Moldova sunt organizații neguvernamentale și au ca obiect de activitate promovarea intereselor membrilor asociațiilor și susținerea priorităților sectoriale, lobby pentru sectorul cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate; promovarea legislației și protecția drepturilor consumatorilor; înființarea unui serviciu de consultanță calificat pentru membri; promovarea înființării pieței cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate; identificarea problemelor cu care se confruntă fermierii, producătorii și procesatorii; sesiuni consultative de instruire pentru a ajuta membrii în ceea ce privește managementul fermei și al calității, principiile de siguranță alimentară, reglementări.

În perioada 14 august 2023 - 25 septembrie 2023, au fost realizate mai multe interviuri cu 8 asociații de afaceri, 7 dintre acestea au contribuit și au participat la completarea chestionarului și la furnizarea de informații utilizate în cadrul studiului (Anexa 11).

Asociația Obștească „Asociația Fermierilor – Producători de Lapte”: Asociația a fost înființată în 2017 de către fermieri – producători de lapte. În prezent, asociația este formată din 101 membri. Organizația are un reprezentant în toate regiunile Moldovei. Obiectivele asociației sunt identificarea nevoilor fermierilor și sprijinul corespunzător pentru dezvoltarea durabilă a sectorului laptelui din Moldova.

Asociația națională a producătorilor de lapte și produse lactate „Lapte”: Asociația a fost fondată în 2012 cu ideea și necesitatea de a promova sectorul laptelui, reunind astfel producătorii de lapte (fermierii) și procesatorii. În prezent are peste 60 de membri și este asociația care promovează interesele mediului de afaceri în sectorul de prelucrare a laptelui și exportului de produse lactate.

Asociația Patronală a Avicultorilor din Moldova: Domeniul de activitate al asociației este avicultura, și-a început activitatea în 2018, are în prezent 23 de membri. Asociația se angajează să consolideze sectorul avicol din țară pentru a obține rezultate în ceea ce privește exportul de carne de pasăre pe piața UE.

Asociația Uniunea Producătorilor din Industria Avicolă din Republica Moldova: Asociația cu cea mai mare experiență de activitate în lanțul valoric avicol, fondată în anul 2009 și care reunește 7 producători de păsări din țară și promovează interesele membrilor încă de la înființarea asociației.

Patronatul Întreprinderilor Industriei Prelucrătoare de Carne: Asociația a fost creată în 2011 și are acum peste 14 membri, producători de carne, procesatori și abatoare. Principalele funcții ale asociației sunt promovarea sectorului industriei cărnii, acordarea sprijinului pentru schimbul de cunoștințe și adoptarea celor mai bune practici, precum și oferirea de oportunități de networking și colaborări cu instituțiile guvernamentale.

Federația Națională a Crescătorilor de Ovine și Caprine din Moldova: Federația și-a început activitatea în 2008 și de atunci promovează interesele crescătorilor de ovine și caprine, iar în prezent numără 25 de crescători din toată țara.

62. <https://www.trade.gov/customs-info-database-user-guide>

Asociația Crescătorilor de Bovine, Ovine și Caprine din raionul Orhei: Asociația a fost înființată în 2015 cu scopul de a unifica crescătoria de bovine, ovine și caprine din raionul Orhei. În prezent reunește 87 de membri din toate regiunile Moldovei, inclusiv ferme de creștere a bovinelor, ovinelor și caprinelor.

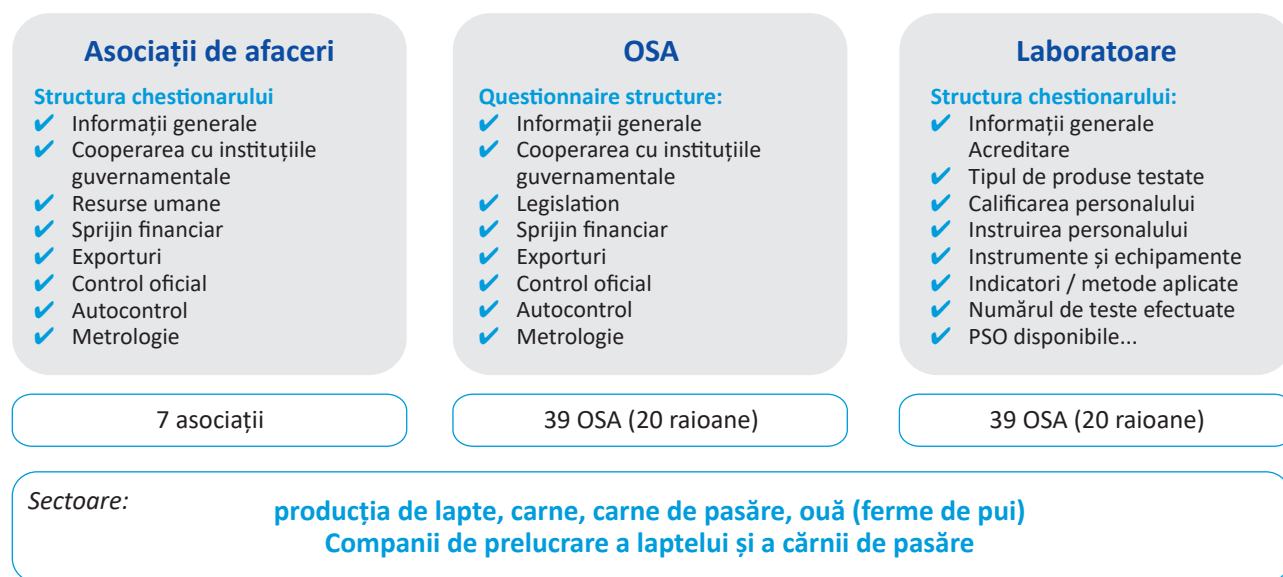
Asociația Producătorilor de Carne de Porc: Asociația a fost fondată în 2015 și reunește 12 fondatori, fermieri – producători de carne de porc, cele mai mari companii din

Moldova, cu perspectiva de alăturare și a altor producători mici și mijlocii din țară.

Sondaj în rândul părților interesate

Pentru a realiza o analiză amplă și cuprinzătoare a situației din lanțurile valorice din sectorul cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate, au fost elaborate chestionare pentru OSA, asociații de afaceri și operatori de sisteme de infrastructură de calitate.

Figura 45. Sondaj în rândul părților interesate

Sursa: Elaborat de autori

Întrebările sondajului au acoperit: informații generale despre asociație; cooperarea cu instituțiile guvernamentale; resursele umane; sprijinul financiar; exportul; controlul oficial; autocontrolul și secțiunile metrologice. La sondaj au participat din sectorul de afaceri, 7 asociații și 39 de OSA din 20 de raioane ale țării.

În urma discuțiilor purtate cu reprezentanții asociațiilor de afaceri și a răspunsurilor la chestionare din partea OSA (a se vedea Anexa 11), au fost identificate următoarele aspecte și provocări-cheie.

Provocări:

- O solicitare din partea asociațiilor este de a crea grupuri de lucru cu ANSA pe multiple segmente (identificarea și trasabilitatea animalelor, bunăstarea animalelor, implementarea autocontrolului, subproduse etc.). Este nevoie de un mecanism mai eficient de informare a OSA în domeniul zootehniei și al siguranței alimentare.
- Implementarea autocontrolului – supravegherea sis-

tematică prin examene microbiologice se realizează în laboratoare de diagnostic acreditate, stabilite pe un procent de probe colectate în funcție de necesitate și de analiza de risc, cum ar fi: probe de carne, probe de sânge, probe din incubatoare, cadavre, conform programului anual stabilit. Fermele producătoare de lapte efectuează zilnic probe de control al laptelui în momentul în care laptele este livrat la unitățile de procesare pentru parametri precum densitatea, aciditatea și conținutul de grăsime. În sectorul fermelor de lapte, autocontrolul mai trebuie să fie implementat.

- Fermierii constată o scădere continuă a forței de muncă, o lipsă de personal calificat și incapacitatea de a oferi salarii corespunzătoare. Tendințele demografice din Republica Moldova arată perspective negative pe termen lung pentru oferta de forță de muncă în sectorul producției de lapte. Există o criză de personal în fermele de creștere a animalelor și o lipsă acută de forță de muncă în mediul rural, fermierii depunând mai multe eforturi decât înainte

pentru a recruta personal. Capitalul uman din ferme provine din mediul rural, majoritatea lucrătorilor care au dobândit o pregătire în domeniul producției (recunoscută oficial) într-o anumită specialitate (zootehnie, medicină veterinară) sunt pensionați sau în pragul vârstei de pensionare.

- Asociația „Lapte” are nevoie de sprijin financiar pentru achiziționarea de utilaje și echipamente în scopul furnizării de servicii veterinare membrilor Asociației, inclusiv: aparat pentru ultrasunete, laborator pentru controlul calității laptelui și a furajelor, echipamente și accesorii pentru curățarea copitelor, teste rapide pentru efectuarea analizei corpilor cetonici din sânge, precum și sprijin tehnic pentru instruirea specialiștilor privind utilizarea laboratoarelor, utilajelor, aparatelor și echipamentelor menționate mai sus.
- Sunt necesare cursuri de formare pentru îmbunătățirea cunoștințelor în domeniul zootehniei, al medicinei veterinare, al tehnicilor de igienă și de muls, al podiatriei, al ecografiei, al înseminării artificiale a vacilor (tehnica de lucru) și al nutriției bovinelor etc. Cursurile de formare necesită finanțare, iar asociațiile sunt în prezent susținute în totalitate de cotizațiile membrilor și nu dispun de finanțare pentru implementarea programelor de formare pentru

membrii lor.

- Fermierii sunt inspectați de ANSA pentru control oficial de 2-3 ori/an. Companiile de procesare sunt inspectate de ANSA pentru control oficial de 6-8 ori/an. Controlul oficial și prelevarea de probe sunt efectuate fără notificarea prealabilă a fermierilor. Fermierii sunt informați cu privire la controalele oficiale prin publicarea de către ANSA a listelor cu întreprinderile planificate pentru verificare. Concluziile și recomandările din prescripțiile emise de ANSA sunt furnizate în mod clar și ușor de înțeles. Fermierii obțin rezultatele testelor de control oficial pe suport de hârtie și/sau online.

3.6 Analiza SWOT a lanțurilor valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate

Punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările identificate în urma discuțiilor cu reprezentanții asociațiilor de afaceri, precum și în urma discuțiilor purtate direct cu organizațiile obștești sunt reflectate în analiza SWOT.

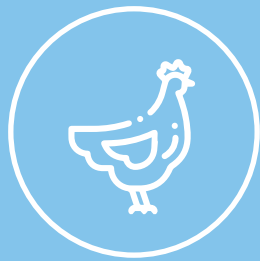
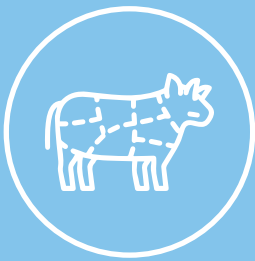
Tabelul 23. Analiza SWOT a lanțurilor valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Existența unor asociații profesionale de afaceri și o bună colaborare cu instituțiile guvernamentale; • Sprijin guvernamental (subvenții) pentru dezvoltarea sectorului cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate; • Procesul în curs de armonizare a cadrului legislativ; • Potențial de acoperire a necesarului de furaje pentru animale în sectorul zootehnic; • Existența întreprinderilor cu capacități de procesare a cărnii, cărnii de pasăre, ouălor și produselor lactate; • Elaborarea de orientări pentru OSA cu privire la cerințele UE pentru exportul de carne de pasăre, ouă și pentru supravegherea producției de lapte 	<ul style="list-style-type: none"> • Competitivitate și cooperare scăzută în rândul OSA; • Reziliență scăzută la șocuri; • Gamă restrânsă de produse; • Un număr mic de parteneri comerciali; • Probleme de conformitate; • Educație insuficientă a producătorilor; • Nivel insuficient de conformitate a producției cu standardele de sănătate și bunăstare a animalelor, de siguranță alimentară și de protecție a mediului; • Lipsa de personal calificat.
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea producției de lapte pentru a asigura cererea de pe piața internă și competitivitatea cărnii, a cărnii de pasăre și a produselor lactate; • Diversificarea pieței de export și diversificarea produselor, promovarea produselor tradiționale; • Dezvoltarea de clustere, grupuri de producție și de marketing, precum și alte forme de asociere; • Implementarea sistemului de management al calității; • Dezvoltarea unei producții zootehnice durabile; • Creșterea altor specii de păsări de curte (curcani, rațe); • Aplicarea standardelor voluntare ale operatorilor din sectorul alimentar în scopul exportului de produse pe piețele externe (BRC, IFC etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Fenomene climatice nefavorabile; • Declanșarea unor fenomene epizootice regionale; • Situații geopolitice și concurența din partea țărilor vecine; • Procese demografice care duc la reducerea numărului de brațe de muncă și a volumului de consum; • Lipsa resurselor financiare și potențialul financiar slab de dezvoltare; • Costul mai ridicat al forței de muncă.

Sursa: Elaborat de autori

4.

Cartografierea detaliată și analiza de performanță a instituțiilor SNIC

Organismul de elaborare a politicilor în domeniul acreditării și evaluării conformității

Politica de stat în domeniul acreditării și evaluării conformității este elaborată de către organul central de specialitate al administrației publice responsabil de infrastructura calității – Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării⁶³.

Organismul național de acreditare

Activitatea de acreditare este desfășurată de către Centrul Național de Acreditare, desemnat ca unic organism național de acreditare, cu denumirea prescurtată „MOLDAC”. Este o instituție publică, monitorizată de organul de specialitate al administrației publice centrale responsabil de infrastructura calității, nu este subordonată nici unui organism public sau privat. MOLDAC își exercită funcțiile și atribuțiile în baza unui regulament, aprobat de Guvern cu aprobarea prealabilă a Comisiei economie, buget și finanțe a Parlamentului. MOLDAC este o organizație ne-comercială, care activează fără scop lucrativ⁶⁴.

Consiliul de acreditare

Pentru a asigura imparțialitatea, dezvoltarea și respectarea principiilor și a politicilor de funcționare, precum și participarea efectivă și echilibrată a tuturor părților interesate direct sau indirect în activitatea Centrului Național de Acreditare, în cadrul acestuia este instituită o comisie de acreditare, care este un organism consultativ și care funcționează nesalarizat, iar deciziile acesteia nu sunt obligatorii.

Comisia de acreditare este formată din 11 membri. Organizarea și funcționarea acesteia, precum și modul de alegere/numire a membrilor sunt stabilite în regulamentul comisiei, elaborat și aprobat de către Centrul Național de Acreditare, cu acordul părților interesate.

Componenta comisiei de acreditare se aprobă de către Centrul Național de Acreditare în baza propunerilor făcute de către reprezentanții părților interesate, și anume organismele de evaluare a conformității acreditate; beneficiarii activităților de evaluare a conformității; consumatorii; autoritățile cu funcții de reglementare interesate în dezvoltarea acreditării și evaluării conformității.

Evaluarea conformității poate fi obligatorie sau voluntară. Evaluarea conformității în domeniul reglementat

se efectuează numai de către organismele de evaluare a conformității acreditate. Evaluarea conformității produselor cu cerințele esențiale se realizează prin aplicarea, la alegerea producătorului, a uneia dintre procedurile de evaluare a conformității prevăzute în reglementarea tehnică aplicabilă.

În cazul în care un organism de evaluare a conformității constată că cerințele reglementărilor tehnice aplicabile produsului sau ale standardelor europene armonizate adoptate ca standarde moldovenești sau ale specificațiilor tehnice relevante nu sunt îndeplinite de către producător, acesta solicită producătorului să ia măsurile corective corespunzătoare și nu eliberează un certificat de conformitate.

În cazul în care, în timpul monitorizării conformității, după eliberarea certificatului, un organism de evaluare a conformității constată că un produs nu mai este conform, acesta solicită producătorului să ia măsurile corective corespunzătoare și suspendă sau retrage certificatul, după caz.

Organismul de evaluare a conformității cooperează cu alte organisme de evaluare a conformității care efectuează evaluări similare ale conformității și care acoperă aceleași produse, furnizând informații relevante privind rezultatele negative ale evaluărilor de conformitate și, la cerere, rezultatele pozitive ale evaluărilor de conformitate.

Certificare

În timpul procesului de certificare a conformității produselor de către organismele de certificare acreditate, se atestă conformitatea produselor cu cerințele esențiale aplicabile, în conformitate cu modulele și schemele de certificare aprobate de Guvern.

Inspecție

Scopul inspecției este de a efectua evaluări la cererea agenților economici și/sau a autorităților administrației publice, având ca obiectiv furnizarea de informații privind conformitatea cu reglementările, standardele sau alte cerințe specifice ale obiectului inspectat către partea interesată. Reperetele inspecției pot include elemente legate de cantitate, calitate, securitate și utilizabilitate, precum și de respectarea permanentă a securității în funcționarea obiectelor sau a sistemelor industriale.

63. <https://mded.gov.md/en/>

64. <https://acreditare.md/en/>

Testare

Un laborator acreditat efectuează testarea uneia sau mai multor caracteristici ale unui obiect care face obiectul evaluării conformității pe baza unei proceduri stabilite. Testarea poate fi o parte a inspecției sau a certificării conformității cu reglementările tehnice aplicabile.

4.1 Cartografierea actorilor existenți în domeniul serviciilor de evaluare a conformității

Secția Metrologie, standardizare și evaluarea conformității este o subdiviziune structurală în componența Direcției infrastructură calității și supravegherea pieței din cadrul Ministerului Dezvoltării Economice și Digitizării.

Misiunea secției este de a asigura organizarea și coordonarea activităților de standardizare, metrologie, acreditare și evaluare a conformității și de reglementare tehnică la nivel național.

Organismul Național de Acreditare MOLDAC acreditează organismele de evaluare a conformității în raport cu crit-

eriile generale de acreditare, cod CA, care sunt obligatorii pentru organismele de evaluare a conformității.

Criteriile generale de acreditare, cod CA, sunt cele prezentate în documentele normative relevante pentru funcționarea organismului de evaluare a conformității (OEC), standardele de referință, documentele organizațiilor europene și internaționale EA, IAF, ILAC.

MOLDAC acreditează **organismele de evaluare a conformității** în baza standardelor de referință și eliberează certificate de acreditare. Evaluarea conformității se efectuează în mod obligatoriu sau voluntar de către următoarele organisme:

- laboratoare de încercări;
- laboratoare de etalonări;
- organisme de inspecție în domeniul evaluării conformității;
- organisme de certificare a produselor;
- organisme de certificare a sistemelor de management;
- organizatori de scheme de testare interlaboratoare;
- organisme de evaluare a conformității pentru noi domenii stabilite de EA-Cooperarea Europeană pentru Acreditare sau de autoritățile cu funcții de reglementare.

Tabelul 24. Actorii serviciilor de evaluare a conformității în Republica Moldova

Denumire	Statutul oficial și	Role in the Conformity assessment services
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	administrație publică centrală https://mded.gov.md	Organism de elaborare a politicilor în domeniul acreditării și evaluării conformității
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	administrație publică centrală https://maia.gov.md/en	Organism de elaborare a politicilor în domeniul siguranței alimentare și al controlului calității
MOLDAC	Instituție publică https://acreditare.md/en/	Organism național de acreditare Acreditează organismele de evaluare a conformității pe baza standardelor de referință și eliberează certificate de acreditare
Institutul Național de Metrologie	Instituție publică https://inm.md/rom	Etalonare – asigurarea trasabilității și, prin urmare, a credibilității, la nivel regional și internațional, a măsurătorilor.
Institutul de Standardizare din Moldova	Instituție publică https://standard.md	Organism de implementare a politicilor în domeniul standardizării, subordonat MDED
Centrul de metrologie aplicată și certificare (E-CMAC)	Întreprindere de stat Chișinău, str. E. Coca 28	Organism de certificare a sistemului de management al siguranței alimentelor. Oferă servicii de certificare a etalonării
Laboratoare de testare CRDV	Instituții publice Chișinău, str. Murelor 3	Laboratoare de testare a produselor alimentare și a sănătății animale
Laboratoarele ANSP	Instituție publică Chișinău, str. Gh. Asachi 67	Laboratoare de testare a produselor alimentare, a aditivilor alimentari, a suplimentelor alimentare, a apei minerale și potabile.
SA Basarabia Nord	Laborator privat Bălți, str. Victoriei 90	Laborator de testare a produselor din carne în cadrul întreprinderii de prelucrare a cărnii

Denumire	Statutul oficial și date de contact	Rolul în cadrul serviciilor de evaluare a conformității
Imunotehnomed SRL	Laborator privat https://imunotehnomed.md	Laborator de testare a produselor alimentare
Centrul de metrologie aplicată	Întreprindere de stat Chișinău, str. E. Coca 28	Organism de certificare a produselor
Conservstandard SRL	Companie privată Chișinău, str. Uzinelor 11	Organism de certificare a produselor
Centrul de metrologie aplicată	Întreprindere de stat Chișinău, str. E. Coca 28	Organism de certificare a sistemului de management al calității
ANSA	https://www.ansa.gov.md	Organism de control

Sursa: Elaborat de autori

4.2 Structura și descrierea OEC

Organismele de evaluare a conformității și referința de acreditare:

- **Laboratoare:** Laboratoare de încercări (SM SR EN ISO/CEI 17025); Laboratoare de etalonări (SM SR EN ISO/CEI 17025); Laboratoare de verificare metrologică (SM SR EN ISO/CEI 17020);
- **Organisme de certificare:** Organisme de certificare a produselor (SM SR EN 45011 / SM SR EN ISO/CEI 17065); Organisme de certificare a sistemelor de management al calității (SM SR EN ISO/CEI 17021); Organisme de certificare a sistemelor de management al siguranței alimentare (SM SR EN ISO/CEI 17021 combinat cu SM SR ISO/TS 22003);
- **Organisme de inspecție:** Organisme de control (SM SR EN ISO/CEI 17020).

În cazul în care unul dintre reperele de acreditare este revizuit sau apare un nou reper de acreditare, MOLDAC adoptă automat modificările în criteriile sale și acordă clienților săi o perioadă rezonabilă de tranziție, conform documentelor informative publicate pe site.⁶⁵ Durata unui ciclu de acreditare este de 4 ani, iar OEC trebuie să solicite reevaluarea cu 6 luni înainte de expirarea acesteia, depunând la secretariatul MOLDAC setul de documente și înregistrări conform Listei de documente prezentate de OEC. În cazul în care cererea de reevaluare nu este depusă de către OEC cu câteva luni înainte de expirarea acesteia, perioada de valabilitate a certificatului de acreditare nu se prelungește, iar cererea OEC este înregistrată pentru acreditare inițială (la finalul procesului de acreditare inițială, OEC primește un Certificat de acreditare cu un număr nou).

Reevaluarea este la fel de cuprinzătoare ca și evaluarea inițială și are ca scop verificarea deplină a conformității organismelor acreditate cu toate criteriile de acreditare. Astfel, în timpul unei vizite de reevaluare, toate elementele sistemului de management și activitățile tehnice sunt evaluate, la fel ca în cadrul unei evaluări inițiale.

Echipa de evaluare MOLDAC ia în considerare toate informațiile și experiența acumulată în timpul evaluărilor anterioare, efectuate în ciclul de acreditare precedent.

MOLDAC are dreptul de a suspenda acreditarea atunci când OEC nu îndeplinește cerințele de acreditare sau nu respectă regulile de acreditare.

În cazul retragerii acreditării, MOLDAC exclude OEC din Registrul OEC acreditate, publicat pe pagina sa web, cu precizarea dacă retragerea a fost la cererea OEC sau la decizia MOLDAC, iar contractul de acreditare se consideră reziliat de drept.

Organisme de evaluare a conformității acreditate

Organisme de certificare a sistemelor de management al siguranței alimentelor⁶⁶

Acreditate în conformitate cu SM SR EN ISO/CEI 17021-1:2015 și SM ISO/TS 22003:2014

1. Organismul de Certificare Sisteme de Management al Siguranței Alimentelor din cadrul ÎS „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare”.

65. www.acreditare.md

66. https://acreditare.md/register_category/organisme-de-certificare-sisteme-de-management-al-sigurantei-alimentelor/

Laboratoare de încercări (LÎ)⁶⁷

Accreditate în conformitate cu SM EN ISO/IEC 17025:2018

1. LÎ din cadrul IP „Centrul Republican de Diagnostic Veterinar” (CRDV) (Chișinău - produse alimentare și sănătate animală, Dondușeni - produse alimentare, Drochia - sănătate animală, Cahul - sănătate animală);
2. LÎ al IP „Laboratorul central de testare a băuturilor alcoolice/Nealcoolice și a produselor conservate”;
3. Centrul de testare în laboratorul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică;
4. ÎL al SA „Basarabia-Nord”;
5. Laboratorul din cadrul SC „Imunotehnomed” SRL;
6. ÎL al Secției diagnostic de laborator a CSP municipiul Chișinău, ANSP.

Laboratoare de etalonări⁶⁸

Accreditate în conformitate cu SM EN ISO/CEI 17025:2018

1. Laborator de etalonare din cadrul ÎS „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare”.

Se măsoară mărimile geometrice, mase și termice. Obiectele de etalonare sunt: calibre Vernier; calibre digitale; sită pentru cernere; termometre de sticlă cu lichid; termometre digitale/electronice; premise termostate (termostate aer, termostate lichid, inclusiv camere, dulapuri și sterilizatoare cu aer uscat, sterilizatoare cu aer umed – autoclave, cuptoare electrice); clase de greutate E2, F1, F2, M1-M3; greutăți speciale; dispozitive de cântărire cu funcționare neautomată.

Principiul metodei de etalonare este comparația directă, iar pentru greutăți, principiul metodei este prin comparație cu greutăți standard prin metoda substituției.

2. Laboratoarele de etalonare din cadrul IP „Institutul Național de Metrologie” (*suspendare parțială a acreditării până la 27.10.2023*).

Cantitatea măsurată/calibrată: masa, forța, presiunea, volumul, lungimea, fluxurile de lichide, fluxurile de gaze, densitatea lichidelor, concentrația ionilor de hidrogen, conductivitatea electrolitică.

Principiul metodei de etalonare este substituția, comparația directă, măsurarea directă, măsurarea indirectă, metoda gravimetrică și metoda volumetrică.

3. Laboratorul de etalonări din cadrul SRL „Alex Sistem”. Obiectele de etalonări sunt greutăți din clasele F2, M1 - M3; greutăți speciale; dispozitive de cântărire cu funcționare neautomată, inclusiv comparatoare de masă.

Principiul metodei de etalonare este compararea directă prin metoda substituției.

Organisme de certificare a produselor⁶⁹

ACREDITATE ÎN CONFORMITATE CU SM EN ISO/CEI 17065:2013

1. OC produse în cadrul Î.S. „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare”.
2. OC produse de „Conservstandard” SRL.
3. OC produse din cadrul I.P. „Laboratorul central de testare a băuturilor alcoolice/Nealcoolice și a produselor conservate”.

Organisme de certificare a sistemelor de management al calității⁷⁰

ACREDITATE ÎN CONFORMITATE CU SM SR EN ISO/ CEI 17021-1:2015 și SM EN ISO/CEI 17021-3:2019

1. Organism de certificare a sistemelor de management al calității din cadrul Î.S. „Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare”.

Organisme de inspecție⁷¹

ACREDITATE ÎN CONFORMITATE CU SM EN ISO/CEI 17020:2013

1. ANSA - Nu este acreditată.

67. https://acreditare.md/register_category/laboratoare-de-incercari/

68. https://acreditare.md/register_category/laboratoare-de-etalonari/

69. https://acreditare.md/register_category/organisme-de-certificare-a-produselor/

70. https://acreditare.md/register_category/organisme-de-certificare-sisteme-de-management-al-calitatii/

71. https://acreditare.md/register_category/organisme-de-inspectie/

Punerea în aplicare a standardelor de calitate (HACCP și ISO 22000)

Caracteristica siguranței alimentelor este absența pericolelor de origine alimentară la punctul de consum. Aceste pericole pot apărea în diferite etape ale lanțului alimentar, prin urmare este important să se efectueze controale corespunzătoare în întreaga rețea. Siguranța alimentară este asigurată prin eforturile combinate ale tuturor părților care participă la lanțul alimentar, de la producătorii de furaje și producătorii primari la producătorii de alimente, operatorii de transport și depozitare, și subcontractanții, până la punctele de vânzare cu amănuntul și de servicii alimentare. HACCP presupune identificarea pericolelor potențiale în procesul de producție alimentară și punerea în aplicare a măsurilor de control în punctele de importanță majoră pentru a asigura siguranța alimentară. Astfel, în conformitate cu cerințele UE, implementarea HACCP este obligatorie pentru toți OSA de origine animală. Există standarde internaționale de calitate care acoperă HACCP și alte procese legate de manipularea alimentelor. ISO 22000 – sistem de management al siguranței alimentelor – cerințe pentru orice organizație din lanțul alimentar, este recunoscut la nivel internațional ca fiind cel mai relevant document care sprijină dezvoltarea unui sistem de management al siguranței alimentelor (FSMS).

Conform datelor ANSA, numărul total de OSA din lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate, 290 de întreprinderi, 66 de întreprinderi (aproximativ

23%) au implementat standardul de calitate ISO 22000 sau HACCP, unele întreprinderi au implementat standarde de calitate ISO și HACCP. 25 de abatoare au implementat HACCP sau ISO 22000 (ISO 2200 – 9 întreprinderi, iar HACCP – 18 întreprinderi), din numărul total de 159 autorizate, ceea ce reprezintă 16%.

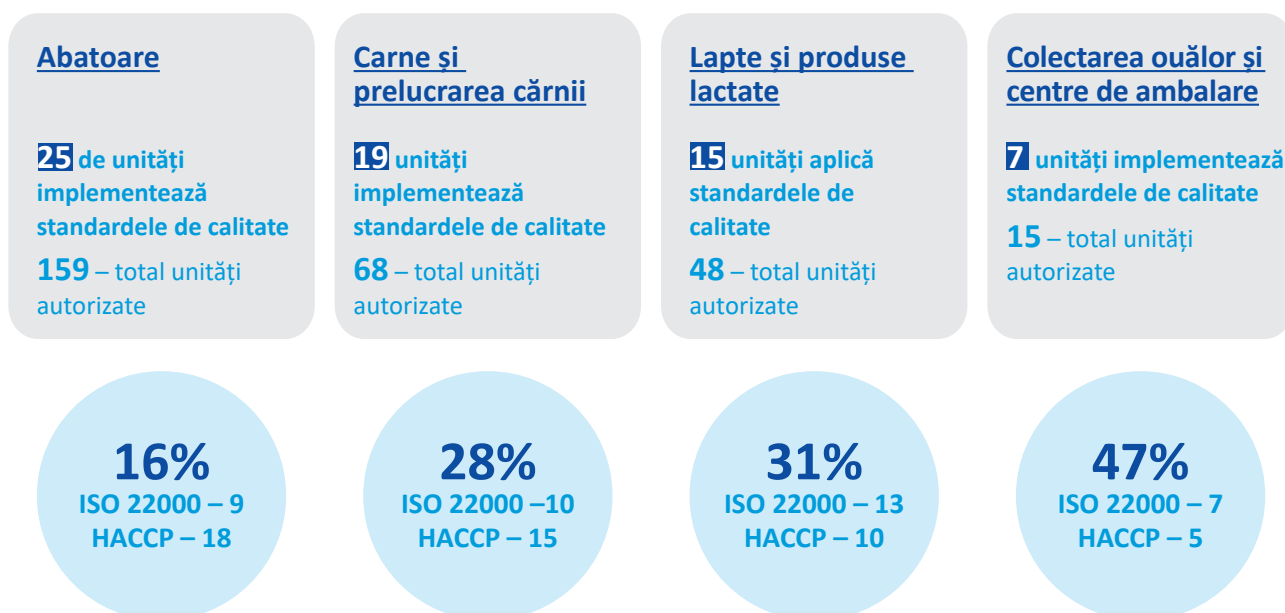
OSA ale unităților de prelucrare a cărnii au implementat standardele de calitate ISO în proporție de 28%, din numărul total de întreprinderi autorizate – 68, au implementat ISO 22000 – 10 întreprinderi și HACCP – 15 întreprinderi.

Lanțul valoric al laptelui și al produselor de prelucrare a laptelui, pe un număr total de 48 de întreprinderi, 15 OSA, în proporție de 31%, au implementat standarde de calitate (8 unități au implementat HACCP și ISO, 5 unități – doar ISO, iar 2 unități – doar HACCP).

Sectorul centrelor de producție, colectare și ambalare a ouălor are cea mai mare rată de implementare a standardelor de calitate, reprezentând 47% din numărul total de întreprinderi. Din cele 15 întreprinderi, 7 întreprinderi au implementat standardul ISO 22000 și 5 au implementat și HACCP.

Implementarea HACCP și certificarea ISO 22000 este în curs de desfășurare, prin urmare este necesar un sprijin suplimentar din partea Guvernului prin subvenționarea investițiilor.

Figura 46. Implementarea HACCP și ISO 22000

Sursa: Elaborat de autori pe baza datelor ANSA

4.3 O descriere detaliată a laboratoarelor de încercări

Pe parcursul ultimului deceniu, Republica Moldova a inițiat un amplu proces de reorganizare a sistemului de laboratoare. Astfel, începând cu anul 2018, ANSA a devenit fondatorul a 3 laboratoare de referință în domeniile sale de control. La fel, în anul 2023, prin Hotărârea Guvernului nr. 89/2023 a fost aprobat Planul național de dezvoltare (PND) pentru 2 ani, în care unul dintre obiective este „3) Fortificarea capacităților laboratoarelor din domeniile sanitar-veterinar și fitosanitar (acțiunea 1.2.38)”.

Cu sprijinul donatorilor, în ultimii 3 ani, sistemul de laboratoare de sănătate animală și siguranță alimentară a fost consolidat prin echiparea, aprovizionarea și formarea personalului laboratoarelor naționale de referință, cu accent pe păsări de curte, ouă, lapte și produse lactate.

Laboratoarele publice și private participă la punerea în aplicare a programelor de monitorizare de stat, precum și la prestarea de servicii pentru OSA.

Instituția publică „Centrul Republican de Diagnostic Veterinar”, în continuare (CRDV), este o persoană juridică care funcționează ca instituție publică autofinanțată, conform Hotărârii Guvernului nr. 1211 din 05.12.2018, și a fost fondată de ANSA. Organele de conducere ale CRDV sunt Consiliul – organ colegial superior și directorul – organ executiv.

Centrul CRDV are următoarele atribuții:

- Efectuarea de investigații de laborator în scopul evaluării stării de sănătate a animalelor și al asigurării aplicării măsurilor de supraveghere în condițiile prevăzute de legislația sanitar-veterinară și pentru siguranța sanitar-veterinară a produselor de origine animală;
- Efectuarea de investigații de laborator în domeniul siguranței alimentare și al calității produselor alimentare și al furajelor;
- Efectuarea de investigații de laborator pentru verificarea criteriilor de siguranță și igienă la unitățile alimentare și pentru verificarea parametrilor care influențează siguranța și calitatea furajelor;
- Efectuarea de investigații de laborator în domeniul controlului calității și siguranței alimentare a medicamentelor de uz veterinar;
- Monitorizarea stării de sănătate a animalelor privind activitatea sanitar-veterinară;
- Colectarea, diseminarea și analiza informațiilor științifice;

- Participarea la procesul de înregistrare a medicamentelor de uz veterinar în conformitate cu funcțiile atribuite de actele normative și de fondator;
- Desfășurarea activităților de certificare a produselor alimentare;
- Efectuarea de teste de laborator pentru stabilirea sau prelungirea termenului de valabilitate a produselor alimentare;
- Oferirea de consultanță și expertiză în domeniul testelor de laborator și oferirea de suport metodologic/organizarea de instruire pentru personalul de laborator din cadrul companiilor care fac parte din lanțul alimentar.

Conform organigramei instituției, CRDV are în structura sa 6 laboratoare:

- Laboratorul de încercări a produselor alimentare din Chișinău;
- Laboratorul de încercări a produselor alimentare din Dondușeni;
- Laboratorul de încercări a produselor alimentare din Bălți (nu funcționează);
- Laboratorul de diagnosticare a sănătății animalelor din Chișinău;
- Laboratorul de diagnosticare a sănătății animalelor din Cahul (neacreditat);
- Laboratorul de diagnosticare a sănătății animalelor din Drochia.

CRDV se autofinanțează începând cu 15 ianuarie 2021 și prestează servicii conform noilor tarife aprobate (HG nr. 994/2020), însă fondurile acumulate sunt minim suficiente pentru a menține activitatea CRDV. Menținerea activității laboratorului se bazează pe investigațiile de laborator, efectuate în cadrul programelor de monitorizare de stat pentru siguranța alimentelor și sănătatea animalelor.

Serviciile oferite de laboratoarele diagnostic sănătatea animalelor prezintă activități strategice de interes național în domeniul sănătății animalelor, inclusiv servicii de investigație pentru diagnosticarea bolilor animalelor.

Laboratorul de încercări a produselor alimentare al CRDV este reprezentat de două subdiviziuni funcționale – la Chișinău (CRDV Chișinău) și la Dondușeni (CRDV Dondușeni), ambele laboratoare fiind acreditate conform cerințelor ISO 17025. Laboratoarele CRDV Chișinău și CRDV Dondușeni efectuează teste în cadrul programelor de monitorizare și teste de laborator la solicitarea agenților economici.

Laboratorul diagnostică sănătatea animalelor este reprezentat de trei subdiviziuni funcționale ale CRDV (Chișinău, Drochia, Cahul), două dintre acestea sunt acreditate conform ISO 17025 – Chișinău și Drochia.

CRDV Chișinău dispune de trei (3) unități LC/MS/MS pentru determinarea reziduurilor de medicamente prin metoda de confirmare. Sunt implementate și acreditate metode pentru 10 grupe de substanțe. Un grup de substanțe – avermectine este implementat și acreditat cu ajutorul HPLC.

Provocările generale cu care se confruntă laboratorul CRDV sunt următoarele:

- Nu se pot achiziționa materiale, reactivi, kituri, consumabile în cantitățile necesare și la timp, ca să nu mai vorbim de achiziționarea de echipamente și de adăugarea unui alt laborator;
- Nu există acoperire financiară pentru începerea activității laboratorului de încercări a produselor alimentare din Bălți;
- Lipsa resurselor financiare, necesare pentru întreținerea și dezvoltarea laboratorului, este generată și de lipsa cererii de probe de investigație;
- Cercetarea indicatorilor de siguranță alimentară se efectuează în principal în Chișinău de către Laboratorul de încercări a produselor alimentare al CRDV;
- Pentru o activitate extinsă a laboratorului din Bălți, cu suficiente teste pentru menținerea activității, este necesară o planificare la nivelul ANSA pentru programele de monitorizare și implementarea programelor de autocontrol de către OSA, pentru investigarea produselor alimentare în trei domenii:
- Determinarea reziduurilor de medicamente în produse alimentare de origine animală (prin metoda de screening) și determinarea micotoxinelor;
- Determinarea indicilor de calitate în lapte materie primă, produse lactate;
- Determinarea indicilor microbiologici în produse alimentare, inclusiv produse culinare, lapte materie primă.

Centrul de testare din cadrul laboratorului Agenției Naționale pentru Sănătate Publică

Laboratorul este acreditat de MOLDAC. Certificat de acreditare nr. LÎ-044 din 17.02.2022. Standard de acreditare: SM EN ISO/IEC 17025:2018.

Laboratorul este contractat anual de ANSA pentru prestarea serviciilor de laborator în cadrul Programului Național de Monitorizare privind monitorizarea reziduurilor de pesticide organofosforice, organoclorurate și piretroide în carnea de pasăre, porc, vită și lapte. Laboratorul participă la programele naționale și internaționale de testare a competențelor (PT) și utilizează materiale de referință certificate TraceCERT și standarde analitice.

Laboratorul intenționează să achiziționeze echipamente Cromatograf de gaze cu detector FID, coloană specifică pentru determinarea acizilor grași trans în produsele alimentare, precum și alte echipamente, spectrofotometru molecular UV-VIS, spectrofotometru de absorbție atomică cu 3 tipuri de atomizare, și este nevoie de instruire și asistență tehnică a metodelor de determinare a acizilor grași trans în produse pentru copii, alte produse, coloranți, hidrocarburi aromatice policiclice (HAP-uri) în produse alimentare prin LC/MS/MS, GC/MS/MS, GS.

LÎ al SA „Basarabia-Nord”

Laboratorul se află în cadrul companiei de prelucrare și producție a produselor din carne.

Testele de laborator efectuate sunt pentru carnea crudă și produsele din carne. Tipul de teste efectuate se bazează pe metode senzoriale, metode volumetrice, metode foto-colorimetrice, metode gravimetrice și metode microbiologice. Prin metode microbiologice se determină numărul de colonii la 300C, bacteriile coliforme, bacteriile Salmonella, Staphylococcus aureus, colonii prezumtive de Listeria spp., drojdii și mucegai.

În urma sondajului efectuat în rândul OSA, 23% dintre respondenți au menționat că dispun de un laborator în cadrul companiei (Anexa 11).

Majoritatea unităților de procesare a laptelui și de prelucrare a cărnii au menționat că au în cadrul companiei un laborator utilizat în procesul tehnologic de producție (1 – acreditat, 7 – certificat, 2 – neacreditat).

Laborator analitic din cadrul SC „Imunotehnomed” SRL

Laboratorul privat care furnizează servicii de încercare a produselor și subproduselor de origine animală, a furajelor, teste a salubrității suprafețelor etc. Laboratorul este acreditat de către MOLDAC în conformitate cu standardul SM EN ISO/CEI 17025:2018. Cerințe generale privind competența laboratoarelor de încercări și etalonări (Certificat de acreditare nr. LÎ-105 din 18.03.2016).

Laboratorul este contractat anual de către ANSA pentru prestarea serviciilor de laborator în cadrul programului de monitorizare de stat. Fiind contractat de ANSA în cadrul programului de monitorizare de stat, laboratorul utilizează software-ul LIMS.

SC Imunotehnomed SRL este, de asemenea, distribuitor de echipamente din țările UE, alături de distribuția și instalarea echipamentelor de laborator, oferă și asigură ment-

enanța echipamentelor, precum și instruirea personalului tehnic.

Provocări:

- În timpul pandemiei, laboratorul SC „Imunoteh-nomed” SRL a aplicat metodele privind furnizarea de servicii de diagnostic de laborator pe segmentul sănătății animalelor și în special a bolilor de producție ale animalelor de fermă (prin metoda ELISA cantitativă – păsări – ex.: bronșita infecțioasă aviară (IBV), boala Newcastle (NDV) și bursita infecțioasă (Gumboro) – inclusiv (vaccin recombinant), adenovirus aviari grupa 1, laringotraheita infecțioasă aviară etc. Porci, de ex., actinobacillus pleuropneumonia (App), gripa porcină etc. În situația în care frontierele țării au fost închise, rezultatele obținute rapid au permis producătorilor să ia măsuri corective la timp.
- Începând cu anul trecut, Tylosin, Eritromicina, Trimetoprim și Lincomicina au fost excluse din serviciile contractate. Metodele date au fost parțial excluse din domeniul de acreditare, deoarece întreținerea necesită investiții suplimentare pe fondul lipsei de solicitări.
- În ceea ce privește metodele de detectare a reziduurilor acreditate, laboratorul nu a avut nicio solicitare din partea producătorilor locali pentru determinarea reziduurilor de antibiotice în carne, lapte, ouă.
- Făcând parte din sectorul privat, laboratorul are posibilitatea de a-și extinde domeniul de activitate în determinarea reziduurilor, teste ID, teste microbiologice, teste de diagnostic veterinar cu includerea metodelor în domeniul de acreditare. În același timp, pentru un laborator privat, colaborarea cu ANSA pentru implementarea programului de stat este importantă în dezvoltarea de metode noi ce urmează a fi implementate.

Rezultatele testelor și metodelor laboratoarelor

Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 stabilește criteriile microbiologice pentru anumite microorganisme și normele de punere în aplicare pe care trebuie să le respecte OSA. S-a efectuat o analiză comparativă a criteriilor microbiologice a metodelor pentru carne, carne de pasăre și produse lactate, datele fiind prezentate în Anexa 3.

Criterii de siguranță alimentară. În cadrul CRDV, carnea și produsele din carne sunt testate pentru microorganismul

Listeria monocytogenes conform EN/ISO 11290-2 și EN/ISO 11290-2, detectarea *Salmonella* se realizează conform EN/ISO 6579-1 pentru carne și produse din carne, produse din carne de pasăre și produse lactate.

CRDV nu aplică metoda analitică de referință pentru enterotoxine stafilococice în produsele lactate din cauza lipsei de echipamente.

Criteriile de igienă a procesului Metoda analitică de referință a cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate pentru anumite microorganisme se realizează conform standardelor EN/ISO, după cum urmează: pentru *Enterobacteriaceae* în produsele din ouă – conform EN/ISO 21528-2, pentru *Campylobacter spp.* în produsele din carne de pasăre – în conformitate cu EN/ISO 10272-2, în carne și produse din carne pentru *numărul de colonii aerobe* – în conformitate cu EN/ISO 4833-1, pentru *Enterobacteriaceae* – în conformitate cu EN/ISO 21528-2, pentru *E. coli* – în conformitate cu EN/ISO 16649-1, în produsele lactate pentru *Enterobacteriaceae* – în conformitate cu EN/ISO 21528-2, pentru *Stafilococi coagulazo-pozitivi* – în conformitate cu EN/ISO 6888-1 sau EN/ISO 6888-2.

OSA efectuează teste, după caz, în funcție de criteriile microbiologice sau verifică funcționarea corectă a procedurilor lor pe baza principiilor HACCP și a bunelor practici de igienă și decid frecvența de prelevare a probelor corespunzătoare. Frecvența de prelevare a probelor poate fi adaptată la natura și dimensiunea întreprinderilor din sectorul agroalimentar.

În ceea ce privește numărul de teste efectuate, trebuie remarcat faptul că laboratorul CRDV, atât în domeniul siguranței alimentelor, cât și în cel al sănătății animalelor, a sporit numărul de probe începând cu anul 2020, a se vedea Anexa 3. Numărul de probe pentru metale grele și reziduuri de medicamente de uz veterinar a fost majorat cu aproximativ 10%. În ceea ce privește metodele microbiologice, numărul de teste a fost majorat cu aproximativ 15%.

Numărul de teste efectuate la laboratorul **Imunoteh-nomed** pentru determinarea reziduurilor de medicamente de uz veterinar a scăzut cu aproximativ 50%, iar pentru metodele de chimie alimentară a scăzut cu 30%. Laboratorul ANSP a crescut considerabil numărul de teste pentru determinarea reziduurilor de pesticide, de la 27 de probe în 2020 la 1455 de probe în 2022.

Tabelul 25. Numărul de teste de laborator pentru anii 2020-2022

Teste	CRDV Produse alimentare			CRDV Sănătate animală				ANSP				Imunotehnomed				
	Schimbare	2022	2021	2020	Schimbare	2022	2021	2020	Schimbare	2022	2021	2020	Schimbare	2022	2021	2020
M/O	↑	23400	21300	20520												
Apă					↑↑↑	38061	21	-	↑	4392	3408	4206				
Chimie alimentară	↑	10800	10520	9900									↓	70	111	53
Reziduuri de pesticide									↑↑	1455	39	27				
Metale grele	↑	2500	2150	2300									↔	35		
Reziduuri de medicamente veterinare	↑	2550	2350	2200									↓↓	151	512	358
Benzopiren									↓	44	80	57				
Radiologie					↔	224	266	233								

Sursa: Elaborat de autori

Implementarea PNMR se face cu sprijinul laboratoarelor din străinătate, deoarece nu toate testele aplicabile la CRDV sunt acreditate. În vederea implementării Planului Național de Monitorizare a Reziduurilor pentru anul 2023, ANSA a încheiat contracte cu 3 laboratoare din România (București, Constanța, Bacău) și cu un laborator din Lituania pentru testarea apei utilizate în fermele zootehnice.

În vederea implementării programului de monitorizare a reziduurilor în produsele de origine animală, ANSA a încheiat contracte cu laboratoare din România, pentru 29 de grupe de substanțe, inclusiv pesticide, steroizi, aminoglicozide, amfenicoli, corticosteroizi și glucocorticoizi (Anexa 15). Monitorizarea reziduurilor în produsele de origine animală de către CRDV se face pentru 20 de grupe de substanțe.

În 2024, CRDV intenționează să extindă metodele de determinare a reziduurilor pentru unele grupuri de substanțe în diferite matrici (ouă, lapte), este planificată acreditarea metodei multi-reziduu (screening) pentru determinarea reziduurilor de medicamente (Anexa 16). Pentru anul 2025, se planifică implementarea și acreditarea metodei de determinare a cloramfenicolului și a nitrofuranilor prin LC/MS/MS.

Pentru implementarea și validarea altor metode cu echipamente deja existente, CRDV are nevoie de consumabile: etaloane analitice, etaloane interne, cartușe de extracție, cartușe de purificare, inserții, filtre PDF (Anexa 16). Pentru validarea metodelor, este necesară o serie de măsurători pentru o serie de parametri. Acest lucru necesită anumite cantități de consumabile: cartușe, flacoane, filtre, inserții. În concluzie, pentru validarea metodelor, sunt necesare

surse financiare suplimentare, de care CRDV nu dispune. Programul de monitorizare al ANSA nu acoperă costurile de întreținere a metodelor de determinare a reziduurilor și nici cele de validare și extindere a acreditării pentru metodele suplimentare.

4.4 Analiza SWOT a infrastructurii de laborator din Republica Moldova

Analiza punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunităților și a amenințărilor (SWOT) prezintă în detaliu aspectele favorabile și cele care constituie obstacole – sistemul și condițiile de laborator (alimente) – pentru dezvoltarea durabilă a laboratoarelor de încercări din Republica Moldova. Această analiză se bazează pe studiul informațiilor disponibile, interviuri și discuții, inclusiv informațiile colectate prin intermediul chestionarelor de laborator (Anexa 12).

Conform chestionarelor OSA (Anexa 11), 77% dintre respondenți au menționat că recurg la serviciile laboratoarelor de referință și majoritatea sunt mulțumiți de serviciile furnizate de acestea. În același timp, 38% dintre respondenți au menționat că nu este oferit pachetul complet de indicatori necesari pentru produsul destinat exportului. În acest caz, testele pentru pachetul complet de indicatori necesari pentru produsul destinat exportului sunt efectuate în laboratoarele din țările de destinație a exportului.

În ceea ce privește implementarea autocontrolului, majoritatea respondenților, 95%, au menționat că planul de implementare a autocontrolului la întreprindere este veri-

ficat de către inspectorii ANSA în timpul controlului oficial. În plus, 13% dintre respondenți nu au auzit de planul de implementare a autocontrolului în cadrul întreprinderii și nu dispun de un astfel de plan.

Pentru a evalua situația actuală privind punerea în aplicare a autocontrolului în sectorul laptelui crud, ar trebui menționat faptul că numai CRDV poate furniza servicii privind probele de celule somatice. În conformitate cu prevederile HG 435/2010⁷², Secțiunea 4, criteriile aplicate laptelui crud, OSA trebuie să implementeze o serie de proceduri pentru a se asigura că laptele crud îndeplinește următoarele criterii pentru laptele crud de vacă:

- Numărul total de germeni pe ml (NTG) la 30°C - < 100 000, determinat ca medie geometrică variabilă pe o perioadă de două luni, cu cel puțin două probe pe lună;

- Numărul de celule somatice pe ml - < 400 000, determinat ca medie geometrică mobilă pe o perioadă de trei luni, cu cel puțin o probă pe lună, cu excepția cazului în care autoritatea specifică o altă metodologie, pentru a urmări variațiile sezoniere ale nivelurilor de producție.

Pentru implementarea autocontrolului în fermele de bovine autorizate (244 de ferme de bovine autorizate de ANSA), ar fi necesară procesarea a 5 856 de probe pe an pentru determinarea numărului total de germeni și a 2 928 de probe pe an pentru determinarea numărului de celule somatice. Conform confirmării CRDV, laboratorul poate acoperi integral cererea de probe (numărul total de germeni și numărul total de celule somatice).

Tabelul 26. SWOT pentru infrastructura laboratoarelor

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Existența laboratoarelor publice și private de încercări a produselor alimentare și veterinare (harta laboratoarelor); • Laboratoarele de încercări pentru controlul oficial sunt acreditate; • gamă largă de teste disponibile pe baza standardelor ISO; • Planul Național de Dezvoltare stabilit în documente de politici publice pentru dezvoltarea sistemului de laboratoare; • Personal de laborator cu înaltă calificare, manageri de calitate; • Echipamente noi sau în stare bună HPLC, GC, GC-MS MS, LC-MS-MS; • Participarea la teste de competență externe și organizarea de teste interlaboratoare la nivel național; • Existența și funcționalitatea sistemului LIMS; • Existența unor acorduri de colaborare cu alte laboratoare naționale de referință din mai multe țări (care acoperă instruirea, colaborarea, comunicarea în cazul actualizării cerințelor actelor normative relevante); • Infrastructura națională a calității, standardele și acreditarea sunt stabilite la nivel național; • Controlul intern al calității laboratorului este bine stabilit; • Existența unei instituții metrologice naționale recunoscute; • Existența unui organism național de acreditare recunoscut (MOLDAC); • Controlul oficial al ANSA, inclusiv controlul reziduurilor în produsele de origine animală este coordonat de Comisia Europeană. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unui organism unic de coordonare eficient pentru sistemul de laboratoare; • Resurse financiare limitate disponibile pentru integrarea laboratoarelor nou construite (pentru laboratorul din Bălți); • Puține, dar există încă domenii în care standardele GOST sunt încă utilizate în locul standardelor ISO și EN (încercarea produselor din carne, testul senzorial, drojdie și mucegai (testarea produselor lactate), poluarea radioactivă); • Lipsa unor cerințe clare la nivel național pentru desemnarea laboratoarelor naționale de referință și evaluarea acestora; • Salarii slab motivante pentru angajații laboratoarelor de încercări; • Lipsa unor servicii de întreținere la prețuri accesibile; • Lipsa bugetului de finanțare pentru exercitarea atribuțiilor de referință ale laboratoarelor de referință; • Extinderea participării la evaluarea externă a calității pentru a include testarea toxinelor și a pesticidelor din alimente și furaje; • Lipsa de organizare a livrării probelor de autocontrol de la ferme și unități de procesare către laboratoare, care în mare parte sunt amplasate în Chișinău

72. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125564&lang=ro

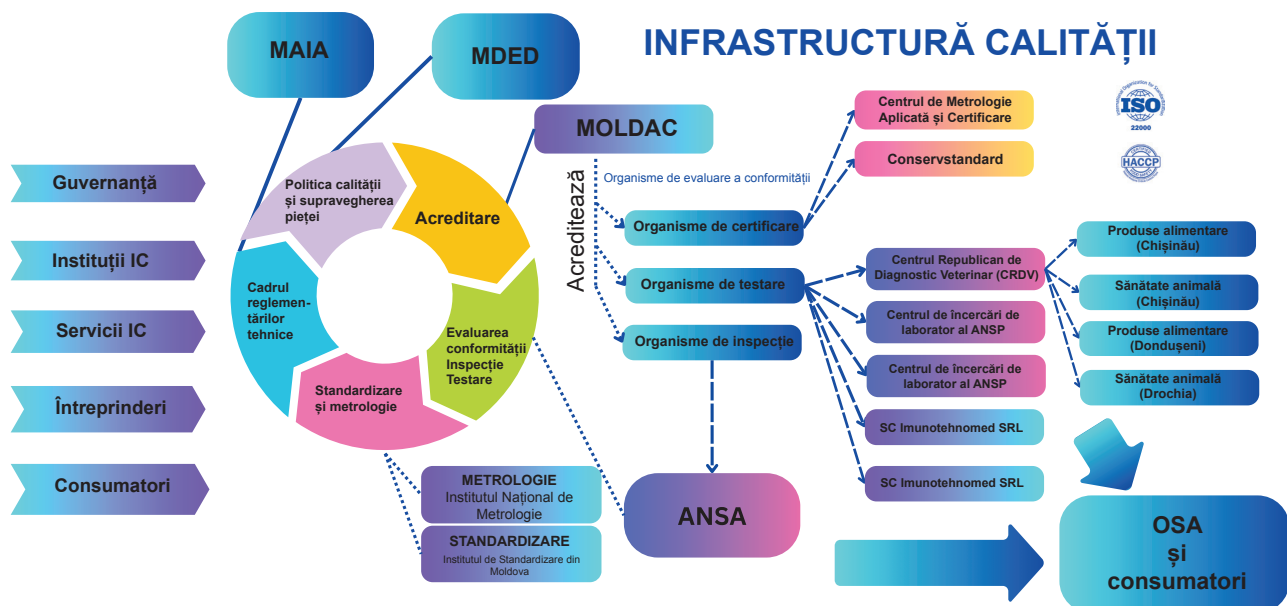
Oportunități	Amenințări
<ul style="list-style-type: none"> Moldova aprobă și pune în aplicare legislația UE în cadrul DCFTA; În Republica Moldova sunt prezenți reprezentanți ai producătorilor de echipamente și de factori de producție; Elaborarea anuală a programelor de monitorizare pe baza criteriilor de risc; Multe proiecte de dezvoltare includ colaborarea în domeniul siguranței alimentare și de laborator. 	<ul style="list-style-type: none"> Curriculumul universitar, conținutul cursurilor și manualele de laborator sunt parțial depășite; Interes redus în rândul tinerilor față de activitatea laboratoarelor; Domeniul de aplicare și durabilitatea insuficientă a opțiunilor de formare continuă; Acces dificil la informații; Legătura slabă de parteneriat între cercetare și industrie; Prețul ridicat al echipamentelor, consumabilelor, reactivilor; Cunoașterea relativă a reglementărilor privind siguranța alimentelor (indicatori) în rândul OSA.

Sursa: Elaborat de autori

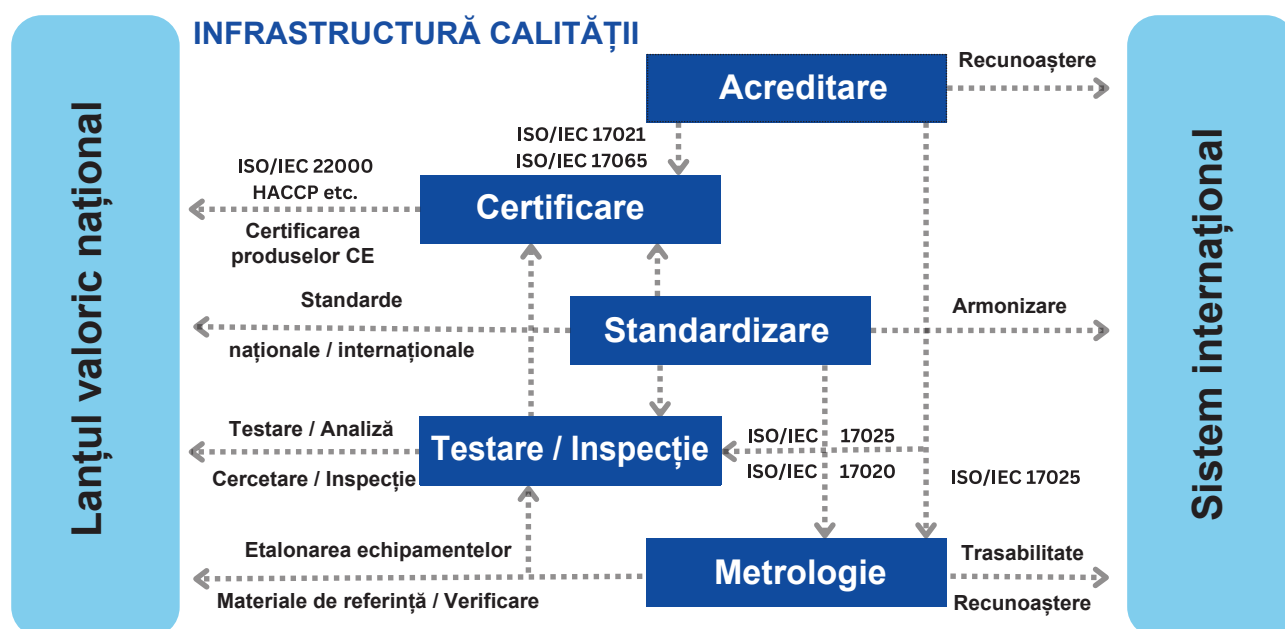
4.5 Servicii de evaluare a conformității – reprezentare grafică

Organismul de evaluare a conformității efectuează procedura de evaluare a conformității în mod proporțional, evitând sarcinile inutile pentru agenții economici, ținând

seama de domeniul de activitate și de structura unei întreprinderi, de complexitatea tehnologiei utilizate pentru produse și de caracterul de serie sau de masă al procesului de producție. Între timp, organismul de evaluare a conformității respectă nivelul de protecție necesar pentru conformitatea produsului cu reglementările tehnice aplicabile produsului.

Sursa: Elaborat de autori

Sursa: Elaborat de autori

4.6 Instituții de furnizare a capitalului uman

Universitatea Tehnică din Moldova este singura instituție de învățământ superior în domeniul ingineriei din Republica Moldova. Universitatea oferă studii de ciclul I, studii de licență în domeniul tehnologiei alimentare, managementului alimentației publice și tehnologiei alimentare, inginerie și management în industria alimentară.

În urma reformei în domeniul științei și a fuziunii universităților, Universitatea Agrară a fost fuzionată cu Universitatea Tehnică. În prezent, Universitatea Tehnică are Facultatea de Medicină Veterinară și Facultatea de Științe Agricole, Silvicultură și ale Mediului, care include Departamentul Resurse animale și siguranța alimentelor și care oferă studii de ciclul I, studii de licență în domeniul zootehniei, al medicinei veterinare și al siguranței alimentare.

Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică a Universității de Stat din Moldova este cea care oferă programele de studii pentru specialiștii din domeniul chimiei și tehnologiilor chimice, rămânând timp de șase decenii o pepinieră a specialiștilor de înaltă calificare în domeniile tehnologice.

4.7 Instituții de sprijinire a afacerilor

Asistența din partea donatorilor a ajutat OSA din lanțul valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate prin aplicarea la inițiative care erau tangențial legate de dezvoltarea afacerilor. Corporația Financiară Internațională (IFC), membră a Grupului Băncii Mondiale, care se concentrează pe sectorul privat de pe piețele emergente, a acordat sprijin lanțului valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate din Moldova pe parcursul ultimilor ani, oferind consultanță care a contribuit la consolidarea eficienței, inclusiv reformele de reglementare și dezvoltare a afacerilor în sectorul zootehnic și al producției animale. Nu au existat programe ale donatorilor, programe de credite, granturi sau subvenții care să vizeze dezvoltarea sectorului zootehnic. Programele de sprijin pentru lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate au venit din partea Guvernului.

Politicile de subvenționare sunt elaborate de MAIA, care este organismul de elaborare a politicilor în sectorul agroalimentar. Politicile de subvenționare sunt puse în aplicare prin intermediul AIPA, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură.

Politica de subvenționare a sectorului este pusă în aplicare pe mai multe dimensiuni: sprijin pentru lansarea afacerilor, finanțarea proiectelor de înființare; sprijin post-investițional, subvenționarea investițiilor în construcția și echiparea unităților din lanțul valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate; și sprijin direct la plată, subvenții pentru proprietarii de animale.

4.7.1 Programe de stat de sprijinire a întreprinderilor

Stimularea investițiilor în sectorul zootehnic, în vederea creșterii volumului și calității produselor obținute, precum și a promovării tehnologiilor de producție inovatoare, prin:

- Înființarea sectorului zootehnic;
- Construcția sau modernizarea exploatațiilor zootehnice;
- Echipamente sau dotări tehnologice;
- Achiziționarea de animale de reproducție sau a altor resurse genetice.

Pentru construcția sau modernizarea sectorului zootehnic, achiziția de tehnică, utilaje și echipamente tehnologice, materiale de construcții, rezultate în funcție de tipul de zootehnie, se subvenționează în următoarele proporții:

- 50% pentru exploatațiile zootehnice de bovine, porcine, păsări, iepuri domestici, dar nu mai mult de 10,0 milioane de lei pe beneficiar;
- 50% pentru exploatațiile zootehnice de ovine, caprine, pești și cabaline, dar nu mai mult de 5,0 milioane lei per beneficiar.

Pentru achiziționarea de animale de reproducție, inclusiv a materialului de reproducere (material seminal), se acordă subvenții în următoarele proporții:

- 50% pentru vacile sau juncile primipare cu vârstă de minim 12 luni, dar nu mai mult de 5,0 milioane de lei per beneficiar;
- 35% pentru taurii reproducători autorizați, din rase specializate pentru producția de carne, cu vârsta de 12 - 24 de luni, dar nu mai mult de 1,0 milioane de lei per beneficiar;
- 50% pentru vierii cu vârsta de 4-8 luni (rasă pură și birasială) și purcelele neînsămânțate în vârstă de 4-8 luni (rasă pură și birasială), dar nu mai mult de 800,0 mii lei per beneficiar;
- 50% pentru berbeci sau țapi cu vârsta de 6-20 de luni, dar nu mai mult de 200,0 mii lei per beneficiar;
- 50% pentru mioare sau căprițe cu vârsta de 6-20 luni, dar nu mai mult de 1,5 milioane de lei per beneficiar;
- 50% pentru iepuri domestici, dar nu mai mult de 200,0 mii lei per beneficiar;
- 50% pentru puii de o zi – păsări de prăsilă (forme parentale), dar nu mai mult de 1,5 milioane lei per beneficiar;
- 50% pentru materialul seminal de taur, berbec, țap sau vier, dar nu mai mult de 500,0 mii lei per beneficiar.

Stimularea dezvoltării sectorului de prelucrare primară/finită a produselor de origine animală, axat pe prelucrarea sau comercializarea produselor de origine animală și creșterea valorii adăugate a produselor finite, prin:

- Construcția sau modernizarea unităților de depozitare a laptelui, cărnii, ouălor, peștelui sau mierii de albine și a produselor obținute din acestea;
- Construcția sau modernizarea unităților de prelucrare primară/finală, abator, secție de tranșare, ambalare, refrigerare, congelare sau depozitare, a cărnii, laptelui, ouălor, peștelui, mierii de albine și a produselor apicole;
- Modernizarea proceselor de efectuare a analizelor de control pentru carne și produse din carne, lapte și produse lactate, ouă, pește și produse din pește, miere și produse apicole;
- Dotarea unităților de prelucrare primară/finită sau de comercializare cu mașini, instalații, echipamente sau mijloace de transport specializate în scopul colectării materiei prime, prelucrării și/sau comercializării produselor de origine animală.

Valoarea subvenției este de 50% din valoarea proiectului eligibil, dar nu mai mult de 5,0 milioane de lei per beneficiar, cu excepția abatoarelor, unde valoarea maximă a subvenției este de 10,0 milioane de lei per beneficiar și a unităților de procesare a laptelui al căror fondator este și producător de lapte, unde valoarea maximă a subvenției este de 12,0 milioane de lei per beneficiar.

Plata directă, o altă formă de subvenție în sectorul zootehnic, se acordă pe cap de animal și pe kilogram de produs, prin intermediul AIPA. Plata directă se acordă crescătorilor de animale, pentru animalele (bovine, ovine și caprine) înregistrate și exploatate în exploatațiile zootehnice. Valoarea plății directe acordate fermierului pentru fiecare cap de animal este stabilită în funcție de specie și categorie după cum urmează: pentru bovine de la 3 000 la 7 000 de lei, pentru ovine și caprine de la 400 la 700 de lei.

Plățile directe pe kg de produs, noua măsură de subvenționare, se vor implementa și acorda trimestrial fermierului care deține animale, obține și livrează producția animală proprie (carne și lapte) la unitatea de colectare, procesare, sacrificare și comercializare.

Conform chestionarului OSA (Anexa 11), 82% dintre respondenți au menționat că au primit sprijin din partea Guvernului în ultimii 5 ani, prin intermediul politicii de subvenționare implementate de AIPA și sunt mulțumiți de politica de subvenționare.

4.7.2 Programe și proiecte ale donatorilor

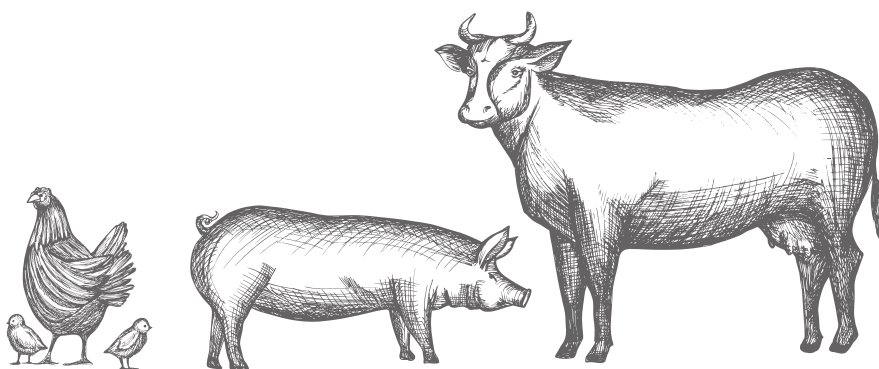
Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD (IPCU IFAD)⁷³ creată de Guvernul Republicii Moldova pentru implementarea programelor IFAD susține cu credite și granturi, în special prin programe de creditare pentru finanțarea proiectelor de infrastructură, credite cu parte de granturi pentru tinerii și femeile antreprenori, de care pot beneficia și producătorii din sectorul zootehnic.

Pentru noul proiect IFAD IX, care urmează a fi lansat, au fost stabilite direcțiile de finanțare pentru fermierii din sectorul zootehnic (rumegătoare mici – sectorul carne și sectorul lactate).

Extinderea eligibilității proiectelor de investiții care pot fi finanțate în cadrul proiectului „Livada Moldovei”⁷⁴, implementat de MAIA, după obținerea aprobării de la Banca Europeană de Investiții, va permite accesarea unor credite preferențiale în valoare totală de 28 milioane de euro. Vor fi sprijinite investițiile în sectorul zootehnic. Suma minimă pentru alocările investiționale va fi de cinci mii de euro, iar termenul de creditare se va extinde pe o perioadă de până la 10 ani, inclusiv o perioadă de grație de maximum 4

ani. În cadrul programului, vor fi acordate facilități fiscale, inclusiv aplicarea cotei zero TVA, precum și avantaje la import prin scutirea de taxe și proceduri vamale și de accize pentru utilajele sau serviciile importate.

ADMA - Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii⁷⁵, prin diversele programe de creditare pentru achiziția de utilaje și echipamente, inclusiv pentru sectorul de procesare a produselor de origine animală, finanțează segmente din lanțul valoric al cărnii, păsărilor și produselor lactate. Nu este implementat un program separat pentru finanțarea sectorului zootehnic prin intermediul agenției. Acordul de împrumut pentru proiectul „Investiții pentru guvernanta, creștere și reziliență în agricultură” (AGGRI) a fost semnat la 5 iunie 2023. Noul proiect de finanțare, cu o valoare de 50,1 milioane de euro, sprijină dezvoltarea durabilă a agriculturii în Republica Moldova, având ca obiective stimularea creșterii și îmbunătățirea rezilienței sectorului agricol, precum și promovarea practicilor agricole inteligente, inclusiv în sectorul zootehnic, prin acordarea de granturi directe fermierilor. Proiectul va fi implementat de UCIMPA (Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în domeniul Agriculturii)⁷⁶.

73. <http://www.ucipifad.md/en/>

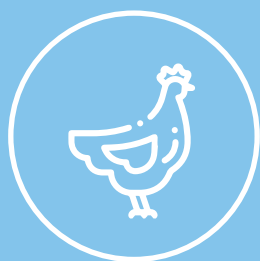
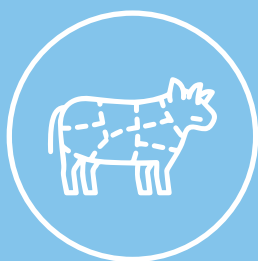
74. <https://livada-moldovei.md>

75. <https://adma.gov.md>

76. <https://www.capmu.md>

5.

Identificarea și selectarea produselor prioritare pentru export

Procesul de identificare a cărnii, a cărnii de pasăre și a produselor lactate cu un puternic potențial de export către țările-cheie cu care se efectuează schimburi comerciale, unde cererea este ridicată, a fost realizat prin două abordări principale:

1. Abordare calitativă: aceasta a implicat interviuri și discuții cu principalele părți interesate, în special cu MAIA, asociații sectoriale și OSA din cadrul lanțului valoric selectat;
2. Abordare cantitativă: această abordare are la bază statistici pentru evaluarea competitivității în ultimul deceniu. Printre parametrii-cheie luați în considerare se ține cont de numărul de întreprinderi și de angajați, dimensiunea și distribuția geografică a întreprinderilor, cifra de afaceri, precum și de statisticile privind importurile și exporturile, printre altele.

Pe scurt, principalele criterii luate în considerare pentru identificarea cărnii, a cărnii de pasăre și a produselor lac-

tate cu un puternic potențial de export către țările comerciale cheie sunt următoarele:

- potențialul companiilor care produc produsele (partea ofertei);
- potențialul de piață al produsului (partea cererii);
- produsul, piețele și furnizorii cu potențial de export (nerealizat);
- oportunități de diversificare a exporturilor;
- relevanța infrastructurii calității pentru exploatarea potențialului de piață;
- provocările cu care se confruntă sectorul, care nu sunt direct legate de calitate;
- sinergiile și complementaritățile;
- pregătirea listei țărilor pentru importul în UE.

Prin urmare, lista de produse din carne, carne de pasăre și produse lactate identificate și considerate prioritare cu un potențial puternic de export către țările comerciale cheie, clasificate în funcție de sursa de identificare, este prezentată în tabelul ce urmează.

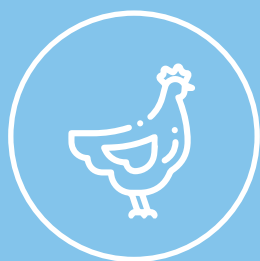
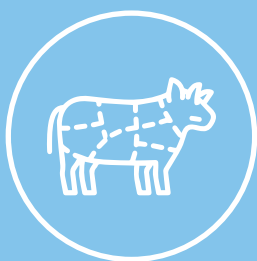
Tabelul 27. Lista produselor din carne, carne de pasăre și produse lactate identificate cu o bună capacitate de a fi exportate, în funcție de sursa de identificare

MAIA	OSA	Asociații	Analiza statistică
-	-	Ovine vii	Bovine vii Ovine și caprine vii
Carne proaspătă	Carne de pasăre proaspătă/ congelată, semipreparate din carne de pasăre	Semipreparate proaspete /congelate din carne de pasăre	Carne de pasăre congelată
-	-	-	Carne congelată de ovine sau caprine
Carne roșie (planificată să fie gata în 4, 5 ani)	-	-	Frozen meat of bovine animals
În special brânzeturi (planificate să fie gata în următorii doi ani)	Brânză de vaci, brânză	Brânză de vaci, brânză, brânză semi-dură	Brânză de vaci, brânză topită, alta decât cea rasă sau pudră.
Categoria A și B	-	Categoria A și B	Ouă de pasăre, în coajă, conservate sau fierte Ouă de pasăre proaspete, în coajă
-	Produse compuse cu produse lactate (brânză de vacii, brânză)	Produse compuse cu brân- ză de vaci, brânză; Înghețată (cu lapte, smântână) Deserturi (cu lapte)	-

Sursa: Interviuri cu părțile interesate și analiză statistică

6.

Puncte de influență și recomandări

Rezultatele analizei studiului și ale atelierului de validare a părților interesate, desfășurat la Chișinău la 26 octombrie 2023, au confirmat necesitatea unor acțiuni urgente de promovare și dezvoltare a sectoarelor de animale vii și produse de origine animală. Ca răspuns, au fost formulate următoarele recomandări pentru a aborda lacunele identificate:

- consolidarea capacităților instituționale în procesul de armonizare și implementare a cerințelor UE;
- aplicarea eficientă a controlului oficial la nivel central și regional;
- consolidarea coordonării laboratoarelor din țară (comitet tehnic sau asociație);
- creșterea mijloacelor financiare pentru investiții și îmbunătățiri operaționale pentru laboratoare;
- consolidarea și dezvoltarea cunoștințelor și expertizei specializate pentru a pune în aplicare politica de laborator;
- consolidarea relațiilor dintre laboratoare și clienți;
- programe de sprijin în implementarea standardelor de calitate și a reglementărilor UE;
- implicarea asociațiilor de afaceri și a OSA în procesul de negociere a integrării în UE

Pentru a obține rezultate tangibile, mai ales în această perioadă de tranziție, când Moldova se află la etapa de preaderare la UE, este deosebit de important să se organizeze procesele în așa fel încât să se obțină rezultate optime într-un timp scurt. Organizarea proceselor trebuie să includă o foaie de parcurs care ar identifica etapele, acțiunile, sarcinile, responsabilitățile și termenele de implementare a tuturor părților interesate din lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate din Republica Moldova, inclusiv sectorul public și cel privat.

Recomandările pentru aplicarea schimbărilor de sistem reprezintă nucleul acestui capitol, care oferă posibilitatea de a aplica acțiuni pentru a realiza schimbări esențiale. De asemenea, este descris rezultatul scontat al acestor acțiuni. Sunt propuse acțiuni și direcții de schimbare pentru a valorifica punctele forte și oportunitățile existente, și pentru a aborda punctele slabe și amenințările critice în scopul de a realiza un sector durabil și de a îmbunătăți infrastructura de laborator. Prioritatea acestor punctelor de influență și a recomandărilor ia în considerare doi factori principali: în primul rând fezabilitatea sau posibilitatea unei implementări de succes și al doilea factor este rezultatul scontat în comparație cu aportul furnizat mai jos.

PUNCTUL 1: Consolidarea capacităților instituționale în procesul de armonizare și implementare a cerințelor UE

Descriere: Conform HG nr. 695/2017, MAIA este responsabil pentru armonizarea actelor juridice în domeniul siguranței alimentelor și în domeniul sanitar-veterinar. În baza Legii nr. 306/2018 privind siguranța alimentelor (care transpune Regulamentul 178/2002 al Uniunii Europene), ANSA este un organism de inspecție competent în țară.

Articolul 25 din Legea nr. 306/2018 privind siguranța alimentară a investit Ministerul Sănătății cu funcția de a elabora reglementări în domeniul aditivilor alimentari, al contaminanților, al materialelor de contact și al etichetării, inclusiv al mențiunilor nutriționale și de sănătate.

Armonizarea completă a actelor juridice este strâns legată de întreprinderi și consumatori. Actele juridice care nu sunt complet armonizate pot dăuna afacerilor și reputației țării.

Analiza și colaborarea cu MAIA privind armonizarea regulamentelor și standardelor UE legate de produsele din lanțul valoric a arătat că principalele acte legislative ale UE privind siguranța alimentară (Reg. 852/2006; Reg. 853/2006; Reg. 178/2002; Reg. 1169/2011; Reg. 2073/2005; Reg. 1333/2008; Reg. 1935/2004; Reg. 396/2005) și a standardelor de comercializare ale UE (Regulamentul (CE) nr. 589/2008; (CE) nr. 617/2008; (CE) nr. 543/2008; (CE) nr. 445/2007; 2010/791) sunt transpuse în legislația națională, însă unele dintre acestea (Reg. 396/2005; Reg. 1333/2008; Reg. 1881/2006) nu sunt actualizate în conformitate cu ultimele versiuni.

MAIA și ANSA stabilesc prioritățile pentru punerea în aplicare a noilor reglementări esențiale. Există proiecte de acte juridice naționale care transpun normele din Regulamentul (UE) 2016/429 privind sănătatea animală și din Regulamentul (UE) 2017/625 privind controalele oficiale. Regulamentul (UE) 2023/915 referitor la produsele din lanțul valoric privind limitele maxime pentru anumii contaminanți este relativ nou. Se planifică transpunerea acestuia. Trebuie remarcat faptul că acest regulament stabilește obligația de a examina noi contaminanți, cum ar fi substanțele perfluoroalchilate, pentru carnea de bovine, porcine, păsări de curte și ovine. Acest caz arată că ANSA ar trebui să includă aceste substanțe în planul de monitorizare, că vor fi necesare resurse, că personalul are nevoie de formare în ceea ce privește procedurile de prelevare a probelor, interpretarea rezultatelor testelor etc.

În concluzie, este nevoie de experiență practică în ceea ce privește punerea în aplicare a cerințelor UE pentru angajații din sectorul public. Standardele UE de comercializare a cărnii de pasăre sunt transpuse în legislație, dar nu sunt implementate pe deplin la fața locului în întreprinderi. Este nevoie de o abordare comună a MAIA, ANSA și OSA în ceea ce privește punerea în aplicare a cerințelor privind bunăstarea animalelor, siguranța alimentară și calitatea.

Recomandare:

- Armonizarea completă a legislației, consultări cu OSA și organizațiile de afaceri cu privire la termenii de punere în aplicare;
- Consolidarea capacităților instituțiilor (experți, formare, experiență practică, vizite de studiu);
- Asistență din partea experților externi pentru punerea în aplicare a cerințelor și metodelor;
- Cooperare intersectorială între OSA și instituții (abordare comună a normelor și punerea în aplicare a acestora).

Rezultatul scontat:

- Transpunerea integrală a cerințelor UE în actele juridice naționale va conduce la o integrare reușită în UE;
- Experți bine informați cu privire la cerințelor UE în termeni de siguranță alimentară și calitate, inclusiv în ceea ce privește lanțul valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate, în cadrul instituțiilor guvernamentale, vor contribui la punerea în aplicare corespunzătoare a cerințelor în întregul lanț alimentar;
- Abordarea comună a regulilor între OSA și instituții este necesară pentru a asigura buna dezvoltare a afacerilor în țară, precum și pentru a promova exportul de carne, carne de pasăre și produse lactate.

Actori implicați: MAIA, ANSA, CRDV, Ministerul Sănătății și asociațiile de afaceri.

Prioritate: Medie spre ridicată.

PUNCTUL 2: Aplicarea eficientă a controalelor oficiale la nivel central și regional

Descriere: ANSA este autoritatea publică centrală de supraveghere a alimentelor, al cărei obiectiv general constă în punerea în aplicare a politicii de siguranță alimentară, inclusiv în ceea ce privește furajele, în toate etapele lanțului alimentar, de la producția primară, procesare, depozitare, transport la comercializare. Sarcina principală a subdiviziunilor teritoriale ale ANSA este de a efectua

controlul oficial al OSA, în conformitate cu procedurile operaționale standard aprobate de ANSA și cu limita de personal pentru diviziunile teritoriale. Anual, pe baza criteriilor de risc, ANSA pregătește programe de controale oficiale (inspecții) și de prelevare de probe (în domeniul siguranței alimentelor și al sănătății animale) pentru a verifica conformitatea produselor de origine animală produse și introduse pe piață. În conformitate cu dispozițiile Legii nr. 50/2013 privind controalele oficiale pentru verificarea conformității cu legislația privind furajele și produsele alimentare și cu normele de sănătate și bunăstare a animalelor, inspecțiile ar trebui să se desfășoare fără notificare prealabilă, cu excepția unor cazuri precum auditul, care necesită notificarea prealabilă a operatorilor. În cadrul studiului, sondajul efectuat în rândul OSA a arătat că majoritatea întreprinderilor sunt notificate în prealabil cu privire la inspecții sau la prelevarea de probe. Acesta arată că situația ar trebui îmbunătățită la nivel central și regional. Se recomandă îmbunătățirea procedurilor de verificare a competenței inspectorului.

Începând cu anul 2017, ANSA a elaborat și aprobat proceduri operaționale standard pentru descrierea proceselor de inspecție pe baza cerințelor ISO 17020. În acest fel, ANSA a aprobat 145 de proceduri: 19 proceduri generale și 126 proceduri specifice. Toate documentele interne, a căror aplicare influențează calitatea serviciilor și proceselor, sunt emise după parcurgerea a 3 etape: elaborare, verificare și aprobare. Sistemul de management și control al calității nu este certificat, dar principiul de elaborare, actualizare și distribuție este în conformitate cu cerințele ISO 17020:2013. Proiectul Programului național de dezvoltare pentru anii 2024-2026 include acreditarea pentru cel puțin un domeniu de inspecție. În această situație, ANSA trebuie să fie sprijinită de către donatori în eforturile de acreditare în conformitate cu cerințele ISO 17020/2013.

Recomandare:

- Implementarea eficientă a planurilor de monitorizare de către inspectori competenți (formare, vizite de studiu în țările UE, evaluarea competenței inspectorilor, verificarea controalelor oficiale legate de controlul reziduurilor etc.);
- Cursuri de formare pentru verificarea controalelor oficiale privind reziduurile în ferme și abatoare, în special pentru unitățile regionale;
- Acreditarea organismelor de inspecție care efectuează controale oficiale, în conformitate cu ISO 17020.

Rezultatul scontat:

- Inspectori bine pregătiți ai unităților centrale și regionale pun în aplicare Programul național de

monitorizare a reziduurilor, inclusiv procedurile de prelevare de probe la nivelul fermelor și al abatoarelor;

- Până în 2026, ANSA va avea cel puțin un domeniu acoperit de acreditare pe baza cerințelor ISO 17020;
- Acreditarea ISO 17020 oferă o gamă largă de beneficii: asigură conformitatea cu cerințele legale; îmbunătățește în mod colectiv credibilitatea, eficiența, gestionarea riscurilor, satisfacția clienților, capacitatea de comercializare și poziția competitivă a unui organism de inspecție. Este o investiție care aduce dividende sub forma unei încrederi sporite, a unei eficiențe operaționale îmbunătățite și a unor oportunități de afaceri extinse.

Actori implicați: ANSA și subdiviziunile teritoriale ale ANSA, MOLDAC.

Prioritate: Medie spre ridicată.

PUNCTUL 3: Consolidarea coordonării laboratoarelor din țară (asociație sau comisie tehnică)

Descriere: Laboratoarele reprezintă o componentă-cheie și sunt necesare pentru a dovedi conformitatea produselor și serviciilor cu reglementările și conformitatea cu cerințele pieței. Datele și informațiile pe care le furnizează laboratoarele sunt esențiale pentru un proces decizional transparent și de încredere, în special cele legate de activitățile de inspecție și certificare.

Dezvoltarea sau consolidarea infrastructurii de laborator (IL) este necesară pentru a optimiza și utiliza în mod eficient și pentru a evita risipa neintenționată a resurselor limitate, inclusiv duplicarea serviciilor de laborator (de ex., laboratoare de testare a apei și a alimentelor în mai multe ministere guvernamentale în care cererea pentru aceste servicii este limitată), în timp ce laboratoarele publice concurează și cu laboratoarele din sectorul privat.

Potrivit organizațiilor internaționale, Guvernul trebuie să-și asume responsabilitatea pentru utilizarea eficientă și eficace a resurselor disponibile și să ofere orientări generale pentru atingerea obiectivelor prin cooperare cu toate părțile interesate. Deoarece în Moldova nu există un organism activ de coordonare a IL și există o lipsă de comunicare între laboratoarele guvernamentale și cele private, este nevoie de o politică de laborator (PL) corespunzătoare.

O PL poate fi un instrument valoros prin care MDED poate uni toate părțile interesate în jurul unei înțelegeri comune a situației actuale. Aceasta poate ghida toate părțile inte-

resate cu privire la ceea „ce” trebuie să facă o IL a unei țări. Aceasta poate recunoaște și se poate baza pe infrastructura existentă a laboratoarelor și poate stabili obiective privind modul în care aceasta poate fi modificată, adaptată și modernizată. MDED ar putea fi o instituție care să aibă un cuvânt de spus în cadrul Guvernului în ceea ce privește problemele legate de IL. Acest studiu a identificat că rolul donatorilor în coordonarea activității laboratoarelor și în achiziționarea de echipamente este foarte important.

Recomandare:

- Crearea unei comisii tehnice de coordonare a laboratoarelor;
- Identificarea cererii laboratoarelor;
- Elaborarea PL.

Rezultatul scontat:

- Comisia tehnică nou creat pentru consolidarea IL va asigura elaborarea unei PL și a unei strategii naționale, a unei direcții de dezvoltare și a cooperării între părțile interesate;
- Laboratoarele guvernamentale și private vor fi implicate în procesul de îmbunătățire a situației actuale și de elaborare a unui plan de acțiune pentru activitățile viitoare;
- Laboratoarele ar trebui să lucreze la pregătirea planurilor strategice pe termen scurt și lung, necesare pentru planificarea din timp și alocarea corespunzătoare a resurselor financiare și umane pentru satisfacerea cerințelor diferitelor categorii de clienți: instituții guvernamentale, precum și întreprinderi;
- Comisia tehnică poate să lucreze și la inițierea modificărilor necesare în legislație prin elaborarea proiectelor de acte și prezentarea acestora autorităților guvernamentale.

Actori implicați: MDED este organul de elaborare a politicilor în domeniul acreditării și evaluării conformității în țară, Ministerul Sănătății, ANSA și instituțiile publice în care Agenția este fondator, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Academia de Științe, alte laboratoare private, organizații din domeniul științei și inovării din cadrul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

Prioritate: Medie spre ridicată.

PUNCTUL 4: Creșterea mijloacelor financiare pentru investiții și îmbunătățiri operaționale pentru laboratoare

Descriere: În Republica Moldova, există o infrastructură de laboratoare veterinare structurată pe 2 nivele: la nivel

central, laboratorul este reprezentat de Laboratorul Diagnostic Sănătate Animală din Chișinău și la nivel regional de 2 laboratoare cu sediul în nord, Drochia, și sud, Cahul. Laboratorul central și cel din Drochia asigură testele de laborator pentru sănătatea animalelor, iar laboratorul din Cahul urmează a fi integrat treptat prin asigurarea implementării procedurilor de management al calității, instruirea personalului, asigurarea reactivilor, a personalului necesar, inițierea laboratorului de testare, validarea testelor, aplicarea testelor de competență și acreditarea metodelor.

Laboratoarele de siguranță alimentară sunt reprezentate de o serie de laboratoare:

Instituții publice:

- I.P. CRDV, I.P. LCF, I.P. LCTBANPC, în care ANSA exercită calitatea de fondator;
- Două laboratoare ANSP;
- Laboratorul întreprinderii de stat CMAC, și

Instituții private:

- Imunotehnomed SRL;
- SRL Basarabia Nord;
- Șapte laboratoare acreditate de MOLDAC pentru testarea produselor lactate.

Laboratorul de încercări a produselor alimentare din cadrul I.P. CRDV este organizat pe 2 nivele: nivelul central reprezentat de laboratorul de încercări din Chișinău și 1 laborator regional cu sediul în Dondușeni.

În 2022, ANSA a transmis CRDV un laborator de testare renovat și dotat cu sprijinul donatorilor, cu sediul la Bălți. În lipsa bugetului alocat pentru inițierea activității acestei ramuri, acest efort pare imposibil de realizat cu forțele proprii ale CRDV din cauza lipsei resurselor bugetare disponibile. Există o strategie de lansare a acestui laborator cu cheltuieli estimate care includ instalarea echipamentului, verificarea metrologică și calibrarea, procurarea consumabilelor, reactivilor, mediilor de cultură, materialelor de referință, kiturilor de diagnostic, instruirea personalului, implementarea metodelor, validarea metodelor, participarea la testele de competență și acreditarea. Finanțarea din partea fondatorului pentru dezvoltarea laboratorului național de referință în scopul implementării de noi metode este limitată. În același timp, există sprijin din partea donatorilor pentru achiziționarea de echipamente tehnice pentru laborator și pentru formarea personalului de laborator.

Din datele disponibile, ca urmare a analizei aprofundate a domeniilor de acreditare a tuturor laboratoarelor din

domeniul siguranței alimentelor, s-a identificat că multe metode se bazează pe cerințele ISO. În același timp, metodele bazate pe GOST, legate de produsele din lanțul valoric (pentru drojdii și mucegaiuri; conserve sterilizate industrial; bacterii reducătoare de sulfizi etc.), trebuie să fie transferate la metode recunoscute la nivel european. Acest fapt trebuie urmărit cu mai multă atenție, mai ales având în vedere statutul țării de candidat la UE și prin implementarea acordului de asociere RM-UE.

De asemenea, sunt necesare resurse pentru implementarea standardelor ISO și EN.

Recomandare:

- Stabilirea necesităților în materie de infrastructură de testare în regiuni (Bălți și Cahul), în conformitate cu cerințele de control oficial și de afaceri;
- Estimarea bugetului anual alocat pentru inițierea activității filialei pentru siguranța alimentelor și sănătatea animalelor din cadrul I.P. CRDV, aceasta fiind laboratorul național de referință;
- Evaluarea metodelor bazate pe GOST și trecerea treptată la standardele ISO.

Rezultatul scontat:

- Laboratorul din Bălți pentru siguranța alimentelor și cel din Cahul pentru sănătatea animalelor vor fi evaluate pentru activitățile, funcțiile și necesitățile financiare ulterioare;
- Lista metodelor acreditate și validate evaluate și standardele ISO identificate care le vor înlocui;
- Metode aplicate care corespund cerințelor Uniunii Europene;
- Standardele de calitate și siguranță care corespund cerințelor Uniunii Europene.

Actori implicați: ANSA, CRDV, MAIA sunt responsabili pentru linia de alocare bugetară din contul bugetului de stat.

Prioritate: Medie.

PUNCTUL 5: Gestionarea și disponibilitatea resurselor umane (specialiști de laborator)

Descriere: Fiecare laborator are un profil de personal al angajaților de laborator și, periodic, se realizează o evaluare a nevoilor de personal. Potrivit respondenților, există suficienți specialiști, iar personalul este bine distribuit pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Sunt disponibili tehnicienii/inginerii biomedicali instruiți. În Moldova există programe și instituții de instruire pentru tehnicienii de laborator. În plus, în țară nu există programe de formare postuniversitară a specialiștilor veterinari de laborator.

De asemenea, există un număr insuficient de absolvenți în rândul personalului veterinar de laborator, iar educația/formarea continuă nu este obligatorie. Gestionarea cunoștințelor și competențelor lucrătorilor de laborator este reprezentată în fișele de post, care sunt disponibile la toate nivelurile pentru tot personalul de laborator, iar evaluarea competențelor personalului se realizează periodic. În plus, sunt disponibile sesiuni de formare continuă/la locul de muncă pe majoritatea subiectelor de laborator, organizate de laboratoare, ANSA și/sau parteneri internaționali. Cu toate acestea, nu există programe de formare în domeniul managementului de laborator. Evaluările anuale ale personalului se realizează prin monitorizarea performanțelor profesionale. În plus, fluctuația personalului este foarte scăzută, iar strategia de menținere a personalului este definită în planul de calitate al CRDV. La nivel național, există asociații profesionale ale medicilor veterinari și ale crescătorilor de animale/agricultorilor. Cu toate acestea, nu au fost create astfel de asociații pentru specialiștii de laborator pentru siguranța alimentelor.

Recomandare:

- Stabilirea unor programe corespunzătoare la diferite niveluri educaționale. Acestea ar trebui să vizeze consolidarea sau dezvoltarea cunoștințelor și a competențelor specializate necesare pentru punerea în aplicare a politicii de laborator. Astfel de intervenții ar trebui să includă și programe specializate de formare pentru adulți;
- Educația continuă va fi extinsă și diversificată la nivel național;
- Aplicarea de măsuri pentru creșterea și atractivitatea sectorului de laborator pentru tineri;
- Laboratoarele sunt încurajate să elaboreze și să pună în aplicare programe de formare, dezvoltare și înregistrare ca parte a dezvoltării planurilor de carieră pentru personalul lor.

Rezultatul scontat:

- Educație superioară actualizată în domeniul laboratorului;
- Programe de educație și de îmbunătățire a cunoștințelor existente la nivel național;
- Sectorul laboratoarelor este atractiv pentru tinerii specialiști;
- Programele de formare pentru adulți sunt dezvoltate și aplicate.

Actori implicați: Instituții de învățământ, Ministerul Educației și Cercetării, Laboratoarele Naționale de Referință organizate în cadrul Autorității Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor.

Prioritate: Ridicată.

PUNCTUL 6: Consolidarea relațiilor laborator-client

Descriere: Mulți potențiali clienți ai laboratoarelor de sănătate alimentară și animală din Moldova nu cunosc și nu sunt informați de ce sunt importante testele de laborator și cum să le identifice, ce laboratoare efectuează teste și ce fel de teste, prețurile testelor nu sunt ușor de găsit, ceea ce reprezintă dificultăți mai ales pentru fermieri.

Testele sunt adesea percepute ca un cost suplimentar inutil, deoarece cumpărătorii nu sunt suficient de conștienți și nu apreciază importanța conformității cu cerințele de siguranță alimentară.

ANSA a inițiat acțiuni de sensibilizare cu privire la importanța siguranței alimentare și a cerințelor specifice ale piețelor interne și de export (în special ale țărilor UE).

De asemenea, asociațiile de afaceri ar trebui să încurajeze și să educe mai mult partenerii de afaceri cu privire la necesitatea testelor de siguranță alimentară și de calitate a produselor, care reprezintă baza pentru asigurarea siguranței alimentare și protecția intereselor consumatorilor.

De asemenea, ar trebui remarcat faptul că nu există un sistem clar și acceptabil pentru afaceri de autocontrol al logisticii probelor, adică transportul probelor de la companie, fermă la laboratoare.

Deoarece principalele laboratoare sunt situate în Chișinău, OSA, fermierii sunt forțați să transporte probele de autocontrol 80-100 km până la Chișinău și înapoi, ceea ce duce la cheltuieli de transport, care constituie o povară, în special pentru companiile mici.

Deși o infrastructură de laboratoare oferă o gamă largă de servicii de laborator, OSA implementează insuficient programele de monitorizare a indicatorilor de calitate a laptelui din diverse motive: prețul testelor și lipsa unei infrastructuri logistice pentru transportarea probelor la laborator.

Recomandare:

- Formare/orientări pentru OSA cu privire la importanța implementării programelor de autocontrol și la frecvența prelevării de eșantioane (punerea în aplicare a normelor UE și naționale);
- Un control oficial suficient al programelor de autocontrol în cadrul OSA;
- Crearea unui mediu de afaceri favorabil pentru sectorul privat:
 - subvenții pentru testele de lapte crud sau alte măsuri;

- infrastructura pentru prelevarea de probe și transportul probelor din regiuni către laborator;
- un sistem transparent cu privire la oferta de servicii de laborator pe site-ul web (indicator, metodă și preț).

Rezultatul scontat:

- OSA instruiți cu privire la importanța programelor de autocontrol. Număr mai mare de OSA care au implementat sistemul HACCP și sisteme de management al siguranței alimentare certificate în conformitate cu standardele ISO și alte standarde internaționale, precum și număr mai mare de companii care îndeplinesc cerințele UE și naționale;
- Un număr mai mare de produse și materii prime testate pentru indicatorii microbiologici în primele etape de aprovizionare a pieței permite identificarea mai rapidă a produselor nesigure la o etapă mai timpurie, înainte ca acestea să fie distribuite pe scară largă, asigurând astfel siguranța consumatorilor din țară și dreptul acestora de a achiziționa numai produse sigure;
- Infrastructură de eșantionare creată;
- Condiții mai favorabile pentru ca întreprinderea să efectueze teste, de exemplu, la semnarea unui contract mai extins, se aplică condiții mai flexibile. De asemenea, este esențial să se stabilească traseele de prelevare a probelor de la întreprindere/fermă-laborator;
- Informarea OSA cu privire la nomenclatura laboratoarelor și la serviciile pe care le oferă acestea.

Actori implicați: ANSA, CRDV, Asociații ale crescătorilor de animale și ale producătorilor/procesatorilor de produse alimentare, laboratoare care oferă servicii de laborator în domeniul analizei alimentelor și sănătății animalelor, doctori, proiecte de dezvoltare.

Prioritate: Ridicată.

PUNCTUL 7: Sprijinirea programelor în implementarea standardelor de calitate și a reglementărilor UE

Descriere: Punerea în aplicare a cerințelor UE pentru OSA din întregul lanț valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate impune costuri pentru investiții suplimentare în contextul îndeplinirii noilor cerințe de calitate, în concordanță cu cerințele UE și cu legislația națională.

MAIA este autoritatea responsabilă de elaborarea politicilor de subvenționare, iar AIPA este autoritatea responsabilă de punerea în aplicare a politicilor de subvenționare

în sectorul agroalimentar, inclusiv în sectorul de producție și prelucrare a produselor de origine animală (carne, carne de pasăre și produse lactate).

Politicile actuale de subvenționare vizează:

- dezvoltarea start-upurilor, ceea ce presupune sprijin din momentul demarării unei afaceri;
- subvenții post-investiționale – sprijin post-investițional în valoare de 50% din costul total al investițiilor pentru construcția, reconstrucția fermelor și a unităților de procesare, precum și pentru dotarea acestora cu echipamente;
- sprijin pentru întreținerea animalelor – plăți directe pe cap de animal pentru bovine, ovine și caprine.

Este necesară încurajarea și sprijinirea investițiilor în lanțurile valorice ale cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate prin subvenții directe, subvenții post-investiționale și politici de subvenționare la înființare, în special pentru OSA care pun în aplicare standarde de calitate.

Noua legislație a UE, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2023, deschide calea către o politică agricolă comună mai echitabilă, verde și bazată pe performanță, care reprezintă un parteneriat între societate și agricultură, și care asigură o aprovizionare stabilă cu alimente, protejează veniturile agricultorilor, protejează mediul și menține vitalitatea zonelor rurale.

Aceasta urmărește să asigure un viitor durabil pentru agricultori, să ofere un sprijin mai bine orientat pentru fermele mai mici și să permită o mai mare flexibilitate pentru a adapta măsurile la condițiile locale.

Agricultura și zonele rurale ocupă un loc central în cadrul Pactului verde european, iar politica agricolă comună 2023-2027 va fi un instrument esențial pentru atingerea ambițiilor strategiei „de la fermă la consumator” și a strategiilor privind biodiversitatea.

Punerea în aplicare a standardelor de calitate este importantă pentru companie în contextul implementării cerințelor UE și pentru consumator, astfel încât asigurăm produse sigure pentru consumul uman.

Recomandare:

- Promovarea politicilor de subvenționare pentru a crește investițiile în sectorul producției și al prelucrării. Continuitatea implementării politicilor de subvenționare existente în domeniul producției și prelucrării produselor de origine animală din carne, carne de pasăre și produse lactate;

- Elaborarea și promovarea implementării programelor de sprijin pentru OSA care implementează standarde de calitate. În plus față de politicile de subvenționare existente, ar trebui implementate programe suplimentare de stimulare pentru OSA care implementează standarde de calitate sau care au implementat deja astfel de standarde, ca de exemplu, prin creșterea măsurilor de subvenționare existente cu 10%.

Rezultatul scontat:

- Creșterea numărului de OSA care au implementat standardele de calitate (HACCP și standardele ISO), în conformitate cu cerințele UE și cele naționale. Creșterea numărului OSA din lanțul valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate, care au implementat sistemul HACCP și au certificat sistemele de management al siguranței alimentelor în conformitate cu standardele ISO și alte standarde internaționale, precum și creșterea numărului de companii care îndeplinesc cerințele UE și naționale.

Actori implicați: MAIA, AIPA, asociații de afaceri.

Prioritate: Ridicată.

PUNCTUL 8: Implicarea asociațiilor de afaceri și a organizațiilor de tip OSA în procesul de negociere a integrării în UE

Descriere: Republica Moldova a depus cererea de aderare la UE în martie 2022 și a primit statutul de țară candidată la UE în iunie 2022. În aprilie 2023, Parlamentul European

a solicitat ca negocierile de aderare la UE cu RM să înceapă până la sfârșitul anului 2023. Deputații europeni își reafirmă angajamentul față de viitoarea aderare a Republicii Moldova la UE și doresc ca negocierile cu Chișinăul să fie lansate înainte de sfârșitul anului. De asemenea, potrivit deputaților, UE și statele sale membre ar trebui să-și sporească asistența financiară și tehnică pentru Republica Moldova, pentru a facilita integrarea rapidă și eficientă a acesteia în UE. Aceasta include eliberarea rapidă a unei noi tranșe de asistență macrofinanciară de către Comisia Europeană.

În acest proces, participarea cercurilor de afaceri este importantă. Pentru ca autoritățile publice centrale, cum ar fi MDED, MAIA și ANSA, care sunt implicate în procesul de negociere, să fie alături de OSA în fiecare etapă a procesului, este important ca OSA să fie consultați și informați.

Recomandare:

- Crearea unor grupuri de lucru sectoriale și a unor comitete interministeriale cu participarea activă a OSA;
- Informarea și consultarea OSA cu privire la procesul de negociere.

Rezultatul scontat:

- Un rezultat bun al negocierilor și punerea în aplicare a cerințelor de aderare.

Actori implicați: MDED, MAIA, ANSA, AIPA, CRDV, asociații de afaceri.

Prioritate: Ridicată.

Anexe

Anexa 1. Lista interviurilor

#	Nume	Prenume	Instituție/Domeniu de expertiză	Data interviului
1.	Scripnic	Iurie	MAIA, Secretar de stat	13.09.2023
2.	Ceban	Cristina	MDED, Secretar de stat	22.08.2023
3.	Bejan	Viorica	MDED, Șef Direcția Infrastructura calității și supravegherea pieței	21.09.2023
4.	Tarlev	Afanasie	ANSA, Director adjunct	04.08.2023
5.	Gherman	Diana	ANSA, Șef Direcția Relații Internaționale și Integrare Europeană	04.08.2023
6.	Sîrbu	Maxim	ANSA, Șef Direcția Siguranța produselor alimentare de origine animală	04.08.2023
7.	Bivol	Virginia	ANSA, Șef adjunct, Direcția Siguranța produselor alimentare de origine animală	04.08.2023
8.	Carauș	Vitalie	ANSA, Șef adjunct direcție	13.09.2023
9.	Novac	Larisa	MOLDAC, Vicedirector	15.09.2023
10.	Mihăescu	Natalia	MOLDAC, Șef Direcție Acreditare Organisme de Certificare și Inspecții	15.09.2023
11.	Șapoval	Natalia	MOLDAC, Șef Direcție Acreditarea laboratoarelor	15.09.2023
12.	Curchi	Diana	CRDV, Șef Laborator Siguranță Alimentară	23.08.2023, 21.09.2023
13.	Groza	Oxana	CRDV, Șef laborator Diagnostic Sănătate Animală	21.09.2023
14.	Mocanu	Iurie	BNS, Director general adjunct	
15.	Coșalîc	Diana	AIPA, Director adjunct	19.09.2023
16.	Șalaru	Ion	ANSP, Director adjunct	20.09.2023
17.	Oxana	Burac	ANSP Laborator (ANSP), Șef Laborator Microbiologic	20.09.2023
18.	Trili	Tatiana	Imunotechnomed SRL, șef Departament Diagnosticarea alimentelor și furajelor	21.09.2023
19.	Linte	Carolina	Asociația Națională a Producătorilor de Lapte și Produse Lactate „Lapte”; Patronatul Întreprinderilor din industria prelucrătoare de carne, președinte	18.08.2023
20.	Catlabuga	Ludmila	Asociația Fermierilor Producători de Lapte, președinte	05.09.2023
21.	Ionescu	Aliona	Asociația Producătorilor de Carne de Porc, președinte	19.09.2023
22.	Baltag	Grigore	Federația Națională a Crescătorilor de Ovine și Caprine, președinte	19.09.2023
23.	Condur	Gheorghe	Asociația Obștească a Crescătorilor de Bovine, Ovine și Caprine, președinte	22.09.2023
24.	Ciurea	Dorin	Uniunea Producătorilor din Industria Avicolă, președinte	24.08.2023
25.	Cojocar	Dumitrița	Asociația Patronală din Sectorul Avicol, președinte al Asociației	21.08.2023
26.	Bulgaru	Stela	Floreni SA, fermă avicolă, director	24.08.2023
27.	Baciu	Dorina	Sălașul Baciului (afacere de familie de producere a laptelui), fondator și administrator	22.09.2023
28.	Cojocar	Gheorghe	Axedum SRL (fermă avicolă), fondator și proprietar	21.08.2023
29.	Gnatiuc	Lidia	Total Gnatiuc SRL (fermă de produse lactate), proprietar	13.10.2023
30.	Papuc	Stefan	Seciprod SRL (fermă de produse lactate), proprietar	13.10.2023
31.	Turcan	Andrei	GT Turcan Andrei (fermă de ovine), proprietar	13.10.2023
32.	Nicu	Tudor	Stina Baciului SRL (fermă de ovine), proprietar	14.10.2023
33.	Nicu	Denis	GT Nicu Denis (fermă de ovine), proprietar	14.10.2023
34.	Sîrbu	Tudor	SC Rom-Cris SRL (fermă avicolă), proprietar	14.10.2023
35.	Primblas	Vadim	Impex Line SRL (fermă avicolă), proprietar	15.10.2023
36.	Prisacaru	Viorel	Prisvio SRL (fermă de caprine și unitate de procesare a laptelui), proprietar	15.10.2023
37.	Luchian	Alexandru	GT Luchian Alexandru (fermă de produse lactate), proprietar	15.10.2023
38.	Colesnic	Veaceslav	GT Colesnic Veaceslav (fermă de produse lactate), proprietar	15.10.2023

#	Nume	Prenume	Instituție/Domeniu de expertiză	Data interviului
39.	Vatamaniuc	Vasile	GT Vatamaniuc Vasile (fermă de produse lactate), proprietar	16.10.2023
40.	Chisica	Roman	Prorovi Prim SRL (fermă de produse lactate), proprietar	16.10.2023
41.	Ganea	Iurie	GT Ganea Iurie (fermă de produse lactate), proprietar	17.10.2023
42.	Babara	Liubovi	Valea Sofiei SRL (fermă de produse lactate), administrator	17.10.2023
43.	Scripcari	Ion	Lunca Vascaut SRL (fermă de produse lactate), administrator	17.10.2023
44.	Pisarenco	Olga	GT Pisarenco Olga Gheorghe, proprietar	18.10.2023
45.	Bitiu	Marian	Gifis-Farm SRL (unitate de prelucrare a laptelui și fermă de produse lactate), administrator	18.10.2023
46.	Sevcisin	Vladimir	Sevcisin VS (fermă de produse lactate), proprietar	18.10.2023
47.	Ceban	Dorel	Vealvit Agro SRL	18.10.2023

Sursa: *Elaborat de autori*

Anexa 2. Armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene privind lanțul valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate

Legislația Uniunii Europene	Legislația națională
<p>Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației în domeniul alimentar, de înființare a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare;</p> <p>Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 931/2011 al Comisiei privind cerințele în materie de trasabilitate a alimentelor de origine animală stabilite în Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului</p>	Legea nr. 306/2018 privind siguranța alimentelor
<p>Regulamentul (CE) nr. 852/2004 al Parlamentului European și al Consiliului privind igiena produselor alimentare, Regulamentul (CE) nr. 853/2004 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală, Regulamentul (CE) nr. 2074/2005</p>	Legea nr. 296/2017 privind cerințele generale de igienă a produselor alimentare
<p>Regulamentul nr. 853/2004 de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală</p>	Hotărârea Guvernului nr. 435/2010 privind aprobarea Regulilor specifice de igienă pentru produsele alimentare de origine animală
<p>1) Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei privind criteriile microbiologice pentru produsele alimentare.</p> <p>2) Regulamentul (CE) nr. 1441/2007 al Comisiei de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2073/2005 privind criteriile microbiologice pentru produsele alimentare.</p>	Hotărârea Guvernului nr. 221/2009 cu privire la aprobarea Regulilor privind criteriile microbiologice pentru produsele alimentare
<p>Regulamentul (UE) nr. 1169/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1924/2006 și (CE) nr. 1925/2006 ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 87/250/CEE a Comisiei, a Directivei 90/496/CEE a Consiliului, a Directivei 1999/10/CE a Comisiei, a Directivei 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului, a Directivelor 2002/67/CE și 2008/5/CE ale Comisiei și a Regulamentului (CE) nr. 608/2004 al Comisiei.</p>	Legea nr. 279/2017 privind informarea consumatorului cu privire la produsele alimentare
<p>Regulamentul nr. 315/93 de stabilire a procedurilor comunitare privind contaminanții din alimente.</p> <p>Regulamentul nr. 1881/2006 de stabilire a nivelurilor maxime pentru anumiți contaminanți din produsele alimentare.</p> <p>Directiva 76/621/CEE a Consiliului privind stabilirea nivelului maxim de acid erucic în uleiurile și grăsimile destinate consumului uman, precum și în produsele alimentare cu adaos de uleiuri sau grăsimi.</p>	Hotărârea Guvernului nr. 520/2010 cu privire la aprobarea Regulamentului sanitar privind contaminanții din produsele alimentare
<p>Regulamentul (UE) nr. 2016/429 al Parlamentului European și al Consiliului privind bolile transmisibile ale animalelor și de modificare și abrogare a anumitor acte din domeniul sănătății animalelor („Legea privind sănătatea animalelor”).</p>	Hotărârea Guvernului nr. 605/2023 pentru aprobarea proiectului de lege privind activitatea sanitară veterinară Acesta urmează să fie adoptat ca lege.
<p>Regulamentul (CE) nr. 1333/2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind aditivii alimentari.</p>	Hotărârea Guvernului nr. 229/2013 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind aditivii alimentari
<p>Regulamentul (CE) nr. 1334/2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind aromele și anumite ingrediente alimentare cu proprietăți aromatizante destinate utilizării în și pe produsele alimentare și de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1601/91 al Consiliului, a Regulamentelor (CE) nr. 2232/96 și (CE) nr. 110/2008 și a Directivei 2000/13/CE.</p>	Hotărârea Guvernului nr. 1245/2018 cu privire la aprobarea regulamentelor sanitare privind aromele și anumite ingrediente alimentare cu proprietăți aromatizante destinate utilizării în și pe produsele alimentare și privind aromele de fum utilizate sau destinate utilizării în sau pe produsele alimentare
<p>Regulamentul (CE) nr. 1935/2004 al Parlamentului European și al Consiliului privind materialele și obiectele destinate să vină în contact cu produsele alimentare și de abrogare a Directivelor 80/590/CEE și 89/109/CEE.</p>	Hotărârea Guvernului nr. 308/2011 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind materialele și obiectele destinate să vină în contact cu produsele alimentare
<p>Regulamentul (CE) nr. 2023/2006 al Comisiei privind buna practică de fabricație a materialelor și a obiectelor destinate să vină în contact cu produsele alimentare.</p>	Hotărârea Guvernului nr. 594/2014 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind buna practică de fabricație a materialelor și obiectelor destinate să vină în contact cu produsele alimentare

Legislația Uniunii Europene	Legislația națională
Regulamentul (UE) nr. 10/2011 al Comisiei privind materialele și obiectele din plastic destinate să intre în contact cu produsele alimentare.	Hotărârea Guvernului nr. 278/2013 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind materialele și obiectele din plastic destinate să vină în contact cu produsele alimentare
Regulamentul (UE) nr. 2017/625 privind controalele oficiale și alte activități oficiale efectuate pentru a asigura aplicarea legislației privind alimentele și furajele, a normelor privind sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și produsele de protecție a plantelor.	A fost elaborat proiectul de Hotărâre de Guvern pentru aprobarea proiectului de lege privind controalele oficiale în domeniul agroalimentar (număr unic 601/MAIA/2023), care este în curs de aprobare.
Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2019/627 al Comisiei din 15 martie 2019 de stabilire a unor modalități practice uniforme de efectuarea controalelor oficiale asupra produselor de origine animală destinate consumului uman în conformitate cu Regulamentul (UE) 2017/625 al Parlamentului European și al Consiliului și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2074/2005 al Comisiei în ceea ce privește controalele oficiale.	Nu există nicio transpunere în legislația națională. Trebuie să revizuiască proiectul de Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind controalele oficiale în domeniul agroalimentar (număr unic 601/MAIA/2023) și să evalueze punerea în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 219/627.
Decizia Consiliului privind comercializarea și administrarea somatotropinei bovine (STB) și de abrogare a Deciziei 90/218/CEE. Regulamentul (CE) nr. 543/2008 al Comisiei de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în ceea ce privește standardele de comercializare a cărnii de pasăre.	Hotărârea Guvernului nr. 1034/2016 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului
Regulamentul (CE) nr. 589/2008 al Comisiei de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului în ceea ce privește standardele de comercializare aplicabile ouălor. Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului de instituire a unei organizări comune a piețelor agricole și privind dispoziții specifice pentru anumite produse agricole.	Hotărârea Guvernului nr. 746/2011 cu privire la modificarea și completarea Normei sanitar-veterinare privind comercializarea ouălor pentru consum uman, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1208/2008
Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului.	HG nr. 198/2017 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 929/2009. HG nr. 296/2011 privind aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului (transpune Art. 118 și anexa nr. XVI la Regulamentul (CE) nr. 1234/2007). HG nr. 1208/2008 cu privire la aprobarea Normei sanitar-veterinare privind comercializarea ouălor pentru consum uman Legea nr. 27/2017 privind clasificarea carcaselor de bovine, porcine și ovine [transpune Anexa IV la Regulamentul (UE) nr. 1308/2013]. HG nr. 158/2019 cu privire la aprobarea Cerințelor de calitate pentru lapte și produse lactate. Hotărârea Guvernului nr. 1406/2008 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind clasificarea și sistemul de etichetare a cărnii de bovine, precum și a produselor din carne de bovine
Regulamentul (CE) nr. 396/2005 al Parlamentului European și al Consiliului privind conținuturile maxime aplicabile reziduurilor de pesticide din sau de pe produse alimentare și hrana de origine vegetală și animală pentru animale și de modificare a Directivei 91/414/CEE a Consiliului.	Hotărârea Guvernului nr. 1191 cu privire la aprobarea Regulamentului sanitar privind limitele maxime admise de reziduuri ale produselor de uz fitosanitar din sau pe produse alimentare și hrană de origine vegetală și animală pentru animale
Regulamentul (UE) nr. 37/2010 al Comisiei privind substanțele active din punct de vedere farmacologic și clasificarea lor în funcție de limitele reziduale maxime din produsele alimentare de origine animală.	Ordinul nr. 5/2021 privind aprobarea listei substanțelor active din punct de vedere farmacologic și clasificarea lor în funcție de limitele reziduale maxime din produsele alimentare de origine animală

Ultima versiune a Regulamentului (CE) nr. 396/2005 al UE⁷⁷ referitoare la produsele din lanțul valoric pentru pesticide nu este transpusă în legislația națională.

Directiva 2002/63/CE a Comisiei din 11 iulie 2002 de stabilire a metodelor comunitare de prelevare de probe pentru controlul oficial al reziduurilor de pesticide de pe și din produsele de origine vegetală și animală și de abrogare a Directivei 79/700/CEE. ANSA a elaborat procedura standard de prelevare de probe pentru produsele de origine animală (țesuturi) în abatoare. Armonizarea acestei directive nu a fost evaluată.

Reglementările UE referitoare la reziduuri nu sunt transpuse în legislația națională, după cum urmează:

- **Regulamentul (UE) 2022/1644⁷⁸**
- **Regulamentul (UE) 2022/1646⁷⁹**
- **Regulamentul (UE) 2021/808⁸⁰**
- **Regulamentul (UE) 2022/2292⁸¹**
- **Regulamentul (UE) 2022/2293⁸².**

Regulamentul (UE) 915/2023⁸³ referitor la produsele din lanțul valoric privind nivelurile maxime pentru anumiți contaminanți din alimente nu este transpus în legislația națională.

77. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32005R0396>

78. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R1644>

79. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1646>

80. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/808/oj

81. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2022/2292/oj

82. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2022/2293

83. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0915>

Anexa 3. Criterii microbiologice pentru lanțul valoric al cărnii, cărnii de pasăre și produselor lactate

Cea mai recentă versiune a **Regulamentului (CE) nr. 2073/2005** al Comisiei privind criteriile microbiologice pentru produsele alimentare stabilește criteriile microbiologice pentru carne, carne de pasăre și produse lactate, normele de aplicare care trebuie completate de către OSA la punerea în aplicare a măsurilor generale și specifice de igienă menționate la Articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 852/2004.

Principalele definiții sunt următoarele:

„**Criteriul siguranței alimentare**” înseamnă un criteriu care definește gradul de acceptabilitate al unui produs sau al unui lot de produse alimentare, aplicabil produselor introduse pe piață;

„**Criteriul igienei procesului**” înseamnă un criteriu care indică gradul de acceptabilitate al funcționării procesului de producție. Un astfel de criteriu nu se aplică produselor introduse pe piață. Acesta

stabilește o valoare indicativă a contaminării, la depășirea căreia se impun măsuri corective destinate să mențină igiena procesului în conformitate cu legislația în domeniul alimentar.

OSA efectuează teste, după caz, în funcție de criteriile microbiologice stabilite în Anexa I atunci când validează sau verifică funcționarea corectă a procedurilor lor bazate pe principiile HACCP și pe bunele practici de igienă. OSA decid cu privire la frecvența de prelevare a probelor corespunzătoare, cu excepția cazului în care Anexa I prevede frecvențe de prelevare a probelor specifice, prin urmare frecvența de prelevare a probelor va fi cel puțin cea prevăzută în Anexa I. OSA iau această decizie în contextul procedurilor lor bazate pe principiile HACCP și pe bunele practici de igienă, ținând seama de instrucțiunile de utilizare a produsului alimentar. Frecvența de prelevare a probelor poate fi adaptată la natura și dimensiunea întreprinderilor din sectorul alimentar, cu condiția ca siguranța produselor alimentare să nu fie pusă în pericol.

Criterii de siguranță alimentară pentru carne și produse din carne:

Categoría de alimente	Microorganisme / toxine, metaboliți ai acestora	Plan de prelevare probe		Limite		Metoda analitică de referință	Situația actuală în RM
		n	c	m	M		
1.2 Alimente gata de consum care pot favoriza dezvoltarea <i>L. monocytogenes</i> , altele decât cele destinate sugarilor și cele destinate unor scopuri medicale speciale	<i>Listeria monocytogenes</i>	5	0	100 cfu		EN/ISO 11290-2	EN/ISO 11290-2
		5	0	Absența în 25 g		EN/ISO 11290-1	EN/ISO 11290-1
1.4 Carne tocată și preparate din carne destinate a fi consumate crude	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.5 Carne tocată și preparate din carne de pasăre destinate a fi consumate gătite	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.6 Carne tocată și preparate din carne din alte specii decât carnea de pasăre, destinate a fi consumate gătite	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 10 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.7 Carne separată mecanic (CSM)	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 10 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.8 Produse din carne destinate a fi consumate crude, cu excepția produselor în cazul cărora procesul de fabricație sau compoziția produsului elimină riscul de salmonella	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.9 Produse din carne obținute din carne de pasăre destinate a fi consumate gătite	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1

Sursa: Elaborat de autori în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei

Criteria de igienă a procesului de prelucrare a cărnii și a produselor din carne:

Food category	Micro-organisms	Sampling plan		Limits		Analytical reference method	Current situation in RM
		n	c	m	M		
2.1.1 Carcases of cattle, sheep, goats	Aerobic colony count			3,5 log cfu/cm ² daily mean log	5,0 log cfu/cm ² daily mean log	EN ISO 4833-1	EN ISO 4833-1
	Enterobacteriaceae			1,5 log cfu/cm ² daily mean log	2,5 log cfu/cm ² daily mean log	EN ISO 21528-2	EN ISO 21528-2
2.1.2 Carcases of pigs	Aerobic colony count			4,0 log cfu/cm ² daily mean log	5,0 log cfu/cm ² daily mean log	EN ISO 4833-1	EN ISO 4833-1
	Enterobacteriaceae			2,0 log cfu/cm ² daily mean log	3,0 log cfu/cm ² daily mean log	EN ISO 21528-2	EN ISO 21528-2
2.1.3 Carcases of cattle, sheep, goats and horses	<i>Salmonella</i>	50	2	Not detected in the area tested per carcass	EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1	
2.1.4 Carcases of pigs	<i>Salmonella</i>	50	3	Not detected in the area tested per carcass	EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1	
2.1.6 Minced meat	Aerobic colony count	5	2	5 × 10 ⁵ cfu/g	5 × 10 ⁶ cfu/g	EN ISO 4833-1	EN ISO 4833-1
	<i>E. coli</i>	5	2	50 cfu/g	500 cfu/g	ISO 16649-1 or 2	ISO 16649-2
2.1.7 Mechanically separated meat (MSM)	Aerobic colony count	5	2	5 × 10 ⁵ cfu/g	5 × 10 ⁶ cfu/g	EN ISO 4833-1	EN ISO 4833-1
	<i>E. coli</i>	5	2	50 cfu/g	500 cfu/g	ISO 16649-1 or 2	ISO 16649-2
2.1.8 Meat preparations	<i>E. coli</i>	5	2	500 cfu/g or cm ²	5 000 cfu/g or cm ²	ISO 16649-1 or 2	ISO 16649-2

Sursa: Elaborat de autori în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei

Criteria de siguranță alimentară pentru produsele din carne de pasăre (ouă):

Categororia de alimente	Microorganisme / toxine, metaboliți ai acestora	Plan de prelevare probe		Limite		Metoda analitică de referință	Situția actuală în RM
		n	c	m	M		
1.14 Produse din ouă, cu excepția produselor pentru care procesul de fabricație sau compoziția produsului elimină riscul contaminării cu salmonella	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.15 Alimente gata de consum care conțin ouă crude, cu excepția produselor pentru care procesul de fabricație sau compoziția produsului elimină riscul de contaminare cu salmonella	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g or ml		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1

Sursa: Elaborat de autori în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei

Criteria de igienă de procesare a produselor de pasăre:

Categororia de alimente	Microorganisme	Plan de prelevare probe		Limite		Metoda analitică de referință (4)	Situția actuală în RM
		n	c	m	M		
2.1.5 Carcase de pui de carne și curcani	<i>Salmonella spp.</i>	50	7 ⁽⁸⁵⁾ Începând cu 1.1.2012 c = 5 pentru pui Începând cu 1.1.2013 c = 5 pentru curcani	Absența în 25 g dintr-o probă grupată de piele de pe gât		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
2.1.9 Carcase de pui de carne	<i>Campylobacter spp.</i>	50	c = 20 Începând cu 1.1.2020 c = 15; Începând cu 1.1.2025 c = 10	1 000 cfu/g		EN ISO 10272-2	ISO 10272-2

Sursa: Elaborat de autori în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei

Criteria de igienă de procesare a produselor din ouă:

Categororia de alimente	Microorganisme	Plan de prelevare probe		Limite		Metoda analitică de referință (4)	Situția actuală în RM
		n	c	m	M		
2.3.1 Egg products	Enterobacteriaceae	5	2	10 cfu/g sau ml	100 cfu/g sau ml	EN ISO 21528-2	EN ISO 21528-2

Sursa: Elaborat de autori în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei

85. 1 ml de inoculum se depune pe o placă Petri cu diametrul de 140 mm sau pe trei plăci Petri cu diametrul de 90 mm.

Criterii de siguranță alimentară a produselor lactate:

Categoria de alimente	Microorganisme / toxine, metaboliți ai acestora	Plan de prelevare probe		Limite		Metoda analitică de referință	Situția actuală în RM
		n	c	m	M		
1.2 Produse alimentare gata pentru consum care permit dezvoltarea <i>L. monocytogenes</i> , altele decât cele destinate sugarilor sau în scopuri medicale speciale	<i>Listeria monocytogenes</i>	5	0	100 cfu/g		EN/ISO 11290-2	EN/ISO 11290-2
		5	0	Absența în 25 g		EN/ISO 11290-1	EN/ISO 11290-2
1.11 Brânzeturi, unt și smântână fabricate din lapte crud sau din lapte care a fost supus unui tratament termic inferior celui de pasteurizare	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.12 Lapte praf și zer praf	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.13 Înghețată, cu excepția produselor pentru care procesul de fabricație sau compoziția produsului exclude riscul de salmonella	<i>Salmonella</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 6579-1	EN ISO 6579-1
1.21 Brânzeturi, lapte praf și zer praf, menționate în criteriile pentru stafilococii coagulazo-pozitivi de la compartimentul 2.2 din prezenta anexă.	<i>Enterotoxine stafilococice</i>	5	0	Absența în 25 g		EN ISO 19020	

Sursa: Elaborat de autori în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei

Criteria de igienă de procesare a produselor lactate:

Categoria de alimente	Microorganismele	Plan de prelevare probe		Limite		Metoda analitică de referință	Situția actuală în RM
		n	c	m	M		
2.2.1 Lapte pasteurizat și alte produse lactate lichide pasteurizate	Enterobacteriaceae	5	0	10 cfu/ml		EN ISO 21528-2	EN ISO 21528-2
2.2.2 Brânzeturi fabricate din lapte sau zer care au fost supuse unui tratament termic	<i>E. coli</i>	5	2	100 cfu/g	1 000 cfu/g	ISO 16649-1 sau 2	ISO 16649-2
2.2.3 Brânzeturi fabricate din lapte crud	Stafilococi coagulazo-pozitivi	5	2	10 ⁴ cfu/g	10 ⁵ cfu/g	EN/ISO 6888-2	EN/ISO 6888-2
2.2.4 Brânzeturi fabricate din lapte care a fost supus unui tratament termic inferior pasteurizării și brânzeturi maturate din lapte sau zer care a fost supus pasteurizării sau unui tratament termic mai puternic.	Stafilococi coagulazo-pozitivi	5	2	100 cfu/g	1 000 cfu/g	EN/ISO 6888-1 sau 2	EN/ISO 6888-1
2.2.5 Brânzeturi nematurate sub formă de pastă moale (brânzeturi proaspete) din lapte sau zer care a fost supus pasteurizării sau unui tratament termic mai puternic	Stafilococi coagulazo-pozitivi	5	2	10 cfu/g	100 cfu/g	EN/ISO 6888-1 sau 2	EN/ISO 6888-1
2.2.6 Unt și smântână fabricate din lapte crud sau din lapte care a fost supus unui tratament termic inferior celui de pasteurizare	<i>E. coli</i>	5	2	10 cfu/g	100 cfu/g	ISO 16649-1 sau 2	ISO 16649-2
2.2.8 Înghețată și deserturi lactate congelate	Enterobacteriaceae	5	2	10 cfu/g	100 cfu/g	EN ISO 21528-2	EN ISO 21528-2

Sursa: Elaborat de autori în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2073/2005 al Comisiei

Interpretarea rezultatelor testelor ar trebui evaluată în conformitate cu dispozițiile din cea mai recentă versiune a Regulamentului (CE) nr. 2073/2005.

OSA și autoritatea competentă trebuie să preleve probe pentru carcasele de bovine, porcine, ovine și caprine în conformitate cu dispozițiile din ultima versiune a Regulamentului (CE) nr. 2073/2005.

OSA și autoritatea competentă trebuie să preleve probe din carcasele de pui și de carne proaspătă de pasăre pentru analize de Salmonella și Campylobacter, în conformitate cu dispozițiile din ultima versiune a Regulamentului (CE) nr. 2073/2005.

Anexa 4. Producția principalelor produse de origine animală, pe categorii de producători

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Toate categoriile de producători											
Animale pentru sacrificare (în greutate vie), mii. tone din care:	156.0	154.8	164.0	174.5	184.3	157.8	163.3	158.6	159.2	147.5	160.5
Bovine	15.8	13.8	13.7	14.0	15.8	12.7	13.4	12.7	13.8	12.6	16.7
Porcine	82.2	77.8	82.3	91.6	92.9	79.2	84.0	82.7	80.9	77.5	81.2
Ovine și caprine	4.7	4.4	4.2	4.4	4.2	5.1	4.1	4.2	3.5	3.1	2.0
Păsări de curte	51.7	57.3	62.2	62.7	69.9	59.3	60.3	57.6	60.6	53.3	59.6
Alte animale	1.6	1.5	1.6	1.7	1.7	1.7	1.5	1.4	0.4	1.0	1.0
Lapte de vacă, mii tone	489.6	485.9	485.3	479.5	462.1	442.6	373.1	331.7	290.5	264.9	240.4
Ouă, mil. buc.	621.9	623.7	645.0	628.8	673.5	707.2	688.7	686.6	627.5	578.4	593.0
Agricultural enterprises and Farms											
Animale pentru sacrificare (în greutate vie), mii. tone din care:	43.8	53.8	58.2	70.4	76.0	76.9	83.7	85.7	95.5	89.5	99.2
Bovine	2.2	1.9	1.4	2.6	4.6	5.3	5.3	5.4	6.3	5.8	11.5
Porcine	18.3	23.4	25.9	32.6	33.2	27.5	33.1	36.6	46.0	46.3	42.7
Ovine și caprine	0.4	0.3	0.2	0.4	0.3	0.9	0.2	0.5	0.2	2.3	0.2
Păsări de curte	22.9	28.2	30.7	34.7	38.1	43.1	45.0	43.1	42.9	37.2	44.8
Alte animale	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.0
Lapte de vacă, mii tone	15.6	15.8	21.3	22.5	24.7	24.2	21.8	23.5	23.0	27.8	36.9
Ouă, mil. buc.	242.2	242.0	246.5	292.6	292.7	316.2	318.0	297.7	253.5	238.0	256.3
Households											
Animale pentru sacrificare (în greutate vie), mii. tone din care	112.2	101.0	105.8	104.1	108.3	80.9	79.6	72.9	63.6	58.0	61.3
Bovine	13.6	11.9	12.3	11.4	11.3	7.4	8.1	7.3	6.8	6.8	5.2
Porcine	63.9	54.4	56.4	92.6	59.6	51.7	50.9	46.1	47.8	31.2	38.5
Ovine și caprine	4.3	4.1	4.0	4.0	4.0	4.2	3.9	3.7	3.9	0.8	1.8
Păsări de curte	28.8	29.1	31.5	28.0	31.8	16.2	15.3	14.5	17.7	16.1	14.8
Alte animale	1.6	1.5	1.6	1.7	1.6	1.6	1.4	1.2	0.3	0.9	1.0
Lapte de vacă, mii tone	474.0	470.1	464.0	457.0	437.4	418.4	351.3	308.2	267.5	237.1	203.5
Ouă, mil. buc	379.7	381.7	398.5	380.9	380.9	391.0	370.7	388.9	374.0	340.4	336.7

Sursa: BNS

Anexa 5. Numărul de întreprinderi, total

Clasificare statistică a activităților economice (NACE Rev. 2.1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	3,057	3,168	3,439	3,847	4,210	4,428	4,681	5,077	5,454
01 Agricultură, vânătoare și servicii anexe	2,921	3,031	3,318	3,723	4,086	4,300	4,544	4,946	5,315
01.4 Creșterea animalelor	330	347	368	395	429	452	513	583	638
01.41 Creșterea bovinelor de lapte	43	47	48	54	56	64	74	97	108
01.42 Creșterea altor bovine	12	11	12	13	15	12	10	13	16
01.45 Creșterea ovinelor și caprinelor	16	19	21	17	20	20	27	26	35
01.46 Creșterea porcinelor	54	54	59	57	55	55	54	58	49
01.47 Creșterea păsărilor	130	139	138	135	143	139	132	132	138
01.49 Creșterea altor specii de animale	73	75	89	118	139	161	214	256	291
10 Industria alimentară	964	932	935	949	993	984	1,004	977	980
10.1 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	121	118	111	103	114	123	127	121	126
10.11 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii, cu excepția cărnii de pasăre	52	53	47	45	50	53	58	57	60
10.12 Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre	5	5	3	6	7	7	8	9	11
10.13 Fabricarea produselor din carne (inclusiv din carne de pasăre)	64	60	61	52	57	63	61	55	55
10.4 Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale	75	77	70	75	80	71	77	76	70
10.41 Fabricarea uleiurilor și grăsimilor	71	72	65	71	76	68	75	74	68
10.42 Fabricarea margarinei și a altor produse comestibile similare	4	5	5	4	4	3	2	2	2
10.5 Fabricarea produselor lactate și a gheții comestibile	32	34	36	36	35	33	38	34	36
10.51 Fabricarea produselor lactate	22	24	27	28	27	24	28	24	28
10.52 Fabricarea înghețatei și a altor tipuri de gheață comestibilă	10	10	9	8	8	9	10	10	8
10.8 Fabricarea altor produse alimentare	76	66	68	72	78	79	78	81	86
10.85 Fabricarea de mâncăruri preparate	18	18	19	18	21	18	16	13	14
10.86 Fabricarea preparatelor alimentare omogenizate și a alimentelor dietetice	2	1	0	1	1	1	3	1	3
10.89 Fabricarea altor produse alimentare n.c.a.	28	21	19	18	17	13	14	16	18
10.9 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor	7	9	11	13	16	17	21	26	30
10.91 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor de fermă	6	8	9	10	12	13	17	23	26
28.30 Fabricarea mașinilor și utilajelor pentru agricultură și exploatarea forestieră	13	16	17	15	18	17	22	16	15

Clasificare statistică a activităților economice (NACE Rev. 2.1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
28.93 Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea produselor alimentare, a băuturilor și a tutunului	3	3	2	6	5	8	9	8	6
46 Comerț cu ridicata	7,805	7,623	7,766	7,846	7,926	7,537	7,357	7,275	7,276
46.3 Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului	1,441	1,426	1,449	1,501	1,487	1,439	1,404	1,411	1,363
46.32 Comerț cu ridicata al cărnii și produselor din carne	127	120	119	127	123	119	110	112	110
46.33 Comerț cu ridicata al produselor lactate, al ouălor și al uleiurilor și grăsimilor comestibile	77	68	75	78	76	72	71	77	68
46.61 Comerț cu ridicata al mașinilor agricole, echipamentelor și furniturilor	110	120	118	125	135	136	145	150	151
47 Comerț cu amănuntul	11,010	10,770	10,805	10,993	11,111	10,865	11,129	11,487	11,573
47.2 Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și tutunului	860	860	896	921	968	948	987	1,018	1,041
47.22 Comerț cu amănuntul al cărnii și al produselor din carne (în magazine specializate)	96	109	111	114	127	124	115	122	130
47.29 Comerț cu amănuntul al altor produse alimentare (în magazine specializate)	183	193	205	219	238	237	268	271	274

Sursa: BNS

Anexa 6. Numărul de întreprinderi active (cu o cifră de afaceri mai mare de zero)

Clasificarea statistică a activităților economice (NACE Rev. 2.1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	2,309	2,372	2,598	2,966	3,247	3,510	3,643	4,020	4,371
01 Agricultură, vânătoare și servicii anexe	2,225	2,293	2,521	2,885	3,169	3,430	3,562	3,936	4,280
01.4 Creșterea animalelor	208	217	223	249	265	292	312	355	423
01.41 Creșterea bovinelor de lapte	28	35	35	42	43	48	53	72	82
01.42 Creșterea altor bovine	5	4	3	4	5	4	4	6	12
01.45 Creșterea ovinelor și caprinelor	8	9	10	12	11	13	19	21	25
01.46 Creșterea porcinelor	31	33	31	36	34	34	30	36	34
01.47 Creșterea păsărilor	97	103	107	105	105	103	97	98	101
01.49 Creșterea altor specii de animale	38	32	36	49	66	89	107	121	168
10 Industria alimentară	710	705	696	699	720	714	707	710	715
10.1 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	87	90	80	76	82	90	93	88	90
10.11 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii, cu excepția cărnii de pasăre	37	39	33	31	34	38	40	38	38
10.12 Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre	4	4	3	6	7	6	8	8	10
10.13 Fabricarea produselor din carne (inclusiv din carne de pasăre)	46	47	44	39	41	46	45	42	42
10.4 Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale	56	52	49	52	56	46	57	55	52
10.41 Fabricarea uleiurilor și grăsimilor	54	49	46	50	54	45	56	54	51
10.42 Fabricarea margarinei și a altor produse comestibile similare	2	3	3	2	2	1	1	1	1
10.5 Fabricarea produselor lactate și a gheții comestibile	24	22	26	26	27	25	26	27	24
10.51 Fabricarea produselor lactate	17	15	19	20	22	19	20	20	19
10.52 Fabricarea înghețatei și a altor tipuri de gheață comestibilă	7	7	7	6	5	6	6	7	5
10.8 Fabricarea altor produse alimentare	47	48	49	52	58	58	53	56	60
10.85 Fabricarea de mâncăruri preparate	9	14	14	13	17	13	11	9	8
10.86 Fabricarea preparatelor alimentare omogenizate și a alimentelor dietetice	1	0	0	1	1	1	2	0	2
10.89 Fabricarea altor produse alimentare n.c.a.	18	14	14	11	11	7	6	7	10
10.9 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor	7	8	10	9	13	15	14	19	23
10.91 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor de fermă	6	7	8	7	9	11	11	17	19
28.30 Fabricarea mașinilor și utilajelor pentru agricultură și exploatarea forestieră	12	16	17	15	15	13	17	14	14
28.93 Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea produselor alimentare, a băuturilor și a tutunului	3	3	2	6	5	8	9	8	6
46 Comerț cu ridicata	4,975	4,841	4,963	5,072	5,112	5,022	4,920	4,933	4,957
46.3 Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului	882	872	898	959	955	940	933	944	919
46.32 Comerț cu ridicata al cărnii și produselor din carne	86	89	87	93	87	76	71	74	76
46.33 Comerț cu ridicata al produselor lactate, al ouălor și al uleiurilor și grăsimilor comestibile	52	50	55	55	52	56	56	56	48

Clasificarea statistică a activităților economice (NACE Rev. 2.1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
46.61 Comerț cu ridicata al mașinilor agricole, echipamentelor și furniturilor	90	92	89	99	103	105	113	120	116
47 Comerț cu amănuntul	8,397	8,309	8,253	8,379	8,561	8,493	8,731	9,103	9,232
47.2 Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și tutunului	605	621	640	664	711	695	734	764	776
47.22 Comerț cu amănuntul al cărnii și al produselor din carne (în magazine specializate)	66	84	86	89	94	92	85	95	107
47.29 Comerț cu amănuntul al altor produse alimentare (în magazine specializate)	137	150	160	167	183	179	213	215	216

Sursa: BNS

Anexa 7. Numărul de angajați, persoane

Clasificarea statistică a activităților economice (NACE Rev. 2.1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	47,068	46,353	46,602	45,447	45,214	43,523	40,402	40,159	39,697
01 Agricultură, vânătoare și servicii anexe	42,852	42,233	42,519	41,404	41,255	39,562	36,420	36,573	35,955
01.4 Creșterea animalelor	3,786	4,494	4,163	3,210	3,283	3,480	3,327	3,376	3,355
01.41 Creșterea bovinelor de lapte	294	319	287	300	334	343	364	389	458
01.42 Creșterea altor bovine	20	21	26	59	55	56	64	88	121
01.45 Creșterea ovinelor și caprinelor	30	60	38	38	43	49	67	65	66
01.46 Creșterea porcinelor	735	1,178	981	955	911	953	937	916	801
01.47 Creșterea păsărilor	2,545	2,757	2,662	1,644	1,702	1,799	1,677	1,674	1,621
01.49 Creșterea altor specii de animale	150	150	162	205	229	271	208	235	279
10 Industria alimentară	25,013	24,535	24,718	27,051	27,097	26,914	26,608	25,475	24,816
10.1 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	3,813	3,660	3,645	5,315	5,549	5,498	5,882	5,546	5,507
10.11 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii, cu excepția cărnii de pasăre	1,188	1,325	1,073	391	474	498	656	617	588
10.12 Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre	345	50	54	1,311	1,446	1,355	1,546	1,115	1,027
10.13 Fabricarea produselor din carne (inclusiv din carne de pasăre)	2,280	2,285	2,518	3,613	3,629	3,645	3,680	3,814	3,892
10.4 Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale	1,107	1,089	1,011	1,003	1,085	975	1,125	1,118	1,246
10.41 Fabricarea uleiurilor și grăsimilor	1,081	1,057	974	975	1,049	949	1,089	1,092	1,222
10.42 Fabricarea margarinei și a altor produse comestibile similare	26	32	37	28	36	26	36	26	24
10.5 Fabricarea produselor lactate și a gheții comestibile	3,879	3,961	4,001	4,065	3,953	4,173	4,123	3,865	3,452
10.51 Fabricarea produselor lactate	3,326	3,437	3,470	3,534	3,438	3,674	3,669	3,528	3,131
10.52 Fabricarea înghețatei și a altor tipuri de gheață comestibilă	553	524	531	531	515	499	454	337	321
10.8 Fabricarea altor produse alimentare	3,146	2,706	2,635	2,650	2,560	2,523	2,257	2,116	2,199
10.85 Fabricarea de mâncăruri preparate	206	208	234	303	297	267	236	195	156
10.86 Fabricarea preparatelor alimentare omogenizate și a alimentelor dietetice	2	1	0	30	24	27	24	0	24
10.89 Fabricarea altor produse alimentare n.c.a.	335	294	105	65	45	40	38	33	111
10.9 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor	199	161	168	158	197	276	263	243	225
10.91 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor de fermă	198	160	166	155	183	254	253	238	218
28.30 Fabricarea mașinilor și utilajelor pentru agricultură și exploatarea forestieră	453	445	422	352	336	295	306	292	261
28.93 Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea produselor alimentare, a băuturilor și a tutunului	28	40	34	115	122	155	125	96	50
46 Comerț cu ridicata	43,671	44,946	45,971	48,311	49,857	49,730	47,399	48,342	47,926
46.3 Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului	11,924	12,046	12,413	13,660	14,243	14,773	13,921	13,875	13,778
46.32 Comerț cu ridicata al cărnii și produselor din carne	694	854	794	940	1,044	808	678	764	847
46.33 Comerț cu ridicata al produselor lactate, al ouălor și al uleiurilor și grăsimilor comestibile	622	675	688	713	785	838	904	939	922
46.61 Comerț cu ridicata al mașinilor agricole, echipamentelor și furniturilor	1,032	1,040	1,017	1,155	1,234	1,252	1,363	1,306	1,332
47 Comerț cu amănuntul	60,403	60,520	61,267	62,584	63,268	65,960	64,543	66,873	65,087
47.2 Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și tutunului	3,827	3,744	3,534	3,481	3,578	3,641	3,384	3,482	2,951
47.22 Comerț cu amănuntul al cărnii și al produselor din carne (în magazine specializate)	277	324	339	369	443	528	562	546	561
47.29 Comerț cu amănuntul al altor produse alimentare (în magazine specializate)	856	907	976	1,006	1,104	1,051	1,203	1,098	918

Anexa 8. Cifra de afaceri totală, mil. MDL

Clasificarea statistică a activităților economice (NACE Rev. 2.1)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	10,749	11,836	14,421	15,984	17,216	17,502	15,974	24,713	27,900
01 Agricultură, vânătoare și servicii anexe	10,468	11,495	14,084	15,613	16,826	17,077	15,587	24,228	27,328
01.4 Creșterea animalelor	2,135	2,366	2,578	2,007	2,067	2,416	2,473	2,878	3,801
01.41 Creșterea bovinelor de lapte	103	139	108	126	141	156	178	193	283
01.42 Creșterea altor bovine	3	3	34	52	69	62	67	92	156
01.45 Creșterea ovinelor și caprinelor	4	7	6	21	10	10	14	23	20
01.46 Creșterea porcinelor	698	778	905	895	987	1,196	1,254	1,443	1,697
01.47 Creșterea păsărilor	1,327	1,439	1,526	913	859	992	961	1,127	1,645
01.49 Creșterea altor specii de animale	31	39	44	66	80	106	103	134	218
10 Industria alimentară	14,095	15,294	16,639	17,912	18,427	19,533	20,155	23,406	36,419
10.1 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	2,916	2,584	2,729	3,934	4,392	4,751	4,880	5,676	7,082
10.11 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii, cu excepția cărnii de pasăre	1,541	1,307	1,224	572	699	767	908	990	1,017
10.12 Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre	228	53	61	891	990	888	800	854	1,195
10.13 Fabricarea produselor din carne (inclusiv din carne de pasăre)	1,148	1,225	1,444	2,471	2,703	3,096	3,172	3,832	4,870
10.4 Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale	1,041	1,679	2,187	1,624	2,317	2,662	3,109	3,834	11,823
10.41 Fabricarea uleiurilor și grăsimilor	1,023	1,661	2,170	1,608	2,294	2,640	3,082	3,808	11,793
10.42 Fabricarea margarinei și a altor produse comestibile similare	17	17	17	16	23	22	27	26	30
10.5 Fabricarea produselor lactate și a gheții comestibile	2,607	2,823	3,066	3,204	3,070	3,155	3,222	3,484	4,089
10.51 Fabricarea produselor lactate	2,419	2,595	2,821	2,930	2,781	2,886	3,010	3,237	3,714
10.52 Fabricarea înghețatei și a altor tipuri de gheață comestibilă	188	228	245	275	288	269	212	246	375
10.8 Fabricarea altor produse alimentare	2,819	2,892	2,853	2,588	2,166	1,840	1,976	2,358	2,912
10.85 Fabricarea de mâncăruri preparate	47	56	78	75	111	108	108	109	139
10.86 Fabricarea preparatelor alimentare omogenizate și a alimentelor dietetice	0	0	0	14	13	14	12	0	11
10.89 Fabricarea altor produse alimentare n.c.a.	423	494	84	11	12	12	25	10	28
10.9 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor	79	65	73	71	106	169	193	241	271
10.91 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor de fermă	79	65	73	70	98	161	192	241	271
28.30 Fabricarea mașinilor și utilajelor pentru agricultură și exploatarea forestieră	193	136	164	117	128	100	122	150	123
28.93 Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea produselor alimentare, a băuturilor și a tutunului	4	5	5	18	18	51	20	27	11
46 Comerț cu ridicata	77,720	80,927	87,803	98,574	106,739	121,627	114,864	149,401	182,907
46.3 Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului	21,608	22,768	21,957	25,709	27,067	30,958	30,544	35,206	42,125
46.32 Comerț cu ridicata al cărnii și produselor din carne	1,255	1,427	1,350	1,672	1,585	1,850	1,508	1,961	2,350
46.33 Comerț cu ridicata al produselor lactate, al ouălor și al uleiurilor și grăsimilor comestibile	3,458	4,208	1,394	1,215	1,372	1,435	1,481	1,818	2,380
46.61 Comerț cu ridicata al mașinilor agricole, echipamentelor și furniturilor	2,074	1,555	1,796	2,351	2,639	2,638	2,537	3,961	4,768
47 Comerț cu amănuntul	40,591	40,792	42,626	47,372	52,008	59,071	59,333	73,642	91,518
47.2 Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și tutunului	1,842	1,531	1,988	2,035	2,264	2,242	2,180	2,708	2,783
47.22 Comerț cu amănuntul al cărnii și al produselor din carne (în magazine specializate)	177	137	223	275	372	346	370	443	620
47.29 Comerț cu amănuntul al altor produse alimentare (în magazine specializate)	354	391	404	515	548	573	728	751	705

Sursa: BNS

Anexa 9. Numărul de întreprinderi în funcție de mărimea întreprinderii: pentru anii 2018 și 2022

Clasificarea statistică a activităților economice (NACE Rev. 2.1)	2018					2022				
	Total	Mari	IMM			Total	Mari	IMM		
			Medii	Mici	Micro			Medii	Mici	Micro
A AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	4,210	37	178	772	3,223	5,454	12	126	759	4,557
01 Agricultură, vânătoare și servicii anexe	4,086	34	160	760	3,132	5,315	12	105	748	4,450
01.4 Creșterea animalelor	429	6	21	35	367	638	4	13	49	572
01.41 Creșterea bovinelor de lapte	56	0	1	7	48	108	0	0	11	97
01.42 Creșterea altor bovine	15	1	0	1	13	16	0	1	2	13
01.45 Creșterea ovinelor și caprinelor	20	0	0	0	20	35	0	0	0	35
01.46 Creșterea porcinelor	55	5	4	6	40	49	4	2	8	35
01.47 Creșterea păsărilor	143	0	15	19	109	138	0	10	24	104
01.49 Creșterea altor specii de animale	139	0	1	2	136	291	0	0	4	287
10 Industria alimentară	993	47	53	192	701	980	38	53	175	714
10.1 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	114	12	9	27	66	126	10	8	27	81
10.11 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii, cu excepția cărnii de pasăre	50	1	3	10	36	60	1	2	13	44
10.12 Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre	7	3	0	3	1	11	2	0	3	6
10.13 Fabricarea produselor din carne (inclusiv din carne de pasăre)	57	8	6	14	29	55	7	6	11	31
10.4 Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale	80	2	2	10	66	70	3	2	10	55
10.41 Fabricarea uleiurilor și grăsimilor	76	2	2	8	64	68	3	2	9	54
10.42 Fabricarea margarinei și a altor produse comestibile similare	4	0	0	2	2	2	0	0	1	1
10.5 Fabricarea produselor lactate și a gheții comestibile	35	8	5	5	17	36	7	4	5	20
10.51 Fabricarea produselor lactate	27	7	3	5	12	28	6	3	5	14
10.52 Fabricarea înghețatei și a altor tipuri de gheață comestibilă	8	1	2	0	5	8	1	1	0	6
10.8 Fabricarea altor produse alimentare	78	4	1	21	52	86	4	5	13	64
10.85 Fabricarea de mâncăruri preparate	21	0	1	9	11	14	0	2	2	10
10.86 Fabricarea preparatelor alimentare omogenizate și a alimentelor dietetice	1	0	0	1	0	3	0	0	1	2
10.89 Fabricarea altor produse alimentare n.c.a.	17	0	0	1	16	18	0	1	1	16
10.9 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor	16	1	0	2	13	30	0	2	2	26
10.91 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor de fermă	12	1	0	2	9	26	0	2	2	22
28.30 Fabricarea mașinilor și utilajelor pentru agricultură și exploatarea forestieră	18	1	1	5	11	15	0	2	4	9
28.93 Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea produselor alimentare, a băuturilor și a tutunului	5	0	1	3	1	6	0	0	2	4
46 Comerț cu ridicata	7,926	190	213	819	6,704	7,276	133	163	697	6,283
46.3 Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului	1,487	44	62	195	1,186	1,363	27	43	177	1,116
46.32 Comerț cu ridicata al cărnii și produselor din carne	123	2	7	17	97	110	1	2	13	94
46.33 Comerț cu ridicata al produselor lactate, al ouălor și al uleiurilor și grăsimilor comestibile	76	2	6	16	52	68	2	4	14	48
46.61 Comerț cu ridicata al mașinilor agricole, echipamentelor și furniturilor	135	5	10	11	109	151	5	6	15	125
47 Comerț cu amănuntul	11,111	68	101	817	10,125	11,573	45	87	763	10,678
47.2 Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și tutunului	968	4	6	44	914	1,041	0	5	39	997
47.22 Comerț cu amănuntul al cărnii și al produselor din carne (în magazine specializate)	127	0	1	9	117	130	0	1	11	118
47.29 Comerț cu amănuntul al altor produse alimentare (în magazine specializate)	238	2	1	11	224	274	0	2	9	263

Anexa 10. Distribuția geografică a întreprinderilor: pentru anii 2018 și 2022

Clasificarea statistică a activităților economice (NACE Rev. 2.1)	2018						2022					
	Total	mun. Chisinau	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia	Total	mun. Chisinau	Nord	Centru	Sud	UTA Găgăuzia
A AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	4,210	627	1,239	1,380	634	330	5,454	690	1,729	1,822	809	404
01 Agricultură, vânătoare și servicii anexe	4,086	593	1,224	1,332	614	323	5,315	661	1,707	1,759	788	400
01.4 Creșterea animalelor	429	107	69	196	35	22	638	111	160	258	77	32
01.41 Creșterea bovinelor de lapte	56	8	18	23	3	4	108	17	41	35	7	8
01.42 Creșterea altor bovine	15	3	6	5	1	0	16	0	5	8	3	0
01.45 Creșterea ovinelor și caprinelor	20	3	2	13	0	2	35	3	8	14	7	3
01.46 Creșterea porcinelor	55	18	7	21	7	2	49	14	7	19	8	1
01.47 Creșterea păsărilor	143	39	20	62	14	8	138	42	23	52	12	9
01.49 Creșterea altor specii de animale	139	36	16	72	10	5	291	35	76	130	40	10
10 Industria alimentară	993	367	177	326	82	41	980	352	176	327	77	48
10.1 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	114	45	16	42	4	7	126	49	19	46	5	7
10.11 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii, cu excepția cărnii de pasăre	50	14	7	22	2	5	60	19	11	22	3	5
10.12 Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre	7	4	0	3	0	0	11	4	0	7	0	0
10.13 Fabricarea produselor din carne (inclusiv din carne de pasăre)	57	27	9	17	2	2	55	26	8	17	2	2
10.4 Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale	80	21	25	22	9	3	70	19	17	20	9	5
10.41 Fabricarea uleiurilor și grăsimilor	76	18	24	22	9	3	68	17	17	20	9	5
10.42 Fabricarea margarinei și a altor produse comestibile similare	4	3	1	0	0	0	2	2	0	0	0	0
10.5 Fabricarea produselor lactate și a gheții comestibile	35	17	9	6	2	1	36	15	11	5	3	2
10.51 Fabricarea produselor lactate	27	11	9	4	2	1	28	10	9	4	3	2
10.52 Fabricarea înghețatei și a altor tipuri de gheață comestibilă	8	6	0	2	0	0	8	5	2	1	0	0
10.8 Fabricarea altor produse alimentare	78	52	11	14	0	1	86	40	17	21	2	6
10.85 Fabricarea de mâncăruri preparate	21	13	4	4	0	0	14	3	5	4	0	2
10.86 Fabricarea preparatelor alimentare omogenizate și a alimentelor dietetice	1	1	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0
10.89 Fabricarea altor produse alimentare n.c.a.	17	12	1	3	0	1	18	10	2	4	1	1
10.9 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor	16	4	2	8	2	0	30	11	5	9	4	1
10.91 Fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor de fermă	12	1	1	8	2	0	26	8	4	9	4	1

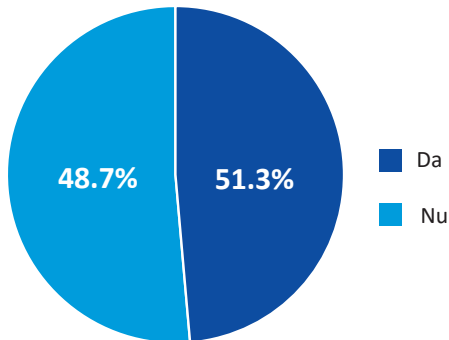
28.30 Fabricarea mașinilor și utilajelor pentru agricultură și exploatarea forestieră	18	12	4	2	0	0	15	7	4	2	1	1
28.93 Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea produselor alimentare, a băuturilor și a tutunului	5	3	0	2	0	0	6	4	0	2	0	0
46 Comerț cu ridicata	7,926	6,171	585	858	173	139	7,276	5,396	587	910	211	172
46.3 Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului	1,487	1,078	117	225	33	34	1,363	909	124	247	41	42
46.32 Comerț cu ridicata al cărnii și produselor din carne	123	83	16	18	2	4	110	71	17	13	5	4
46.33 Comerț cu ridicata al produselor lactate, al ouălor și al uleiurilor și grăsimilor comestibile	76	51	10	11	4	0	68	41	14	7	6	0
46.61 Comerț cu ridicata al mașinilor agricole, echipamentelor și furniturilor	135	93	11	20	4	7	151	105	14	17	10	5
47 Comerț cu amănuntul	11,111	5,922	1,845	2,122	777	445	11,573	5,817	2,014	2,373	893	476
47.2 Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și tutunului	968	596	92	218	38	24	1,041	624	101	228	58	30
47.22 Comerț cu amănuntul al cărnii și al produselor din carne (în magazine specializate)	127	63	15	37	8	4	130	57	19	44	7	3
47.29 Comerț cu amănuntul al altor produse alimentare (în magazine specializate)	238	139	20	63	5	11	274	166	22	63	12	11

Sursa: BNS

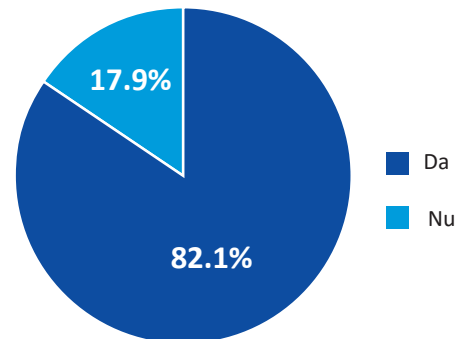
Anexa 11. Rezultatele chestionarelor OSA

Legislație

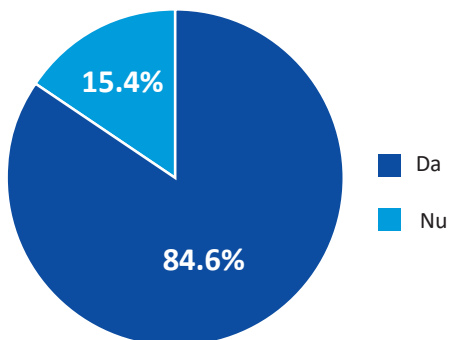
Sunteți sau ați fost implicat în elaborarea unei noi legislații în domeniul dumneavoastră de activitate?

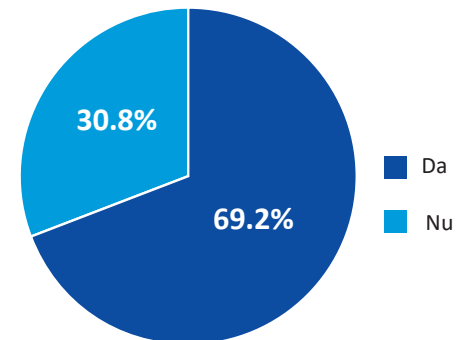
Primiți informații despre legislație de la MAIA?

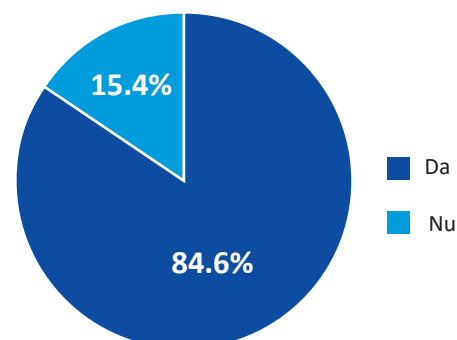
Primiți actualizarea legislației în timp util?

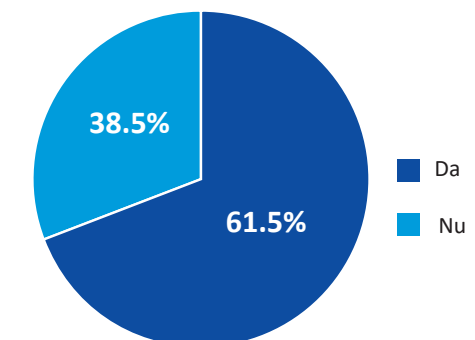
Primiți informații despre legislație de la ANSA?

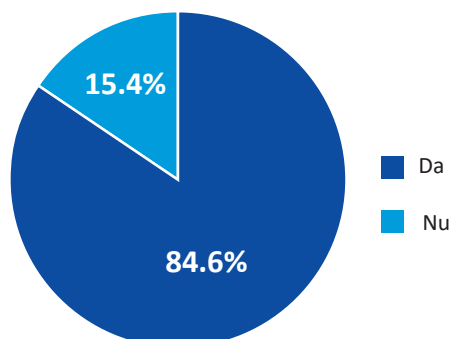
Primiți noua legislație în timp util odată ce aceasta intră în vigoare?

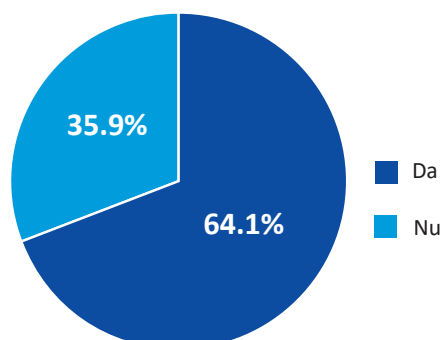
Primiți informații despre legislație de la MDDE?

Organizează instituțiile guvernamentale discuții privind implementarea cerințelor solicitate din legislația nouă sau actualizată?

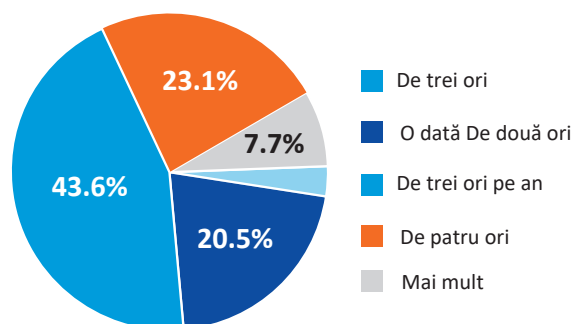

Aveți timp suficient pentru a implementa noile prevederi ale legislației?

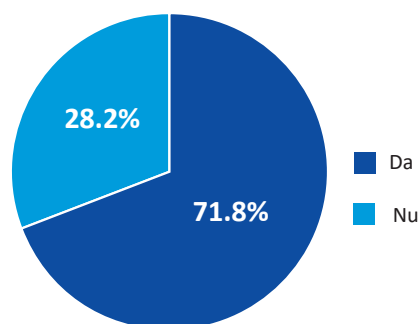

Controlul oficial

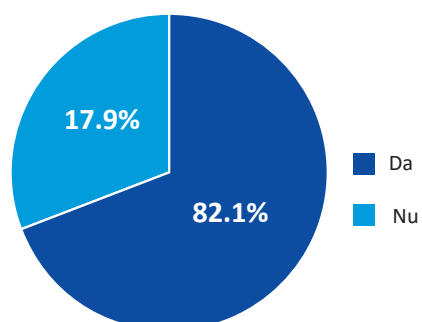
Cât de des este inspectată întreprinderea de ANSA pe an?

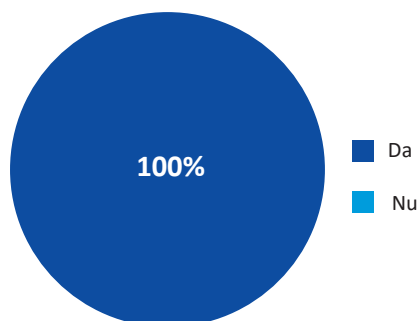
Sunteți informat preventiv despre prelevarea de probe pentru monitorizare?

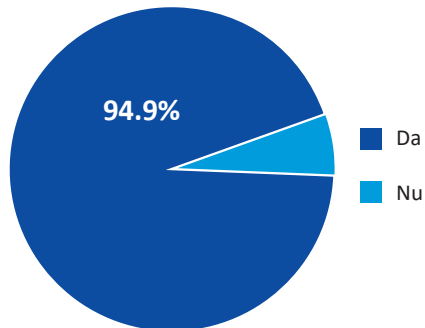
Sunteți informat preventiv despre controlul oficial?

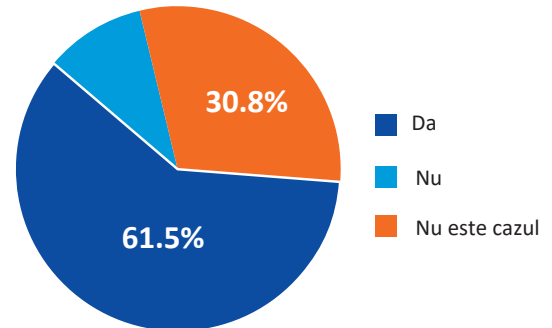
Folosesc inspectorii liste de verificare pentru controlul oficial?

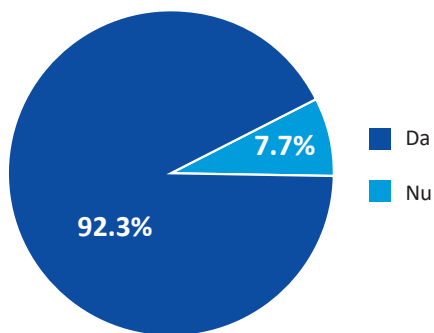
Sunt prezentate clar concluziile și recomandările din listele de verificare?

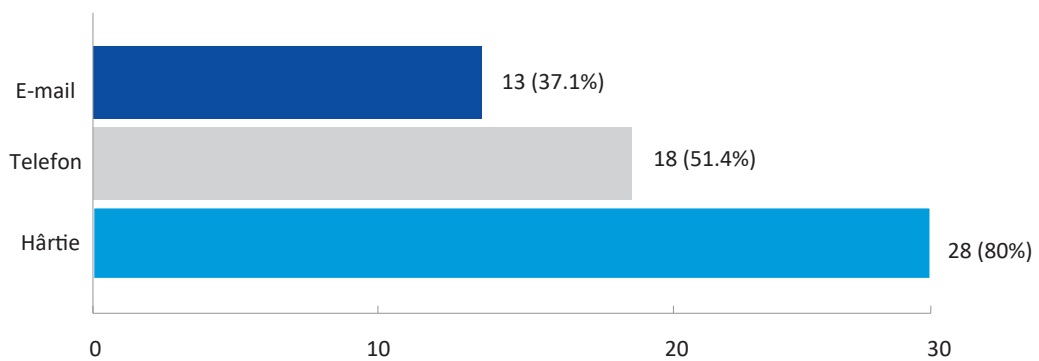
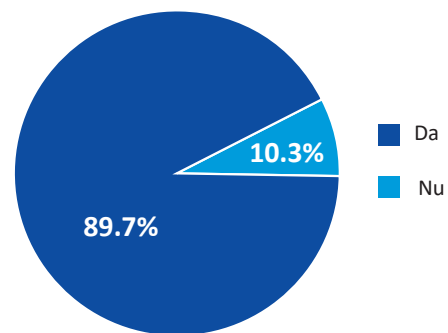
Sunteți de acord cu sancțiunile în caz de aplicare?

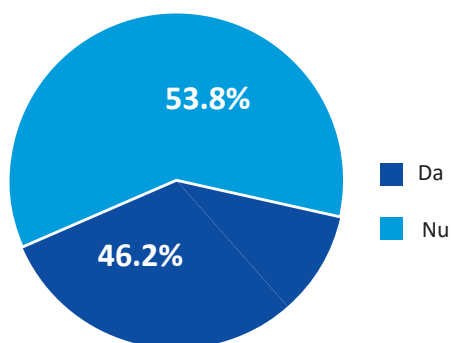
Sunt concluziile și recomandările din listele de verificare de înțeles (citibil)?

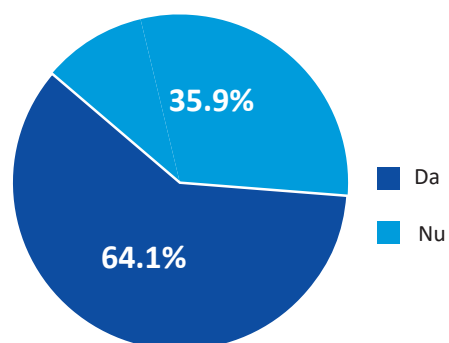
Sunteți informat despre rezultatele testelor oficiale de control?

Plățiți pentru rezultatele negative ale testelor?

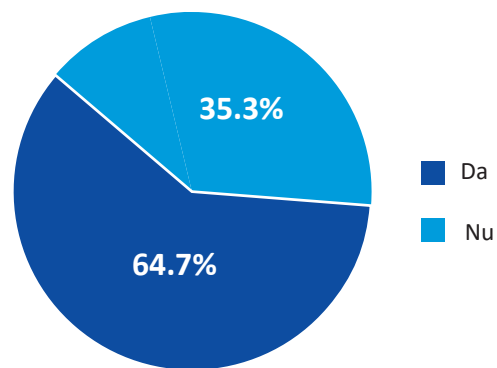
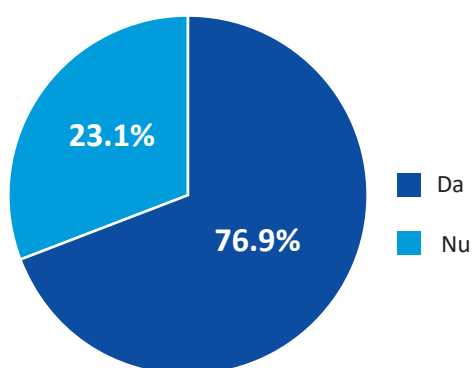

Sunt inspectorii profesioniști și competenți în această problemă?

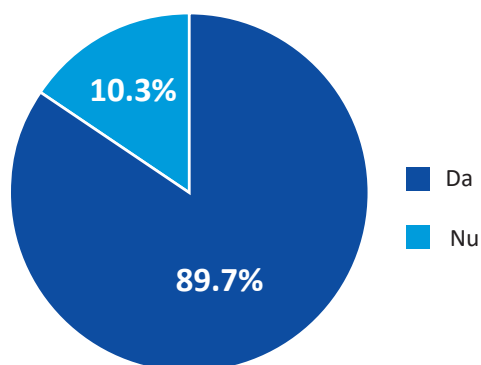

Autocontrol

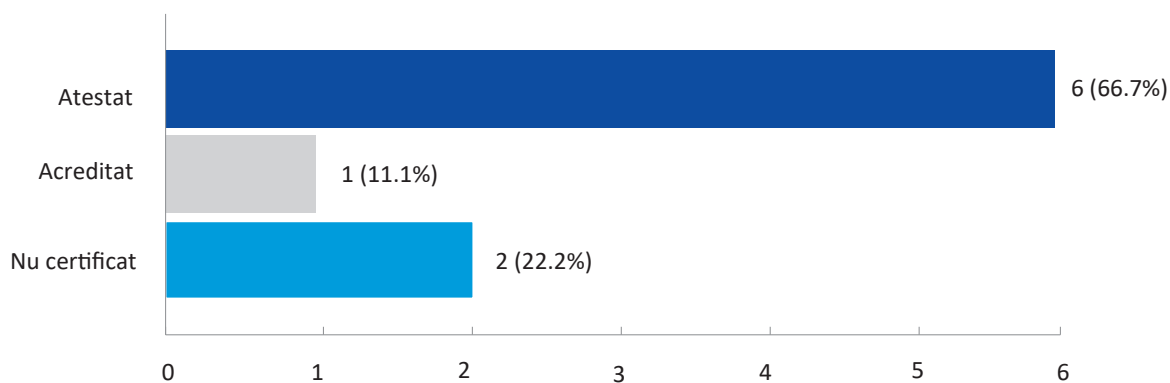
Aveți un laborator în cadrul producției / companiei?

Sunteți mulțumit de logistica prelevării probelor de laborator?

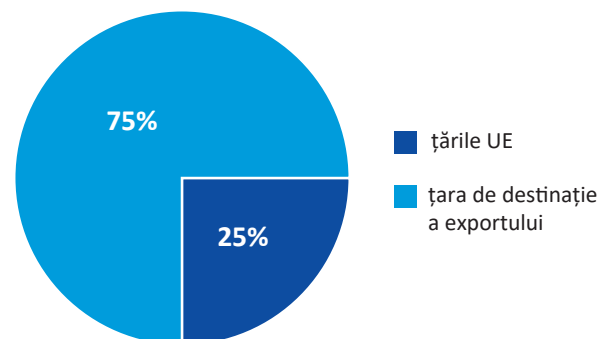
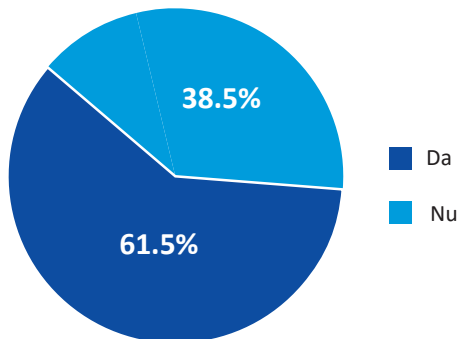

Dacă da, este certificat?

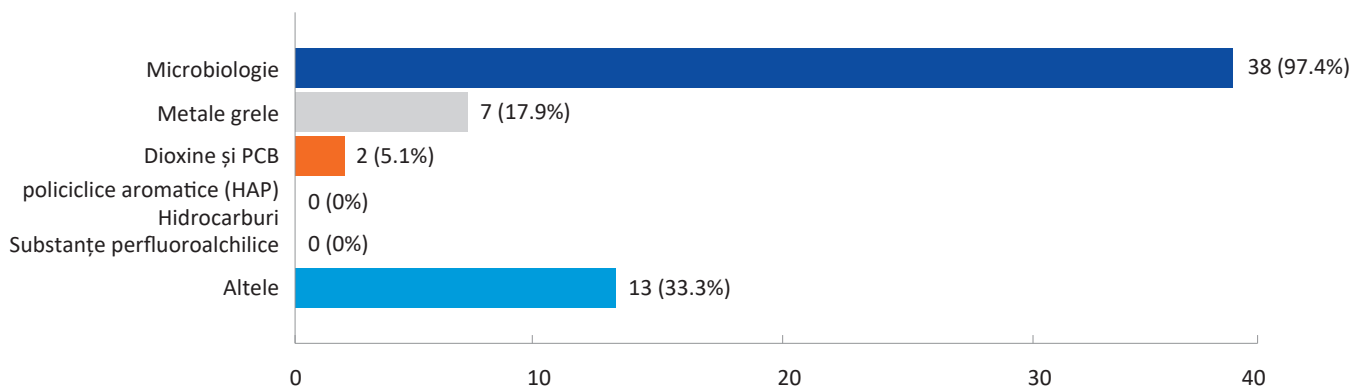

Este furnizat de laborator pachetul complet de indicatori necesari produsului destinat exportului?

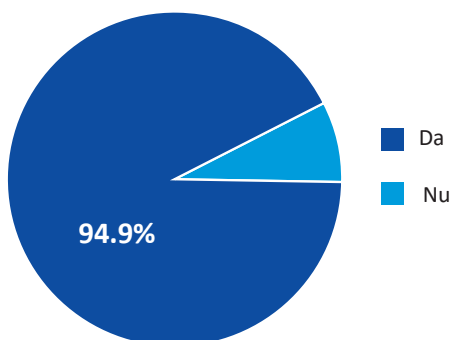
Dacă nu, unde faceți testul?

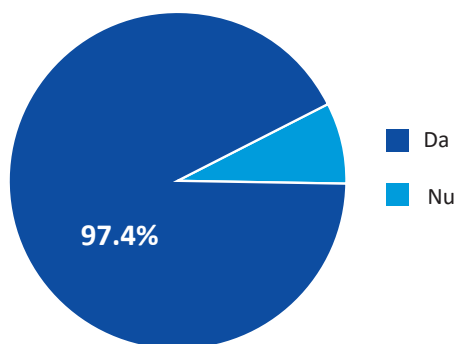
Pentru ce indicatori efectuați testul?

Planul de autocontrol se verifică în timpul controlului oficial?

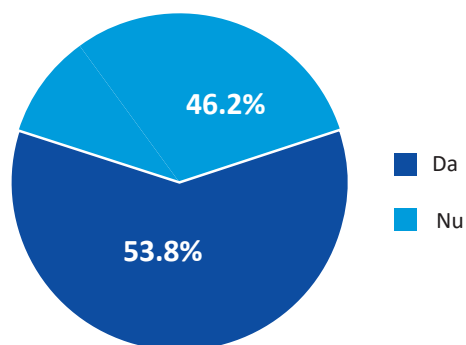

Este clar pentru companie planul de autocontrol pentru produse?

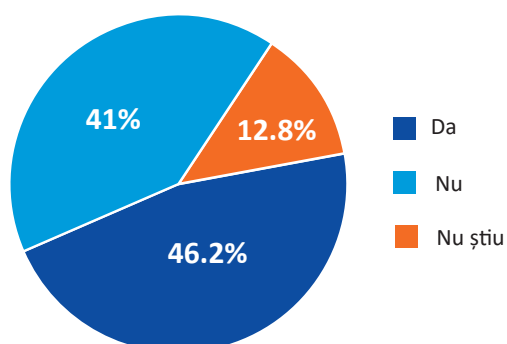

Producție

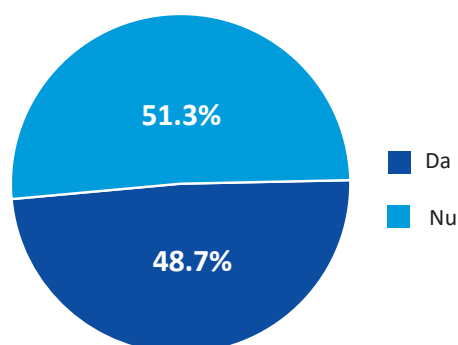
Faceți calibrarea utilajelor și echipamentelor?

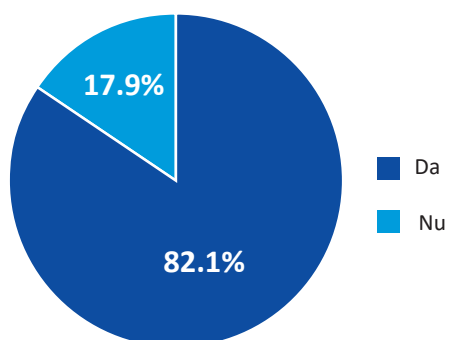
Aveți ghiduri pentru implementarea autocontrolului?

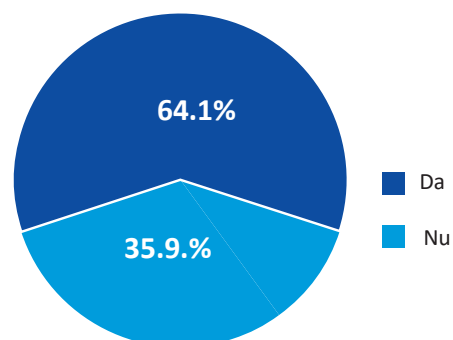
Sunteți mulțumit de cerințele pentru metrologie?

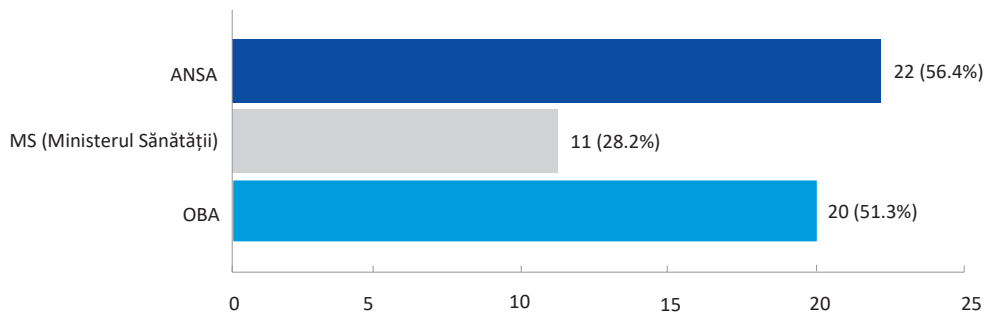
Ați fost instruit cu privire la calibrarea mașinilor și echipamentelor?

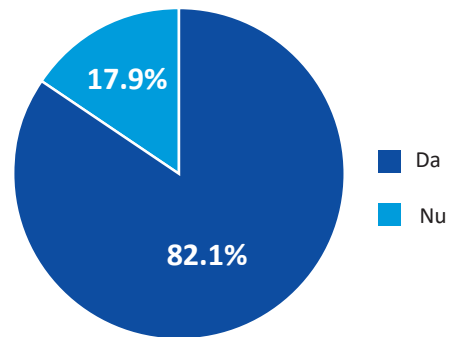
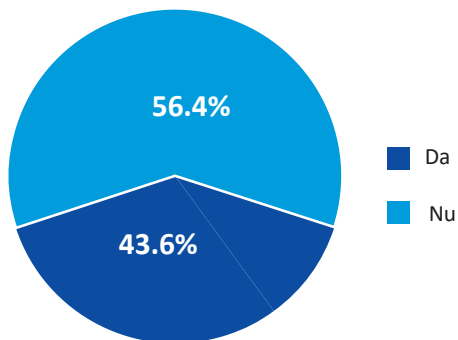
Sunteți mulțumit de procedura de aprobare a standardelor pentru noile produse lansate de compania Dvs?

Cine este responsabil pentru siguranța alimentară a produselor introduse pe piață?

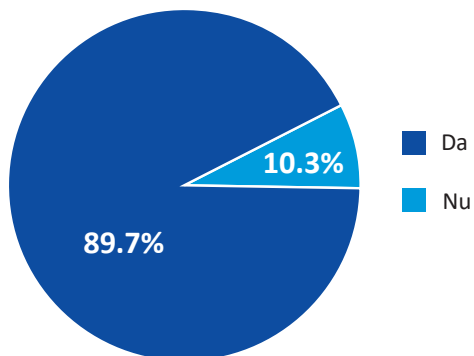

Ați fost instruit cu privire la calibrarea mașinilor și echipamentelor?

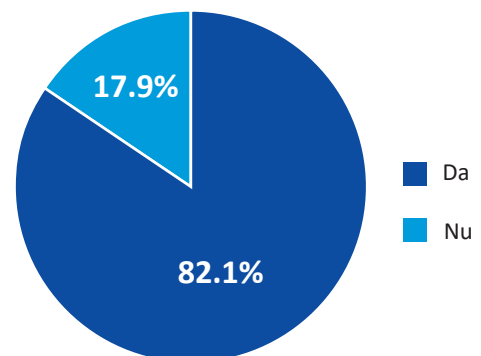

Subvenționări și sprijin financiar

Ați primit sprijin din partea donatorilor (organizații internaționale) in ultimii 5 ani?

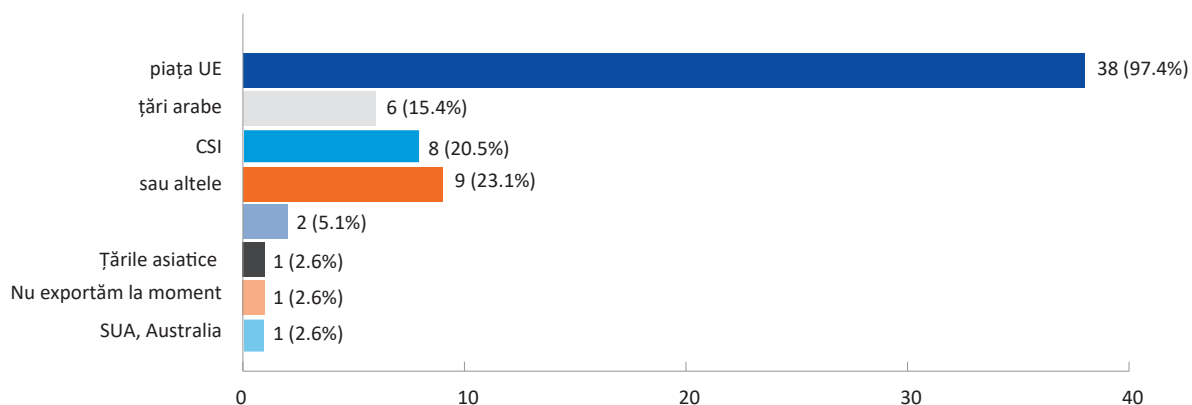

Sunteți mulțumit de politicile guvernamentale de sprijin (politicile de subvenționare)?

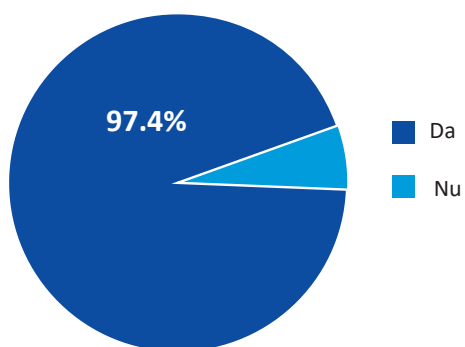

Export

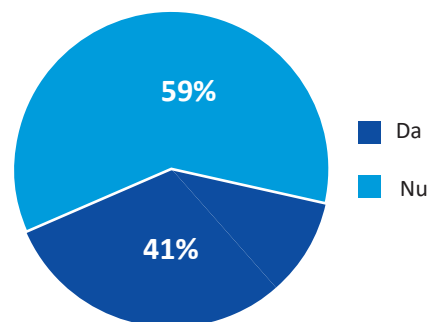
Pe ce piață sunteți interesat să vă exportați produsele?

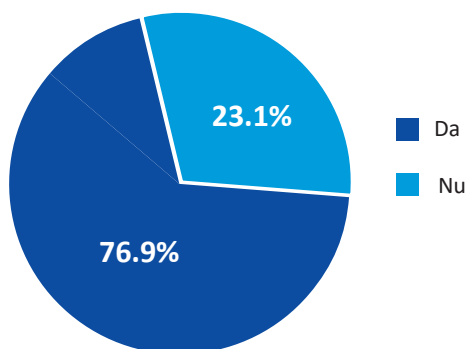
Piața UE ar prezenta un interes pentru dvs?

Firma dumneavoastră se confruntă cu dificultăți cu cerințele vamale privind exportul?

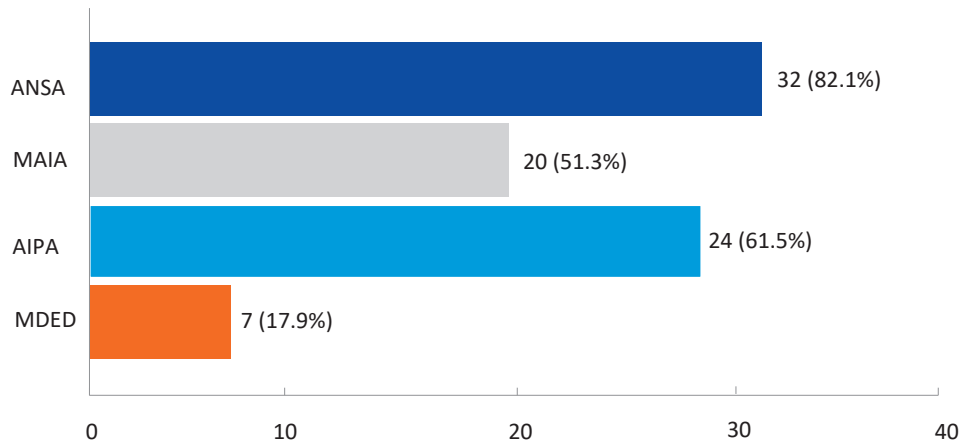

Legislația națională respectă normele de reglementare ale pieței de export interesate?

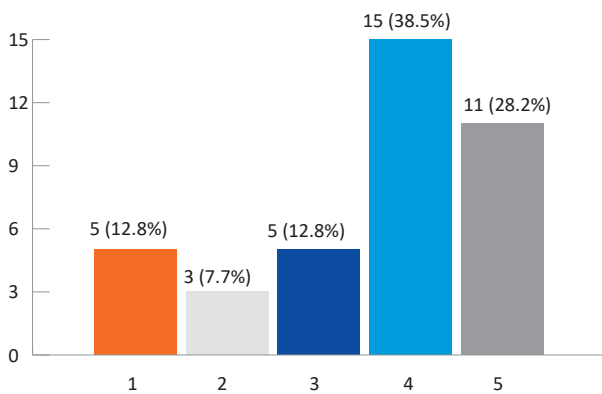

Instruire/formări

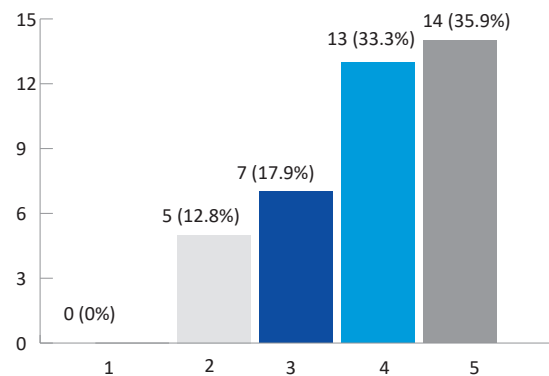
Participați în instruirii (campanii de informare) organizate de către instituții guvernamentale?

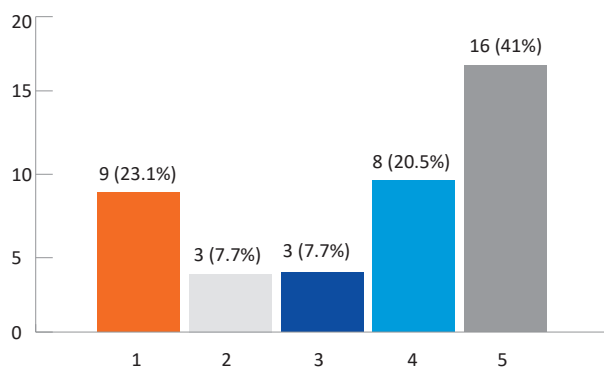
Sunteți mulțumit de trainingul (inclusiv campanii de informare) organizat de MAIA?

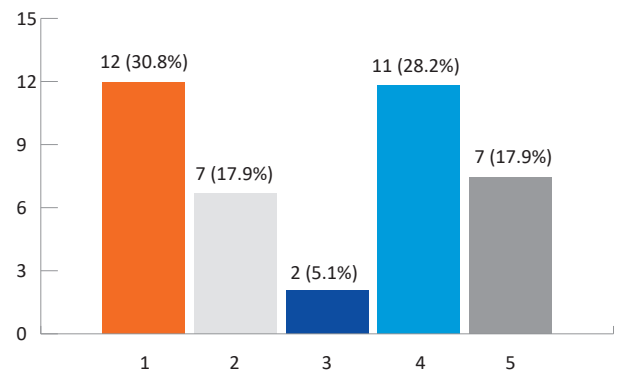
Sunteți mulțumit de trainingul (inclusiv campanii de informare) organizat de AIPA?

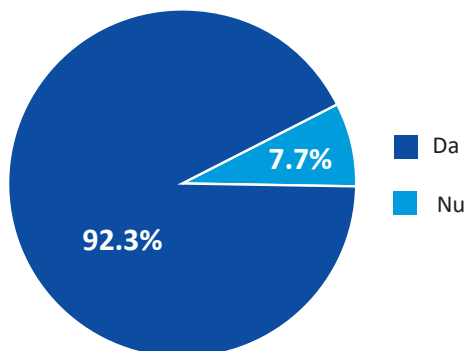
Sunteți mulțumit de trainingul (inclusiv campanii de informare) organizat de ANSA?

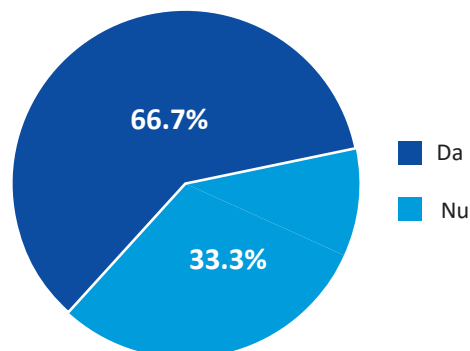
Sunteți mulțumit de trainingul (inclusiv campanii de informare) organizat de MDED?

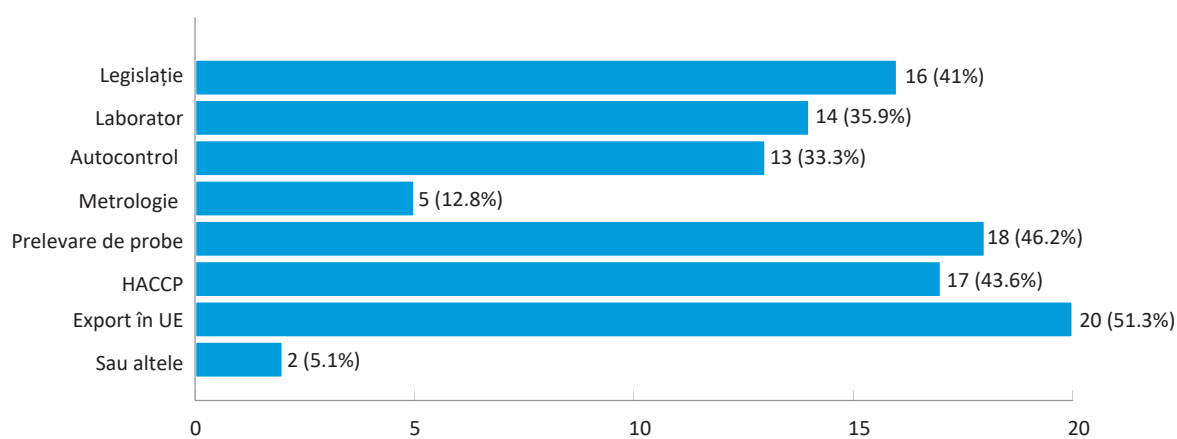
Ai nevoie de un curs de formare legat de activitatea ta?

Personalul dumneavoastră este instruit cu privire la HACCP (este eliberat certificat)?

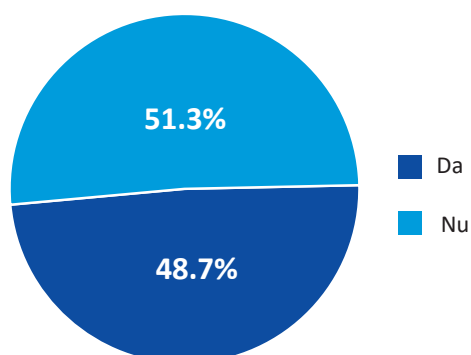

În ce sector sau dimensiune ai nevoie de un curs de formare?

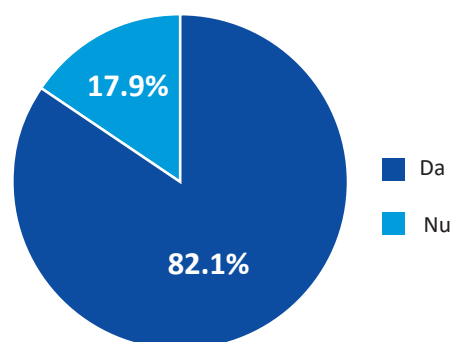

Resurse umane

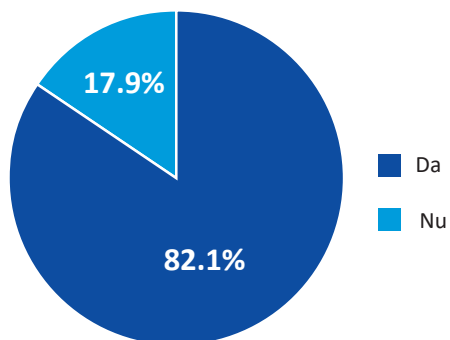
Aveți destui angajați în compania dvs?

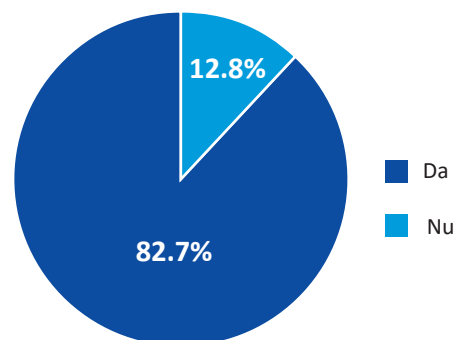
Sunteți mulțumit de certificarea sistemului de igiena alimentară pentru personal?

Sunteți mulțumit de certificarea sistemului de igiena alimentară pentru personal?

Personalul certificat in Igiena Alimentari este suficient de calificat pentru funcția pe care o deține în companie?

Anexa 12. Cartografierea laboratoarelor în conformitate cu informațiile furnizate în interviuri și chestionare

Denumire laborator	Informații generale								
	Statut	Activități de bază	Servicii analitice	Servicii de performanță	Utilizări țintă	Produse	Finanțare	Conexiuni	Autorizație
CRDV Încercări produse alimentare	Laborator de referință	Controlul calității Testare Educație	Organoleptic Microbiologie alimentară Chimie alimentară Reziduuri Contaminanți	Autocontrol Controlul importurilor Controlul alimentelor Controlul exporturilor Supraveghere de rutină Asistență tehnică pentru industrie	Guvern Industria alimentară	Lapte Produse lactate Carne roșie Carne de pasăre Ouă	Guvern Donatori	ANSA MAIA UTM USM	Acreditare MOLDAC
CRDV Sănătate animală	Laborator de referință	Controlul calității Testare Educație	Organoleptic Teste veterinare Produse medicale veterinare	Autocontrol Controlul importurilor Controlul alimentelor Controlul exporturilor Supraveghere de rutină Asistență tehnică pentru industrie	Guvern Industria alimentară		Guvern Donatori	ANSA MAIA UTM USM	Acreditare MOLDAC
Imunotehnomed	Laborator privat	Testare	Chimie alimentară Reziduuri Contaminanți Teste veterinare	Autocontrol Controlul importurilor Controlul alimentelor	ANSA Industria alimentară	Lapte Produse lactate Carne roșie Carne de pasăre Ouă	Capital propriu		Acreditare MOLDAC
ANSP	Laborator național	Controlul calității Certificare Testare	Organoleptic Chimie alimentară Contaminanți Reziduuri de pesticide Analiza apei	Certificare	Industria alimentară	Lapte crud Carne roșie Carne de pasăre Ouă	JIKA OMS Proiecte UE	ANSA	Acreditare MOLDAC

Sursa: Elaborat de autori, pe baza informațiilor compilate din interviurile și chestionarele realizate cu laboratoarele

Factori care limitează performanța laboratoarelor

	CRDV Încercări produse alimentare	CRDV Sănătate animală	Imuno-tehnomed	ANSP
Spațiu	da	da	da	nu
Educație	da	da	nu	da
Financiar	da	da	da	nu
Echipamente	da	da	da	da
Personal	da	da	nu	da
Altele	nu	nu	da	nu

PSO disponibile

	CRDV Încercări produse alimentare	CRDV Sănătate animală	Imuno-tehnomed	ANSP
Recepția probelor	da	da	da	da
Depozitarea probelor	da	da	da	nu
Cereri de testare	da	da	da	nu
Prelevarea de probe	da	da	da	nu
Efectuarea testelor	da	da	da	da
Raportarea rezultatelor	da	da	da	da
Revizuirea și eliberarea rezultatelor	da	da	da	da
Operarea și calibrarea instrumentelor	da	da	da	nu
Formare și înregistrarea formării	da	da	da	nu
Incertitudinea măsurărilor	da	da	da	da
Validare	da	da	da	da
Eliminarea deșeurilor	da	da	da	nu

Implementarea sistemului de management al calității

Elements of the QA/QC program	CRDV Încercări produse alimentare	CRDV Sănătate animală	Imuno-tehnomed	ANSP
Manager calitate	da	da	da	da
Manual de calitate	da	da	da	da
Planul de revizuire a managementului calității	nu	nu	nu	nu
Controale de mediu	da	nu	nu	da
Sistemul de eliminare a deșeurilor de laborator	da	da	nu	nu
Calibrarea echipamentelor	da	da	da	da
Program de întreținere preventivă pentru instrumente	da	da	da	da
Grafice de control	da	da	da	nu
Proceduri și metode standardizate docu- mentate	da	da	da	da
Controlul intern al procedurilor de labora- tor (de ex., orb)	nu	nu	da	da
Utilizarea standardelor și a materialelor de referință	da	da	da	da
Formular de raportare a testelor	da	da	da	da
Procedura prin care personalul autorizat emite și semnează rezultatele analizelor de laborator	da	da	da	da

Resurse umane

	CRDV Încercări produse alimentare	CRDV Sănătate animală	Imuno-tehnomed	ANSP
RU				
Absolvenți universităților: (DR; Master)	18 (DR 3)	25	4 (DR 2)	14
Liceu, 3 ani experiență	no	no	no	no
Liceu, mai puțin de 3 ani experiență	no	no	no	no
Tehnician	4	4	2	2
Personal administrativ (non-tehnic)	1		7	2
Personal de serviciu, curățenie, întreținere etc.	2	4	2	4
Total personal	24	33	15	27
Instruire personal				
Program regulat de formare	yes	yes	yes	yes
Program de formare pentru angajații noi	yes	yes	yes	yes
Alocare buget pentru formare	yes	yes	no	yes
Buget anual pentru formare	yes	yes	yes	yes
Sistem de evaluare a programului de formare	yes	yes	no	yes
Sistem de evaluare a performanțelor personalului	yes	yes	yes	yes
Sistemul de înregistrare a formării personalului	yes	yes	no	yes

Instrumente și echipamente

Main tools and equipment available	CRDV Încercări produse alimentare	CRDV Sănătate animală	Imuno-tehnomed	ANSP
Spectrometru de absorbție atomică	da		da	da
Autoclav (curat)	da		da	
Autoclav (murdar)	da	da		
Cabină de biosecuritate clasa II	da	da	da	
Echiptament ELISA (spălător/incubator/cititor)	da	da	da	
Mașină de gheață carbonică	nu	nu		
Congelator -20°C	da	da	da	da
Mașină de spălat pentru sticlărie	nu	nu		
Cromatografie în fază gazoasă cu diferite sisteme de detecție (precizați)	da			da
ICP/MS etc.	nu			
LC/MS/MS/MS	da			
Instrument PCR, Quant Studio 5		da		
Instrument PCR, MIC		da		
Cromatograf de lichide				da
Spectrofotometru molecular				da
Detector FID, Shimadzu				da

Sursa: Elaborat de autori, pe baza informațiilor colectate de la laboratoare

Anexa 13. Laboratoare de încercări a produselor alimentare, metode

	CRDV			ANSP		Lab testare băuturi alcoolice și neal- coolice	Imunotehnomed	Basarabia-Nord
	Chișinău	Dondușeni	Bălți	Lab diag- nostic	Lab încercări			
Organoleptice	da							da
Salmonella	da	da		da	da			da
Listeria monocytogenes	da	da		nu	da			
S. aureus	da	da		da	da			da
B. cereus		nu			da			
Clostridium perfringens		nu			da			
Bacterii reducătoare de sulfat	da	da (GOST)						
Coliforme	da	da		da	da			da
Enumerarea microorganismelor	da	da		nu				
Drojii și mușcăiuri	da ISO	da ISO		da (POS)	da			da (NU ESTE VALIDĂ)
Enterobacteriaceae	da	da		da	da			
E. coli	da	da		da	da			
Proteus	nu	nu		nu				
Enterococi	nu	nu		nu				
Salmonella spp.	da	nu		da				
Număr total 30 C	nu	da		da				da
Celule somatice	da	da		nu				
Sterilizat industrial	da				da (GOST)			
Bifidobacteriilor					da			
Cronobacter spp.					da			
Plumb	da				da			
Cadmiu	da				da			
Arsenic	da				da (GOST)			
Mercur	da				da			
Cupru	nu				da			
Reziduuri de medicamente de uz veterinar								
Beta-lactame	da							
Sulfonamidă	da							
Macrolide	da						da	
Tetracicline	da							
Quinolone	da							
Benzimidazol	da							
Beta-agonist	da							
Ivermectină	da							
Coccidiostatice	da							
Corticosteroizi	da							
Carbadox,	da							
Olaquinox								
Avermectine	da							
Eritromicină	nu						da	
Fluorquinolone	nu						da	
Tilozină	nu						da	
Gentamicină	nu						da	
Metoda de screening m/o	nu						da	
Neomicină	nu						da	
Micotoxine								da
Aflatox B1				da	da	da		
Pesticide					da			
Alergeni								da
Nitrat	nu							
Nitrit	da			da				da
Fier				da				
Fosfor	da							da
Clorură		da (GOST)		da				
Proteine	da			da			da	

	CRDV			ANSP		Lab testare băuturi alcoolice și neal- coolice	Imunotehnomed	Basarabia-Nord
	Chișinău	Dondușeni	Bălți	Lab diag- nostic	Lab încercări			
Puritate grăsimi	da							
Total grăsimi								da
Sare	da (ISO)					da		da (GOST)
Clorură	da							
Amidon	da			da				da
Umiditate				da				da
Cantitatea de apă totală	da			nu				
Colagen / Proteine	da			nu				
Aciditate	da							
Crioscopii	da							
Valoarea energetică	da							
Hidrocarburi aromatice policiclice (HAP-uri) (Benzo(a) piren)					da			
Substanțe perfluoroalchilate								
Dioxine și PCB-uri								
Contaminare radioactivă								
Sr-90, Cs-137					da (GOST)	da		

Sursa: Elaborat de autori, pe baza informațiilor colectate de la laboratoare

Anexa 14. Laboratoare de testare privind sănătatea animală, metode

	Chișinău	Drochia
Determinarea conținutului de radionuclizi: Cesium - 137; Stronțiu-90	da	nu
Metode de biologie moleculară		nu
Identificarea genomului virusului bolii Newcastle prin PCR în timp real	da	nu
Identificarea genomului virusului gripei aviare (proteina matricei) prin PCR în timp real	da	nu
Identificarea genomului virusului pestei porcine africane prin PCR în timp real	da	nu
Identificarea genomului virusului FMD prin PCR în timp real	da	nu
Identificarea subtipului de hemaglutinină H5 a virusului gripei aviare prin PCR în timp real	da	nu
Identificarea subtipului de hemaglutinină H7 a virusului gripei aviare prin PCR în timp real.	da	nu
Identificarea subtipului de neuraminidază N1 a virusului gripei aviare prin PCR în timp real.	da	nu
Metode serologice		nu
Determinarea antigenului rabic prin metoda imunofluorescenței directe (IFD)	da	nu
Determinarea markerului vaccinal (tetraciclină)	da	nu
Determinarea anticorpilor anti-rabie post-vaccinare prin testul imunoenzimatic (ELISA)	da	nu
Metode imunoenzimatică		nu
Determinarea anticorpilor specifici împotriva virusului gripei aviare prin metoda ELISA	da	nu
Determinarea anticorpilor antivirali împotriva pestei porcine africane prin tehnica imunoenzimatică (ELISA)	da	nu
Determinarea antigenului virusului pestei porcine africane prin tehnica imunoenzimatică (ELISA Ag)	da	nu
Determinarea anticorpilor împotriva virusurilor febrei aftoase prin tehnica imunoenzimatică (ELISA)	da	nu
Detectarea anticorpilor împotriva virusului leucozei bovine enzootice în serul sanguin și în lapte prin testul imunoenzimatic (ELISA)	nu	da
Detectarea anticorpilor împotriva virusului leucozei bovine enzootice în serul sanguin prin metoda imunoenzimatică indirectă (ELISA)	nu	da
Metode serologice	nu	
Determinarea anticorpilor împotriva B. abortus, B. melitensis, B. suis în serul sanguin cu antigen colorat cu PINK-BENGAL	nu	da
Determinarea anticorpilor împotriva B. abortus, B. melitensis, B. suis în serul sanguin prin microtehnica de fixare a complementului.	nu	da
Salmonella	da	nu
Escherichia coli	da	nu
Escherichia coli și bacteriile coliforme	da	nu
Bacterii coliforme	da	nu
Microorganisme formatoare de colonii la 22 °C și 36 °C	da	nu
Microorganisme formatoare de colonii la 30 °C	da	nu
Determinarea și enumerarea enterococilor intestinali	da	nu
Detectarea și enumerarea Pseudomonas aeruginosa. Metoda de filtrare pe membrană.	da	nu
		nu
Micobacterie, implicată în tuberculoza bovină și în gripă	da	nu
Examinare parazitologică prin inspecția vizuală a peștelui Pește (trunchi, cap, fileu, coloană vertebrală), pește viu și produse din pește congelat.	da	nu
Identificarea Varroa spp. la albine prin examinare macroscopică și microscopică	da	nu

Sursa: Elaborat de autori, pe baza informațiilor colectate de la laboratoare

Anexa 15. Servicii de laborator pentru implementarea Planului de monitorizare a reziduurilor la produsele de origine animală pentru anul 2023 (carne de pasăre, ouă de consum, lapte, carne de vită, de oaie și de porc)

No	Grup de substanțe	Indice din grupul de reziduuri	Accreditarea metodei
Alt laborator			
1.	Nitrofurani	Metaboliți ai nitrofurantoiniei, metaboliți ai furaltadonei, AOZ, AMOZ, SEM, AHD	Metoda LC-MS/MS
2.	Nitroimidazoli	Ronidazol, Dimetridazol, HMMNI=RNZOH=DMZO, MNZ-OH, Metronidazol Ipronidazol „Ipronidazol -OH”	Metoda LC-MS/MS
3.	Grupul stilbene	Grupul stilbene (dienitol, dietilstilbestrol, hexestrol, benzeștrol)	Metoda LC-MS/MS
4.	Grupul lactonelor de acid rezorcilic	Grupa lactonică a acidului rezorcilic (alfa zeranol, beta zearalenol, zearalenol, zearalanonă)	Metoda LC-MS/MS
5.	Amitraz	Amitraz	Metoda LC-MS/MS
6.	Bromopropilat , Diflubenzuron	Bromopropilat , Diflubenzuron	Metoda GC-MS/MS
7.	Coloranți	Vopsele de malachit verde, cristal violet, verde leucomalachit, leucocristal violet, cerde brillant, suma verdelui malachit și verde leucomalachit	Metoda LC-MS/MS
8.	Steroizi	Steroizi (17 alfa trenbolon, 17 beta trenbolon, stanozolol, 16 beta hidroxistanozolol, 17 alfa boldenonă, 17 beta boldenonă, 17 alfa nortestosteron, 17 beta nortestosteron, metilboldenonă, metiltestosteron, 17 alfa-testosteron, 17 beta-testosteron, clorandrostenedionă, acetat de clormadinonă, acetat de megestrol, acetat de medroxiprogesteron, acetat de melengestrol)	Metoda LC-MS/MS
9.	Dioxine și PCB-uri de tipul dioxinelor	Suma dioxinelor (WHO-PCDD/F-TEQ) Suma dioxinelor (OMS-PCDD/F-PCB-TEQ)	Metoda GC-MS/MS
10.	Cefalosporine, lactam	Cefalosporine: (cefalexină, cefazolină, cefoperazonă, ceftiofur, benzpenicilină, fenoximetilpenicilină, cloxacilină, dicloxacină, nafcilină, desacetylcephapirin)	Metoda LC-MS/MS
11.	Aminoglicozide	Aminoglicozide gentamicină, neomicină, streptomycină, spectinomycină, lincomycină, kanamicină, dihidrostreptomycină	Metoda LC-MS/MS
13.	Lincosamide	Lincosamide: Lincomycină, Pirlimycină	Metoda LC-MS/MS
14.	Pleuromutiline	Pleuromutiline: Tiamulin, 8-alfa- hidroxi-hidroxi-mutilină, Valnemulin	Metoda LC-MS/MS
15.	Amfenicoli	Cloramfenicol, tiamfenicol, florfenicol	Metoda LC-MS/MS
16.	POLIPETIDE	Colistin	Metoda LC-MS/MS
17.	PESTICIDE	PCB-uri-28, 52, 101, 138, 153, 180	Metoda GC ECD
18.	Coccidiostatice	Monensin, salinomycină, nicarbasin, lasalocid, narasin, maduramicină, robenidină, diclazuril, semduramicină, halofuginonă, decochinat, tolzauril, aprinocid, clopidol	Metoda GC-MS/MS Metoda LC-MS/MS
19.	Antihelmintice	Avermectine: moxidectin, abamectin, doramectin, ivermectin, eprinomectin	Metoda LC-MS/MS
20.	Carbamați	Carbaril, Carbofuran	Metoda GC-MS/MS
21.	Dapsone	Dapsone	Metoda GC-MS/MS
	Ormetoprim	Ormetoprim	
	Trimetoprim	Trimetoprim	
22.	PAH	Benzantracen, Benzo (b) fluorantena, Benzo (a) piren, Crizen, Suma HAP-urilor 4	Metoda GC-MS/MS
23.	PESTICIDE	Fipronil, aprinocid, clopidol, bromopropilat, hexaclorobenzen, dimoxistrobi, tiacloprid, azoxistrobin, acetamiprid, tebuconazol, trifloxistrobin, boscalid, bithetrin Deltamethrin, Cyfluthrin, Cypemethrin, Fenvelarat / Esfenvelarat, Diazinon	Metoda GC-MS/MS
24.	Glifosat	Glifosat	Metoda GC-MS/MS
25.	AINS, corticosteroizi și glucocorticoizi	Fenilbutazonă, ibuprofen, naproxen, acid flufenamic, acid mefenamic, oxifenbutazonă, acid niflumic, carprofen, acid tolfenamic, flunixină, diclofenac, meloxicam, 4-formilaminoantipirină, ketoprofen, dexametazonă	Metoda GC-MS/MS
CRDV			
1.	Cloramfenicol	Cloramfenicol	ELISA
2.	Agoniști beta	Brombuterol, Clenbuterol, Isoxsuprină Zilpaterol, Salbutamol, Ractopamină	Metoda LC-MS/MS
3.	Antibiotice	Tetracilină + 4-epi tetracilină (TC + epiTC), oxitetracilină + 4-epi oxitetracilină (OTC + epiOTC), clortetracilină + 4-epi clortetracilină (CTC + epiCTC), doxicilină (DC), metacilină	Metoda LC-MS/MS

4. Sulfanilamide	Sulfaclopiridazină, sulfadiazină, sulfadimetoxină, sulfaguanidină, sulfamerazină, sulfametazină, sulfametizol, sulfametoxipiridazină, sulfametoxazol, sulfanilamidă, sulfapiridină, sulfaquinoxalină, sulfatiazol, sulfisoxazol, sulfacetamidă, sulfabenzamidă sulfadoxină, sulfamonometoxină, sulfamoxol, sulfameter, sulfaclozină, sulfaetoxipiridazină, suulfanitrână, sulfisomidină	
5. Quinolone	Flumequine (FLUM), acid nalidixic (NDX), acid oxolinic (OXO), norofloxacină (NOR), ciprofloxacină (CIPRO), danofloxacină (DANO), enrofloxacină (ENRO), marbofloxacină (MARBO), Sarafloxacin (SARA), Difloxacin (DIF), Cinoxacin, Enoxacin, Fleroxacin, Lomefloxacin, Ofloxacin, Orbifloxacin, Sparfloxacin	Metoda LC-MS/MS
6. Lactam	Betalactame (Amoxicilină, Ampicilină, Benzilpenicilină)	
7. Macrolide	Macrolide (Spiramicină, Eritromicină, Tilmicosin, Tylosin) Josamicină, Tulatromicină (TULA), Tylvalosin (TYLVAL), Oleandromicină, Desmicosin, Gamitromicină (GAMI)	Metoda LC-MS/MS
8. Benzimidazol	Abendazol, Albendazol-2-aminosulfonă, Albendazol sulfonă, Amino-flubendazol, Amino-mebendazol, Clorsulon, Closantel, Febantel, Fenbendazol, Fenbendazol sulfoxid, Fenbendazol sulfonă, Fenbendazol sulfonă, Flubendazol, hidroximebendazol, hidroxitibendazol, levamisol, mebendazol, niclosamidă, nitroxinil, oxibendazol, oxiclorzanidă, rafoxanidă, tiabendazol, triclabendazol, triclabendazol sulfonă, sulfoxide de triclabendazol	Metoda LC-MS/MS
9. Avermectină:	Moxidectin, Abamectin, Doramectin, Ivermectin, Eprinomectin, Emamectin	Metoda LC-MS/MS
10. Coccidiostatice	Nicarbazin, Salinomycină, Narasin, Robenidin, Diclazuril, Maduramicină, Monensin Halofuginonă, Decoquinat	Metoda LC-MS/MS
11. Corticosteroizi	Dexametazonă (DEX) Betametazonă (BET), Prednisolon (PRL), Metilprednisolon (MePRL), Prednison (PRD), Cortizon (CZ), Hidrocortizon (HC), Metilprednison (MePRD), Flumetason (FLU) Beclometazonă (BEC), Triamcinolon acetonidă (TRIA), Isoflupredonă (IZO)	Metoda LC-MS/MS
12. Streptomicină	Streptomicină	ELISA
13. Nitrofurani	AOZ amosite HD Sem	
14. Metale	Mercur (Hg)	Metoda spectrometriei de absorbție atomică în cuptor de grafit și cu flacăra
	Cadmium (Cd)	
	Plumb (Pb)	
	Arsenic (As)	
15. Micotoxine	Aflatoxina M1	GFAAS
16. Tetraciclină	Tetraciclină	ELISA
Clortetraciclină	Clortetraciclină	ELISA
Oxitetraciclină	Oxitetraciclină	ELISA
Penicilină	Penicilină	ELISA
17. Sulfanilamide	Sulfaclopiridazină, sulfadiazină, sulfadimetoxină, sulfaguanidină, sulfamerazină, sulfametazină, sulfametizol, sulfametoxipiridazină, sulfametoxazol, sulfanilamidă, sulfapiridină, sulfaquinoxalină, sulfatiazol, sulfisoxazol, sulfacetamidă, sulfabenzamidă sulfadoxină, sulfamonometoxină, sulfamoxol, sulfameter, sulfaclozină, sulfaetoxipiridazină, suulfanitrână, sulfisomidină	ELISA
18. Metronidazol	Metronidazol	ELISA
19. Carbadox, olaquinox	Carbadox, olaquinox	ELISA
20. Contaminanți Micotoxine	Aflatoxină M1	ELISA

Sursa: Elaborat de autori pe baza datelor ANSA și CRDV

Anexa 16. Nevoile de laborator ale CRDV pentru punerea în aplicare a planului de monitorizare a reziduurilor

No	Indice de grup	Se solicită specificații tehnice complete, Standarde de referință	Metoda/laborator, contractat de ANSA	Metode/matrice acreditate de CRDV	Planificarea extinderii / acreditare CRDV	Necesitățile CRDV
1.	Nitrofurani	Metaboliți ai nitrofurantoiniei, metaboliți ai furaltadonei, AOZ, AMOZ, SEM, AHD	Metoda GC-MS/MS	ELISA Țesuturi, lapte, ouă	Confirmare LC/MS/MS 2026	<ul style="list-style-type: none"> Standarde interne și analitice. Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
2.	Nitroimidazoli	Ronidazol, Dimetridazol, HMMNI=RNZOH=DMZO, MNZ-OH, Metronidazol Ipronidazol, Ipronidazol -OH	Metoda GC-MS/MS	-	Confirmare LC/MS/MS 2027	<ul style="list-style-type: none"> Standarde interne și analitice. Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
3.	Grupul stilbene	Grupul stilbene (dienestrol, dietilstilbestrol, hexestrol, benzestrol)	Metoda GC-MS/MS	-	-	<ul style="list-style-type: none"> Echipment LC/MS/MS. Standarde interne și analitice. Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
4.	Grupul lactonelor de acid rezorcilic	Lactone ale acidului rezorcilic (alfa zeranol, beta zearalenol, zearalenol, zearalanonă)	Metoda GC-MS/MS	-	-	<ul style="list-style-type: none"> Echipment LC/MS/MS. Standarde interne și analitice. Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
5.	Steroizi	Steroizi (17 alfa trenbolon, 17 beta trenbolon, stanozolol, 16 beta hidroxistanozolol, 17 alfa boldenonă, 17 beta boldenonă, 17 alfa nortestosteron, 17 beta nortestosteron, metilboldenonă, metiltestosteron, 17 alfa-testosteron, 17 beta-testosteron, clorandrostenedionă, acetat de clormadinonă, acetat de megestrol, acetat de medroxiprogesteron, acetat de melengestrol)	Metoda GC-MS/MS	-	-	<ul style="list-style-type: none"> Echipment LC/MS/MS. Standarde interne și analitice. Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
6.	Aminoglicozide	Aminoglicozide gentamicină, neomicină, streptomycină, spectinomycină, lincomycină, kanamicină, dihidrostreptomycină	Metoda GC-MS/MS	-	Confirmare LC/MS/MS 2025	<ul style="list-style-type: none"> Standarde interne și analitice. Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
7.	Lincosamide	Lincosamide: Lincomycină, Pirlimycină	Metoda GC-MS/MS	-	Confirmare LC/MS/MS 2026 țesut, ouă 2027 - lapte	<ul style="list-style-type: none"> Standarde interne și analitice. Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
8.	Pleuromutiline	Pleuromutiline: Tiamulin, 8-alfa- hidroxi-hidroxi-mutilină, Valnemulin	Metoda GC-MS/MS	-	Confirmare LC/MS/MS 2026 - țesut, ouă 2027 - lapte	<ul style="list-style-type: none"> Standarde interne și analitice. Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.

9. Amfenicoli	Cloramfenicol, tiamfenicol, florfenicol	Metoda GC-MS/MS	-	Confirmare LC/MS/MS 2025 - țesut, ouă 2026 - lapte	<ul style="list-style-type: none"> • Standarde interne și analitice. • Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
10. Coccidiostatice	Monensin, salinomycină, nicarbasin, lasalocid, narasin, maduramicină, robenidină, diclazuril, semduramicină, halofuginonă, decochinat, tolrazuril, aprinocid, clopidol	Metoda LC-MS/MS	Acreditat LC/MS/MS Țesut	Extindere ouă 2024	
11. Antihelmintice	Avermectine: moxidectin, abamectin, doramectin, ivermectin, eprinomectin)	Metoda HPLC	Acreditat Țesuturi, lapte Echipamente defecte	Reacreditare (echipamente) 2025-2026	<ul style="list-style-type: none"> • Echipament HPLC. • Standarde interne și analitice. • Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
12. Cloramfenicol	Cloramfenicol	ELISA	Acreditat ELISA. Țesuturi, lapte, ouă, miere	Confirmare LC/MS/MS 2025 - țesut, ouă 2026 - lapte	<ul style="list-style-type: none"> • Standarde interne și analitice. • Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
13. Antibiotice	Tetracilină + 4-epi tetracilină (TC + epiTC), oxitetracilină + 4-epi oxitetracilină (OTC + epiOTC), clortetracilină + 4-epi clortetracilină (CTC + epiCTC), doxiciclină (DC), metacilină		Acreditat LC/MS/MS Țesuturi, lapte, ouă,	Miere Extindere 2025	<ul style="list-style-type: none"> • Standarde interne și analitice. • Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor
14. Sulfanilamide	Sulfaclopiridazină, sulfadiazină, sulfadimetoxină, sulfaguanidină, sulfamerazină, sulfametazină, sulfametiazol, sulfametoxipiridazină, sulfametoxazol, sulfametoxazol, sulfanilamidă, sulfapiridină, sulfaquinoxalină, sulfatiazol, sulfisoxazol, Sulfacetamidă, Sulfabenzamidă Sulfadoxină, Sulfamonometoxină, Sulfamoxol, Sulfameter, Sulfaclozină, Sulfaetoxipiridazină, Suulfanitrană, Sulfisomidină		ELISA – acreditat Țesuturi, lapte, ouă	Miere Extindere 2024	<ul style="list-style-type: none"> • Standarde interne și analitice. • Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
15. Lactam	Betalactame (Amoxicilină, Ampicilină, Benzilpenicilină)	LC/MS/MS	Acreditat LC/MS/MS Țesuturi, lapte, ouă	Extinderea grupului de substanțe – 2024 Miere Extindere 2024	<ul style="list-style-type: none"> • Standarde interne și analitice. • Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
16. Streptomicină	Streptomicină	ELISA	ELISA - acreditat Țesuturi, lapte, ouă, miere	Acreditare LC/MS/MS 2025	
17.	Tetracilină în miere	Tetracilină	ELISA		<ul style="list-style-type: none"> • Standarde interne și analitice. • Consumabile: cartușe, flacoane, filtre – pentru validarea metodelor.
	Clortetracilină în miere	Clortetracilină	ELISA		
	Oxitetracilină în miere	Oxitetracilină	ELISA	Miere Extindere 2025	
	Penicilină	Penicilină	ELISA		

Sursa: Elaborat de autori pe baza datelor ANSA și CRDV

 UNIDO Project Management Unit
National Food Safety Agency (ANSA)
Kogalniceanu 63
MD-2009 Chisinau
Republic of Moldova

 +373 22 264 652

 www.unido.org

 unido@unido.org
r.cater@unido.org

UNITED NATIONS
INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION